Jams Poole. his booke

FORMULÆ ORATORIÆ IN USUM SCHOLARUM Concinnatæ.

Clavis
HORTI ORATORII,
Seu
Mentem ac ſenſum Tituli
Aperiens
INDEX δεικτικὸς.

INfluxus cœli veniat *Niſi Deſuper*, hortus
Aret, & edit opes *area* nulla ſuas.
Sic *tuus* : at placidis ſtillet benedictio cœlis,
Nemo tuam vacuus, *parvulus*, oret opem.
Porriget omnigenas, *hæc*, atque hæc *area* Formas,
Seu flores (*a*) petat, aut *fila*, (*b*) ligare ſuos.
Cerinthen, Caſiam, Caltham, Meli-phyllon, Anethum,
Narciſſum, violas, lilia, narda, roſas,
Certis ſparſa locis. Rumpantur ut ilia *Codro* :
Sic *patet in laudes* area *lata tuas*.

R. C.

(a) *Formas ad materiam.*
(b) *Formas ad contextum.*

pag. *in* Hortum *jam ſuccrevit* Oratorium, *quem ſelectioribus plantis, herbis ſalubribus, ſuaviſſimiſque floribus* areatim *ſevimus, unde* aurea mala, *florum faſciculos*, thymum *pariter ac* ceram, *legant Scholaſtici*, ſuaquâ liquentia mella Stipent, ac dulci diſtendant nectare cellas.

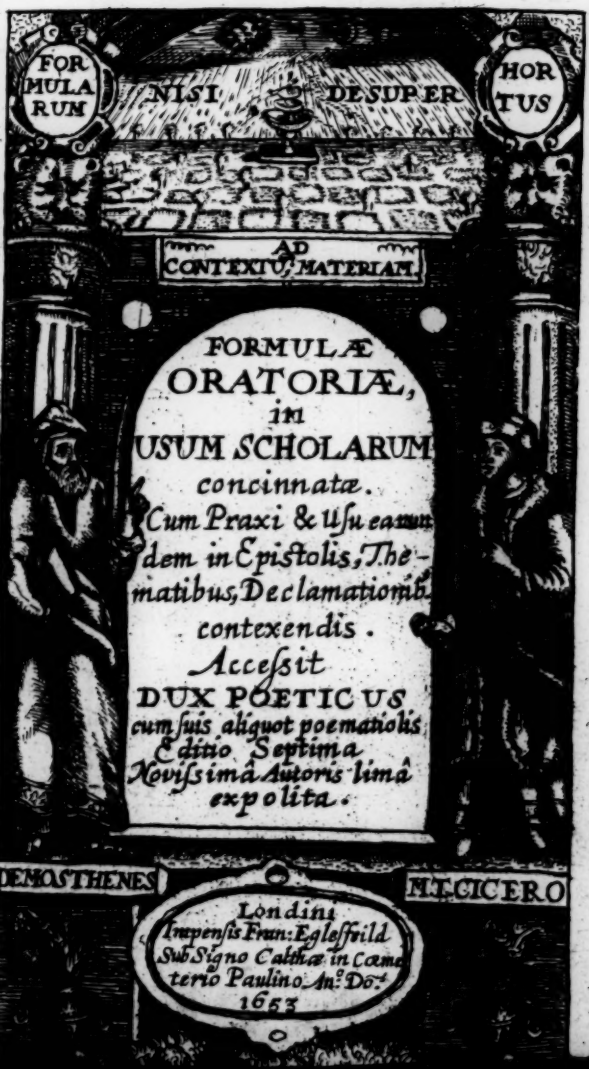
FOR MULA RUM
NISI DESUPER
HOR TUS
AD CONTEXTUM MATERIAM
FORMULÆ ORATORIÆ, in USUM SCHOLARUM concinnatæ. Cum Praxi & Usu earundem in Epistolis, Thematibus, Declamationibus contexendis. Accessit DUX POETICUS cum suis aliquot poematiolis. Editio Septima Novissimâ Autoris limâ expolita.
DEMOSTHENES
M.T. CICERO
Londini Impensis Frun: Egleffild Sub Signo Calthæ in Cœmeterio Paulino An.o Do.o 1653

S

F
n

S

20 N 58 Muirhead

Nobilitate

STEMMATIS,

felicitate indolis, ſpe virtutis,
præſignibus adoleſcentulis,

Mro { PEREGRINO, FRANCISCO, ROBERTO & VEERO } BERTIE,

Filiis Illuſtriſſimi heroïs, Domini ROBERTI, Comitis *Lindiſiæ*, magni Angliæ Camerarii; nobiliſſimi Ordinis PERISCELIDIS Equitis: atque à *Secretioribus* Regiæ Majeſtati *Conſiliis*, Honoratiſſimi *Domini*:

Suis multùm honorandis *diſcipulis*, univerſam *ſublunaris* hujus, & *ſuperlunaris* mundi, quam *ſperare* poſſunt, quam *optare* licet, beatitudinem.

Igniculi Heroïci!

QUod *in partu* Liberorum, *id ipſum in partu* Ingeniorum *ſæpius evenire ſolet*; Soboles *matrem*, *pari amore non proſequitur*, *quo* mater

[a] *Unuſquiſque amat beneficia ſua. Magìs illa juvant quæ pluris emuntur.* Juven. Satyr. 11.

[b] Virgil. Eclog. 4.

* *Doctor amarus enim, diſcenti ſemper ephebo*
Nec dulcis ulli diſciplina infantiæ eſt. Prudent. in Caſſian. hymn. 9.

[c] *Tanta eſt* diſcipulorum *noſtri temporis ingratitudo, ut ubi primùm diſceſſerunt à conſpectu* præceptorum, *ſtatim obliviſcantur veteris beneficii, neque agnoſcant per* quos *profecerint.* Expertus *& ſciens loquor.* Multi *enim ex officina, & umbraculis* meis *prodierunt, qui* me *nunc nihilo pluris æſtimant quàm* porcarium, *aut mulionem abjectiſſimum.* Text. epiſt. 120. [c] *Ut quod olim Phœbus* (*Metam.* 2.)——non ſatis, *inquit,* ab ævi

Sors mea principiis fuit irrequieta; pigétque
Actorum ſine fine mihi, ſine honore laborum.

[a] *ſobolem. Ut enim flumina non ſunt* reflua *in ſcatebras, ſed* defluа *in Oceanum; ſic* amor deſcendit, non aſcendit: *proindè, cùm adoleverit proles,* mater *paſſim ferè* neglecta *jacet, ejúſque* longa decem menſium faſtidia, [b] *cogitantur variùs.* Pædagogis * *ſimiliter* (*quorum* labores, *dolores,* ſtudia, *deſideria,* vota, *&c. munificentius aliquod ἀντιδωρον meruerunt*) *quæ refertur* gratia? *imò, quæ non* [c] contumelia? *nam ſimulac* diſcipuli *iſti* ſui (*in quibus* pariendis, *vitæ ferè, & valetudinis diſpendium fecerunt*) *vel in* nutricis Academiæ *devolvuntur* gremium, *vel ad publicos honores promoventur, non ſolùm* ſentiunt, *verùm* loquuntur *de* illis (*quondam* ſuis,)

tam

tam sollicitis præceptoribus, *ceu* terræ filiis, *plagosis* Orbiliis, *triobolaribus* mancipiis: * *cùm* ipsi *interim* (*quos dixi*) præceptores, *alumnos adeò perditè amant suos, ut ipsam* vitam, *illorum gratiâ, non vereantur profundere, si tandem post mille exhaustos labores,* masculum *pepererint ingenii* fœtum.

Non ego *hæc queror* (honoranda juventus!) *quasi subvererer in* vobis *aliquidpiam tale futurum,* (*quod absit, longè absit, imò* vos, *infinitis parasangis, omnes, quos adhuc uspiam noverim, in* obsequio; *de quo loquor, præcurritis adolescentulos; & egregium hâc in re, universæ* nostræ *pueritiæ præbetis exemplar:*) *sed ut* vestra *laus & vera* nobilitas, *ex degeneri aliorum inhumanitate, barba-*

* *Quantum quisque odii tacitâ conceperat irâ Effudit ardens, felle tandem libero.* Prudent. in Cassian. hymn. 9. —*Fac memineris secundùm principes & Episcopos, neminem magnificentiùs posse mereri de republ. quàm ludi literarii magistrum, si rudibus adhuc & in quemvis habitum sequacibus animis, mentem instillet Christo dignam, eâsque literas quæ semper optimo cuique placuerunt.* Erasm. Rot. Cordo. *ludimag. Erfordiensi*——*obsecro te per musas, ut in hac re uni desudes Christo, qui tibi solus ob oculos debet obversari, à quo solidiorem tantò referes gratiam, quantò magis hic referre mundus, neque ingratus ouat, neque gratus potest.*——Erasm.

róque planè ingrati *animi vitio laborantium, magìs magíſque eluceſcat.* Vóſque *adeò ferè* ſoli, *meritiſsimæ veſtræ làudis gloriâ ac ſplendore appoſito, ex illâ oppoſitâ plurimorum tenebroſâ* mentis *craſſitie, adhuc indies clareſcatis. Quod igitur* Ovidius *olim, de* quodam, *qui* illi, *etiam in* Tomo *exuli, arctioris amicitiæ* glutine *adhæſerat; idem ego* ſingulis *veſtrûm,* Tibi *autem (ſperatiſsime Domine* PEREGRINE!) *ſpeciatim voveo,* viz. *ut*

Trist. Eleg. 9.

Quo pede cœpiſti, ſic bene ſemper eas,——

& tuum generoſum animum, (ut Hippolochus *ſuum* Glaucum) *etiamnum adhortor,*

Homer Iliad. 6.

Ἀιὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων·
Μηδὲ γένος Πατέρων αἰσχύνεμεν· οἳ μέγ' ἄριστοι
Ἐιν Ἄγγλοις ἐγένοντο.

Adhuc udum, & molle lutum es, nunc nunc properandus, & acri fingendus ſine ſine rotâ,

Perſ. ſat. 3.

*&

* & *veræ virtutis imago* cereæ *huic* puritiæ *est imprimenda.* Virtus *sola est, & unica nobilitas*; Patricius *enim* sanguis, *quo quisque* (*ut purimùm*) *appellatur* Nobilis; *est tanquam* color *in picturâ rubicundus, ubi nullus intrinsecus* calor, ψυχὸν καὶ ἄψυχον *nobilitatis cadaver*; simia aurea gestans insignia, [c] & *asellus leonis exuviis impalliatus.* [d] *Noluit prudentissimus* Ulysses, *de* nobilitate *suâ ampullescere, utcunque* Deus esset in utroque parente; (*noluit inquam:*) *Nam* (*ut* Seneca) qui genus jactat suum, aliena laudat; *disertè igitur inquit,*

Et *genus*, & *proavos*, & *quæ non fecimus ipsi*,

Vix ea *nostra* voco.——

Verus autem est ille *nobilis*, Magnus *reverâ* Magnas, εὐσεβὴς, ἐνσεμνὸς,

* *Fascibus & purpuris gloriaris? vanus error hominis, & inanis cultus dignitatis fulgere purpurâ, mente sordescere.* Nobilitate *generosius es?* parentes *tuos laudas; omnes tamen pari sorte nascimur, solâ* virtute *distinguimur.* Minut. Felix *in* Octavio.

c. *Melius est ut in vobis glorientur* parentes *quàm ut vos in parentibus gloriemini.* Chrysost. d Met. 13.

Quem genus & genius pariter virtutis & artis e Nobilitat. *Heroïca enim (vel in ipso Ajace) fortitudo, æquivocâ planè fuerit, nec tanto nomine digna, imò nihil omnino aliud (si virtus & eruditio defuerint) quàm truculentus ille* Polyphemus *extincto* oculo,

e *Pro nobilibus habendi sunt omnes, qui studiis liberalibus excolunt animum. Pingant* alii *in clypeis suis* leones, *aquilas*, tauros, *& leopardos: plus habent veræ* nobilitatis, *qui pro insignibus suis tot possunt* imagines *depingere, quot perdidicerunt* artes *liberales.* Eras. de civil. mor. pueril.

Tota licèt veteris exornent undique ceræ
Atria, nobilitas *sola est atque unica virtus.*
——*miserum est* aliorum *incumbere famæ,*
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
——*quis enim* generosum *dixerit hunc, qui*
Indignus genere, & præclaro nomine *tantùm*
Insignis.—Juv. sat. 8.——*Animus facit nobilem.*—Sen. Epist. 44.

Justinus *patre* armentario *natus in Thraciâ, Senatûs, & militum consensu factus est Romanus* Imperator.

——*Notum est humile genus Maximini, Pupieni, Aureliani, Valentis*——*&c.*

——*Æschinis mater tympanistria fuit.* Lucian. *in Somn.*

Monstrum

Monstrum horrendum informe ingens.——*

Vos *igitur* (nobilissimi igniculi!) vos (*inquam*) *obtestor*, *per sacrum honoratissimi vestri stemmatis* genium; *per speratissimam* vestram indolem, *per inhiantem totius Reipub.* exspectationem; *ut in hoc herbescentis ætatis* vere, *omnes* plantas *in horto* Palladis, *ut jam pulcritudine* floris, *ità denuo* messis *ubertate longè superetis*; *ut de* vobis *aliquando tandem*, *in maturam ætatem accrescentibus*, parentes, amici, vestrates *omnes*, *dulcissimum decerpant* fructum; *cùm generosa* vestra *indoles*, illis *honori & solatio*; familiæ *lumini*; Reipub. *columini fuerit*, *vota implens cumulatè omnium*. Vos *interim nullos abnuite labores*, *quò minùs*, *cùm* jam *estis nobilissimi*, *in* nobiliores *tamen adhuc evadatis*, *& deforme existimate quos*

Odys. 9. Æneid, 3.

* *Iphicrates* sutoris *credebatur filius*; *tamen ob virtutem*, *& rei militaris peritiam*, *factus est Atheniensium* Imperator: *unde* Harmodio, *ei ob generis ignobilitatem*, *convitia ingerente*, meum, *inquit*, genus à me incipit, tuum in te desinit. *Plutarchus in* imperat. *apophthegm. Agathocles* Siciliæ *rex*, figulo *est patre natus*. Justin. *lib.* 22. Demosthenis *patrem cultellos vendidisse autor est Valer. Max.* Ciceronis *pater*, *quia ex familiis* fulloniam *exercentibus*, *quæstum fecerat*, fullo *audivit*: *quod convitii loco Tullio objecit Fusius Calenus apud Dionem*, lib. 46.

dignitate

dignitate *præcellitis*, *ab* iis virtutibus *superari*. *Viam ad* Honorem *per* virtutis *templum patere cognoscite*; * Nec *desunt* vobis, *è vestrâ nobilissimâ familiâ oriundi, qui omni* virtutum *fulgore emicuerunt*; *neque minorem profectò gloriam, suo in veram Religionem* zelo, *quàm vel supremo* honoris *apice, nacta est augustissima illa* Heroïna, *vestra* Abava, *radiosum & illustre* Willughbiani *generis* sydus, *Domina* KATHARINA, Suffolciæ Ducissa, *cùm ab impetuosis* Marianæ *persecutionis procellis, exulabat in* Germaniam, *unà cum* marito, *ubi* (*agnoscentes se* peregrinos *esse in terrâ* (*quod* Apostolus *de* sanctis, *Heb.* 11. 13, 14.) *apertè declarabant se* patriam *quæsivisse*) Avum *vestrum, illustrissimum* Heroëm *inibi natum*, PEREGRINUM *nominabant*; *cujus jam* immortale *nomen*, Tu, *qui succedis* (honorande PEREGRINE!) *conservas, & hæreditario quodam jure vindicas, sic*

——*uno* avulso non deficit *alter* Aureus——

Æn. 6.

* ——*videre tum liceat illos qui jubent, ab* avis *&* atavis, *& omni retro nobilitate, ornare quem laudamus: ut ramorum sterilitatem radix fœcunda compenset, & quod in* fructu *non teneas, mireris in trunco.* Hieronym. *ad* Demetriad.

——*sume superbiam quæsitam meritis:* Horat. lib. 3. Ode 30.

Ac proinde quod Ascanio *olim suo* Æneas, *idem nunc &* tibi, *tuus* abavus,——

Tu facito mox, cùm matura adoleverit ætas, Æneid. 12.
Sis memor: & *te* animo repetentem exempla tuorum,
Et pater *Æneas*, & avunculus excitet *Hector*.

—*in antiquam virtutem, animósque virîles & pater Æneas, &c.*

Macti estote (nobilissimi pupilli!) *macti estote* (cum bono Deo) *in studiis* vestris, *bastam Minervæ vibrantes, antagonistas vestros configentes, flumine illos vestræ eloquentiæ obruentes, & totum literarum* Oceanum *frequenti hausiu ingurgitantes, sacri librorum* helluones. *Habetis quibuscum quotidie possitis congredi, quorum æmulemini diligentiam, & verè* sacram *literarum famem qui nihil adeò malint, ac in* doctos *evadere.* Æneid. 5.

Hi proprium decus, & partum indignantur honorem
Ni teneant: *vitámque volunt pro laude pacisci.*
Hos successus alit; possunt, quia posse videntur.

Vestra,

Vestrâ *ego de caussâ (ut omnem moverem è viâ laterculum, ac facillimum* vobis *rimarer ad* Helicona *tramitem, & tanquam vestigia signarem* præeundo, *ubi* vos *vestrum imprimatis* imitando *pedem) has* Oratorias formulas [m] *vestro privatim usui,* * *paucis retrò mensibus, contexui,* quas *(cùm plusculum exigerent laboris, & temporis, quàm res nostræ facilè permitterent, transcribendo, missis insuper* mendis *pseudographicis, quæ obrepserint in manuscriptis) à* vobis *quæso, &* vestro *nomine per* prelum, *in condiscipulorum* vestrorum *usum* transire *sinite. Faxit* Dominus Deus, *ut* vos *sitis nunc & olim cultui suo devim,* varietatem, *adjumenti allaturas esse non parum; plurimum etiam subsidii* his, *qui meliorum scriptorum imitationi se deditos esse profitentur. Si enim in* Vasis, *cæterisque rebus manufactis ad aliarum similitudinem formandis, post comparatam materiam, partibusque singulis jam effectis, nihil æquè solicitum habet* fabrum, *quàm ut* partium *quàm aptissima fiat* compositio, *& coagmentatio: si in* ædibus *ad aliarum similitudinem extruendis, non* longitudinis, *altitudinis, latitudinisque, sed etiam* commissuræ *& contignationis rationem habere solet diligens atque industrius* faber: *ità de* his *orationum* claviculis studiosus, *&c.*—— Schorus——

m *Et munire favos, & Dædala, fingere tecta.* Georg. lib. 4.

* *Fuit namque* id *mihi semper, nescio quo modo, persuasissimum,* eas *ad sermonis* ubertatem, *ornatum,*

voti,

voti, ut *parvus* Samuel; [f] *zelo divino præditi*, ut *octennis* Josiah; *sapientes*, ut Solomon; (& ut Christus *ipse* Luc. 2. 52.) *proficiatis sapientiâ & ætate, & gratiâ apud* Deum & Homines. *Ità precatur qui est, & est futurus*

[f] 1 Sam. 1. 28. 2 Reg. 22. 1. 1 Reg. 3. 7.

E' Schola Lincolniensi octavo Iduum Aprilis 1627.

Vestri Honoris (dum vixerit) observantissimus

Joannes Clark.

Formulæ ORATORIÆ, Puerilibus Exercitiis accommodatæ.

Lectori Salutem.

LOngum est iter ad Doctrinam per *Præcepta*; per *Exempla* breve. Monet igitur Pædagogos, rei literariæ Dictaturâ dignus, medulli-legus, & florilegus ille *Alstedius*, [a] ut non modò doceant *facienda*, sed etiam *faciendo*; súmque *quisque* alloquatur gregem, ut olim *Dædalus Icarum*; [b] *Me duce, carpe viam*,——nè miselli pueri in *Parnassi* dumetis expatientur

Senec. ep. 6.

[a] *Scholast. col. 2696.*

[b] *Met. 8.*

tur soli; Eloquentiæ enim flumina ut olim *Aristotelis* [c] *Acroamatica* (quæ edidit quasi non edidisset) sine *Delio* suo *Natatore*, tranabilia non sunt; qui autem suo *suis* præluxerint exemplo, plurimùm *illos* promovisse, experti cernimus. * Non alia de re, puto magnum *illum* literarum *Atlantem*, *Erasmum Roterodamum* adductum esse, ut in tantillas minutias descenderet, cùm ad *Copiam* suam *Verborum* se diverterit, studiosæ juventutis gratiâ contexendam. Quinimo ipsusmet, hasce quas *Ego* (ut ut *illum haud passibus æquis* insequar) lineas primas Formularum & *Transitionum*, usui *Scholis* fore non exiguo, observavit. Ipsum audi; [d] *Proinde expedit plurimas* Exordiorum *formulas habere, sunt &* Narrationis *complures modi.* Quin & connectendi *rationes præstribendæ sunt,* [e] *quis sit optimus* futurus *transitus* ab Exordio ad Narrationem; à *Narratione* ad Divisionem; ostendat & *formulas* aliquot, quibus ibi commodè

[c] ὡς ἐπιδεδομένων, καὶ μὴ ἐπιδεδομένων.

* *Rutavi equidem me non malè operam collocaturum, si nonnullas* formulas *in unum volumen congestas, & quasi in tabernâ diversis loculis distinctas exponerem.* Schor.

[d] *Cop. ver. fol.* 198. *pag. ult.*

[e] *In epist. ad Pet. Vitor.*

dè possint *Exordiri*, aut etiam *Perorare* :—Post illum *Richerius*—[f] *Constat* (inquit) *ipsum Tullium* (ejus imitatione qui *Demosthenis* Exordia *collegerat*) *librum quendam* Principiorum *composuisse*, & *quosdam Locos*, &c.—

f *Obstetr. animor. pag.* 264. & *Lips. institut. epist. cap.* 12.

Et quis *hæc* neget, (inquies)? non dubium est usui fore *jam*, & in usu apud *summates Oratores* fuisse dudum, *hasce* (quas *tu* narras) *Oratorias formulas*: Sed quis? Quid *tu?* Tuáne refert? Ut tu in hâc scenâ? Sus (Hui!) *Minervam!* Pigmæus *Herculem!* Gryllus *Socratem!* Fateor, ingenuè fateor (*novi* enim *quàm sit* mihi *curta supellex*) quàm omnium *undecunque* ineptissimus sim, qui *Formulas* hasce delinearem; verùm enim verò, tametsi ab *Apelle* solo pingi debuissent, nempe viris *doctis*, qui tales, ut plurimum *muscas*, [g] & minutias contemptui habent; *Zeuxim* tamen (ut opinor) aut *Protogenem*, aut aliquem (*ipsum me*, si lubeat) *illis* longè inferiorem non dedignantur. Utcunque enim *metam*

g ἀετὸς οὐ θηρεύει μύας.

tam (ad quam collimo) *hanc*, alii forsan feliciùs *contingat*, alii *castrum* faciliùs expugnet; conatu tamen *noſter* nunquam, vel in *hac* re, vel in aliis, *Reip.* puerorum *Scholaſticæ* inſervituris, defuturus eſt: Siquidem (ut ille olim *Lacedæmonius*, vir uſquequaque bonus, h quem *alii* magiſtratu, & *meriti* anteverterant) æquo alacríque feram animo, *Plurimos* me *meliores repertos eſſe*, & peritiores *in tenerâ* puerorum *indole inſtituendâ*; *voluntate* tamen & *ſedulitate*, nulli cedere volò; cujus causâ, *nullos labores*, nullas *obtrectatorum* ſugillationes, ſycophanticos *Momorum* morſus, nulla demum venenata *invidiæ* ſpicula reformido: imò nec *vitam* ipſam adeò mihi charam habeo, ut *eam* pro communi *bono* expendere gravarer: Operam non ſolùm *meam*, quantulacumque ſit, ſed *memetipſum* etiam, *totum* tradens; & dedens in *meorum* utilitatem, *Æſchinem* Philoſophum imitatus, qui ſemetipſum *Socrati* donaverat. Aſſentior enim, (*in quo* for-

h *Pædaretus. Bruſ. lib.* 1. *ca.* 18.

ortaſsis error) aſſentior tamen (ut *parva magnis conferam*) *Veſpaſiano Cæſari*, qui, cùm à *medicis* reprehenderetur, quòd *ægritudine tentatus*, cunctis Imperatoriis muneribus fungeretur, *Imperatorem*, inquit, *ſtantem mori decet.* [i] Simili planè modo & *ego*, tametſi *conclamatâ* non ità dudum, nunc autem *afflictâ* valetudine, Spartam *quam nactus ſum* meam, *uſque dum vita ſuppetet*, *pro virili conabor adornare*. Quod ut feliciùs exequar, *opus hoc* (ſin malis luſum) *in meorum* uſum aggreſſus ſum, reverâ *puerile* : * *vires* enim non decet, cùm ſit inſtar *equi* tantum *baculini* [k] (quales *puerulis* in nundinaria ſolemus emere) cui tametſi *Socrates* fortaſſe aliquis, qui *pueros* inſtituat, in *luſu* dignetur inequitare, *viros* tamen itinerantes non geſtabit, nec ſolidi & *virilis Genii* cenſuram, aut *judicii* pondus ſuſtinebit. Aſperum igitur & moroſum *Xenocratem*, & ſupercilioſos *Criticos*, qui *virile* aliquid in his *puerilibus* exſpectant, quod

[i] *Suet. in vit. Veſp. Patris.*

* *Nihil mor quàm* pueriliter *modò utiliter*. Eraſm.

[k] *Anglicè*, an hobby-horſ.

—*Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.* Hor.

quod *ſuo ſapiat & allubeat* palat
(quum *ego* ex profeſſo, cum *puer*
hìc ludens *repueraſco*, pueríſq
tantummodo *meis*, [l] nanis perpuſ
lis *ſoccos* adapto, (ſuos [m] *Hercule*
cothurnos alibi ut quærat ablega
mus) *Tranſitionum* noſtrarum *for*
mulas, ficco pede *tranſire* malim
Te autem (quem ſpero *lectorem* for
mihi benevolum) hæc pauca mo
nitum volo: *viz.* quòd—

[l] *Literariam noſtram adoleſcentiam in* cunis *adhuc eloquentiæ vagientem his quaſi ſerperaſtris promovere conatus ſum.* Lipſ.

[m] *Grandiores enim in his* formulis *exprimendis ſint remiſſiores, non enim ultra opus. Sic* digiti *in Cithara* ægrè *& cum intentione* initio *ponuntur iidem poſtea ad* chordas *& numeros ſponte veniunt ſic* meus *iſtis paulùm aſſuefacta.* Lipſ. inſtitut. epiſt. cap. cap. 13.

1. DECLAMAT. —Formulæ *illæ omnes* Proponend
uſque pag. DECLAMATIU NCULIS *ſolùm conveniunt; i quibus* Exordiendi, Inſinuandi & Moderandi formulas *adhibemu & initium dicendi ſumitur à* circum ſtantiis *Loci, Temporis, & Perſona rum, &c.*

Alſted. *in Orator.*

2. THEMAT. In THEMATE porrò noſtro (nè novam formam *cudere* coga mur, à *Declamationibus* diver

ſam

ſam) ut in Declamationibus *quinque* tantùm generales *partes* proponimus, *viz. Exordium*, *Narrationem*, *Confirmationem*, *Confutationem*, *Concluſionem*; aut ſex ſecundùm verſiculum, *Exorſus*, *Narro*, *Seco*, *Firmo*, *Refuto*, *Peroro*, ut magno *illo* Voſſio aliiſque placere video.——

Partes 5.

Voſs. inſtit. orator. pag. 325.

1. EXORDIUM non fit (ut *multis* uſu venit) longâ, & κραμβοτάτῃ compellatione *auditorum*, ſuæque *ineptitudinis* excuſatione *laciniatum*; ſed *è re* ipſa naſcitur, * & deſumitur ab *Exemplo*, *Similitudine*, *Teſtimonio*, & aliquando *diſſentaneis* à re, ut ſic deſcendamus ad *rem*, per iſtiuſcemodi formulas —— *diſsimiliter prorſus contingit*——

1. EXORDIUM. *quale.*

*—— *Non longum, ſed ut* caput *ad* corpus quantitate *parvum*, qualitate *rarum & admirandum* Alſted. Orat.

Nequaquam verò—non autem ſic ſe res habet——

2. NARRATIONEM, vel potiùs *Propoſitionem*, & *Expoſitionem Apthonii* confundimus, ut in *noſtro* uſu homonyma; quâ *thema* datum, aliis phraſibus explicamus; & *ſtatum*, ac *ſummam* quæſtionis *proponimus*,

2. NARRAT.

proponimus, verbis illustribus & elegantibus.

3. DIVIS. 3. *Divisione* hìc aliquando utimur, quoties de *multis* occurrit dicere, *cujus* etiam nonnullas *formulas* proposui.

4. CONFIRM. 4. In CONFIRMATIONE adstruimus & illustramus *thematis* tractandi veritatem, variis *rationibus* & *argumentis*, usitatiùs autem his, *Caussâ*, *Contrario*, *Similitudine*, *Exemplo*, *Testimonio*.

modus disponendi argumenta in Confirmatione.

Disponenda autem *hìc* sunt *firmiora* argumenta in principio, *mediocria* in medio, *firmissima* in fine: ut in acie *Nestoris*, qui fortes in *primâ*, mediocres in *mediâ*, omnium verò fortissimos in *ultimâ acie* collocavit. In *his* enim *turpe est oratorem decrescere*; & εὐταξία (quæ ipsa est *anima* orationis) accuratè spectari debet, nè

Hor. Poët. ——*Mulier formosa supernè,*
Desinat in piscem——.

5. CONFUT. 5. In CONFUTATIONE, *primò* Objectionem fingimus, *quam* ab adversariis *vel ficiam*, *vel factam*, *vel faciendam* esse, verisimile est.

(Atque

(Atque *huic* opportuna loco eſt *Exclamatio*, *Interrogatio*, *Proſopopœia*). *Secundò* ipſam ſolidè diluimus, & (*detractâ larvâ*) quàm *nihil* habet virium demonſtramus. *Hìc* neque parùm elegans fuerit ſuperaddere egregium aliquod dictum, quo *veritas* rei confirmetur magis.

6. CONCLUSIO, in qua *primò*, ἀνακεφαλαίωσις locum habet, & eſt *ſummaria* præcipuorum *argumentorum* in totâ *oratione* diffuſorum recollectio: *ſecundò* παθοποιΐα, *affectuoſa* ſcilicet & *pathetica* Concluſio; quæ fit per *Figuras ſententiæ*, *Exclamationem*, *Interrogationem*, &c. *Verborum* audaci pondere, [n] atroci *figurarum* dignitate, gravi *ſententiarum* majeſtate, *periodorum reſpiratione* crebrâ, & numero vehementi *fulminet*; neque in ſenſus *irrepat*, ſed *irruat*, inſtar rapidi *torrentis*, hybernis *nivibus*, aut montano *flumine* aucti, ſternat agros, ſaxa devolvat; *viam*, ubi non invenit, perviam *faciat*; ſecum *auditorem*, vel *contrà*-nitentem *ferat*,

6. CONCLUSO.
1. *Recapit.*
2. *Pathop.*

n *Farnab. Ind. rhet.* pag. 30. —*nunc lapides adeſos ſtirpéſque raptas, & pecus & domus volventis undâ, non ſine montium clamore vicinæ ſiluæ.* Horat. lib. 2. Ode 29.

" cogátque quò rapit. Hìc enim, *faces* ſunt adhibendæ, & *aculei* o in Auditorum *animis* relinquendi. Ad *hunc* igitur locum, *inſigne* aliquod dictum reſervemus, ut *Nectareum* quoddam *valedictionis* poculum, p ſive *melleam offam*, & ψωμὸν γλυκύ-πεπτον, quod *faſtidium* avertat, & *ſitim* in Auditorum animis, *te* diutiùs audiendi, haud facilè reſtinguendam pariat. Jam *vale*, &

——*Si quid noviſti rectius* iſtis, *Candidus imperti; ſi non, his utere mecum.*

o ἐγκατα λιπέτω τὶ κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

p *Ut ſic dicam*, ſaccharum *inſpergatur, fiátq; delectabilis ad guſtum.* Lipſ, epiſt. inſtit.

In

In *has*, vel *Herculis Ogmii* catenam, *Transitionum Formulas*, ab ætate teneriori, *Jovis* quasi *cerebrum* habendas,

Carmen parallelum, ad *Autorem*, amicissimum *suum*.

COmprobo, delector, plaudo, pleno oréque laudo,
Velle tuum, *calami nectare, acumen, opus.*

Edm. Downing.

Præcharo suo, & præclaro pueritiæ institutori *J.C.S.*

Ὡς γαλ' ἀμελγόμενον μαζοῖς τρέφει ἀρτιγενέθλου
Σῶμα, καὶ ἐξαύξει, γῆρα τ' ἀνευραβρέφους:
Τῶς, Διοδῶν τούτων, μελίγλωττον, Γράμμ' ἀγορητὴν
Ποιήσει, γλυκερῶν, παῖδα γέμοντα λόγων.
Δεῦτε Νέοι, μεστοὺς ἔνθεν θηλάζετε μαστούς.
Κλάρκιος, Ευφραδίας χεῖ γάλα, Δεῦτε Νέοι.

Θωμᾶς ὁ Βιχόππιος.

In laudatissimam Autoris operam, in *opere* hoc, potiùs *lusu* ut aït *suo*, *Transitionum* suarum concinnando collocatum,

Τετράστιχον.

SI sitias, flumen *Romani* Nectaris *hìc est*;
Si esurias, Latii verba diserta fori;
Hìc sese in varios *disponunt fercula* discos;
Ergò, quâ *placeat, te satiato, dape.*

Isaacus Knight.

Ut

UT, per ſcamna, ſuum veſtigia ſedula nutrix
Infantem tenerum figere prima docet:
Hic ità formarum, firmat formâtque libellus
Eloquium; ornandum dirigit arte ſtylum.
Repſit ſic Ciceronis humi; & Demoſthenis olim
Vagiit in cunis Suada diſertà ſuis.

Jacobus Harringtonus

FIat ut infirmus, firmis convivia lauta
Digerit; & vacuas diſtendit ſanguine venas,
Succoſos comedendo cibos: Tu, carpe dapes has,
(Parve Puer) quas parva capit ſi forte patella,
Mande tamen; jejuna fames ne mordeat unquam
Scripta, ſtylum ſucco facient, & ſanguine plenum.

Guiliemus Perkinſius

OFortunatos nimiùm, bona ſi ſua nôrint,
Agricolas! (olim cecinit Maro:) ſed bona nôrint
Si ſua, noſtrarum puerilis turba Scholarum,
Fortunata magè eſſet. ſeritur metiturque colonis
Flava Ceres multo ſudore: Scholaſtica verò
Plebs habet hîc, variis congeſtas Tranſitionum
Faſciculis formas; facundæ copia linguæ,
Ceu fœcunda ſeges, ſeritur metiturque labore
Alterius. Reſtat pueris ut in horrea tantùm
Comportent; tranſferre ſuum prudenter in uſum.

Nath. Ca

METHODUS
In ſtylo Oratorio & Scholarium exercitiis adhibenda.

PUero *Eloquentiæ* ſtudioſo, non inutile futurum arbitramur 1. *Methodum* ſibi proponere in componendis *Epiſtolis, Thematibus, Declamationibus, &c.* 2. *Formulas* quaſdam adhibere.

1. Epiſta.

1. Ad EPISTOLAS quod attinet conſcribendas, inveniet in *hoc* libellulo *Regulas* ſuccinctas, Epiſtolographo neceſſarias — *vid. pag.* 2. *Species* Epiſt. in triplici *cauſarum* genere, viz. *Demonſtrativo, Deliberativo, Judiciali.* 1. In *Demonſtrativo* ſunt Epiſtolæ. 1. *Narratoriæ* ſeu *Deſcriptoriæ.* 2. *Lamentatoriæ.* 3. *Gratiarum actionis.* 4. *Gratulatoriæ.* 5. *Officioſæ.* 6. *Diſputatoriæ.* 7. *Collaudatoriæ.* 8. *Deprecatoriæ.*

2. In genere *Deliberativo* ſunt. 1. *Suaſoriæ & diſſuaſoriæ.* 2. *Hortatoriæ & Dehortatoriæ.* 3. *Petitoriæ.* 4. *Commendatitiæ.* 5. *Conſolatoriæ.* 6. *Reſponſoriæ ad conſolat.* 7. *Monitoriæ.* 8. *Convitiatoriæ.* 9. *Reconciliatoriæ.* 10. *Conciliatoriæ.*

3. In genere *Judiciali* occurrunt hæ. viz. 1. *Criminatoriæ.* 2. *Defenſoriæ.* 3. *Expoſtulatoriæ.* 4. *Exprobratoriæ.* 5. *Purgatoriæ.* 6. *Excuſatoriæ.*

2. Thema.

2. In THEMATE, Methodus fit secundùm *partes* usitatiores, quæ sunt 1. *Exordium.* 2. *Propositio*, vel *Narratio.* 3. *Confirmatio.* 4. *Confutatio.* 5. *Conclusio.* ——Vide paginam ubi *Thematis* nostri *Methodus* indicatur fusiùs. Neque hìc sine nausea tuâ (Lector!) cramben illam potuimns recoquere. *vid.* postea Praxin Thematis, pag.

Ignoscas, quæso, nobis ἀμεθοδίαν nostram, etiam dum Methodum quandam tibi pollicemur; neque enim aliter commodè facere potuimus, præsertim cùm non δεύτεραι (ut est in proverbio) verùm etiam ἕβδομαι φροντίδες σοφώτεραι.

Septies n. edidimus jam hasce formulas, & in singulis Editionibus, addidimus aliquid, ut farraginosum nunc Chaos, & tyro-tarichon planè, legas necesse est, & res magis congestas ὑστεροπροτέρως, quàm ordinatè digestas, methodicè compositas. Certè *Epistolo-graphica* nostra, naturæ & disciplinæ ordine, deberet præcedere, quæ nunc longo pòst sequitur intervallo.

3. Declamatio.

3. In DECLAMATIONIBUS, Methodus est omnino eadem cùm prædicta *Thematis*, variato tantùm (pro re natâ) exordio, &c.p. vid. retro p. & Praxin Declamat. quæ sequitur pag.

Secundò, ut in his *omnibus* requiritur *Methodus*: ità etiam *Formulæ* non erunt puero contemnendæ, tantisper dum sine *cortice* (quod aïunt) * *natare* possit, & confirmato

* Hos interim imitare non industriè solùm, sed penè adfectatè, & cupidè; sic (inquam) ut *color* quæsitus & *fucus* appareat, imò & *furtum*.

confirmato jam, uſu, *pede* ** ſuis viribus, *Juopte* ingenio, terram premere.

Inter *Formulas*, nonnullæ reſpiciunt *contextum*. 2. Aliæ *Materiam* **.

1. *Contextum*, eúmque in *epiſtolis*, *Thematibus*, *Declamationibus*, atque vel { *ſeparatim* eorum *ſingulis*. / *Conjunctim* omnibus & *in communi*——

1. In EPISTOLIS, ubi adhibentur *Formulæ* 1. *Salutandi*. 2. *Compellandi*. 3. *Valedicendi*. 4. *Subſcribendi*. 5. *Dandi*.

2. In THEMATIBUS, ſunt *Formulæ* 1. *Narrandi* ſive *proponendi*. 2. *Partiendi*, *Diſtribuendi* vel *Dividendi*. 3. *Confirmandi* in genere. 2. Per *Cauſam*, rationes ſcilicet & *argumenta* proferendi. 3. *Contrarium*. 4. *Similitudinem*. 5. *Exemplum*, autores inducendi. 6. *Teſtimonium*, antiquorum dicta citandi. 4. *Objiciendi*. 5. *Confutandi*. 6. *Concludendi*. 1. In genere. 2. In ſpecie, per Recapitulationem.

2. Pathopœïam in { exclamatione. / interrogatione. / admiratione, &c.

3. In DECLAMATIONIBUS; ibi in uſu ſunt Formulæ 1. *Compellandi* Auditores. 2. *Ordiendi* in genere, *primò*. 2. In ſpecie. 1. *Benevolos faciendi à* Perſonâ *Auditorum* & Noſtrâ. 2. *Adverſariorum*. 2. *Inſinuandi*. 3. *Conciliandi*. 4. *Moderandi*. 5. *Narrandi* vel *Exponendi*. 6. *Confirmandi*. 7. *Confutandi*. 8. *Perorandi*. Sed in *his* nihil ferè differunt à *Themate*.

Secundò *generales* formulæ, quæ *his* omnibus in *communi* competunt, ſunt

B 4 1. *Tranſeundi*.

** Ut enim *pueros* nihil pudet cùm *ſcribere* diſcunt, per ſingulos *literarum* apices alienâ ſæpe *manu* duci; partem *periodi* cujuſpiam cum Veniâ ſæpè inſeres, & centonem è *Tullii* purpurâ contexes, paulo poſt daturus *tuam*. *Lipſ. epiſt.*

** Prætulit mihi in iſtis, facem *Lipſius* in Inſtitut. Epiſt. cap. 12. & celeberrimus *Farnabius* Indic. Rhetoric. pag. 36.

3. Formulæ Declamationibus propriæ.

1. *Transeundi.* 2. *Continuandi.* 3. *Abrumpendi.*

2. Formulæ ad *Materiam.*

Accusandi. Admirandi. Asseverandi. Consolandi. Consulendi. Corrigendi. Culpandi. Dehortandi. Deliberandi. Deprecandi. Dissuadendi. Dubitandi. Exclamandi. Excusandi. Hortandi. Illudendi. Gaudendi. Gratias agendi. Lamentandi. Laudandi. Lætandi. Metuendi. Minandi. Monendi, Objurgandi. Ostupescendi. Obtestandi. Officium agnoscendi. Opem offerendi. Opponendi. Petendi. Pollicendi. Precandi bene & male. Provocandi. Querendi. Reprehendendi. Regandi. Suadendi. Vendicandi. Vituperandi.

Formulis

Hisce *Oratoriis*, in hac septima editione,

Subtexuimus,

I. *Praxin*, sive *Usum Formularum*, in exercitiis Scholarium, *viz.*

1. in *Epistolis* tribus, p.

2. *Thematibus* tribus { longioribus p. / brevioribus p.

3. in *Declamationibus* in tribus diversis quæstionibus Tres in singulis p.

viz. Tres { Defendentis / Opponentis / Moderantis } ut in praxi postea videre est.

4. *Exempla* Oratiuncularum aliquot

II. *Qua-*

II. *Quæstiones* quasdam { Declamatorias. Inventioni Oratoriæ accommodatas.

III. *Epistolo-graphiam*, ubi de affectionibus? generibus } epistolarum.

IV. *Regulas* de Compositione *Oratoriâ*, seu elegantiori verborum *collocatione* in stylo orationis disponendæ.

V. *Manu-ductionem* ad Artem *Poëticam* cui paucula subjunximus Poëmatiola, ut *praxin* etiam in his habere possint *Scholastici*.

Finis Methodi.

ATque hæc paucula *Præfari* visum est de structura, *& Methodo* Formularum, déque ratione, & contextu operis. Jam *Hortum* ipsum ingredere, si tibi lubeat (*Oratorcule* mi!) atque flores *aretatim* nascentes decerpito.

Sed hìc etiam in limine

Longos meos deprecor logos, nè λοιμαχεῖν me autumes; quocirca,

Si tu forsan de nimiâ longitudine, aut Formularum quarundam prolixitate conqueraris (quod, ut audio, aliqui) cogites velim, ut ille apud *Poëtam*, quòd

——*suave est ex magno tollere acervo,* Hor. lib. 1. serm. Satyr. 1.
Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urnâ,
Vel cyatho, & dicas magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere——

Tu capias quantum lubeat pro capacitate *situlæ* tuæ, in usum *præsentem*. Nobisque nostram non invideas (quæso) *copiam*, luxuriem.

Lipſ. Inſtit. Epiſtol. ——λαλεῖν ἄριστος, ἄδυνατώτατος λέγειν.

Loquentes ferè plurimùm, qui minimùm *eloquentes*, ut *corpore* tenues, *veste* se dilatant : sic qui *ingenii*, aut sapientiæ *inopes*, diffundunt se verbis,

——*hanc veniam petimus,*
Damusque vicissim——

Rogatus aliquando *Tullius*, ille Romani sermonis princeps ac autor, quam maximè *Demosthenis* orationem approbâsset, *longissimam* dixisse dicitur. *Plutarch. in vit. Cicer.*

Non erat mihi unquam in animo, *perscribere* vel *meæ* olim, vel alienæ nunc pueritiæ literariæ, formulas verbatim aptatas exercitiis suis ; ubi tunc puerile ingenium ? ubi *inventio* ? ubi *prudentia* in seligendo quæ in rem faciant suam ? ubi cura, & advertentia *pædagogica*, ut sic permitteret agi ? *Apes thymum* ferunt domum, non *flores* integros ; exfugunt quod placet.

Imprudenter sanè ageret *sartor* vestiarius qui totam panni coccinei, aurative telam in unam chlamydem discinderet, consueret ; peritus artifex rationem habebit *corporis*, sive *puerilis* seu *virilis*, & vestes juxta mensuram debitam efformat : Idem hic, *pueri* ; idem facimus *pædagogi*.

Si *hæc* non satis tibi faciant paucula, vide *Querelam* nostram Apologeticam in pagina illius *quarta*,, &c. p.

Formulæ

Formulæ ad contextum Oratorium pertinentes.

Et Imò

Formulæ *compellandi* auditores, in declamationibus, Orationibus, &c.

Viri amplissimi!

Auditores { *Humanissimi! Candidissimi! Lectissimi! Auritissimi! Doctissimi!* } *Viri verè* { *Apollinares! Ornatissimi! Generosissimi!* } *Summates Palladii! Heroës literarii! Apollinares Semidei!*

Vir venerande, verendeque! Vir spectatissime! Clarissime vir!

Dignissime Observande Honorande Generosissime Venerande } *Mæcenas!* { *Magnifice Illustrissime Honoratissime* } *Domine! Minervalium præses virorum!*

Per-illustres & generosi admodum Domini!

Amicissimæ Mellitissimæ Charissimæ } *animæ!*

Magne literarum Atlas, loci hujus lumen & columen!
Literarũ literatorúmq; musegêta!
Heros magnifice, literarum & literatorum fautor eminentissime!

Apollinare caput! Minervales pedes! } *Florentes Academici!*

Synaxis doctissima!
Celeberrima panegyris!
Optimates literarii!
Veneranda capita!
Apollinaris corona!
Minervalis chore!
Mercuriales adolescentuli!
Heliconia Attica } *juventus!*

Chara Musarum soboles!
Magni Apollinis incrementũ!
Igniculi Heröici.
Juvenes Philomusi!
Generosi Minervæ filioli!
Proles Apollinea, almæ Palladis quam nutriunt ubera!
Plebs literaria!
Minervale sodalitium!

Dignissime

{ *Dignissime* / *Vigilantissime* / *Prudentissime* } *Prætor!* { *Cives Patricii!* / *Patres Conscripti!* / *Senatores gravissimi!* }

Viri Consulares!

Studiosissimi musarum alumni!

Vos, qui utramque *Minervæ* mammam exsuxistis, exsiccâstis olim!

Mei sub eodem *Palladis* vexillo commilitones suavissimi!

Vos, quorum ætas teritur in libris!

Attentissimi animi! patientissimæ aures!

Vos, qui *tineæ* estis, & helluones chartacei!

Vos, qui in ipso bonarum literarum emporio versamini!——

Lector! Figuræ, quas vides *margini*bus sparsas, *Locum* illum, & paginam, unde singulæ desumptæ sunt Formulæ, & *Præti* applicatæ, indigitant.

P. paginam notat.

II dò.

Formulæ *Exordiendi.*

MAreum aïunt *Autonium*, *Peripatetico Phormioni* gravem *imprudentiæ* notam inussisse, quòd *rei militaris* scientiam explicaret, audiente *Hannibale*.

Plutarch. *in* Hannibale.

C. Julius admirari solebat eorum ora, qui in scenâ *gestum* agerent, spectante *Roscio*: videbor igitur *ego* fortassè minùs aut *prudens*, aut *pudens*, qui, cùm tot adsint hìc & adstent undique *Hannibales* & *Roscii*, tenuitatem nostram in hoc dicendi genere longè superantes, illustrem nihilominus hujus *sententiæ* sublimitatem, exili meâ dictionis *infantiâ* deformare turpiter non reformidem. Cùm tamen admirabili *favoris vestri* amplitudine ad dicendum impellar, inconcinna profectò hæc *orationis* meæ structura in morâ mihi non erit, ut ab instituto retardarer, quò minùs——

Si sint prolixa nimis usui tuo istæc *Exordia*, quam erit tibi facilè *Procrustes* hìc agere, decapitando, degenuando. *Plutarch.* in Theseo.

Luxuriem nostram amputa: arctioribus cancellis compinge; comprime: in angustiorem alveum & ripas contrahito exundantiam; ut ità viis & modis proposito tuo adaptentur formulæ.

——*Marcus Tullius* eloquentiæ Romanæ parens, magnâ semper trepidatione *exordiri* consuevit——

——Nam si *Anacharsis* philosophus, ignorantes *Musicum* deridebat de *Musicis* ferre judicium; quantò magis *imprudentes* damnâsset, si de *prudentibus* vidisset judicare——

Theophrastus

Theophraſtus progreſſus in concionem repentè obmutuit——

Iſocrates ob ingenii timiditatem, nec hiſcere nunquam *publicè* auſus eſt——

Illuſtriſſimum illum *Alexandrum*, orbis terrarum Monarcham invictiſſimum, ab *Appelle* tantùm ſe *pingi*, à *Lyſippo fingi* voluiſſe ferunt; hoc nimirum conſilio, *nè à vulgaribus & obſoletis operibus, non tam illuſtrata*, quàm obſcurata, illius *videretur dignitas*.

Pòtes & hìc, pro ingeniolo tuo, ex hoc *tuo* tam profixo exordio, *via* facere, breviuſcula, verbis aliquot additis & immutatis.

Vos igitur (lectiſſimi *Auditores!*) malè conſulitis tam divinæ *veritatis* ſublimitati, ſi *eam* à me, lutulentis barbariæ fæcibus iuquinatam, ſordeſcere patiemini; cùm oratio *mea* nec lacertis poteſt contendere, quòd *autoritate* nihil valeat, nec illecebris delinire, quòd careat *lepòre*; nec aculeis commovere, quòd *judicii* maturitate deſeratur.

Quare quum ſingularem *ejus* excellentiam ſatìs eluminatè decorare nequeam, faciam ut olim *Timanthes* ille pictor, in immolandâ *Iphigeniâ*, qui caput *Agamemnoni* obvolvendum putavit, quòd immenſam ſui *mœroris* acerbitatem, penecillo non potuit adumbrare; pariter *ego* hujus rei magnificentiam, quàm vix *cogitando* conſequi valeam, *ſilentii* ſipparo involvendam relinquo——

Veteres *Græci*, qui Εὐκαιρίαν magnificerunt, priuſquam aliquod opus aggreſſi eſſent, *Opportunitati* ſemper litare ſolebant; quapropter, & *ego*, in ipſo orationis meæ veſtibulo, *veſtrum* favorem & æquanimitatem, veluti *Mercurium* com-

communem implorandum cenſeo.

Cùm *Muſa* noſtra, flexanimæ ſuæ *Suadæ* fœtum ſtatim ſit paritura, *Vos* (ceu tot *Deos Nixios*) implorandos arbitror, ut *obſtetricantem* illi accommodetis operam——

Theſeum ferunt, *Ariadnes* ope, in penitiſſimos, (irremeabilis alioqui) *Labyrinthi* receſſus, olim ingreſſum, indè etiam exiiſſe feliciter; *Ego* pariter facilè intelligo, *me* non niſi *veſtræ* aurâ & *Favonio* benevolentiæ, ceu *Ariadneo filo* fretum, poſſe ampliſſimum hunc dicendi *Oceanum* ingredi; *me*, non niſi *veſtræ* patientiæ *velis* adjutum, poſſe in eo *progredi*; nec indè *egredi*, niſi in *veſtrâ* æquanimitate, *proram puppimque* collocem. Adeſte igitur (*candidiſſimi Auditores!*) *méque* benevolo patientiæ veſtræ *influxu* juvate, dirigite; ut *portum*, aliquando tandem, appellere mihi liceat, implacatas *invidiæ Syrtes* prætervecto——

Nobiliſſimum illum pictorem *Timanthem*, ingentis *Cyclopis* magnitudinem, *parvâ* in tabulâ expreſſurum, *pollicem* duntaxat ejus (quem *Satyri* juxtà picti, thyrſo metirentur) penecillo ferunt adumbrâſſe: ——Ego pariter.

Hæc *ara* (*vos Apollinares Semidei*, quibus *primitiarum* noſtrarum ſpem *viciſſim* litamus, nobis enim ſingulis, *redit*, *ut agricolis*, *labor actus in orbem*) aliquid, naribus tam divinis dignum thymiamatis, elimatum arte, quódque *auribus* ſit harmonicum, videtur exigere. *Ego* autem, quantumvis omnium ineptiſſimus, quitam

tam *ſacras*, tam *purgatas* affaret aures; veruntamen cùm *veſtro* omnium ſuffragio *caloutiſque*, in hanc *Spartam* ſim delegatus, *vos* quæſo, *vires* animóſque mihi ſuppeditetis, ut *meam* hanc exornem provinciam.

Quod tantò ſecuriùs facturus mihi videor, tantò etiam alacriùs, ſi inſtitutum *iter meum*, *regio favoris* veſtri *diplomate* muniatis; cujus publicâ *Majeſtate* (tanquam *Mercurii* caduceo) ferratas *hoſtium* phalanges tutò aut penetrare poſſim, aut præterire; qui abunde mihi proſpectum exiſtimarem, adverſùs omnia *cenſura* præjudicia, ſi *mea* non prorſùs improbaveritis. Quare, quod *vultu* pollicemini, id *audiendi* facilitate comprobetis obſecro, ut mihi *primas anchoras* ſolventi bene *velitis*, (quâ eſtis comitate,) & quæ dicuntur (quâ eſtis æquitate) candidè *interpretemini*.

A *vobis* itaque (*Muſarum patroni*, *viri verè Apollinares!*) à *vobis* petunt, quâ poſſunt obſervantiâ, (finite quæſo ut exorent) benignè ut audiatis *me*, quem miſerunt *Legatum* à *Latere*) oratorem *ſuum*, talem, qualem, ferendo leniter tenuem *meam* in dicendo facultatem.

Ad *veſtram* enim benignitatem, tanquam ad *ſacram* aliquam *arcem* ſupplex accurro, ut ſub *Achilléo* veſtri *favoris umbone* intrepidè lateam, nequa in noſtris *his* conatibus, *genuinum frangat* malodicorum *Erinnys*; quo ſi me favore dignabimini, nulla *loci* intercapedo, nulla *temporis* diuturnitas, hujus rei gratiam obliterabit.

Ego

Ego enim, quamvis inter omnes *Athenienses* minimus, quantulusçunque tamen sum, operam dabo, ut ex angustis *inventionis* meæ *urnulis*, è limpidissimo *veritatis fonte* repletis, *nectar* reconditum hauriatur, quod vestris *propinem* imbibendum *auribus*. Adeste huc igitur omnes, (*circumfusa corona!*) adeste (*inquam*) siguli *animis*, perinde ac *corporibus*; arrigite mentes aurésque *vestras*, & *me* denuo dicentem patienter audite; quem adeò plusquam benevolè, præliminari hâc præfatiunculâ *vos* salutantem, audivistis hactenus——

III^tiò.

Formulæ conciliandi Benevolentiam.

a { *personâ* { *Auditorum.* / *Nostrâ.* } / *Re ipsâ de quâ dicturi sumus.* }

INsuetum *præsentiæ* tam *verendæ*, tam *venerandæ* jubar, mentis (mihi *Infantulo*) oculos, radiis adeò offuscat suis, ut tanquam *noctuæ* ad solem, mea jam caliget ingenii *acies*, ut quem non tulit *unicum Ovidianæ Semele*, *ego* minùs, tam multos *Joves*, & *Phœbos* meæ orationis angustia recipere possem; utcunque tamen tenuitatis *ego* meæ mihi conscius sim,

sim, vix tamen, intra *cochleæ* mea testa jam contineor, quin inter aliorum *naufragia*, & successûs in hâc re, minùs prosperos, ad *pulcrum* illum, *Bonæ spei*, *bonæ mentis*, *portum*, & almæ *veritatis Elysios*, aspiraturus sim: si modò, *aureum* mihi favoris, & benevolentiæ vestræ *remum* porrigatis supplici——

Carneadem ferunt (qui ex tribus nobilissimis *Athenienſium* philosophorum *primus* habebatur) tam incredibili dicendi vi fuisse præditum, ut *nullam unquam in suis disputationibus rem defendit, quam non probârit; nullam oppugnavit, quam non everterit.* O felix viri ingenium! feliciorem fortunam! utinam & mihi——

——*ſi, cui jam circum utrinque, phalanges*
Stant denſæ, ſtrictiſque ſeges mucronibus horret
Ferrea—— Æn. 12.

Spero *me* à vestrâ omnium æquitate impetraturum, ut ad orationem meam, faciles hodie aures, sitientésque afferatis. Quare, nec, veteri *rhetorum* more, rogabo ut *attendatis*, quia *res* ipsa, de quâ jam dicturus sum, *hoc* à vobis exiget; nec deprecabor quòd orationem affero, nullo aut *flore* sparsam, aut artis *gemmâ* immixtam.

Ingenio tam acri, ac vehementi, ut nihil sibi penè ad expugnandum proposuerit, quod non aut acumine irruperit, aut pondere illiserit. *Vincent. Lirinenſ. de Tertullian.*

——Cur vos summates viri, *Patriciique ordinis proceres*, ad hoc plebeium convivium

um vosmetipsos ingeritis? non istis palatis hæc parabantur legumina——

Vos verò, (incomparabiles *viri!*) ut amare debeo, sic metuere non nihil non possum, non quidem ut *natus* parentem; verùm, ut qui timidè causam suam agit, *judicem*; non quia causæ diffidat, sed quòd de se desperet. Præterquam enim quòd ignotus *mihi* non sum, divinam ingenii vestri vim, cùm inexhaustâ sapientiâ perspectam habeo.

Te igitur (*vir maxime!*) oro obtestórque, ut tantisper dum *me* audies, eruditus ésse desinas, scientiam seponas, benevolentiam induas——

Ut jam *Scaligeri* nomen (quod de *Tullii* eloquentia dixit *rhetor*) non pro *erudito* homine; sed pro *eruditione* sumatur. *Heins.*

Archidamus Periandrum dixit è bono *Medico*, pessimum *Poëtam*, malis carminibus fecisse; ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς κεκλῆσθαι ἐπιθυμεῖς. Vereor nè & *me*, quem hactenus æstimâstis *aliquid*, comperiatis demum quàm sim nunc nihil——

Demosthenes Græcorum eloquentissimus, apud *Philippum* regem Amyntæ filium verba facturus, in ipso statim orationis limine stupefactus obmutuit, majestate (ut credibile est) tanti *viri* perterritus. Quod (ut opinor) herì ac nudiustertius *mihi* contigisset, nisi stuporem hunc, explorata mihi jampridem excussisset humanitas *tua*: ——*Text.*

——Non sunt somnia aut nugamenta ho-

hominum, aut poëtarum fabulæ, quas *vobis* explicabimus; audietis monita illustria, audietis——

——Quod optare licet, præstare non licet; sed quoniam alterum *potentiæ*, alterum *voluntatis* est, respicite æquitate vestrâ quod adest, supplete benevolentiâ quod deest.

——Non de stillicidiis, aut aquis pluviis, sed de causâ seriâ, re magni momenti est nobis sermo——

Dignum est attentione vestrâ argumentum (*Benignissimi Auditores!*) quamquam nec de *vobis* dubitare sit nefas.——

Non sunt levia quæ pertractamus *Auditores*——quibus graviora, ne *Conscripti* quidem in Senatum *Patres*, aut ex eboreo curuli *consules* pronuntiârunt.——

Gravissimum nobis, (*Auditores* humanissimi!) gravissimum onus incumbit, ætas autem *hæc*, & illa quam videtis adolescentia longè subsistit impar, quæ nullis fulta præsidiis, nullâ eruditione instructa, nullis ingenii viribus innixa, *opem* vestram implorat supplex——

——Sed acceptior fortasse erit ex intimo *cordis* penetrali leniter spirans *simplicitas*, quàm in labiis tantùm natans phalerata hujus sæculi *grandiloquentia*——

——Ecce vobis *novum* jam argumentum, *rei* sanè, ut opinor, non injucundæ, cùm vobis, *scio*, non placeat recocta *crambe*, quæ antehac sæpius apposita excitavit nauseam.

——Dabitis, uti spero, pro innato *vestro* candore veniam——& aurem paulò faven-

faventiorem, cùm *nostra* jam oratio, humili serpat pede, non *tragico* superbiens cothurno, nec nugas vobis & *apinas*, aut ἱπποβήμονα ῥήματα ut aït *Comicus*, sed rem uti res est——

——Difficili planè de re dicturus sum, neque quisquam est, cujus de lumine, lumen accendam meum——si igitur erratum à *me* usquam fuerit, vestram πρωτοπείρῳ συγγνώμην iudulgete——

——Tametsi non inter *primos*, sic nec inter *imos* prorsus debeam considere——

Per eam *vos* humanitatem rogo, quam inclusam in pectoribus, domo *huc* attulistis, ut dum dico, patienter assidere, & attentè auscultare velitis——

Hanc ad *telam* pertexendam, dum pleno me confero gradu, officiosè *vos* compello, studiosè peto, obnixè comprecor, ut porrò benignitatis *aurâ*, benevolentiæ *spiritu*, levissimo favoris *Zephyro*, ad portum altum provehatis, *hoc* leve & demissum genus dicendi——

Quòd dum facimus, *vos* auditores quotquot adestis, obtestamur, quantò estis *nobis* eruditiores, tantò sitis quoque ignoscentiores, nobisque balbutientibus, attentionem aliquantisper largiamini——

Simul illud deprecor à *vobis*, ut non priùs, temeritatis mihi notam exulcerato quodam animo inuratis, quàm *me* provinciam hanc ità deposuisse judicetis ut à suggesto non ejectus, sponte discedam——

Siquid hæc *ætas* quæ nondum adolescentiæ

centiæ ſpacium eſt egreſſa; ſi quid hoc *judicium*, quod nullo rerum eſt uſu confirmatum; ſi quid hæc *eloquentia* quæ primis tantùm præceptis eſt imbuta, poteſt, conabor ut———

Quum multum de *amicitiâ* ſcripſiſſet *Cicero*, librum illum ſuum *Pomponio Attico* inſcripſit, amico *ſibi* conjunctiſſimo; quúmque de *Senectute* porrò *ipſe* copioſè diſſeruiſſet, nullum alicubi operis iſtiuſce idoneum magìs invenire potuit patronum, quàm eundem *Titum Pomp. Atticum*, virum multâ canitie venerandum. Prudenter admodum *patroni* ſui, cui nuncupaverat, conditionem, ad ſubjectæ materiæ qualitatem applicans, & adaptans: ità & *Ego* (ſi *magnis componere parva licebit*) vindicias ſtudiorum, & literarum patrocinium ſuſcepturus, in improbos nebulones, atque ignaviſſimos horum temporum fucos, opportunè, utì ſpero, & appoſitè coram *vobis*, adoleſcentibus virtuoſis pariter ac ſtudioſis, dicturus venio———

Ulterius autem antequam *linguæ* fræna indulgeam, quæſo *vos* per eam quam hactenus invicem, ex literarum humaniorum cultu ſatam & propagatam conſervavimus amicitiam, velitis, *aurium*, (ut ſic dicam) *ædes* vacuas mihi aperire, & peregrinantem dicendarum rerum, *veritatem* admittere———

Auſculta, *corona* diſcipulorum, *breviſſima* attentè, vitabo ſermonem laciniòſum; attende benevolè, promitto animum officioſum.

Favete

Favete igitur linguis, & permittite ut in hoc opere arduo, honeſtáque admiratione, tanquam *profanus* lumen adorem, onerariáque navi meâ, littora tantùm prætervehar——

Atque utinam dum imparibus arduam hanc molem humeris impono, aut *Ciceronis* voce uti poſſim, aut alacritate *Demoſthenis* excitari!

Cum tot tantiſque difficultatibus, affecta atque afflicta, in veſtram, *Auditores*, fidem, veritatem, miſericordiam *Veritas* confugerit, Te *Domine*, vóſque, qui in *concilio* adeſtis, orat atque obſecrat, ut multis injuriis jactatam, atque agitatam *æquitatem*, in hoc tandem loco conſiſtere & confirmari patiamini: id quò faciliùs facere poſſitis, dabò operam, ut à *principio*, rem ipſam, quemadmodum geſta, & contracta ſit, cognoſcatis——

Hercules olim adverſus *Hydram* Lernæam, & *Cancrum* congreſſurus, coactus eſt, *alienam* opem implorare, qui *ipſe* ſolet opitulari cæteris. Ego *unus* cum tot monſtris dimicans, iiſque ſubinde novis exorientibus, quid faciam, ſi manum mihi adjutricem non porrigatis? ſi ſub *Ajacéo* veſtri Patrocinii clypeo non protegar——

Pero, ut *quantum* nobis deeſt *eloquentiæ* (deeſt autem *plurimum*) *tantum* ab *humanitate* veſtrâ ac *benevolentia* accedat; nè ſi ſecus fiat, non unius *viri*, ſed ipſius *ſapientiæ* laudibus intercidiſſe videamur.

Oro, rogo, ut eâ, quâ cœpiſtis, benevolentiâ, & arrectæ auſcultationis, aurâ, dictionem

dictionem hanc ad præstitutum terminum prosequi haud dedigneminí——

——*Solamen habebo*

Mortis, ab Æmonio *quod sim jugulatus* Achille.

——Quâ de re cùm breviter dictum sinus, peto, ut, quod est amoris, ac benevolentiæ, *benignè*; quódque studii ac diligentiæ, *attentè* audiatis——

Quàm *hæc* minimè levis sit controversia, facilè intelligetis——

——*Nec enim levia aut ludicra petuntur Præmia, sed* Turni *de vita & sanguine certant.* Æneïd. 12.

Suppeditabit (ùti spero) candor vester & attentio, ut gratâ autevertam celeritate (quæ delassatos facilè occupat) ex prolixitate nauseam——

——Hæc quàm sint in *me* exigua, agnosco, nec de *me* quisquam tam abjectè quàm *ipse* sentio——

——Magna profectò *res*, & ad discendum utilis, & ad recolendum necessaria, *quam* etiam atque etiam exemplorum mollibus illustrare, atque inculcare studebimus——

——Ut ad consensum *sui* quos suadere non potuerit, impellat, *cujus* quot pene verba, tot sententiæ sunt, quot sensus, tot victoriæ——*Vinc. Lirinens. de Tertull.*

——*Simonides* in arduâ illâ quæstione *Hieronis*, deliberandi causâ, *unum* sibi *diem* postulavit, postridie verò *biduum* petiit, & deinceps dierum numerum duplicavit. Haud aliter *ego* in hac nodosâ difficilique admodum controversia——

aliquot

aliquot *dies* ad cogitandum poſtulare, quia quantò diutiùs conſidero, tantò mihi res videtur obſcurior——

——Cùm cauſa ſit multiplex, & non paucis difficultatibus obvoluta——imò undique ſit præjudicium, undique præcipitium——

——Quanquam & de *hac* re perinde ac de aliis, tanta eſt controverſia, ut *horologia* ſexcenta faciliùs in concordiam redegeris, quàm *tres* aut quatuor philoſophorum ſuper *bis* rebus diſſonas opiniones——jam verò *quis* recenſeat quæ à ſingulis perhibentur de *naturâ*, de principiis, de *Deo*——

——Nam à veteribus philoſophis hæc quæſtio olim decocta, *his* temporibus recruduit——

Illud modò, antequam ulteriùs provehar, à vobis ſummopere contendo, ut quando omne mihi perfugium in *veſtra* bonitate, & clementiâ ſitum eſt, tenuitatem meam veſtro favore ac ſilentio ſublevetis, quò mea oratio his veluti *ſecundis* ſubjecta *ventis*, quem ſibi propoſuit, portum faciliùs conſequatur.

Ut pronis auribus, benevoliſque animis vocem *oratoris*, de eximio ſeculi hujus ornamento diſſerentis, excipiatis——

Sed ſi jam veſtra illa *favoris* aura, noſtræ hujus *Velæ* imbecillitatis impleverit, ſuperabo ſcopulos omnes difficultatis tantæ, & ingreſſus in portum, *veritati* dictionis hujus coronidem conſervabo——

Præbete quæſo mihi *veſtras* attentiſſimas *aures*, dum hæc à me propoſita, tenuiter pertractata fuerint, ſub Ajacéo veſtri patrocinii *clypeo* nudam veritatem obumbrate——

Sed ad *humanitatis* veſtræ *genua* procidit *oratio* noſtra, ſupplex animi *nuncius*, & delegatus; cui, ut benevolam præbeatis *aurem*, obnixè *deſidero*; nullorum enim uſpiam lenitatis cenſuram, vel magis *expeto*, vel magis *exſpecto*, quàm *veſtram*, (doctiſſimi *Auditores!*) quibus, nè *Athenas* quidem ipſas, credo fuiſſe magis *Atticas*.

Oro *vos* igitur, ut *irradiet* mihi, veſtræ *humanitatis*, (ceu cœleſtis cujuſdam cynoſuræ) jubar, *vultûs* veſtri *ſplendore*, me ſubtimidè, debili utcunque conatu *dicentem* mirificè reficiatis, ſi conatum quantulumcunque meum probaveritis.

Quanquam dum *vos* in tantillas haſce *minutias* deſcendere non diſpuduerit, optarem equidem ex intimis (quod aïunt) præcordiis, ut veſtras aures *Ambroſiâ*, *Nectariſve* ſucco ſaturas dimitterem——

Dum *vos* modò propitios habeam, quorum imprimis vereor, & revereor judicium——

Sed cur *ego* vos (mitiſſima *ingenia!*) adeò operosâ *precarer procarérve* prece, quorum *vultus*, placidíque *mores*, faciunt, ut mihi de *vobis* dudum pollicear futurum, ut ſub *Achilléa* veſtri patrocinii panopliâ, omnes maledicarum linguarum *latratus* facillimè retundam——

Hac

Hac *ego* de re dum dixero, dum immenſum hunc *Oceanum* tranavero, *vos* quæſo (*Auditores!*) veſtra ut faveat conſueta *affabilitas*; indulgeátque placidè balbutienti noſtræ oratiunculæ; ut in quam *me* ſpem, *vultûs* veſtri oculorúmque benignis indiciis erexiſtis, eam *attentione* quoque veſtrâ confirmatam dignemini, veſtróſque animos *verbis* meis velut catenis quibuſdam alligate——

Cujus quantumvis *Oratio* nullis verborum *Stellis* ornata, nullis phraſium *ſideribus* illuminata, nullis elegantiarum *luminibus* diſtincta, eloquentiâ *nitêre*, compoſitione *fluere*, ornatu *ſplendêre* non poteſt; *vobis* tamen quæſo placeat, puriſſimum hujuſce *veritatis* merum, ceu divinum aliquem *ſuccum* imbibere, ut plenis illius *amphoris* ſatiati, *anſam* mihi præbeatis triumphandi ſeriò——

Magnáque det nobis tantus *ſolatia victor.*

Atque utinam ea *mihi* felix fortuna contigiſſet, ut dum *auri* laudes proſequor oratione, *aureâ* quadam apud vos eloquentiâ, *aureo* verborum flumine ac ſententiarum inundare poſſim! ſed quóniam in hac infantiâ noſtra, & *eloquentiæ* tirocinio, faciliùs optare quidvis licet, quàm aſſequi——

Exſanguem hanc noſtram *declamatiunculam*, benignis intueri oculis vos obteſtor; & ſi quid duriuſculum *auribus* tam teretibus videatur, candidè dignemini interpretari; ut ſic (cùm habuerimus *Mæcenates* & *Patronos*, qui tanquam *Dii Tutelares*, ab inveterato *tenebrionum*

livore, noſtram qualemcunque vindicetis conatum) ad *veritatis Pharon* aut *Cynoſuram*, clavum futuræ orationis dirigentes, *mare* iſthoc, tam inquietum, feliciter trajiciamus——

In quem *ego* dum efferor *Neptunum*, (veritate *duce*, veſtráque patientiâ *comite*,) rogo ſuppliciter, veſtræ *nobis* ut affiet attentionis *gratia*, noſtríſque benignè aſpiret *lintea* benevolentia; ut ſi obvias quas in *rupes* navicula mea, minùs ſecundis *Euris* impulſa, illiſerit; æquanimitatis *veſtræ* remigio, & *Cynoſurâ* naufragii periculo integra emergat.

Vid. Excuſandi——

IVtò.

Formulæ ſumptæ à Perſonâ Adverſariorum, eos in contemptum & odium trahendi.

Inter has plurima ad *confurandi* formulas referri poſſunt, & contrà.

EXploſerunt jampridem *ſeniores* & *ſaniores* Philoſophorum, *paradoxiloquum* illum *Anaxagoram*, qui *nivem* eſſe *nigram*, & *ſolem* candentem dixerit lanianam: Sed en etiam jam virum, qui——

Candida de nigris, & de candentibus atra, aſſerere non veretur! qui *adverſus ſolem* (quod aiunt) *loquitur*, & inſana ſtribiligine, & *ſuâ* (quâ tantùm pollet) *ſaragine* loquendi, aures *veſtras* captivas aubit demulcendo, * abducere:

* Honeſta publico gaudent, ſcelera ſecreta ſunt. *Minut. Fel.*

Cujus oratio (ut audiviſtis) calamiſtris *meretriciis*

meretriciis inuſta, unguentis fluentibus delibuta, pigmentis rhetoricis effœminata, non incorrupto *ſanguine*, ſed aſcititio *colore*; non naturali *ſucco*, ſed accerſito *fuco*, fallaciter enitescit.

Sed *hedera iſta*, quam in orationis ſuæ *veſtibulo* & fronte, *ſuſpenſam* habet, *vinum* intus haud *vendibili* indicat——

Pronum *te* audio ad maledicta—credo id eâ causâ factum, quia bene loqui non didiceris: ſed quid tecum agam argumentis, cum ex primis *philoſophiæ* apicibus, liceat mihi omnem illam ſtruem verborum demoliri——

Dextera nec tua te Graiûm fortiſſime Creteu
Eripuit Turno: nec Dii texêre Cupentum
Æneâ veniente, ſui: dedit obvia ferro
Pectora, nec miſero clypei mora profuit. Ei:
Te quoque—— Æn. 12.

——à quo protrahitur rurſus in *ſcenam* hoc *drama*——

Inauditarum, neſcio quot, vocum colluvione olens, ut *ſervius* ille Plautinus ait, *allium*, *hircum*, *haram*, *ſuem*, *canem caprum*, *commiſtum*: ut quemadmodum odor qui ex *Averno* efflabatur, ſupervolantes aves necare ſolitus dicitur; ità illud *pus*, illa *ſanies*, illud *virus*, optima quæque *auditorum* ingenia exanimet.

Sciunt fœtores ſuos *nulli* ferè cirò eſſe placituros, ſi *nudi* & ſimplices exhalentur, atque idcirco eos eloquii velut quodam *aromate* aſpergunt——

—Quibus, à *Pacuvio* & *Ennio* demortua accerſebantur *verba*, ſaltitabant periodi,

macra, jejuna, ac famelica *oratio*, ſucco omni, nervis deſtituta omnibus, & copiâ, punctulis quibuſdam & *alluſiunculis*, aut membris *interim* præciſis, & interrogatiunculis abrupta, *nauſeam*, faſtidiúmque *ſui* pariebat. Hiſtriones ſcenicos dixiſſes, aut ad inſtar *Telephi* Euripidæi non *mendicos* modò, ſed & *claudos*, qui chorago intus rem gerente, *ſpectatores* cum tibicine oblectarent, & dum maximo conatu aliquando exilire conarentur, cum majore *ſpectatorum* voluptate quàm applauſu caderent, non irent. *Heinſ.*

——Accedebat blanda *Siren* quæ dicendi meretriciâ ſuavitate quadam, ac lepôre, homines propemodum in *pecudes* converteret——

O *Xerxes*, meo quidem judicio barbarorum ignaviſſime! non exercitum ducebas, ſed armentum; neque *Dux* eras, ſed bubulcus——quum turmis ſingulis *lorarios* dediſſe diceris, qui à tergo ceſſantes ferirent, flagríſque ad *virtutem* impellerent——

T. Livius bovem locutum fuiſſe inter *prodigia* non ſemel poſuit, *hoc* verò tempore homines ità quotidie loquuntur——

——Sed obſtruam *his* ora (ſi hanc mihi indulgeatis veniam *Auditores*) fimo, & oleto——

Fortiſſimi profectò *Ajaces*, magnanimi *Hercules*, feroces profectò Gigantes, qui *cœlum* oppugnare malint, quàm *veritatem* agnoſcere; linguâ tenus docti, *holoſerica* ſpectabiles præfatiunculâ, cincinnis oratoriis compti; qui ſi à *raſtris* ad

roſtra

roſtra (cum *malis* Diis) tranſcenderint, *vacuum*, plus nimio, *verticem*, inter aſtra illico condiderint, *non obſtante*——

Quæ omnia magìs eſſe *veriſimilia*, quàm *vera* (ut *Cæcilius* apud *Minut. Felicem*) facilè perſpexeritis, cùm adverſarius, ut fatiſcenti ſuæ paradoxiæ ferat ſuppetias, *hæc* commentus fuerit——

Qui *præſtigiis* fuis oratoriis ex *Arabia* felici, per Arabiam *deſertam*, in Arabiam *petræam*, ſuos ſeducunt auditores; qui labra ſua *amoris* nectare circumlinentes, os utcunque *roſam*, *mens* tamen ipſa ſpinam olet.

Nè forſan ridearis cum rhetore illo, quem Philoſtratus ſcripſit, cùm dixiſſet ὦ Ζεῦ! in terram conjeciſſe vultum; cùm addidiſſet ὦ Γῆ! oculos in cœlum ſuſtuliſſe——

Ut de illo haud immeritò, quod *Heraclitus* aïebat, dici poteſt; *aſinum*, *ſtramenta malle quàm aurum*, & depexum mendici pallium, quàm pannum elegantiorem, ſtolam regiam magnificere.

Sed *ego magnidicas* iſtas *Antagoniſtæ* jactationes, nihil eſſe aliud puto, quàm *larvam*, quâ *putentia* cauſæ ſuæ *ulcera* tegeret; quâ *vos* ludos faceret, & tanquam præſtigiis *effaſcinaret*; cujus veſtigia *greſſuſque ſingulos* ſi oculatiùs paulò inſpexeritis, ſinuoſas fraudes, & *anfractus leporum* procul omni dubio deprehendetis; cujus à *tergo*, veſtigiis etiamnum lubet inhærere, tantiſper dum ſuperbientis animi *criſtam* depoſuerit——

——Faciunt & veſpæ favos, & *ſimia* imitantur homines——

Nullus adverſariorum cœtus tam effrons prodiit, qui *veritatis*, non magnificè circumrotet vexillum.

—Quis enim ferat tam graphicas & diſcinctas *ineptias* de? —quis portentiloquia iſta non exhorreſcat?

——Nuſquam *ſcriptum aut fictum aut pictum in pariete*, ut ille aït; idem ergò fecit, quod *cum multa jura confundit cocus*.

—Quid ſi, tanquam *Argivum* clypeum abſtulerat, glorietur inſolens? *Terga dabo? & Turnum fugientem* hæc terra videbit? Uſque adeóne *mori* miſerum eſt? *ut Turnus olim* Æneïd. 12. Sic & ego——

——Ut non extricandis penè ſe indunt Labyrinthis, qui hanc controverſiam palmarem, tantis ſuadere clamoribus etiamnum fatagunt——

——Iſta crudiora *Errantis* philoſophi effata, ità affabrè condiêrunt quidam recentiores——quibus me, quoad potero, maſculè oppones——

——Nec genium habentes nec ingenium, quorum veriſſima dogmata, ſcilicet, ſi ponderentur, vaniſſima eſſe, ſingula apparebunt.

At tu in *ſicco* es, & *aqua* tibi *hæret*, quâ me (nè ipſe *in* parùm *ſicco* eſſem) conatus es funditus obruere, confluge quâdam lymphaticorum argumentorum.

Effœminatum iſtud, & gracile *dicendi* genus, (ubi nihil *virile*, nihil arduum & excelſum,

excelſum, nihil non fucatum, omnia *muliebria*, compta) utcunque *auditores*, nimis *delicatos* ſuavitate loquendi illiquefactos, titillare poſſit; cùm tamen *nervis* & viribus deſtituatur, ſpero *vos* æquitatis, & æquanimitatis præmunitos *Antidoto*, *Ulyſſeum Moly* arripuiſſe, neque blandientes *Syrenii Oratoris* incantationes accepiſſe; ſed *veritatis* potiùs *concentum*, & *harmoniam* uſque adeò exſpectâſſe, ut, *quam* priùs audiétitis, *abſurda*, *ſonet vitium*, *percuſſa*, diſcrepans Perſi. *opinio*——

Sed *hæc* hominem à pudore non deſertum, in ruborem dare poſſint: videntur enim pleriſque *philoſophis*, non tam mira quàm abſurda, & ab omni rerum veritate prorſus aliena——

In *me*, quidvis harum rerum conveniat, quæ in ſtultum vibrari ſolent, (*caudex*, *ſtipes*, *aſinus*, *plumbeus*) in *illum*, nihil poteſt: quippe *hæc* omnia exſuperat ejus impudentia.

Sed detur mihi, (*Antagoniſta* mi!) detur mihi (cum pace tuâ) pauliſper *animi* tui pultare *fores*; ánne adeò præfractarius videbere & *perfrictæ frontis*, ut παραδοξοτάτα hæc, mordicus tueri velis? an tu *Jove* & *Minervâ* natus plus omnibus *ſapies*? an in *Te* uno omnes reſederunt Muſæ? Viu' *teipſum* quaſi alterum *Apollinem*, literatiſſimorum coronâ venditare? omnéſve Philoſophos præ *te* inſaniiſſe? *lumina* ſcientiarum (*te* jam orto, quaſi novo *ſidere* in caudâ Caſſiopeiæ) deliquiuum pati putabimus?

Sed periculoſum eſt (*Auditores!*) omnino periculoſum eſt, *Apollinis* & Muſarum *vehiculum*, tot jam ſeculis ſapienter gubernatum, temerariis *Phaëtontis* hujus incœptis concredere, & demandare.

——Nam dum nubes & *ideas* philoſophatur, dum *pulicis* pedes metitur, dum *culicum* vocem miratur——

——Quorum *ego* copias, (ut *Ageſilaus* olim *barbarorum*) in bello captas, *captivos* veſtibus exuendos curabo, nudóque vobis, (ut ſuis *ille* militibus) intuendos exponam; ut ſic qui veſtiti, hoſtibus formidabiles erant, exuti tanquam pumiliones, ab omnibus derideantur.——

——Quos *aſinos* eſſe, ex auribus jamdudum deprendiſtis, & hodierno die denùm cognoſcitis——

——Si modò invenias tam obtuſum ingenium quod iſto grunnitu tuo & verbis iu *harâ* natis capiatur——

Exſpectabam ab illo ingenii tui arvo molles *violas*, & purpureum Narciſſum: ſed (ut video)

Carduus, & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

—Involucra quædam videris compegiſſe, quæ *Oedipo* conjectore, & *natatore* Delio (ut de ſcriptis *Heraclitii* dicebat *Socrates*) indigeant, quibuſque *Gordii* nodus, Labyrinthus *Dædali*, *Sphyngis* ænigmata, numeri Platonici, *Lycophronis* tenebræ, & *Saliorum* verſus ſuis Sacerdotibus (autore *Fabio*) vix bene intellecti, comparari ne queant.

Quæ

Quò Deus, & quò dura vocat fortuna, ſequamur.
Stat conferre manum Æneæ; ſtat quicquid acerbi eſt
Morte pati. ——
——*Hunc, oro, ſine me furere antè furorem.*
Quæcunque eſt fortuna, mea eſt. ——
Sic Turnus Æneïd. 12. 667. 678. 680. 694.

Nulla *me* ad id cauſa impuliſſet alia, niſi ut ferocitatem iſtam tuam reprimerem, audaciam confringerem, & loquacitatem pauciſſimis interrogationibus irretitam, rerardarem.

Affectatâ obſcuritate, & permiſtis deditâ operâ *gryphis*, & hiantem, & ſuſpenſum tenes *lectorem*, & crucem figis *Studioſis* ——

Hic enim (ut in argumento non diſſimili *Octavius Cæcilio* apud *Minutium* Felicem) *non diſputantis* auctoritas, *ſed diſputationis ipſius* veritas *requiritur*; atque etiam quò *imperitior* ſermo, hoc *illuſtrior* ratio eſt, quoniam non fucatur, pompâ facundiæ, & gratiæ, ſed ut eſt, *recti* regulâ ſuſtinetur.

In publico hoc, & tam frequenti *theatro*, ecquis *præco Stentoriâ* voce, abiget *aſperos* noſce & auſteros *Xenocrates*, qui *Gratiis nondum litârunt*; opúſque habent ut illud *Platonis*, θύετε ταῖς χάρισι, ſubinde occinamus? Adſunt enim vereor, (imò jam video) *Tuberones*, qui in *Ligariis* reprehendunt id ipſum, quod in *ſeipſis* amplectuntur; & ſibi quidem (tanquam

Plin. Nat. Hist. (tanquam *Mævii*) condonant *vitia*, in aliis verò *virtutes* improbant, hauſtum lactis gallinacei promittentes, & *apium* priùs miſcent, quàm *opium* cognoverint——

Quis *myſta* à Muſarum *ſacris*, arcebit *profanum* hoc hominum *vulgus*, juxta & arrogans, qui gloriolæ *aurâ* turgeſcentes, in ipſa *nive* videre ſibi viſi ſunt *atramentum* (ut olim *Anaxagoras*:) qui *nodum in ſcirpo* quærunt (utì *Chremes* ille *Terentianus*.)

Homines *nequam*; *terræ* filii, qui, novum inſtruunt *Gigantomachiam* certántque jam iteratò *involvere Pelio Oſſam*, *veritatem* quam intelligi nolunt, *inſana* ſuâ *ſtribiligine* offuſcantes: & *larvati*, *diem* gliris inſtar exoſi, *noctem* & tædarum lucem, ut adulterini mercatorum panni, quàm omnia maluerunt.——Res omnes adverſarius obſcuritate ſuâ perplexas reddidit, ut vel Apolline lectore, vel Oedipo interprete indigere videantur.——

Agamemnonem quidem præ ſe fert, cùm reapſe ſit vel ipſo *Therſite* multò deformior: cujus tam edentulæ in *nos* calumniæ, circumlatrare poſſunt, non lædere veritatem.

Plin. Nat. Hiſt. An verò (*Judices!*) *Vos* ſoli ignoratis? *vos* hoſpites in hac cauſa verſamini? veſtræne ità peregrinantur aures, in *hoc* pervagato (*omnium* ferè) ſermone, ut neſciatis quas *ille* fallacias *Vobis*, *nobis*, *veritati* ipſi, impoſiturus ſit?

Cogitate *quæſo*, quas *ille* aranearum *telas* contexuit, ut ſimplicem *veritatem* obſcuraret, credulóſque *auditorum* animos illaquearet;— Perinde

Perinde ac ſi ſubtiliſſimâ ſuâ vafritie, opera *Myrmecidis* imitari ſtatutum ſit, cujus *quadrigam* & *aurigam*, muſca texit alis; aut formicas *Callicratis*, quarum pedes & membra, comínus intuenti pervideri non poſſent: aut *Apellis* tabulam, quæ continebat lineas viſum fugientes; aut denique catenam *Vulcani*, quæ ſub intuentium oculorum *aciem* non *cadebat*——

Quod Ovidianus Ajax. Metam. l. 13.

——*agimus, proh Juppiter, inquit*
Ante rates cauſam, & mecum confertur Ulyſſes?

Nam *vos* opinor *auditores*, alia in ſententia eritis, ſi modò (quod quâ par eſt animi ſubmiſſione pero) exigui temporis attentionem *mihi* largiri, nec *antiquitati* tantum tribuere volueritis——

Eadem videtur *figura* omnibus, ſed quædam unicuique *lineamenta* deflexa: ſic & ſimiles *univerſi* videmur, & inter ſe *ſinguli* diſſimiles invenimur: pariter in ſententiis & opinionibus quilibet ſuis——

——Perſuaſit peſſimam cauſam vir peſſimus, orator optimus——

——Nam ut numeroſas *Xerxis* copias, pauciſſimæ *Græcorum* turmæ pepulerunt olim: ità & pauculæ eruditorum centuriæ, infinitas *tuæ* ſententiæ *myriades*, nullo negotio, & victoriâ expugnabunt incruenta.

——Qui quanquam *ſuperiores* non ſunt in hac cauſa, ſunt tamen *priores*.——

Qua in re, ità veſtram illam humanitatem

tam divinæ *Deæ* delubrum omnino præcavere nè fit expugnatum.

Vivat igitur *veritas* ſub *alis* & umbrâ veſtri *favoris*, tanquam ſub ſeptemplici *Ajacis* clypeo. Quod ſi *vos nos* deſeratis, *perimus ego* & (quam propugno) *Veritas*: cujus in amplexibus *moriens* hæſurus ſum; quippe qui longè malim, *in bonâ causâ* (ut olim *Epaminondas*) *ſolus ſapere, quàm cum multis inſanire*, neque poſſum non venerari *veritatem*, ubicunque terrarum eam videro, quanquam pannis obſitam, ſimplici *habitu*, & quaſi derelictam——

Ego enim tanquam *ex chalybe* forem conflatus, ad *veritatis* (*veri illius magnetis*) patrocinium, ità (allicior dicam an) trahor, rapiórque, ut non poſſim *me* continere, quo minùs in *te* involem, (*Antagoniſta* mi!) qui *præſtigiis* tuis *Oratoriis*, faſcinare *nos* conatus es; ſed cave tibi, *nè inſanis* opinionis tuæ *fluctibus*, velut alter *Narciſſus* ſubmergare; fallit enim *te* tuus iniquus *Genius*, ſi——

——Ut olim priùs ex urbe *Capitolium* quàm à *Capitolii* tutelâ avulſiſſes *Manlium* illum Rom. ità & *me* in hac causâ——

——Ut adverſarii exercitus cataphractos, velut alter *Horatius* unus ſuſtineam, & abſciſſo *ponte* progreſſum regem, regreſſum cogam.

In hac *Spartâ* propugnandâ, animus *arma* ſibi ſumpſit *auro* ſplendidiora, *operoſa* magis, quàm ſtrenuus unquam induit *Achilles*; ſtricto manus *ferro* tremit; munitum *galeâ* caput; corpus totum nun-

quam

quam non *ære* resplendebit; tubarum *clangor* implebit cœlum, *campos pavor ipsos invadet*, ingruentibus undique argumentorum nostrorum *copiis*: *me* equidem in mille discerpi partes malim, quàm animum in hac provinciâ remittere——

Quam *ego* cùm sit levicula & *Palæstrica* adeò alacriter aggressus sum munire, ut si *fata volent*, optarem in *cymbâ* potiùs duorum *scalmorum*, quàm in *Argonautarum* navi, jacturam facere——

Non minus est periculi *semper* tacere, quàm nunquam periclitari viriculas tuas. In re tam honestâ, honorificâ, verâ, sincerâ, quis est qui triplici pectus ære non obvallaret? quis adeò pusillanimis, ut à tam insulsi hostis insultu, *vi & armis* nudam, inermémque *Veritatem* non eriperet? me saltem impulit tanquam pro *aris & focis*——

Fuisse olim, aïunt, atque etiamnum supereſſe vereor, qui ostentandi *ingenii* gratiâ musculum aliquoties facere videri volunt, in Elephantis molem exsurgere——

——*Aristomachus Solensis*, sexaginta annos in *pulicum* saltibus, & *muscarum* naturâ indagandâ consumpsit; *Homerus* Batracho-myomachiam; *Maro* pulicem copiosè descripsit, multique se *vitium* ipsum, non *vitiosè* commendaturos autumant: unde è nostratibus *quidam* nunc luem Neopolitanam super ipsam *ὑγιείαν*, nunc intrusorem *tyrannum*, plusquam Regem legitimum; hominémque *ære* alieno obstrictum, magis quàm *liberum*, & frugi.

Imò inventus etiam qui *Diabolum* ipsum publicè laudaret *Witebergæ*: fuit is Joannes *Brunus* natione Italus *Voss. instit. Orator. pag.* 331.

Plin. Nat. Hiſt. (tanquam *Mævii*) condonant *vitia*, in aliis verò *virtutes* improbant, hauſtum lactis gallinacei promittentes, & *apium* priùs miſcent, quàm *opium* cognoverint——

Quis *myſta* à Muſarum *ſacris*, arcebit *profanum* hoc hominum *vulgus*, juxta & arrogans, qui gloriolæ *aurâ* turgeſcentes, in ipſa *nive* videre ſibi viſi ſunt *atramentum* (ut olim *Anaxagoras*:) qui *nodum in ſcirpo* quærunt (utì *Chremes* ille *Terentianus*.)

Homines *nequam*; *terræ* filii, qui, novum inſtruunt *Gigantomachiam* certántque jam iteratò *involvere Pelio Oſſam*, *veritatem* quam intelligi nolunt, *inſana* ſuâ *ſtribiligine* offuſcantes: & *larvati*, *diem* gliris inſtar exoſi, *noctem* & tædarum lucem, ut adulterini mercatorum panni, quàm omnia maluerunt.——Res omnes adverſarius obſcuritate ſuâ perplexas reddidit, ut vel Apolline lectore, vel Oedipo interprete indigere videantur.——

Agamemnonem quidem præ ſe fert, cùm reapſe ſit vel ipſo *Therſite* multò deformior: cujus tam edentulæ in *nos* calumniæ, circumlatrare poſſunt, non lædere veritatem.

Plin. Nat. Hiſt. An verò (*Judices!*) *Vos* ſoli ignoratis? *vos* hoſpites in hac cauſa verſamini? veſtræne ità peregrinantur aures, & in *hoc* pervagato (*omnium* ferè) ſermone, ut neſciatis quas *ille* ſallacias *Vobis*, *nobis*, *veritati* ipſi, impoſiturus ſit?

Cogitate *quæſo*, quas *ille* aranearum *telas* contexuit, ut ſimplicem *veritatem* obſcuraret, credulóſque *auditorum* animos illaquearet;— Perinde

Perinde ac si subtilissimâ suâ vafritie, opera Myrmecidis imitari statutum sit, cujus *quadrigam* & *aurigam*, musca texit alis; aut formicas *Callicratis*, quarum pedes & membra, comínus intuenti pervideri non possent: aut *Apellis* tabulam, quæ continebat lineas visum fugientes; aut denique catenam *Vulcani*, quæ sub intuentium oculorum *aciem* non *cadebat*——

Quod Ovidianus Ajax. Metam. l. 13.

——*agimus, proh Juppiter, inquit*
Ante rates causam, & mecum confertur Ulysses?

Nam *vos* opinor *auditores*, alia in sententia eritis, si modò (quod quâ par est animi submissione peto) exigui temporis attentionem *mihi* largiri, nec *antiquitati* tantum tribuere volueritis——

Eadem videtur *figura* omnibus, sed quædam unicuique *lineamenta* deflexa: sic & similes *universi* videmur, & inter se *singuli* dissimiles invenimur: pariter in sententiis & opinionibus quilibet suis——

——Persuasit pessimam causam vir pessimus, orator optimus——

——Nam ut numerosas *Xerxis* copias, pauciſſimæ *Græcorum* turmæ pepulerunt olim: ità & pauculæ eruditorum centuriæ, infinitas *tuæ* sententiæ *myriades*, nullo negotio, & victoriâ expugnabunt incruenta.

——Qui quanquam *superiores* non sunt in hac causa, sunt tamen *priores*.——

Qua in re, ità vestram illam humanitatem

tatem precor (*Benigniſſ. Audit.*) ut ſi rationes omnes ejus longè aberrâſſe veritate oſtendam, nequaquam *illi* credendum eſſe putetis; ſi verò opinionem vobis *meam* comprobâro, tantum *orationi* meæ, quantum ipſi *veritati* tribuatis——

Certum enim hoc mihi & deliberatum eſt, ſtrenuum hunc *veritatis* adverſarium vel ſtylo meo *vivum* confodere, vel non pati *mortui* reliquias, in *Honoris* æde componi, aut requieſcere.

Variorum ſcriptorum abuſus ingeniis, hinc indè compilatas lacinias *obtorto* (ut aïunt) *collo*, & averſis plerumque veſtigiis, in *tuam* traxiſti ſententiam ut Cacus, latro ille inſignis olim.

——Nunc (nè multis agam) ſi ſapitis, veteris inſolentiæ *criſtas* retundite: ſecus non deerunt qui tanti faſtûs pertæſi, acutas *ſibi* ſagittas eſſe, ſuis vulneribus ſanguinem ſequi, ſe domi *urbinam* habere (ut vos machæram) doceant, teſtentúrque non eſſe defendendam *glandem* reperto jam *tritico*.

Quæ profectò quanquam omnem ſuperare (ut revera ſuperant) abſurditatem videantur, tamen vero veriora eſſe——

——Quibus non ſaliva, non albumen *ovi* ullum, magis, aut jejunum, aut inſulſum eſt——

Cavendum eſt, nè dulce *venenum*, ſub his fucatæ eloquentiæ *foliis* delitescat; arrigite *vos* igitur (*Auditores!*) mentésque *veſtras* totas excutite, ut *ſenſim* veſter omnis, ſuo *ſtipatus* ſatellitio, non hallucinetur. Patimini *me* igitur, patimini

mini quæso, tantisper dum argumentorum meorum *summam* audieritis; non enim diffido, quin *expositâ re*, depositóque *præjudicio*, in meam ituri sitis sententiam——

——Istis non placet illud *Alexandri Magni*, *nolo furari victoriam*——arridet magis illud poëtæ—*virtus*, *an dolus* quis in *hoste* requirat? *Marte* an *Arte* nihil curant——

——Itaque faciunt quod *hi* solent qui *parvulis* austera quædam temperaturi pocula, priùs ora *melle* circumlinunt, ut incauta ætas cùm dulcedinem præsenserit, amaritudinem non reformidet——

Paradoxum omnibus Stoïcorum paradoxis παραδοξώτερον.

Magna feres tacitas solatia mortis *ad umbras,*

A tanto cecidisse viro——

Mirum est hæc ipsa *subsellia*, hos parietes, *illum* talia dicentem, sine *rubore* potuisse ferre; mirum est (*Auditores!*) mansuetudinem *vestram*, *illum* tamdiu, tam patienter audiisse, neque *explosisse* potiùs, tam importunum *mugivendulum*.

Sed si eâ *vos* estis, in fucatis audiendis fictísque *quisquiliis*, patientiâ, quam non sperem *ego* in vobis æquanimitatem? *vestra* enim jam agitur *res*, *vos* estis soli, quos alma *veritas* habet, patroni: *vestrum* est (*Auditores!*) vestrum est, oppugnatum tam

tam divinæ *Deæ* delubrum omnino præcavere nè fit expugnatum.

Vivat igitur *veritas* ſub *alis* & umbrâ veſtri *favoris*, tanquam ſub ſeptemplici *Ajacis* clypeo. Quod ſi *vos nos* deſeratis, *perimus ego* & (quam propugno) *Veritas*: cujus in amplexibus *moriens* hæſurus ſum; quippe qui longè malim, *in bonâ cauſâ* (ut olim *Epaminondas*) *ſolus ſapere, quàm cum multis inſanire*, neque poſſum non venerari *veritatem*, ubicunque terrarum eam videro, quanquam pannis obſitam, ſimplici *habitu*, & quaſi derelictam——

Ego enim tanquam *ex chalybe* forem conflatus, ad *veritatis* (*veri illius magnetis*) patrocinium, ità (allicior dicam an) trahor, rapiórque, ut non poſſim *me* continere, quo minùs in *te* involem, (*Antagoniſta* mi!) qui *præſtigiis* tuis *Oratoriis*, faſcinare *nos* conatus es; ſed cave tibi, *nè inſanis* opinionis tuæ *fluctibus*, velut alter *Narciſſus* ſubmergare; fallit enim *te* tuus iniquus *Genius*, ſi——

——Ut olim priùs ex urbe *Capitolium* quàm à *Capitolii* tutelâ avulſiſſes *Manlium* illum Rom. ità & *me* in hac cauſâ——

——Ut adverſarii exercitus cataphractos, velut alter *Horatius* unus ſuſtineam, & abſciſſo *ponte* progreſſum regem, regreſſum cogam.

In hac *Spartâ* propugnanda, animus *arma* ſibi ſumpſit *auro* ſplendidiora, operoſa magis, quàm ſtrenuus unquam induit *Achilles*, ſtricto manus *ferro* tremit; munitum *galeâ* caput; corpus totum nun-

quam

quam non *ære* resplendebit; tubarum *clangor* implebit cœlum, *campos pavor ipsos invadet*, ingruentibus undique argumentorum nostrorum *copiis*: *me* equidem in mille discerpi partes malim, quàm animum in hac provinciâ remittere——

Quam *ego* cùm sit levicula & *Palæstrica* adeò alacriter aggressus sum munire, ut si *fata volent*, optarem in *cymbâ* potiùs duorum *scalmorum*, quàm in *Argonautarum* navi, jacturam facere——

Non minus est periculi *semper* tacere, quàm nunquam periclitari viriculas tuas. In re tam honestâ, honorificâ, verâ, sincerâ, quis est qui triplici pectus ære non obvallaret? quis adeò pusillanimis, ut à tam insulsi hostis insultu, *vi & armis* nudam, inermémque *Veritatem* non eriperet? me saltem impulit tanquam pro *aris & focis*——

Fuisse olim, aiunt, atque etiamnum superesse vereor, qui ostentandi *ingenii* gratiâ musculum aliquoties facere videri volunt, in Elephantis molem exsurgere——

——*Aristomachus Solensis*, sexaginta annos in *pulicum* saltibus, & *muscarum* naturâ indagandâ consumpsit; *Homerus* Batracho-myomachiam; *Maro* pulicem copiosè descripsit, multíque se *vitium* ipsum, non *vitiosè* commendaturos autumant: unde è nostratibus *quidam* nunc luem Neopolitanam super ipsam ὑγιείαν, nunc intrusorem *tyrannum*, plusquam Regem legitimum; hominémque *ære* alieno obstrictum, magis quàm *liberum*, & frugi,

Imò inventus etiam qui *Diabolum* ipsum publicè laudaret *Witebergæ*: fuit is Joannes *Brunus* natione Italus *Voss. institut. Orator. pag.* 331.

frugi, honore prosequutus est.

Quinetiam *Isocrates* in laudem *Helenæ*, quam tunc temporis *orbis* terrarum universus, pro ludibrio & opprobrio habuit, orationem composuit laudatoriam. Alius de ipso *Nihilo*, omnia *bona* dicere. Magnus ille *Heinsius* laudat pediculum ad conscriptos mendicorum *patres*. *Phavorinus* turpem *Thersiten*, & malignam febrim; *Polycrates* tyrannum *Busiridem*, *Lucianus* artem parasiticam, *Synesius* calvitiem: *Erasmus* stultitiam: *Carneades* injustitiam pleno ore prædicavit.

In Orat. pag. 250. Muscam & parasiticam. *Lucianus.*

Carneades Romæ, audiente censorio Carone, non minoribus viribus contra justitiam dicitur deseruisse, quàm pridie pro justitia dixerat. *Fab. lib.* 12. *cap.* 11.

Alcidamas ille Eleates laudationem mortis instituit.

Denique *Agrippa* in vanitatem *scientiarum* acutè invectus est, ut suam ipsius indè prodat *scientiam*, ostentet eloquentiam, quam totus eâ de te miretur mundus——

Cùm *Seneca* Claudii luserit ἀποθέωσιν, *Plutarchus* Grylli cum Ulysse dialogum, *Lucianus* & Apuleius asinum, & nescio quis *Grunnii* Corocottæ *porcelli* testamentum, (cujus & divus meminit *Hieronymus*,) Homerus βαλεγχο-μυομαχίην, Maro culicem & moretum, Nucem Ovidius; Cur non & Vos pariter judicetis meritò, etiam multa hic ab adversario dicì meo, non ex animo quidem suo, aut re verâ; sed ut ingenii eloquentiæque suæ præberet vobis experimentum.

Vtò

Vtò.

Formulæ Provocandi, Vendicandi adversarium.

AGedum *Thraso*, tuas jam experiamur viriculas, invictissime pugil——

Prodeas jam in *solem* & aciem; clancularia tuæ sugillationes, gloriationes, umbræ tanquam & larvæ, territuræ sunt *pueros*——

Quod olim *Turno Æneas*, Æn. 12. idem & *ego* tibi, si audis, si audeas——

Quæ nunc deinde mora est? aut quid jam Turne *retrectas?*
Non cursu, sævis certandum est cominus armis;
Verte omnes tete in facies, & contrahe quicquid
Sive animis, sive arte vales, opta ardua pennis
Astra sequi, clausúmque cavâ te condere terra.——Idem nunc & ego
——*Nam licèt arma feras & vulnera sæva mineris,*
Non tamen efficies ut timeare mihi——
——*si testiculi vena ulla paterni*
In te fortè manet, venias, *spectemur agendo.*

—Quam Ego tuam sententiam ausim non pernegare modò, verùm etiam contrariam *tibi* meam hanc, exquisitis rationibus defendere.

——φωνὴ τὺ τίς ἐσσι, καὶ οὐδὲν ἄλλο: quod *Lacon* ille de *luscinia* deplumatâ.

Vid. *Disputandi, criminandi, conviciandi Formulas.*

Oppondi.

VIto.
Opponendi.

SEd *noli cantare triumphum*, priusquam *viceris; victorem à victo superari sæpe videmus*——

Non est tibi res cum larvis, & umbris; senties qui vir siem——

Ille tulit præmium jam nunc certaminis hujus,
Quòd cùm victus erit mecum *certâsse feretur.*

——Velut *Bellona* quædam aut *Furia* in *me* ruis insolentiùs——

Vid. *Defendendi, Dubitandi Form.*

VIImò.
Formulæ Insinuandi.

QUod olim *Varius Geminus*, (referente *Senecâ*) dixit apud *Cæsarem*, *Cæsar*, *qui apud te audent dicere*, *magnitudinem tuam ignorant*; *qui non audent*, *humanitatem*: idem *mihi* aures jam *vestras* affaturo, dicendum venit, sperandum restat.

Cùm enim benevolam adversario (ut vidi) meo, præbuistis aurem, quid ni etiam & *ego* parem *exspectem*, imò promittam mihi, à *vobis* benignitatem? Non enim *Crambem* bis coctam, sed *ambrosiam*

brosiam quasi, & nectar *eloquentiæ* (*dapes* severâ *Saliares*) vestris aurium *stomachis* digerendum appono.

Ad pedes igitur *humanitatis vestræ*, nostra nunc *prona* devolvitur oratio, submississimè *vos*, omnibus orans *votis*, intimis præcordiis obtestans, ut quem *adversario* meo præbuistis vultum, eodem *mihi* etiam *affulgeatis*, nostrámque pariter, suspensâ paulisper *imbibatis* aure orationem——

Alexandrum illum Macedonem, cùm nunciatum esset, *Darium* in prælium *triginta* militum adducere *Myriades*; respondisse ferunt, *Unum lanium multos ovium greges non metuere.* Pari *ego* ratione; utcunque *imbelles*, adversarius (nescio quot) insarserit *probatiunculas*, ceu tot *cervinas copias*, *ego* (inquam) illud anile agmen facilè dissipabo, & in *fugam* convertam.

Te itaque (*adversarie* mi!) non aliam *augutor* reportaturum victoriam, quam olim *Antiochus*; *cujus milites* (ut dixit *Hannibal*) *auro fulgebant satis, ad pompam, armis ad pugnam nihil valebant:* etsi enim *plumbeum* habeas *gladium* (laborantem scilicet causam) *eburneâ* tamen sic eum includis *vaginâ*, & confusâ rationum farragine, languentem conaris medicari, ut——

Hoc caput, O rives, hæc belli summa nefandi. Æn. 12.

Sed parce quæso paulisper in *me* plaudere; neque enim priùs exsultare *te* dignum est concinnitate orationis, quàm utrinque

VItò.

Opponendi.

SEd *noli cantare triumphum*, priusquam viceris; *victorem à victo superari sæpe videmus*——

Non est tibi res cum larvis, & umbris; senties qui vir siem——

Ille tulit precium jam nunc certaminis hujus,
Quòd cùm victus erit mecum *certâsse feretur.*

——Velut *Bellona* quædam aut *Furia* in *me* ruis insolentiùs——

Vid. *Defendendi, Dubitandi Form.*

VIImò.

Formulæ Insinuandi.

QUod olim *Varius Geminus*, (referente *Senecâ*) dixit apud *Cæsarem*, *Cæsar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant; qui non audent, humanitatem:* idem *mihi* aures jam *vestras* affaturo, dicendum venit, sperandum restat.

Cùm enim benevolam adversario (ut vidi) meo, præbuistis aurem, quid ni etiam & *ego* parem *exspectem*, imò promittam mihi, à *vobis* benignitatem? Non enim *Crambem* bis coctam, sed *ambrosiam*

prosam quasi, & nectar *eloquentiæ* (*dapes* severâ *Saliares*) vestris aurium *stomachis* digerendum appono.

Ad pedes igitur *humanitatis vestræ*, nostra nunc *prona* devolvitur oratio, submississimè *vos*, omnibus orans *votis*, intimis præcordiis obtestans, ut quem *adversario* meo præbuistis vultum, eodem *mihi* etiam *affulgeatis*, nostrámque pariter, suspensâ paulisper *imbibatis* aure orationem——

Alexandrum illum Macedonem, cùm nunciatum esset, *Darium* in prælium *triginta* militum adducere *Myriades*; respondisse ferunt, *Unum lanium multos ovium greges non metuere.* Pari *ego* ratione; ut cunque *imbelles*, adversarius (nescio quot) infarserit *probatiunculas*, ceu tot *cervinas copias*, *ego* (inquam) illud anile agmen facilè difflabo, & in *fugam* convertam.

Te itaque (*adversarie* mi!) non aliam *augutor* reportaturum victoriam, quam olim *Antiochus*; *cujus milites* (ut dixit *Hannibal*) *auro fulgebant satis, ad pompam, armis ad pugnam nihil valebant*: etsi enim *plumbeum* habeas *gladium* (laborantem scilicet causam) *eburneâ* tamen sic eum includis *vaginâ*, & confusâ rationum farragine, languentem conaris medicari, ut——

Hoc caput, O rives, hæc belli summa nefandi. Æn. 12.

Sed parce quæso paulisper in *me* plaudere; neque enim priùs exsultare *te* dignum est concinnitate orationis, quàm utrinque

utrinque pleniùs fuerit peroratum; maximè cùm non *laude*, sed *veritate*, disceptatio nostra nitatur. *Min. Fel.*

Quod in *formis* hominum, idem in *rerum* judicio, usu venire solet; *quasdam* si procùl & oscitanter aspiciamus, nihil erit venustius; nam ipsam quoque *Helenam* superare videantur, (*fuco viz.* oculis imponente;) sin propiùs & fixiùs contemplemur, jam quod paulò antè mirè *blandiebatur* oculis, majorem in modum *displicere* solet.

Ixion putavit se *Junonem* fuisse amplexum, cùm *nubem* illius loco comprehenderat. Sed *vos* (quâ polletis, acuminosâ prudentiâ) *dicenda calletis*; *Nôstis*, *re-*
Pers. Stat. 4. *grandes geminâ suspendere lance Ancipitis libræ, & rectum ubi inter curva subit discernere.*

Verborum oceanus, vix *gutta* rerum, in totam *adversarii* mei *inundavit* declamationem; cujus lenociniis aures undecunque vestras titillavit; at animum (spero) non flexit *vestrum*, quò minùs uti *illi* hactenus veniam dedistis, ità eandem porrò *mihi* indulgeatis.

Quamvis enim oratio *mea* non sit adeò *exasciata*, ut cum *torno* & *cothurno* comparari possit; debitâ tamen (quâ potest) observantiâ, *vestræ* attentionis, & patientiæ *aures* submisse osculatur—
Tertullian. *Sepiam* ferunt, (marinum *piscem*) quum piscatorum retibus adeò implicatur, ut quòquò se expediret planè nescíverit; incredibilem *atri* (quem habet) *sanguinis evomere vim*, ut turbata aquâ, ruptáque sagenâ

sagenâ tutiùs effugiat: Pariter *adversarius* meus, quem in suis tendiculis malè-sanus *error* irretivit (aut *veritas* potiùs intra septum compegit suum) quò securiùs elabi possit, omnem adeò *obnubilavit* veritatis *faciem*, *larvatis* eloquentiæ suæ (si quam habet) *peristromatibus*, & *atro* argumentorum suorum *cruore*, *quem* per *aqueam* suam orationem effudit, ut

——*multum mutetur ab illâ,*
In specie, quâ prima fuit.——

Sed radicitus evelletur ex Musarum agris, infelix iste erroris filix, nebulas fallaciarum omnes, *meridiano* veritatis *sole* dissipabo, variisque *autorum* (quas intexuit & consarcinavit) *ego illum* exuam laciniis——

Certissimum felicis ingenii indicium in *Protagora* Abderita agnovit *Democritus*, quando pauperem valdè puerum, quæstûs gratiâ venditantem ligna, fascem viderat eleganter componentem, atque eundem postmodo fascem solutum in minutula, in pristinum rursus ordinem, & formam restituisse: O si nunc & *mihi*——

—Conjungam nova veteribus, & rursum vetera novis, quò sic vetustis darem novitatem, novis autoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiisque, quoad fieri potuerit, fidem.

Jovis illius *Cretensis* simulacrum, *auribus* destitutum *fuisse* narrant; dignum me-

mehercule ludibrio portentum est, *surd fundere vota Deo. Vos* autem (quos scio *auritissimos*) obtestor, æquas præbere *nobis* aures, in neutram quæ propendant partem; & ut Plato olim *Judicem* voluit esse τὰ ὦτα διαλελυμένον, hoc idem ego *vos* oro, per ingenitam *vobis* ingenuitatem, ut vestras pultari pariter & obtundi aures, aliquantisper pateremini, dum *me* æquè ac *adversarium*, dicentem audiveritis, nè, ut olim *Medea*, eloqui cogar,

Senec. Med. *Qui statuit aliquid* parte inauditâ alterâ,
Æquum *licèt statuerit*, *haud* æquus *fuit.*——

Rogatus aliquando *Tullius*, ille Romani sermonis princeps ac autor, *quam maximè Demosthenis* orationem approbâsset, *longissimam* dixisse dicitur. *Plutarch.* in vit. *Cicer.* Aurum enim quis recusat si multum, si ponderosum?—— Non *hoc* præfatus sum——quasi vestras ego aures fatigare velim (*Laconicè* enim omnia dicturus sum) sed ut——

Trita est materia, fateor, sed tritæ materiæ promitto orationem *Laconicam*, ut per humanitatem vestram *Auditores Optimi*, mihi sitis rogandi vehementer, nè potiùs contemnatis illam, quia *trita* est, quàm attendatis hanc, quia *Laconica* est.

Cùm nihil sit tam præclarè *dictum*, quin aliis quoque sues relictus sit *dicendi* locus,

locus, nec *Theophraſtum* fuiſſe veritum tractare *locos* ab *Ariſtotele* tractatos: nec *Quintilianum* poſt *M. T. Ciceronem, Oratorem* inſtituiſſe——quid ni &——

Socrates quocunque ſe converteret, hoſtem *illi* aliquem, inviſa generi humano *virtus*, ac ſapientia pepererat: foris *Hippiam* ac *Gorgiam*, *Prodicum* ac *Polum*, *Thraſymachum* ac *Protagoram*, miſerrima arrogantiæ mancipia, in theatro *Ariſtophanem*, domi *Xantippen* habebat ſuam——

——Præclarè olim *Artaxerxes* rex militi hoſtem convitiis proſcindenti; *non ut maledicas te alo*, ſed ut pugnes——

Id accidere pernotum eſt, *auditorum* facilitate, qui dum verborum lenocinio à rerum intentionibus avocantur, ſine delectu aſſentiuntur dictis omnibus, nec à *rectis* falſa ſecernunt: neſcientes ineſſe & incredibili *verum*, & veriſimili *mendacium*. Min. Felix.

Plato de gladiatoribus ſui temporis ſcriptum reliquit, peritiſſimos *laniſtas* in *ludo*, ineptiſſimos eſſe *milites* in *bello*; quos tamen vulgus hominum, ut ipſum *Martem tunicâ* Horat. *tectum adamantinâ*, admiratur: nec eſt quòd quis id miretur: quaſi verò ſit ſperandum tam proſperè apud *omnes* actum iri, ut optima placeant *omnibus*.

Barbari ſpinoſas *ſophiſtarum* nugas ſuſpiciunt, *Ciceronem* in diſſerendo, *pueruli* loco habent. Rex *Midas* fiſtulam *Panis*, *Apollinis* citharâ dulciorem prædicare; *Polyphemus* cum *ariete* libentiùs quàm cum *Ulyſſe* verba facere ſolet.

Stolones & ſtipites iſtos finite quæſo *umbram* pro *corpore*, hordei *granum*, præ *gemmis*

expetere; nolite autem *vos* (quâ estis summâ *prudentiâ*) temere committere, ut *picas* cum *Musis*, *araneam* cum *Minervâ*, *Marciam* cum *Phœbo* conferatis——

Nam incautè *creduli* circumveniuntur ab *his* quos *bonos* putaverunt: mox errore consimili, jam suspectis *omnibus*, ut improbos metuunt, etiam quos *optimos* sentire potuerunt. *Min. Fel. Oct.*

Alexander (ut aïunt) ille *magnus*, cùm in causis (præsertim *capitalibus*) cognoscendis *Judex* sederet, sinistrâ manu, aurem dextram occludebat; hoc gestu significans, se *alteram* quidem *aurem* præbere *alteri*, *alteram* verò integram asservare *reo*, nec eò usque velle sententiam ferre (quâ necesse erat alterum eorum damnatum iri) dum suam singuli causam egissent. Spero igitur, & *vos* humanissimi *auditores*, *Judices* gravissimi, (quibus *Alexandrum* ipsum, quantumvis *Magnum*, *majorem* haud unquam puto ostendisse in oratores æquitatem) *alteram etiam mihi aurem asservaturos*.

Vid. Deprecandi, defendi, purgandi, &c.

VIII^iò.

Formulæ Moderandi.

Catonem illum *Vticensem*, cuidam, ab eo interroganti, *quemnam maximè amaret*, ferunt, respondisse, *Fratrem*, nec anquirenti porrò quem *Fratrem* intelligeret, quicquam aliud respondisse, quàm *Fratrem*, *Fratrem*. In eundem modum, si quis *me* rogaret, quid imprimis putem esse defendendum;

dum; responderem, amicam *Veritatem*, solam *Veritatem*; cui *primas*, *secundas*, & *tertias* deferre non vererer.

Me certè neutiquam vidissetis *judicantem* hodie, nisi *amor veritatis* animum mihi ad dicendum *accendisset*; *alma* (inquam) *Veritas*, quæ (ut aït *Hesiodus*) εἰς τέλος ἐξέλθοσ' ἀεὶ ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει: Opiniones enim veræ, *solem* (instar Aquilæ) intueri possunt, cùm *malæ causæ* (quasi *noctuæ*) lucem fugiant.

Amori igitur aut studio partium me non addicere, sed uni *veritati* litare, mecum habens constitutum, *exuam personam amici*, *induam Judicis*, & (testibus utrinque productis) *Vos* mihi in ferendâ sententiâ *assidebitis*, vestrúmque mihi astipulabimini suffragium, dum utramque exactè perpenderimus opinionem——

Quod olim *Pallas* apud *Homerum* (cùm propter abreptam *Chryseïda* litigaret cum *Achille Agamemnon*)

Ἦλθον ἐγὼ πάυσουσα τεὸν μένος εἴκε πίθηαι Οὐρανόθεν——id ipsum *Ego* impræsentiarum, *veni* ego *vestram pugnam sedaturus*, si mihi morem geratis; & *veritatem* hujus argumenti, ceu formosam *Chryseïda*, aris his *Divo* suo sistam incolumem——

Mihi enim impræsentiarum ità informandus est animus, ut *libram* æquissimi *judicis* teneam, nec in alteram partem propensus incumbam: nè non tam ex *vestris* disputationibus nata sententia, quàm ex *meis* sensibus prolata videatur——

Veteor nè talem sitis habituri *judicem*, qualem olim habebant *coccyx* & *luscinia*

inter se, dē canendi gloriâ decertantes, viz. *asinum* certaminis istiusce arbitrum——

Ecce vobis hìc *cognatásque acies infestíſque obvia ſignis Signa, pares* aquilas, *& pila minantia pilis.* Quis furor ô *pueri?* quæ tanta licentia litis?——nec quemquam jam ferre poteſt Cæſárve priorem, Pompeiúſve parem? *Lucan.*

——Ut autem mediam ingrediar viam, & verè *Moderer* controverſiâm præſentem, obſervandum eſſe reor cautiùs, ut in hac difficultate——Dextrum *Scylla* latus, lævum irrequieta *Charybdis* Obſideat——

Ecl. 3. *Non noſtrum inter vos tantas componere lites,* neque *Palæmonis*, (quas ſuſcepi) peritè ſatis defungi poſſum vicibus; ſed cùm *lances Minervæ* jam teneam, *animitus* opto, ut *Mutius Scævola*, (Romanæ civitatis oraculum) hìc adeſſet, ut mei mihi officii deſcribat cancellos; nè *Cambyſes* aliquis *redivivus, me excoriet* iniquè judicantem.

Cùm autem contentio ſit inter *actionem*, & *contemplationem*, utrì *palma* (ut eſt in fabulis) *daretur* ex merito, ceu *pulcriori*; Vos (*auditores*!) in utraque optimè verſati, optimè eritis utriuſque judices; *veſtro* igitur vel *ſtet*, vel *cadat arbitrio*——

Inter utrumque volat dubiis victoria pennis.

Iſocratem à quodam interrogatum, cur *Magiſtratûs* defungi *muniis* recuſaret, reſpondiſſe ferunt, ſe hoc pacto complurimos, quos nunc habuit amicos amiſſurum, & in odium multorum neceſſariò incurſurum; *nam ſi* (inquit) *in tribunali collocatus cauſa*

omne

omnes pensiori (ut par est) *examine ventilavero*, (ut justissimè judicem;) *hominum ego inimicitiam non declinabo*; *si contrà, sententiam injustè protulero, certum est me*, δεῦ ἔκδικον ὄμμα *non effugiturum.* Quas *ego* igitur in angustias, *homo miserrimus*, jam compingor, cui tam dura demandata est *provincia*?

Verùm enimvero horum uterque mihi sit *amicus*, in utraque tamen decernendâ opinione mihi erit liberum, (ut in *corporibus* animantiũ quibus vescimur) resectis & rejectis quæ sunt inutilia, salutaribus ad cibum uti; itidem in opinionibus sermonibúsque *doctorum*, quibus animus nutritur; proinde in præsenti controversiâ *mel* colligam, *venenum* relinquam, *rosas* decerpens, *spinas* declinabo.

Qui intimas rerum naturas rimantur *Philosophi*, *herbam* narrant *Heliotropium*, quæ, quamcunque *cœli* plagam percurrat *Sol*, eandem semper respicere solet, ut cum *occidente* sole, *occidere* etiam illa videatur; *Solem istum*, esse cogitate, egregiam *hanc sententiam* in *hoc* declamandi *orbe* agitatam, atque huc illuc à *dubiis adversariis*, quasi tot contrariis *Sphærarum* motibus circumrotatam: *Ego* (Heliotropii more) *veritatis* solius *sequacissimus* (à quâ nè *latum* quidem, quod aïunt, *unguem*, dissilire libenter velim) in quacunque *opinione* movebitur *veritas*, *ego* in illam propendebo.

Quod olim *M. Tullius*, *Faveo Curioni*, *Cæsari honestissimè cupio*, *pro Pompeio emori possum*, *sed tamen Republicâ nihil mihi charius est*: ità (inquam) & *ego*: *faveo tibi* (eruditissime juvenis) quin & *tibi* bene volo (suavissime

commilito) ſed tamen in gratiam *veritatis*, omnia eſſe facienda judico; quam *divino* quopiam *proſequio* afficiendam cenſeo——

Maleſanum *Paridis* (Priami Trojanorum *regis* filii) judicium, ſatis inter omnes, ubique *gentium* famigeratum eſt. Quem (cùm orta eſſet contentio inter *tres Deas*, Junonem, *Palladem*, & Venerem, cuinam, *aureum* illud *pomum*, quod *Eris*, (diva illa *litifica*) immiſerat, ex merito daretur, ut *digniori*, Junonis potentiâ, & imperio; *Palladis* ſapientiâ, & conſilio (quæ *illi* ſpoponderant) ſpretis neglectiſque, *Veneri*, *Veneri* (inquam) *laſciviæ* voluptatum & *amoris patronæ*, aureum illud *pomum* detuliſſe ferunt.

Non multùm & *hîc* abſimilem diſſenſionem videtis, inter *duos* hoſce *Antagoniſtas*, quorum uterque *veritatem* ſibi vendicat, ceu peculiarem. *Alter* autem eorum licèt ampulloſo (ut audiviſtis) orationis gyro, calamiſtrato rationis cincinno, *nobis* videatur perſuaſiſſe, *victoriam* ſibi meritò deberi; in medio tamen (per *me* licet) ponatur *victoria*, tanquam nobilis illa *Atalanta*, aut *Hippodamia* quæ à *nobis* omnibus (ceu rei generoſiſſimis *præcis*) certatim expetatur.——

Ne pueri, ne tanta animis aſſuescite bella; quare factiosè rem geritis? quare in partes ſeceditis? quare *veritatem* ipſam, quæ non niſi *una* eſſe, & ſimplex poteſt, peſſimè divulſum ac dilaceratum itis? *Cognam* Thebanum audite, hoc oraculum conſulite——

——Utrinque conſtitêre ferratæ acies, & raueo crepuerunt cornua cantu.

——Nec *Achillem* commendare potuit *Homerus*, niſi *Hectorem* extolleret, neque

Æneam

Æneam Maro, niſi *Turnum* commendaret; & *Lucanus*, quia *Cæſarem* depreſſit plus *Pompeio*, ſi quid judico, detraxit——

——Atque utinam profectò——!

Nunc autem Bella geri placuit nullos habitura triumphos. *Diſcordiæ* enim litâſtis, quæ non componendam urget diſcordiam——

——Tu, qui adverſarii tui ſententiam *eleganter* potiùs quàm *nervosè* exagitâſti——at maſculè ſe vindicavit——

——*Nunc, nunc Fluctuat* ira *intus: rumpuntur, neſcit vinci Pectora: nunc totis in vulnera viribus itur.* Quod olim *Poëta* de Æneâ & Turno *Æn.* 12.——

——Hujus *me* controverſiæ diribitorem, ut liticulas haſce *Tenediâ* tanquam *bipenni* defalcarem.

Quippe cùm *me* huc *veritatis* traheret auctoritas, huc *amici* retraheret conſuetudo, cúmque inter utraque nutabundus & fluctuans, quid potiùs *mihi* ſeligendum foret non expendo——

——Te autem in hâc *causâ*, qui ſe ſperat ſuperiorem——Quid ſi *idem* certet *Phœbum* ſuperare canendo?

Qui ſe mutuò infeſtè adeò petunt, & acriter adeò digladiantur, ut quæ in medio eſt *Minerva*, (quò, latere tecto abſcedere *illi* liceat) non abs re, *caſſide*, *clypeo*, & *haſtâ* à *Jove* patre, donata eſſe videatur.

Audiviſtis inter Antagoniſtas hoſce acerrimum quidem, at verò tantum *linguale* prælium, *verbale* certamen; *qui* tanquam pro *Argivâ* illâ decertâſſent *Helenâ*, ſuas utrinque

copias conscripserunt, inque *aciem* dispoſuerunt, fulminibus argumentorum, ultro citróque (ceu tot ferrata eſſent tela) jactatis.

Et jam judicio ſtántve cadúntve meo. *Ego* autē omnimode *imparatus*, quippe & *imperitus* ſum, ortam dirimere controverſiam.

O ſi liceret meam, hanc tam difficilem *Spartam*, *Æaco* alicui, aut *Minoï* delegare; nam utcunque ad hanc *liticulam*, inter illos componendam, in hæc *roſtra* jam conſcenderim, *lupum* tamen (ut eſt in proverbio) *auribus* tenere mihi videor, nè *judicium* in hâc re meum (quod ſentio quàm ſit *exiguum*, quàm prorſus *nullum*) *præjudicium* à nonnullis habeatur: quorum *ego* cenſuram, cùm mihi in primis ſit votis, ut evitem.

Vos (Auditores!) *veſtram* aſtipulemini opem, *veſtram* mutuate operam, & in utraque lancis parte, utramque ſeorſim ponite opinionem; *ego* fimbellam tenens, *ſtateram* elevabo, & (quod de *Juſtitiâ* fingitur) *oculos* inimici præjudicii, veritatis *mantili* involvam, ut neutrius videar affectâſſe partes.

——Quàm ego jam velim, ut olim in causâ

Turni ac Æneæ——

Juppiter ipſe duas æquato examine lances
Suſtinet, & fata imponit diverſa duorum,

Quem damnet labor——&c. Vid. *Æneïd.* 12. 12. non longè à fine——

——*Eruditis* hoc judicium deferimus, quos tam multa nobis conſtat ſcire, quàm *nos* ignorare ſemper profitemur—*Heinſ. Ariſtarch.* —*vaſtis*

—*vastis nunc viribus effert Ora* Dares—
Quale sopor fessis in gramine, quale per æstum
Dulcis aquæ saliente sitim restinguere rivo,
Tale tuum carmen nobis divine Poëta.

Ut qui *rectam* viam nescit, ubi, ut fit, in plures *una* diffinditur, hæret anxius, nec singulas audet eligere, nec universas probare: sic cui non est *veri* stabile judicium, prout infida *suspicio* spargitur, ità ejus dubia opinio dissipatur. *Min. Fel.*

——Hisce autem inflammatis partium studiis *sequestrum* si quis se candidè interponat, impetus fit undequaque in *eum* tanquam in communem hostem *utrique* & publicum——

—Fors & *virtus* miscentur in unum—
Æn. 12.

Leviculas hasce (quæ intercesserunt) velitationes ut componerem——ἔχθος enim non est ut spero ἀσπονδον——quamvis

——*it toto turbida cœlo*——
Tempestas telorum, ac ferreus ingruit imber ut Poëta. Æn. 12.

——Ego his succedo Τενέδιος, quod aïunt, συνηγόρος, cujus autoritate hodierna dirimenda est disceptatiuncula——

Proximus *huic*, longo sed proximus intervallo, *Insequitur Salius*—Æn. 5.

Fortunate puer tu nunc eris alter *ab illo.*

Doleo *ego* meum, tam durum hodierni

diei fatum, quòd *judicis*, inter antagonistas (quos modò audivistis) sim obiturus vices: accersendus potiùs esset *Rhadamanthus* ab *Inferis*, qui veritatem possit tam *involutam expiscari*, autoritate suâ omnem hanc litem dirimere, iracundósque eorum, & *effrænatos* motus sedatos dare.

Quandoquidem verò, *vobis* est complacitum, hanc *mihi* designare *Spartam*; eam *ego* pro virili meâ ornare studebo, & quoad potero inter utramque opinionem *pendulus*, contestatam hanc, inter *illos* litem, (neutri etiamnum adjudicatam,) accuratè examinabo.

Quæ cuique placuerit *opinio*, hanc (per *me* licet) amplectatur, suóque (in hâc re) fruatur quisque judicio, quanquam omnino nollem nt *Vos*, pro *aureis aneas*, pro *tritico paleas* aut stipulas, (ut olim *Glaucus* apud Homerum) admittatis——

Ut examine scrupulosò veram sententiam, non eloquentiæ *tumore*, sed rerum ipsarum soliditate libremus——

——*Nec enim levia aut ludicra petuntur*
Præmia, sed Turni *de vitâ & sanguine certant.* Æn. 12.

Nos proinde solliciti, quòd utrinque in hoc negotio disseratur, & cùm ex alterâ parte plerumque obscura sit *veritas*, ex alterâ lateat nitra *subtilitas*, (quæ nonnunquam ubertate dicendi, *fidem* confessæ probationis imitetur) diligenter quantum potest, singula ponderemus; ut *argutias* quidem laudare, *ea* verò quæ *recta* sunt, eligere,

eligere, probare, & ſuſcipere poſſimus. *Min.Fel.Oct.*

Themiſtoclem ferunt, (cùm duo ex *amicis* ſuis, ad *illum* ſuam detuliſſent *litem* determinandam, ut ſimultate depoſitâ in priſtinam redirent gratiam) illam *tam ingratam* provinciam abnuiſſe, hac redditâ facti ratione: *quoniam* (inquit) *ex duobus jam amicis, alterum ſtatim facturus ſum inimicum*; Eâdem uti poſſem & ego apologiâ.

Sed quid tum poſtea: reſpuámne ergò, hujus eſſe litis diribitor? nequaquam certè, *Omnes potiùs amittendi ſunt amici, una ut veritas quàm amittatur*——

Illud igitur *Ariſtotelis* umbone me protegam, ἄμφοιν ὄντοιν φίλοιν, ὅσιον πρωτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν.

Quod etiam Phoſphorus ille Philoſophorum in ſimili argumento, φίλος ὁ Πλάτων, φίλος Σωκράτης, ἀλλὰ φιλαίτη ἡ ἀλήθεια; idem & *ego*; *Amicus tu*, cujus concinnam ſatìs orationem accepimus; *tuque*, cujus melleum planè, imbibimus *Suada* ſuccum; at enim *vincet* utrunque *veritas*, intemerata *veritas*, cui jam *ego* his in *aris* litatum venio——

Minerva, è celſis *Olympi* deſcendens cacuminibus, inter dilectos *Dolii* filios (cum *Ithacenſibus* belligerantes) acerrimam ſtatim pugnam ſedaturà, venit *dijudicatrix*: quorum causâ diſſidiorum explicatâ, anxiis aliquandiu *æſtuabat* cogitationibus, quomodo ſe gereret in tam difficili negotio, eos proinde (diu multúmque omnibus animo agitatis) tandem hunc in modum affata eſt: *Diviſa capita, intricata utcunque ſit inter vos diſſenſio*,

Ego

Ego tamen in neutrius propendens partes, æquâ Juſtitiæ trutinâ, rem utramque collibrabo.

Simillimè horum *ego* altercationis *Antagoniſtarum*, arbiter qui ſum, *in diverſum, quaſi duplici ſcindor in hamo*, quàm ingteſſus viam, utriuſque deſiderio ſatisfaciam; & *clamoſum* dirimam inter eos *litigium*.

Stat mihi animus *nudam* inſpicere *rei* naturam, *veritatem* ejus recti judcii ἀνατομία medullitus *exoſſare*, ut ulteriorum demum rixarum *procella* conſileſcat.——

Miſſum igitur faciatis (*quæſo*) quicquid eſt in hoc genere *aculeatum*; ponite ſimultates, nec *Cadmæos* vos præbete *fratres*, ut inteſtino uterque pereatis bello.

Nulla hìc adeſto *Eris*, quæ vel minimam *aurei mali* immittat bracteolam, unde nova inter *vos* (quorum *ſub me, jam judice, lis eſt*) recrudeſcat contentio.

Fulminat Æneas armis, ſummáſque minatur
Dejectûrum arces Italûm, *excidiôque daturum*,
Jámque faces ad tecta volant—— Æn. 12.

——*Lenta ſalix quantum pallenti cedit olivæ*,
Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis,
Judicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

IXò.

IXò.

Formulæ tum adhibendæ, quum Moderator *ab unâ in* aliam opinionem *tranſiturus eſt*, Collationem *facturus utriuſque inter ſe.*

SEd iquod *Lotharius Cæſar*, dicterii loco habuiſſe dicitur, *Audi alteram partem*; id *ego* jam *vobis*, (nôſtis enim veterem legem *Atticam*) ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι.

Audiviſtis hactenus quid dici poſſet de——jam autem *firmiora* longè comperietis *argumenta*, quæ——

——*Quis juſtiùs induit arma, ſcire nefas, magno ſe judice* quiſque tuetur.

Victrix cauſa diis placuit, ſed *victa* Catoni. *Lucan. lib.* 1.

——Sed his omiſſis, quid *altera* ſententia doceat, perpendamus——

At verò, ut *ſilicum*, & *chalybis* collifione inter ſe, *ignis* elicitur; ità ex harum inter ſe rerum *collatione* exſilient magìs *veritatis* ſcintillæ, quæ *lucem* intellectui, *calorem* voluntati, affectibúſque *ardorem* ſubaccendant——

Quod igitur *Cicero* pro Muræná, contra *Catonem* verba faciens, *At enim* (inquit) *te* ad accuſandum *Res publica adduxit, credo equidem, Cato, te iſto animo atque eâ opinione veniſſe*, ſed *tu* imprudentiâ *laberis*: Sic *ego* tibi, *te* enim credo *veritatis* amore, *iſtam* quidem tuam provinciam ſuſcepiſſe, ſed falleris, neque enim——

——Sed cùm mearum jam ſit partium, utram-

utramque partem attingere, & ille ut, ἐπαμφοτερίζειν, opus est ut——

Verùm enimverò si hâc solùm viâ insisterem, aliámque *insalutatam* prætererem, viderer sanè *inusto* illi non dissimilis *Julio*, qui de *agro* controverso, inter *Spartanos* & *Argivos judex*, de *amicorum* solummodo *jure* disputavit, *justa* autem *aliorum argumenta* illius aures non incurvârunt; ac proinde amicis suis assignavit agros, *aliis* etsi *debitissimos*; erubescerem autem *ego* intemeratam adeò violare *justitiam*: nos igitur (*auditores!*) *non imminuimus*——

Et ità fortassis cum *oratore* hoc nostro, sensistis hactenus; quod si oculos *vestros* in aliam paulisper lancis partem conjeceritis, certò scio, comperturos *vos*, argumenta *numero* plura, *pondere* graviora; non enim hîc videbitis——non hîc comperiêtis——non, sed——sed——

Prima hominis facies, & pulcro pectore virgo——pestremò est immani corpore *pistris*. *Æneïd.* 3.

Quod si *acutiori* mentis *oculo*, (omni remoto periphromate) *rem* ipsam propiùs *intueri* velitis, aliter forsan sentietis, nam—— *Nec numero inferior, pugnæ nec honore recedet Aliter*——ut ille apud Poëtam. *Æneïd.* 12.

Vestras huc usque exercuistis aures, in alterâ duntaxat *ventilandâ* opinione; æquámque hactenus videtis *simbellæ* statêram, *illam verisimili* fultam ratione; mansuetis quæso ut, quæ sequuntur est, hauriatis auribus, orationem——

Quod *primâ* quantumvis *fronte* verissimum videatur; *alteram* tamen si *intus*, & *in cute*, dis-

discutiatis opinionem, longè veriorem comperietis——

Sed *alteram* jam audite *partem*, nam (ut in causis forensibus, quæ coram judice sistuntur) *Actor* videtur *superior*, dum *pro se* loquatur *Reus*; sic *vos* forsan *Opponenti*, jam adhuc suffragamini, cæterùm non dubito quin aliter omnino sentietis, simulac à *meliori genio*, suggestam audieritis opinionem——

Sed satis jam diu, idque cum summo vestro (ut vereor) aurium fastidio, *hoc saxum volvimus*; aliam jam *delibemus* paucis opinionem; in quam, etsi *verbis intonuit* novissimus orator, ardenti tamen solidæ *confutationis fulmine*, adhuc non *concussit*, imò vix dum tetigit,

Tam tenui tamen pendet filo hujus veritatis statêra, & tam perplexè subinde loquuntur *veteres*, ut *Eridis* potiùs pomum, quàm *pacis* olivam, videantur posteris eandem litem moventibus, reliquisse——

Xò.

Formulæ Proponendi, seu Narrandi.

A *Plutarcho* scriptum accepimus, *sermoni* congruere quod *Nummis*, qui eò præstantiores creduntur, quò materiâ pauciore, precii amplius amplectantur; sic——

——Sed quoniam non perinde multis notum est quo genere——quóve——oriunda sier, id jam *Musis* bene juvantibus, exponere conabor——

——Agédum

——Agedum nunc rem omnem ſigillatim aperiamus——

Docebo autem non *crocodolitis* aut *ſoritis* ceratinis, aut aliis id genus *dialecticorum* argutiis, ſed pingui (quod aïunt *Minervâ*) rem digito propemodum oſtendam——

Pictorum imitabor hic artificium, qui cùm in exiguâ *tabellâ*, ingens hominum congeries exprimenda eſt, nonnullorum modò ſumma *capita* oſtendere, totum verò *corpus* abſcondere ſolent: ità ipſe quoque non ſingula quæ poterant reperiri *movebo*, non quæ inculcari, *urgebo*; pauciſſima, ut gratiam veſtram reportem, *feligam*; copioſiſſima, ut reprehenſionem declinam, *neligam*——

——In tantâ autem difficultatum ſylvâ cæduâ, utcunque operoſum ſit ſemitam invenire; id agam tamen ut multa paucis contraham, & ſuccum exprimam——

In iſtâ igitur controverſiâ ſtatuminandâ——In quo jam—explicando, deſudet mea ex hoc loco qualiſcunque induſtria.

——Quæ jam *mihi*, ſeorſim ſingula punctiùs reſtant proſequenda.

In *cujus* quidem controverſiæ medullam ut penetremus, eámque ad vivum uſque reſecemus——

Latum verò campum & quem metuo intrare, ſed decurram brevi——

—At ne altiùs in profundum ſolvam, quàm meæ rutum ſcaphæ videbitur, cùm *res* adhuc controverſiis jactetur, & adhuc ſub *judice* lis eſt——

—Unde controverſia tota reducitur ad *hos* cancellos, utrùm——

—Noſtrum

——Noſtrum erit nunc igitur orationis penſum (veſtrâ bonâ cum veniâ *Auditores*) punctiſſima quæque ſic delibare, & pro meo modulo conteſſerare, ut ſub uno quaſi conſtet intuitu, quid——

——Effigiem enim ipſam figurámque totius corporis uno quaſi penecillo ductam atque expreſſam, *vobis* propono——

—Et hoc hujus controverſiæ maximum eſt momentum—

Verba videtis quò ſpectant, & *ipſa* ſe primâ fronte produnt, eſſe ſc.

Quâ de re ſi paulò magis exactè cognoſcere velitis, ſic habete——

Quo in ſubjecto, propono *vobis* exponóque hæc tria——

——Atque *hoc* totius præſentis cauſæ caput eſt—

In *hoc* enim cardine res tota vertitur—

Iis enim coloribus rem iſtam exprimam, quibus nec *Apelles* ſuum Alexandrum, *Zeuxis* pueri uvas, atque Helenæ ex verſu Hometico ſimulacrum preſſiùs effinxit——

Id ſi cui fortè nimis philoſophicè dictum videtur, agè, pinguiori (quod aïunt) *Minervâ* planius faciam——

Sed tamen quoniam hic eſt *campus* noſter, in quo ſtatuimus hoc tempore *decurrere*; & materia, quam in hoc conſeſſu veſtro tractare decrevimus: non alienum à propoſito noſtro eſſum eſt——

——Mea ſic eſt oratio, & ſic in animum induco meum, & tota *hoc* evincit orationis ſeries.

Aggrediar tamen jam ipſum *erroris* fontem & pravitatis, unde omnis caligo iſta dir-

dimanavit, & altiùs eruere, & aperire manifestiùs.

——Ut autem quod res est dicam, quódque mihi plenè persuasum est——

XI^mò.

Formulæ Transeundi *ad* Propositionem, *seu* Narrationem, *quæ fit exponendo* statum *quæstionis*, vel sensum *Thematis*.

CUjus ego mentem sententiæ, ut plenius vobis planiúsque patefaciam——

At verò sicut nubibus semel dissipatis, & apertis *cælum* fenestris fugantur tenebræ; sic eximpariter & *ego*, ut intromisso *dilucida* expositionis *Sole*, clariùs effulgeat *veritatis* radius, sensúmque hujus sententiæ, non solùm *oculis* intueri, sed *manibus* etiam contrectare videamini——

——Ac si contractiùs *rem* totam sic proponeret.

Cujus *venustissimam* sententiæ *faciem* (omni detractâ *larvâ*) *ego* in hujusmodi expositionis *speculo intuendam* vobis, & *osculandam*, exhibeo——

Ut igitur planiùs dicam quod sentit *orator*, propositi *thematis* veritatem aperiam; longiori orationis *telâ*, uberioríque *interpretationis* filo, in hunc sensum *explicari potest*——

Quæ verba si ad *vivum* discutiamus, in hunc ferè sensum sonare videntur, & ad nullum præterea alium collimare *scopum*, quàm——

Cujus

Cujus tam egregii proverbii *ſphæra* in hoc *axe* & *cardine* circumrotatur——

Elegantiſſimi cujus *Adagii* ſenſus, hic eſt (ut opinor) genuinus:——

——Ac ſicut jubar *ſolis*, clariorem perficit diem, & totam nubium diſpergit obſcuritatem; Sic &——

De *quibus*, nobis in limine, brevibus eſt diſpiciendum.

Ad hanc *ego* quæſtionem, toties & *voce*, & *ſcriptis* ab omnibus vexatam, ut reſpondeam quemadmodum oportet, utriuſque priùs iuſtitutum erit expendendum, ut intelligatur quomodo tam *hic* quàm *ille* intelligant——

——Ut videatis quantum *noſtri* intereſt penitiùs hujus abyſſi vada pertentare——

Nè abjectiùs quàm par eſt de hâc re quippiam ſtatuamus——

——Quod ut enucleatiùs fiat, obſervandum eſt in limine——

——Unde ad hoc tandem quaſi *acûs* foramen, tenuiſſimi hujus (ut videtur) diſſidii *ſilum* redigitur——

Summatim ut dicam——

Hoc ut ſuccinctiùs fiat, & præſens inſtituto accommodatius——

Cui ſi vel amen detrahatur, in conſpectu erit radiantiſſima iſtiuſce rei veritas——

Quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet——

Sed operæ precium eſt, ut idipſum etiam atque etiam diſtinctiùs, & expreſſiùs enucleemus——

——Quod cuivis homini prudenti, mediocriter, & intelligenti, primo oculi ictu, ſatis upparet——

Quo ſermone, quid ſignificatum habeamus,

mus, non inutile est disquisitu——

Et nè futuræ nostræ orationis *navem*, inter erroris *scopulos* fluctuantem, sine *clavo*, sine *anchorâ*, sine *pyxide*, certóve *scopo* relinqueremus; *quæstionis hujus sensum*, & *statum*, hunc esse cognoscetis, quod scilicet:——

At enim ut distillatâ *paleâ*, purissimum *granum*, scoriáque flammis absumptâ *obryzum* licet videre splendidissimum, aliis *o atorem* verbis, hoc ipsum nobis innuentem cogitemus——

Veruntamen ut hujus *aureæ* sententiæ, intimiora *penetralia* ab alto pandam, apertioris paraphraseos *clavi* reserando, scire *vos* velim——

Sed ut dispersis *nubibus* in serenâ nocte, clariùs micant *stellæ*; pariter & hujus *subobscuræ* sententiæ *veritas*, *nubeculis*, paraphrasi breviusculâ, *dissipatis*——sciatis igitur——

Atque ut *sacros* hos Apollinis *fontes*, jucundiùs degustemus; ut has Minervæ *pyxides* recludamus, sciendum est——

Verùm cùm non soli *cortici* nobis sit immorandum, agite *intimiorem* porrò hujus *sententiæ sensum* attendentes, operæ pretium erit nec injucundum quidem, *nucleum* intus latentem eruere; perinde igitur sonat ac si diceretur——

Cujus tam tetri *vitii* turpitudinem, ut penitiùs paulò inspiciatis, *vestigia* non tantùm *vestigia*, sed & ipsa *Cubilia* conspicuè intueamini, adeste quæso huc paulisper, & quod *ego* digito monstravero, in id *vos* mentis aciem intendatis.

Aruspices fuisse quosdam à veteribus accepimus qui in victimarum *exta* accuratè

in-

inquirerent, partes maximâ cum curâ ſingulas intuerentur, ut ex diligenti ſingularum contemplatione res futuras prædicerent: Horum *nos* more ac ritu, fibras & *exta* horum verborum——

——Quod ut pleniùs intelligatur, res ab *ovo* (quod aïunt) altiùs eſt repetenda, & ſinceræ *veritatis* ſcintillulæ è cineribus ſunt eruendæ——

——Diſcrimen facilè apparebit inter *frumentum* & glandes, inter *triticum* & paleas, *Græciam* & Barbariam, *Athenienſes* & Geras——

Quod, *amotis ſipariis*, ſic ſe nobis intuendum præbet, & tanquam *Coloſſea ſtatua*, in mentis ſeſe inſinuat *oculos*——

Nec quid in hâc ſententiâ, duriuſculè ſonet video, cùm in *triviis* jactetur *compitalibus*——

In cujus rei *inteſtina*, paulò penitiùs ſi ſcrutabimur, intimiores ejus *eliciemus medullas*, ut citra omnem controverſiam *diluceſcat*, nullum unquam——

Sed ut uno, quaſi, intuitu *veram* iſtius rei *imaginem* videatis graphicè *delineatam*, ad hunc, cogitate, ſenſum, *Poëtam* noſtrum attendiſſe; *neminem*, *viz*——

Cujus, ſi accuratam *ἀνατομίαν* faciamus, & veluti *exoſſemus*, *τετραχηλισμένη*, & *nuda* illius nobis patefiet *veritas*, ut qui vel *lippientibus* inſpexerit *oculis*, acclamabit *magnum eſſe*——

Quam ſi ego *Protogenis* coloribus potuiſſem *delineare*, ut quaſi *ſtellis* variegata refulgeſcat, tali, ſe *vobis* inſpiciendam daret, *habitu*——

Quæ

Quæ quidem verba (quantum ego *Nanus* & *homuncio* conjectando assequor) in hunc Vos hortantur modum, ut——

Cujus tam egregiæ sententiæ, ut è *fundo* veritatem *expiscarer*, genuinum hunc ejusdem sensum, sine ullo verborum anfractu, *vobis* propino ruminandum——

Neve *istius*, tam præclaræ *sententiæ*, ignorata *veritas*, altiùs vestris quorundam insideat animis, *a tigite aures vestras*, & *altâ*, quæ dixero, *mente* reponite; *Vos* enim jam (ecce) rapio, ubi non *secluſa* aliqua tenetur *aqua*, sed unde *flumen* controversiæ universum suboritur——

Clariorem vultis ut accendam *facem*? sic igitur accipitote, *oratorem* nostrum *sensisse*, & si in *vivis* jam esset, *dicturum* esse——

Sed quorsum tot *verbis* opus est? in his præsertim, quæ breviori *orationis* gyro, satis supérque complectendo sumus: in *hoc* enim *cardine*, controversia hæc tota *circumvolvitur*, nempe;——

Quæ, nè cuiquam dura, aut religiosis *auribus* absona videantur; hujusmodi breviter illustrare *scholio* non gravabor, & ampliori orationis apparatu adornare——

Quod quidem si *rectâ* mentis *acie*, & acutis *judicii* oculis rimari velimus, hanc nobis insinuaret veritatem——

Quasi in aliis dixissem verbis——

Cujus sententiæ *veritas*, ut discussâ *nebulâ*, eluceſcat magis——

Quod luculentum dictum, quid sibi velit, paucis delibantes; *penitissimos* ejus sensus eruamus, & hunc *Democriti puteum* (in cujus *fundo* latebat olim *demersa veritas*) exantlemus——

——Quò

—Quò itaque citiùs & ſatiùs *intricatum* hujus ſententiæ *ſenſum enodemus*, ut ipſis *lippis & tonſoribus*, omniúmque undique *infantiſſimo* iunoteſcat, cognoſcendum eſt—

Quò, quiſpiam ad *literas* natus, effictus & formatus, reſpiciens, crebris *hoc* uſurpabit ſermonibus——

Sed nè diutiùs *vitreum* (quod aïunt) *vas lambere* videamur, *pultem* tandem *attingamus*; ut ſic fractâ teſtâ, *Unionem* reperiamus, ruptáque *nuce*, latentem intus *nucleum* excorticemus——

Quod nihil eſt aliud (ut mihi quidem videre videor,) quàm ſi dixiſſet, *nullum non lapidem movendum eſſe, nullam non operam navandam*, ut——

XIImò.

Formulæ tranſeundi *ad* Diviſionem, *vel (ſi mavis) Partitionem.*

ATque cùm in *amplum* dicendi *campum*, mea jam *ingrediatur* oratio, nè vel nimis *anguſto* decurrat *alveo*, vel ità *redundet*, ut extra *ripas* diffluat, his *ego* objectis *ageribus*, eum coarctabo, primò——ſecundò——tertiò——

Intelligere vos ſpero Auditores, quæ ſit futuræ diſputationis *ſumma*: nunc ſingula meæ *diſtributionis membra*, & quid quantúmque in quoque comprehenſum ſit, perpendamus; ità facilis & dilucida futura eſt tota hæc, *excellens* illaſquidem, ſed tamen *ardua*,

&

& perobſcura tractatio. Primùm igitur——

——Eam ego quæſtionem nequa memoriæ veſtræ, nequa meæ confuſio fiat, ſic porrò quaſi *quinque* in propagines diductam volo——

In explicatione igitur quæſtionis, primò *rem* ipſam definiam, deinde *partes* conſtituam, poſtremò *quid* inter——& reliquos ——inter ſit oſtendam——de quibus ſigillatim *ego*, ac ordine dicam——

——Hoc facilioris explicationis gratiâ, in *tria* hæc capita diſtribuo, ut primùm eorum *orationem* exponam, ſecundò, *naturam*, tertiò, *uſum*——

Sed unũ hunc *alveum* in plures *canaliculos* diffundamus,& univerſum inſequuturi ſermonis *flumen*, in *tres* (ſi placet) *partes* diſpertiamus; hâc enim ratione, inſtituti argumenta tandem faciliùs pertexemus, nec *noſtra*, tanquam in *mille Mæandros* deferetur oratio——

Sed varii, ex hâc *ſcaturigine*, oriuntur *rivuli*, quos in hos diſtinctos *alveos* coarctabo, primò, ſecundò, tertiò——

Tripartita igitur erit totius *rei* diſtributio, ut ſic protenſum *orationis* meæ *flumen*, tanquam ad *Mercurialem ſtatuam* dirigens, longiùs quàm debeam, non prolabar.——

Cæterùm ne oblitus *brevitatis*, noſtra longiùs *digrediatur* oratio, ab hoc veluti communi *centro* omnes *lineæ*, in futuro meæ *declamationis circulo* deducentur:——

Quæ de hâc re involutiùs proponi ſolent mihi revocanda videntur ad hæc duo capita, tanquam Mercuriales ſtatuas——primò——ſecundò.

Et

Et nè extra omnes noſtra *oratio* cancellos limitéſque excurrat, ad *hoc* quaſi centrum mathematicum, omnes diametros reducam, extra cujus *circumferentiam*, nè *latum* (quod aïunt) *unguem* expatiabor——

Sed *rivulum* unum aut alterum, de tanto *Oceano* deducam, reliquos *ſicco* (quod aïunt) *præteriens pede*; quos omnino omnes *infantiam* meam exprimendo non eſſe, ingenuè fateor:——

Sed nè in immenſum *pelagus*, verborúmque *flumen* inmergam calamum, hoſce *tres* ſpeciatim perſequemur, ex hâc *ſcaturigine* oriundos *rivulos*.——

Quare quemadmodum qui longum iter ſuſceperunt, *ducem* viæ ſibi eligunt, nè temere aberrent——ità & *nos* pariter—— Ariadnéum Methodi filum——

XIII^mò.

Tranſeundi ad Confirmationem.

1. Confirmandi, *in genere.*

QUæ nè forſan veri-ſimilia magis, quàm vera videantur, cogitate——

Meam *ego* aſſertionem *Achillèo* argumentorum *robore*, rationum graviſſimarum *pondere*, fundamentorum *evidentiâ*, exemplorum *magnificentiâ*, demonſtrabo, pariter & confirmabo——

——Verùm, nè ex *meo*, quæ dixi, *cerebro* fingere omnia videar, ſi plures *rationes* earúmque momenta firmiſſima deſideratis, ipſa *philoſophorum* quaſi oracula, vobis producam——

Quæ, nè perfunctoriè forſan prælocutum & *humano* potiùs effudiſſe impetu, quàm hoc ipſum ingenti molimine iteratæ inſinuationis inculcat——

Quod nè *commentum* vobis, aut fabuloſum videatur *figmentum*.

Quod quomodo ſit aſtruendum adverſùs tergiverſantes cujuſcunque *ſectæ*, velites, aut *triarios*, ſupereſt ut contractiùs in ſequentibus explicem.——

Quod clauſis vel in totum *Homericis* oculis, liquebit facilè ſi——*Tertull. Pall cap.* 2.

Quod adverſùs tot *opponentium* impetus operoſiùs erit adſtruendum——

——Efficiam idcirco ut arbitror, nè videatur uſque adeò *veri* diſſimile, quin ipſo die, ſole ipſo clariùs eluceat——

——Quæ quò magìs in *themate* noſtro latent, eò diligentiùs, ut boni *venatores* ſolent, per veſtigia, ſenſum latentem perſequemur——

——Iſta autem ut clariùs in ſe eluceſcant, & firmiùs muniantur adverſùs reclamantium inſultus, obſervandum eſt——

——Ad quam ego ſtatuminandam ſententiam aggreſſurus modò rationes——

——Et ſanè ſpero facturum me vobis manifeſtum, noſtra omnia non modò nitì rationum firmiſſimarum autoritate, quod ſufficit ad *victoriam*; ſed & philoſophorum & poëtarum, addo etiam ipſorum aliàs adverſariorum

verſariorum teſtimonio comprobari, quod inſigne eſt, & magnificum ad *triumphum*—

Poſſim hoc loco evagari latiùs,& id quod dixi, tum *repetitis* è veteri memoriâ, tum *vivis* ac ſpirantibus exemplis confirmare—

O mihi quis jam ſe *campus* orationis expandet! retinete, dicentem, *temporis*, methodíque repagulis; abripiet enim, & torrente *me* ſuo, *Eruditio* ſuas in utilitates effundet———

Rationes jam afferimus, per *quas* nobis noſtram ſententiam confirmemus, è quibus *hæc* prima eſt.

——Pretium (ſicut mihi perſuadeo) alicujus moræ erit, ventilare———

XIV^to.

Confirmandi.

2. *In* Specie, *& primò per* Cauſam.

NAm——
Quid enim——
Quid etenim aliud——
Quippe-nimirum——

Quod præter omnem dubitationem ità eſt *verum*, ut *verius* nîl eſſe poſſit; ſive enim perpendamus——ſive examinemus—ſive obſervemus——meritiſſimè præferamus——

Quam ut *Achilléis* revera argumentis, &

inconfutabili *obſepiam* ratione, cogitate quæſo:

Et primò, à *causâ*, hujus rei *veritas* confirmatur: *quid enim non deſignat, quid non perpetrat avaritia?*

Cauſam me vultis, ut indigitarem? occurrunt plurimæ, perpendite apud *vos*, perpendite quæſo——num

Vultiſne *cauſam?* En *vobis* manifeſtam—
—*Fert animus*, cauſas *tantarum expromere rerum*,
Immenſumque aperire opus—Lucan.

—Quod in *causâ* thematis noſtri manifeſtum eſſe, quis tam nullo præditus eſt ſenſu, qui non fateatur?——

——Oraculum autem verius, nec *ille*, nec *Apollo* Delphicus pronunciavit unquam: nam cùm aſpera, & amœna minùs ſit *virtutis* ſemita——

——Hoc autem ut fiat dilucidius, omnes ratiunculas noſtras huc ſuccenturiare, longa eſſet injuria, longæ Ambages; ac proinde, ceu canis de *Nilo*, unam aliámque palmarem in tranſcurſu, *vobis* prælibabo—
—Nam ut hujus ſententiæ rationem, æquè ac originem, à primis *naturæ* arceſſam faſciis.

Quam luculentam *ſententiam*, *nervos* æquè ac *cutim*, *toros* ac *ſanguinem* habere comperietis, ſi——

Atqui, ſi cui videar *hæc* audaciùs quàm verius dicere, agedum pauliſper ipſas intimiùs *rerum* rationes inſpiciamus, quò palàm fiat——

Quod

Quod ut argumentis evincam neceſſariis verum eſſe, ſciatis velim——

Luce clariùs aperta cauſa eſt, cur interdum——

Ratio in promptu eſt.

Et ut affatim *rationum*, in unum quaſi *circulum* colligam.——

Cauſas vultis? ecce has——1. quia——2. ——Vita fabula, tragœdia, cujus *Deus* eſt choragus, *argumentum* luctus, ac calamitas, *hiſtriones* miſeri mortales; *chorus* fœminæ & viri; *apparatus* aurum & argentum; *veſtes* variæ & magno pretio conductæ, aliena omnia ac mutuata, ſæpe autem ſubitò reddenda—*theatrum* eſt hic orbis, in quo homines *naturæ* collocavit—*Heinſ.*

——Quâ ratione adductus.

——Ab *hoc* enim malo eſt quicquid uſquam eſt mali——

——Mihi enim pro conceſſo eſt confeſſóque ab omnibus——

——Quod primùm *rationum* autoritate, dèinde quotidianis docebimus *exemplis*—

Non aliam ob cauſam, *Palladem* finxerunt *armatam* antiquiſſimi illi *poëtæ*, quàm ut ſignificarent, in *regibus*, bellicam virtutem cum *ſapientia* conjunctam eſſe oportere.

Videmus enim velut *Apellëis* lineis *graphicè* depictam, hujuſce rei veritatem: cui enim vel *tonſori*, vel *lippo*, non ſat innoteſcit?——

Quam nos ſententiam ut *nervoſiùs* paulò confirmemus——

Rationem petitis? en vobis——

Rationem hujus ſi quis *indagaverit*, hanc

non esse infimam agnoscet.

Neque hoc ego quenquam *mirari* velim, cùm.——

Nec immeritó; nam *adulatores dum laudant, lædunt.*——

Sed si hæc *pensitculatiùs* paulò ruminetis—

Qui enim *otio torpuerint, vitam ducunt planè ingloriam.*——

Nónne quotidiana *docet* experientia?

His, quasi obiter *prælibatis*, huic verissimæ sententiæ, *arcem* obsepire non erit difficile, si bene perpendamus.

His alias possem, & plures subnectere causas,
Sed jumenta vocant, & Sol inclinat: eundum
est——

Longa esset injuria, si omnes rationes perstringerem, *longæ* nimis essent *ambages*, hoc ergò tempore, solummodò *summa sequar fastigia rerum*——

——Et causam istius rei quis ignorat?

——Rectè proinde *illi*, imò rectissimè proculdubio faciunt, qui——

Quod egregiè prolatum *dictum*, ut probatum vobis reddam.——

Cujus rei *causam* nè quis forsan ignorari possit——

Quod dictum, nè videatur tractum ex *vulgi* opinionibus, considerate.

——Et hoc tam apertè constare efficiemus illico, ut eum *talpâ*, & *liberide* cœciorem esse oporteat, qui *illud* non viderit; nam——

Quod nè cui vestrûm esse videatur *mirum*, perpendite *rationes* paucis——

Quam ego *verissimam* esse, sexcentis facilè evincam rationibus——

Quod

Quod quò faciliùs *argumentis* perſpicere poſſitis; rem ipſam *vobis* dum exponam, quæſo diligenter attendite——

Et quis in clariſſimâ *luce* cæcutire videtur ad morem *Tireſiæ* noctuinè, qui talem dari in regno *literario* jucunditatem, pleno non admittat oſtio; cùm——

——Quod affirmatum ſi *cuipiam* ex circulo veſtro, *Auditores*, non abſimile videatur, *vel Agyrtarum* gerris, vel *theatri* nugis, mecum *is* rationis ſequatur radium——

Illud igitur imprimis certiſſimum eſſe ſciatis, nihil *hominem* à belluâ, evidentiùs diſtinguere, ipsâ *eruditione*, eloquentiâ, *ſermone*, quibus *homo* ſe maximè, *hominem* eſſe oſtendit.

——Sed ut *Achilléis* hoc evincam *rationibus*; operæ-pretium nunc erit, cauſas primò ponderare——

Et hanc ego *rationem* hodierno die ſtatui *vobis* repræſentare, ut ab hac, velut è *face*, lucem *veritatis* accipiatis——

2dò. *Per Contrarium.*

DIſpiciamus verò, ſi placet, aliquantiſper, *vioſæ* vitæ turpitudinem; intueamur, ſi vultis, nævos, maculas, inertis ignavæque *pueritiæ*, ut tanquam *Æthiopes* faciant noſtrates *Europæos*, candidiores apparere——

§ Regione verò——

Ex oppoſito autem qui——

At ex diametro——
E contra verò
Qui autem *otio* torpuerint——
Sed ut contraria juxta se posita magis eluceſcant, conferamus pauliſper——
Nónne enim——
Contemplemini verò contrarium *vitæ* inſtitutum, & *quid aliud quàm* inopiam *videbitis; quàm dedecus invenietis?*
Secus longè contingit——
Sed audite paucula; quid remini de—
At verò *pugnantia ſecum Frontibus adverſis, paulùm componere*——
——Vice versâ.

3tiò. *Per Similitudinem.*

SIcut enim.
Nam veluti:
Quemadmodum enim:
Non ſecus ac——
Ut enim nec ſine oculo *Domini* equum; nec ſine *veſtigio Domini* agrum dixit pingueſcere *Thales* Mileſius——ſic
Quam ego *veritatem* ut meridiano *jubari* prælucere faciam, cogitate——
Et ſicut ſtultus ſit neceſſe eſt, qui *hyemem* acuſat, quia horrida ſit aquilonibus, & ob aëris intemperiem frugibus creandis, prorſus inutilis; dum non reputat *æſtatis*, quæ præceſſit, hoc eſſe officium; *hyemem* uti partis, & eſſe otioſam: ità iniquus eſt qui *ſenium* ſe attigiſſe queritur, quia ultimus

is

is fit *Comœdia* actus : tum enim è *theatro* hilarem *te* proripias oportet——

4tò *Per Exemplum.*

SEd ut planiora fiant quæ dicimus, exemplis ſingulatim illuſtranda ſunt, & paulò uberiùs exaggeranda, nè immodicæ brevitatis ſtudio rerum pondera orationis celeritate rapiantur.

Quocirca, ut paulò magis incitatis paſſibus, noſtra ad metam feſtinet oratio——

Tuos, mi *Cicero*, appello *manes*, tuóſque *teſtor* conſopitos *cineres*; reviviſcas (*quæſo*) & quod dudum *exemplo* præſtiteris tuo, in præſentiarum rurſus comprobato, annon tu?——

Quæro abs te *Hercules*, quibus *tu* tandem *gradibus* aſcendiſti in *Cœlum?* quo *tu* (*quæſo*) modo, tam *nobilis*, tam *celebris*, factus es, tam *honoratus*? profectò licèt *ipſe* jam *ſepultus* jaceas, *tuum* tamen *nos* canorè ſatis alloquitur *exemplum*, *te* per *laborcs* tuos (verè *Herculeos*) evaſiſſe inclytum——

Sed *quid moror iſtis?* quid *de Iis* opus eſt, cùm *facta* loquuntur? reſpicite enim *Heraclitum*——

——Sed quo *te*, Theophraſte, prætermittimus piaculo?——qui cùm

——Quod ità eſſe, luce clariùs *exempla* demonſtrant. Quis enim unquam——

——Neque hoc ſanè novum, ſiquidem mos iſte——

Exemplis talibus plena fuit omnia.

Vultis itaque, ut è *mortuis* reſurgat *Ariſtippus*? Vultis, ut illum *Noſtorem*? Vultis, ut *Ulyſſem* in ſcenam inducam? en *vobis* adeſt *coràm*, *quem quæritis*——

Exempli enim gratiâ, quid memorem *Curios*, *Fabricios*, *Cincinnatos*, *Calatinos*, *Scipiones*, *Catones*, & ſexcentos alios? qui *omnes* in hanc noſtram opinionem, *pedibus* (ut ità dicam) *ivêre ſuis*——

En *vobis* (ſi placet) *multas* doctorum *legiones* ad ſuppetias *noſtras*, qui ad hujus ſententiæ mentionem (tanquam *milites* ad ſuum *vexillum*) nobis gregatim occurrunt *præſidiarii*: Ellum melioris literaturæ *anteſignanum*, Plutarchum! qui——

Hujus rei *teſtes*, ſunt parietes iſti, intra quos, nonnullos *ipſi* vidimus, qui primo congreſſu videbantur *aliqui*, non ità multò poſt, ſeſe prodiderunt, quàm eſſent *nulli*; & *voſmet ipſi*, iſtis quidem *oculis*, ſæpius non potuiſtis non obſervare.

Vos parietes obteſtor, & *ſubſellia* imploro, adeſte *vos* Ciconiæ, vos *Aquilæ*, vos *Leones*, & hodierni temporis *ingratos* hominum mores redarguite.

Hem *Parcæ* quæ nulli parcitis! vos *Ulyſſem*, Ajacem, Hectorem proſtravitis humi——tu quoque Æole——*Occidis*; *Argivæ quem non potuêre phalanges*, Sternere, nec *Priami* regnorum everſor *Achilles*. Æn. 10.

At ſi primorum replicaveris annales——

Vidimus *multos*, honore conſpicuos, celſarum dignitatum inſedisſe faſtigiis, *Tyrio murice* nitidiſſimos, qui ad utrumque *Phœbum*, & *polum* utrumque, *ſuum* extenderunt imperium; quorum ampliſſimæ *opes*

abiêrunt;

abiérunt ; transierunt & ipsi *opum* tantarum *Domini*. Sed in hoc *Musarum* Parnasso, circumvecto *ætatis* vestræ *gnomone*, cùm horologii *umbra*, aut *mortis*, aut senectutis *punctum*, attigisse videbitur, tum confertissimos, uberrimæ studiorum vestrorum *messis*, manipulos *deferetis*——

Quis vellicato *Cicerone* suis auribus non timeat? quem notato *Virgilio*, calumniæ *metus* non terreat?

Ego sanè cùm ad *Præteritorum* temporum recordationem, animum excito, & veteris ævi spatia, *cogitatione* decurro, &c.

Literarum procurationem, *Reges* ipsos sæpenumero suscepisse, & *patrum* memoriâ accepimus, & *nostrâ*, ipsi vidimus——

Plautum enim hîc solum evoco, & *præpono* (nec *impono*, quia ex animo ità sentio) omnibus qui in *Latio*, aut *Græciâ* imbuerunt chartaceum hoc æquor——*Lipsi.*

Atque hunc quidem ipsum *Platonem* quo piaculo omitto? cujus magnitudine animus assurgit, & commemoratione solâ, quasi ad divinitatis occursum commovetur : erant tum *Athenæ* Atticæ, *Palladium* terrarum, templum eruditionis ac delubrum, totiúsque sapientiæ emporium commune——

Omnes *paupertatem* timent, *Socrates* contemsit : omnes *mortem* horrent, *ille* verò etiam optavit; quippe cùm jam manu poculum teneret, neque ampliùs quàm hausti unico à morte abesset, nondum defiit jocari——*Phædo* noster *inquit* salvi sumus; jam de *gallo* cogitandum est. Hoc à *Melito* beneficium *Socrates* accepit, hanc felicitatem *Anyto* debebat——

——Cujus

——Cujus autem animus non paſcitur, & quaſi ſaginatur, qui *Camillos*, Fabios, *Fabricios*, Naſicas, Scipiones, *Curios*, & id genus alia, non tam *hominum*, quàm *virtutis* legit nomina?

Exhaurire coner *oceanum*, ſi exemplorum quæram in *antiquitate* finem, & hæc *noſtra* quoque tempora, materiam ſuppeditant *orationi*, ſi vel *aulas* Principum vel rerum publicarum *curias*, dictionis perluſtrare curſu vellem.

Ubi tu *pientiſsime* Ænea? *Eloquentiſsime* Cicero? Tulli ditiſſime? ubi *Cæſar?* ubi *Alexander* terrarum *Dominus?* occubuit *Craſſus*, exſpiravit *Cræſus*, abiêre *Catones*, *duo fulmina belli-Scipiadæ* occidêre; duæque civilis belli *Erinnyes*; Pompeius *gener*, & Cæſar *ſocer*; nec tibi pepercit doctiſſime Virgili——

Ingeniorum *ille* ſcientiarúmque fons *Homerus*, humanæ *terminus* admirationis, quem *antiquitas* veneranda, ore patulo *vomentem* ità repræſentavit, ut defluentes ab ejus *ore* liquores, ac *flores*, in amphoris & caniſtris colligerent *philoſophi*, juriſconſulti, *oratores*, aſtrologi, *poëtæ*, medici, *pictores*——

Memoriæ proditum eſt *Catonem*——

Ciceronem ferunt——

Sed quid ego in re non dubiâ, *exemplis* utar non neceſſariis?

Quòd ſi *hôdierna*, adeóque præſentia, veſtro magis *ſapiant* palato; ecce intra iſtos *parietes*, omnium longè illuſtriſſimos——

——Quod ſi illam *Martis* urbem, bellici furoris ſedem, & quæ ſemper arma vel inferret ſua, vel timeret aliena, publico

librorum

librorum armario carere non posse, *principes* terrarum judicârunt, —tum

—Ubi verò, tua, Marce *Cato*, gravitas, severitas, ac rigor? ubi pondus *Stoïcum*, ac supercilium immobile atque invictum? ubi ingens illa anima quam *libertati* victimam servabas? tum latebat——

——*Socratem* qui non suem *Erymanthium* aut aprum, ut *Poëticus* nugator, aut leonem *Nemæum*, sed immanes animorum feras, *iram* ac vindictæ *lubidinem* quotidie vincebat. Qui immotus animo, atque inconcussus, *cœli* corruentis impetum sustinuisset, & labente hoc mundo, uno *conscientiæ* suffultus tibicine, securus suique similis cum universo cecidisset—Quem verò timuisset, qui nec mortem poterat timere, quam qui *spernit*, mori potest, *vinci* nondum potest.

Sed quid ego *opem* antiquorum *subsidiariam* peterem, cum indies *nobis*, ante *oculos* obversentur, (imò vix uno abhinc triduo)— qui——

Ponite quæso ante *oculos*, universos anterioris seculi *proceres*, Philosophos, qui *omnes* (nisi *fama* de illis injuriosiùs decernat) *omnes* inquam——

—Vidit *ea* dies *Auditores*, duas ac viginti, moles dicam nescio an naves——*Heins.*

—Nam *Achilli*, quem ut accuratam *belli* normam, victor orbis *Macedo*, colebat, *citharam*, quâ belli tædia dispungeret, in manum, Poëtarum princeps dedit——— nullum cibi condimentum præter sudorem & sanguinem habebat.

—*Ille* filii obitum deplorat, *iste* sed cum lacrymis molestè optat: *huic* domi est *Medea*,

Medea, non ad *horam* ut in ſcena, ſed ad *vitam* comes——

——Ut ſileam *Ulyſſis* errores & innumera capitis diſcrimina, quibus ſe objecit, antequam——

Cogitate ſeriò, *beatos* illos *antiquorum* manes hunc vobis, *cretâ* notantes ad *Helicona* callem; quorum, licèt *cineres* ad tempus jaceant in *ſepulcro dormientes*; at ſanè in ſtudiis apud *nos* ſuis, *vivunt* adhuc, ſempérque *victuri* ſunt ſuperſtites.——

Nam ut totum *antiquitatis* iter omittamus, & ad illas *temporum* tempeſtates veniamus, in quibus *noſtrates* ipſi, (ut alios complures taceam) ſe ad——

Et quoniam ſub *vexillo veritatis*, contra ſecus cogitantes, *digladiandum* eſt; multas *armatorum* catervas (velut in *Equum Trojanum*) congregavi, qui (adverſariis ſurrepto *Palladio*) victoriam facilem pollicentur. *Eccum* vobis in primâ acie *Ciceronem*, qui——

——Multùm ab *eorum* conſuetudine alienus, qui immenſis *poculorum* certaminibus, & quaſi bello, nihil præter vinum pro ſalute *patriæ* effundunt——

Tiberios, Caligulas, *Nerones*, & portenta cætera, ut tranſeam——& ejuſdem ſpeluncæ non nominanda monſtra——

Obruit *eos*, ex hac parte *oratorum* veneranda phalanx, ſed & *philoſophorum* non contemnendus exercitus——

Conſultiſſimi *hiſtoriarum* viri, & magnus ille temporum heluo *Baronius*——

——Quâ ratione adducti priſci *heroës*, in diſciplinam doctorum hominum *filios* ſuos ſtudioſè tradiderunt: *Alexandrum* magnum docuit

docuit Aristoteles; *Timotheum* Cononis optimi imperatoris filium Isocrates, *Epaminondam* Lysis Pythagoreus——

Quippiám·ne verò tale *olim* factitatum legitur? etiam, quid ni? inspiciatur enim *Xenophontis* liber de—legatur *Isocrates* de—

Quid? *repetámne* Catilinæ *parricidium*? perstringam *Clodii* libidinem? *Gracchorum* molitionem? *tempus* non sufficeret, si *Neronem*, si *Heliogabalum*, (*monstra* narro, non *homines*) in *theatrum* inducerem; quorum *ingluviem*, *ructum*, *crapulam*, si recensere velim, *dies* me deficeret, præsertim cùm *noctis* potiùs hoc opus fuerit quàm *diei*—

Sed nè *ego* suppositicias *venundari* videret *merces*, in *pugillum* ex toto antiquitatis *falce*, ecce vobis *præsegmen*, ut quid sit *doctorum* in hâc re judicium *prælibetis*, neque enim aliud fecit, *Alex. Magnus*: cùm———

Turmatim *nobis* hîc occurrunt *heroës* illi literarii, magni studiorum *Atlantes*———

Sed quò me jam *fessum rapitis* Philosophi? quid tu Philosophorum *phosphore* magne *Aristoteles*, mihi in aurem dicis? quid est, ô *Cleanthes*, quod *tu* mihi sic urges cubitum? Ego *te* novi, omnes, hi *te* perbellè noverunt, per *nocturnas* vigilias, viaticum ad *diurnas* Musas comparâsse———

Propono & *propino* vobis, pientissimi *illius* Æneæ exemplum, qui——

Quibus autem *donis* cumulâti, quibus exculti *artibus*; fastigiatam *eloquentiæ* arcem, conscendêrunt *veteres* illi oratores? an utique credimus *eorum nascentium* labris, insedisse flexanimam *Suadam*? cujus quasi *Gratiis* afflati, evaderent aliquando in *Deos mortales*.

mortales, suo qui arbitrio *animorum habenas* moderentur? minimè verò, sed per *studia*, per *labores*, per *vigilias* inclaruerunt. Vos igitur fatigare juvet, *Scyllas*, *Charybdes*, & reliqua monstra *aquarum*, & si quid in *orbe* sit arduum, hoc molimini; exhaustum enim *sudorem*, ingens à *tergo* comitatur gloria— *Farnab. Ind. Rhet.*

Hâc verò *campum* feraciſſimum & lætiſſimas *segetes* oſtendit Hiſtoria; in quibus omnino omnibus *demetendis*, ſi deſudem, *tempus* antè me deficeret, quàm extremos *ſulcos* attigero; *exemplorum* igitur *multitudine ſuperſedendum* arbitror, unúmque tantùm, aut alterum *manipulum* (quaſi de mercibus *ſegmen* præcidaneum) colligemus——

Proponite *vobis* (*Juvenes Philomuſi*) *heroïca* illa antiquorum *exempla*, *ſemideos* illos imitamini antiſtites, qui——

Obruor, en obruor *ego* jam *exemplis*, quocunque *oculos*, quocunque *animum* appulero meum, video multifariam *exemplorum* ſupellectilem, & (veluti *muſcas*) undique profilientes *Milites*, *velones*, ad hanc *propugnandam* ſententiam *advolare*——

——Neque de *Plutarcho* quicquam adhuc dixi, qui compendium ſcientiæ, prudentiæ theſaurus, mare antiquitatum, utriuſque gentis divinus quidam promicondus eſt.

Quid dicam de *te* doctiſſime *Pluto*?

——Hîc forſan efflagitet aliquis ut ea quæ *verbis* aſſerta ſunt, aliquibus jam demonſtrentur *exemplis*——

Quapropter *reges* maximi, ſingulari benevolentiâ *Poëtas* ſemper ſunt complexi; nam *Hiero* Simonidem, *Cato* Ennium, *Cæſar*

Au-

Augustus Virgilium, Varium, & Q. Horatium Flaccum, in summo habuisse pretio dicitur.

——Et obvia sunt passim, non parùm multa exempla, ex sacris quoque literis erutа———

—Laboravit his malis *Alexander* magnus, *M. Antonius*, & plures alii, quos numerare labor est: Sed & *Ennius* Poëta, qui ob *vinolentiam* articulari morbo consumptus est—*Martialis* item potationibus indulsit——Haud absimile quiddam de *Geta* imperatore refertur, qui apponi sibi in mensa jubebat, dapes per *alphabetum*, viz. *anatem*, anserem, *aprum*——aliquando *pavonem*, perdicem, *pullum*, porcellum, *piscem*, pernam—&c.

——Inter quos ut interim *Diogenes*, Xenocrates, Catones, *Cassios*, ac Brutos sileam, *Chiron* ille cùm immortalem esse liceret, ultrò *mortem* præoptavit———

Nam ut ab *Heroïcis* usque temporibus, *annalium* memoriam animo *replicemus*, nullam ullibi inveniemus gentem, quam——

Annon *æquitatis* studium exilium *Aristidi*? studium *sapientiæ*, venenum *Socrati*? integritas & *patriæ* salus *Demostheni* perniciem, accersivit?——

Sed nec *diffundam* me multis, nec in *patentissimos* historiarum *campos* expatiabor; *unum* solummodò, aut alterum *vobis* porrigam, ex copiosiori vindemiâ *racemum*, quem vestro ut allubeat *palato*, valdè cupio——

Atque hîc dum *intuetur*, *quot* occurrunt *dicenda*, & quàm *paucis* sit *dicendum*, non adeò me agitat quid dicam, quàm quid prætermittam; per omnes *historicos* volitare, invisite

inviſite *Academias*, quid aliud quæſo, quàm——

Quid vobis memorem *Sardanapalum* luxu perditum? *Heliogabalum* crapulâ interemptum (*monſtra* dicam an *homines?*) qui *ſuam* non modò *vitam*, quinimo totas inſuper *reſpublicas* diſſolutis ſuis *moribus* peſſum dederint?

Tam celebris olim Trojanæ urbis rudera quæſo & cineres refodite, & inſpicite pauliſper mecum, & invenietis *morum ſuorum corruptionem*, & non *murorum* diruptionem, cauſam illius excidii, quod non obſcurè innuit *Poëta* quum cecinerit

Invadunt urbem ſomno, vinoque ſepultam——

5to. *Per Teſtimonium.*

ATque nè hæc à *me* in rationis, ac *veritatis* luce, ità diſputari putetis, ut à *me* tantùm accipiant *autoritatem*, credite *Auditores*, non hanc à *me* mihi mentem eſſe; ſenſit hoc *Tullius*, cum Tullio *Cornificius*, cum utroque *Quintilianus*——

Rectè quidem Poëta——

——Optimè orator——

——Præclarè inquit Comicus——

Res minimè *dubia* eſt, & diſputatione non eget; exſtant omnes *domeſtici*, plurimi *exteri*; teſtes exſtant ſanctiſſimæ *leges*, & veterum *patrum* decreta minimè *obſcura*, aut dubia; ſit ſacroſancta illorum apud *vos* autoritas——

——Nam ut in *telo* aliquo, aut gladio multùm

multùm intereſt à quâ *manu* veniat; ſic in *ſententiâ*, ut penetret, valdè facit robuſtæ alicujus, & receptæ *autoritatis* pondus——

Et nè nimis *ſteriles* in tantâ *fœcunditate* & *flumine diſſerendi* videamur, agè *fontibus* apertis, *rivulos* noſtros, altiùs aliquantiſper *fluere* jam permittemus, *conſultis* Antiquorum *oraculis*, ex quorum *Tripode*, noſtra ſat abunde confirmatur opinio; horſum tu *Plato*, paucis te volo——

Quod ſi ad huc penitiùs velimus introſpicere, aut apertè, aut ex conſequenti, veneranda omnis ferè antiquitatis canicies pro *nobis* conſiſtit——

——Succedunt minoris ordinis ſuccenturiati milites, ſimilia ſuffragia perhibentes——

Neque vos *invito* ſolùm ad *olera* hæc & *legumina*, aliáque id genus, *craſſioris ſucci* alimenta, meæ *inventionis arte*, lata, cocta, apparata; ſed ad exquiſitiſſimam *menſam*, epulas *Oratorum*, *ambroſiam* Philoſophorum, *nectar* Poëtarum, omniáque *mellitiſſima* oribus, *auribus*, animis *quæ* placeant fercula——

Sed ſi mea *vos* non moveat oratio, moveat ſaltem *antiquorum* Philoſophorum, moveat *oratorum*; non enim pluvias (ut aïunt) *aquas* colligo, ſed è *vivo gurgite ſalientes* propino; legite *Demoſthenem*, evolvite *Iſocratem*, percurrite *Platonem*, &c.

——Conſulite ſultis *Tacitum*, quis civilis atque militaris rei autor maximus, ſententiis rebúſque denſus, verbis ſtructus ac compreſſus, totus denique *ignis*——*Heinſ. orat.*——Qui in animis *principum* atque in pectoribus vixiſſe, & eorum cogitationes per-

perlustrâsse, videatur, ità docet, ità eruit ac detegit, ità ob oculos ponit *Tacitus* omnia ——Res cum verbis, verba certant cum sententiis-nunquam turget, sed assurgit.

Adesdum tu M. Tulli, *adesdum* (inquam) & dicas apertè——

Ex tripode penitissimæ *sapientiæ* est illud Senecæ, qui Socrateo melle depluit totus——

Idem etiam quod *ego* in hâc re, *sapientiæ humanæ oraculum*, Aristoteles *ipse dixit*; affirmans:——

——Xenophontis dictionem *Gratiæ* formâsse, iis manibus videntur, quibus ut *Poëtam* volunt, *Veneri* ministrant.

Herodotum, cujus omni nectare, omni indicæ arundinis humore, ac succo, suavior est dictio——

Demosthenem——qui tonabat in *Philippum*, totóque eloquentiæ impetu, tosti illi gravitate ac sententiarum densitate fulminabat ac ruebat, cœlum denique ac terram, Atheniensis *Jupiter*, Demosthenes miscebat.

——Quem numerosa comitatur familia, quorum testimonia non capit hujus nostri thermarii angustia——

——Sed *Poëtica* uramur contra hunc *poëtastrum* testimonio, ut suo *ipsius* mucrone pertinax confodiatur——*Vide* quàm aperto Marte adversùs *te* prælientur *Poëtæ*——

Nec est quòd vereamini, *meâ* me habere *causæ* testem, ὁμόλογον, habeo enim, & in promptu habeo, nec *illum proletaneum* quempiam, *imi subsellii oratorem* gregariúmve *militem*, sed politioris literaturæ *vexilliferum*, magnum illum, doctúmque *Scaligerum*, qui in

in honoratiſſimo *doctorum* choro, *nemini* ſecundus *aſſidebit*———

Oraculum conſulite, quod non furibunda *Delphis* Pythia, non Dodonæus *Jupiter*, aut Ammon; non Iſmenius *Apollo*; aut Clarius; non vaticani *aruſpices*, aut de circo *aſtrologi*——ſed——

Quis, tibi *Plato* pulcerrimam *hanc* cogitationem immiſit, quàm ſublimè animus tuus *aſcendit*, cùm hanc palmarem ſententiam proculiſti? tetigiſti *rem*, non *acu* (quod dici ſolet) ſed *acie* mentis, & *acumine*.

Agedum quicunque *dubitas*, & noſtri ſermonis audaciam *miraris*, perluſtra *Græciæ* lumina, doctrinæ *numina*, Platonem, &c. percurre *Romani* nominis æternitatem, & in hac immortalitatis *gloriâ* ſublimes, Ciceronem, *Cæſarem*, *Senecam*, aliósque infinitos intuere.

Naturæ quidam quaſi *genius* & idea rationis Ariſtoteles—cujus *ille* unicus ſacerdos ac conſultus fuit, qui diverſitate rerum, *ſolus* humanam ætatem occupare poteſt: ordine verò ac tradendi ratione, *omnium* conatum exceſſit. *Heinſ.*

Nam ut in principio *Ethicorum* vir divinus, imò numen quoddam, & vis quædam major *ſapientiæ*, notavit *Ariſtoteles*——in *quo* quot propè verba, tot arcana, *doctor* publicus humani generis, ſummus ſapientiæ *adytuus*, oracula effundit——

Totius antiquitatis *faſtos* ad ſubſidium noſtrum proferemus——complures enim horum——Magnus ille doctor—*Ariſtot. ſc.* Rex Philoſophorum——

Abyſſus eruditionis veteris *Heſychius*——

——Cui

——Cui etiam opinioni calculum opponit ſuum——

Quæ omnia intento quaſi digito hanc quam *ego*, monſtrant jam *vobis* veritatem——

——Aſtipulatur & vulgò jactatum proverbium——

——En germanum *Philoſophum!* en vocem *auream*, Attico madentem ſucco!

Sed quid ego argumentor? quid plura *diſputo? te* teſtem *obteſtor* (mellitiſſime *Cicero!*) ad *te* enim (tanquã ad *ſacram* aliquam *anchoram*) jam confugio; ut *tu* (velut *alter Achilles*) noſtram *propugnes* oppugnatam *provinciam*; quid? annon tu——

Hoc ipſiſſimum in *ore* ſæpius habuiſſe fertur *Auguſtus Cæſar*, ipſum audite—ô *egregiam* & verè *regiam* tanti *Imperatoris* ſententiam! optimè dixiſti vir optime!

Quòd, ſi *telas* oratorum *retexere* libuiſſet, ſexcenta liceret ejuſmodi proferre; *pleni enim* ſunt libri, *plenæ* hiſtoriæ, ſed nec opus eſt, ut *vagetur* oratio, cùm *domi* habet unde luxuriet:——

Quod idem confirmat *Euripideum*, aureis ſanè inſculpendum characteribus——

Sed priuſquam iſtis *valedicam*, *ſalutandus* eſt Plato, *compellandus* etiam paucis eſt *Iſocrates*; qui velut *Sol* & *Luna* inter alios *emicuêre*, pleniſque *buccis* & *buccinis*, huic noſtræ *aſtipulantur* opinioni.

M. illum *Tullium* Romanæ fontem eloquentiæ ac regem, *patrem* quoque patriæ fuiſſe dictum aliquando legiſtis—Hinc orationem vividam, ſublimem, maſculam nervoſam: hinc colorem, ſuccum & figuras, ducite, ac haurite—

Sic

Sic *Plato*, ſic Ariſtoteles, ſic *Zeno* ——
Ab his mihi non diſſentire videtur Homerus, qui——

Agedum *Plato*, Euge *Ariſtoteles*——
Arbitros arceſſo, omnium *ſcientiarum* callentiſſimos; & *oracula* vos audire cogitate, cum univerſum *antiquitatis* concentum audiéritis, qui *omnes* in hæc verba *ſublimia*, acuta; mellis, lepôris, *piperatæque* (ut Sido. Apollonius aït) *facundiæ* plena, (in quibus ferventis fulmen ingenii) erupêrunt——

Eruditorum ille maximus, I. Scaliger ——qui promulſide hâc nos allicit ad dapſilem oratorum cœnam——

Oceanus teſtium *immenſus*, in apertum noſtræ declamationis *campum inundat*, in quo mea jam *natans* oratio, *portum* & exitum haud inveniet——

Platonem ipſum audite——quem equidem cùm lego, cœleſti quodam numine ac oraculo inſtinctum atque impulſum, (qui *rapi* potiùs in altum quàm *aſſurgere* videtur) ità tangor, rapior, accendor, ut oblitus ipſe *mei* ſequar, & quod *ipſe* fieri à Bacchi ſacerdotibus cùm à Deo impelluntur, in *löne* ſuo aït, ipſe *mel* ex aqua videar haurire——*Heinſ.*

In cujus ſcriptis omnibus ac ſingulis propemodum orationis partibus, præter ubertatem, ac prodigioſam quandam copiam, vim ac ſublimitatem in dicendo, tot *urbanitates*, tot lepôres, tot feſtivitates paſſim, ac *Gratiæ* occurrunt, ut cùm *Græci*, tribus non plures eſſe finxerint, *mille* in ſingulis *illius* ſermonibus notare *mihi* videar *Heinſ.*

——In *illius* autem lectione, tanquam in beatis

beatis *insulis*, inusitatâ quâdam voluptate *ebrii*, ac quibusdam quasi immortalium *Deorum* condimentis delibuti versantur—Quæ enim *ille* sensuum oblectamenta, quas illecebras omisit? quos non laqueos, ac elegantiarum retia *lectoribus* objecit?

——Aristophane autore summo, & quem tot tantisque laudibus vetustas extulit, qui omnes *Athenarum* veneres, festivitates ac *gratias* propè exhausisse creditur——

——Atque id quidem ex verbis Terentiani *Chereæ*, videre est, qui——

De *his* autem testis abunde magnus est *Aristoteles*,——

Sed *Medicorum* placita consulat velim, qui verbis nostris fidem præbere detrectat.

——Sed præstiterit fortassis in re tantâ, Musas ex *Helicone* accersere, quas Poëtæ sæpius ob meras nugas advocare solent: Adeste igitur paulisper *Jovis* hìc filiæ, dum ostendo——

Quæro abs *te* moderatissime *Cato*, à *te* doctissime *Plutarche*; quid *vobis* de hâc re videatur? profectò si *vestram* æquitatem, atque prudentiam rectè cognoverim,—

O divinam *Platonis* sententiam, ipsóque *auro* magis auream!

Antiquorum suffragia desideratis? en igitur *vobis* tenuem *manipulum*, quasi è specilegio quodam feliciori, ex *Historicorum*, & *Philosophorum latifundiis*; omnes enim *opinionis* nostræ *antesignanos* in hâc *arenâ* succenturiandos, operæpretium non esse existimo: *neminem* igitur volo *quin te* unum (Virgili) qui tuum *ultroneus* apponis *calculum*, & si hæc ad *manes* tuos pervenerint uspiam, dic

dic quæſo quid in hâc re ſenſeris, num——

Prodeunt hìc *multi* inſignes *Philoſophi*, quorum gregem in *ſcenam* cogere, quid eſſet aliud, quam *inanes tragœdias* excitare? ruminate illud *Ariſtotelicum*——

Neque eſt, quod Oratorum *fores* hìc pultemus *domeſticatim*; occurrit en *nobis* obviam Cicero——

Surgat igitur aliquis ex univerſo Philoſophorum *cœnobio*, qui vobis de inexputabili *doctrinæ* utilitate *concionetur*, quique mentes veſtras nectareâ ſuæ *Suadæ* ſuavitate, *inebriare* poſſit.

Reviviſcas tu *Theophraſte*, eloquere, ut hi te capiant; quid aïs? dicas *bonâ fide*, num tu per *diurnos* labores, *nocturnas* lucubrationes, ad tantum tam *ſtupendæ* doctrinæ *faſtigium* non emerſeris?

Præſentiſſimum hoc tempore eruditionis numen, in quo virtus & natura vel congeſſit quicquid poteſt, vel exhauſit.

——Non tam hominem profectò quàm cœleſtem aliquem *virtutis* genium audire videor, qui——

——Ubertim huc confluunt——

Teſtor *Galenum*, eruditionis latifundium, oceanum diſciplinarum, omnium ingenuarum artium commune quaſi receptaculum——

——Quid eſt *homo?* ſomnium umbræ reſpondebit *Pindarus*. Quid eſt *homo?* ſimulacrum quoddam, dicet *Sophocles*. Quid eſt *homo?* ipſa calamitas, dicet *Herodotus*. Quid eſt *homo?* occaſio miſeriarum, dicet *Philemon*. Quid eſt *homo?* folium caducum, dicet *Homerus*. Quid eſt *homo?* imbecillitatis

exemplum, temporis ſpolium, luſus fortunæ, mutationis imago, invidiæ & calamitatis trutina, præter *illa* nihil aliud niſi pituitæ aliquantulum & bilis, dicet & jam olim dixit *Ariſtoteles*. Hoc ſive animal ſive monſtrum potiùs, cujus totus orbis ambitionem non capit, fletu ſpectatorem ſalutat, neque *oratione* primas agit partes, ſed lacrymis ——*Heinſ. orat.* 22.

——Tanto antiquitatis flumine quis ſanus contrà velit natare? cùm receptum ſit inter *veteres* (ut ſciſtis modò)——

Mavultis ſacra? eò ſequor——

Praxis veterum contrà venit——

—Ut verum appareat *Saluſtianum* illud —*Concordiâ parvæ res creſcunt*, diſcordiâ maximæ dilabuntur——

Sileo hic—Sileo etiam——

Vel ut Ariſtophanicis *illos* deſcribam verbis——

Cæterùm, nè ex tantâ ſegete nulla omnino, aut *infœcunda* ſaltem, meſſis fiat; *ſpicas* aliquot gravidas, *fructuſque* ſelectos colligam; quid enim aliquid, quàm quod ego jam *dico*, *dicturum* remini *Ariſtophanem*, ſi inter *vivos* jam ſupereſſet?——

Myriades hic occurrunt *veteranorum* è Muſarum *caſtris*, qui *agmina* noſtris *ſua* juncturi ſunt; parùm etenim in legendis *veteribus* profecit *ille*, qui hoc non novit apud *eos* tritiſſimum; Ehodum tu *Iſocrates*, dic quæſo ingenuè——

Quos omnes ſi non verè, ſaltem ferè, noſtras hìc partes agere dicas——

Sed ut *fluenta* veterum, in unum quaſi *rivulum* contraham, en vobis *Ariſtophanem*;

ſin

fin mavultis *Senecam*, illum etiam ad hanc *Spartam* propugnandam *evocabo*, si liceat *illi*, bonâ cum vestrâ *veniâ*, liberè loqui.

Nec de paucorum solummodo *racemis vindemiam* facio; imò *Senatus antiquorum* universus, huic sententiæ *suffragatur*; audite *tubam* Philosophorum omnium, quorum *Echo* nîl magis ingeminat, quàm——

Nostras hic partes vindicat *Plato*, strenuè etiam & *animosè*; universa pro nobis *militat antiquitas*; quid tu *Socrates?* annon *tu* hoc testaberis mecum ô *Demosthenes?* novi te velle——

Sed *Socratem* audite (*mei condiscipuli!*) hisce vos verbis compellantem: "*Macti* "*estote virtute adolescentuli, pergite & obnixè* "*contendite in addiscendis literis: Quid animi* "*vobis esse dicam, quòd usque adeò segnes estis in* "*Helicona versus conficiendo iter? num viam* "*metuitis? num pericula extimescitis? pro-* "*fectò cum ratione insanitis, si leviculas istas* "*remoras in hoc tam laudabili cursu vobis objici* "*patiemini*——

Huc respexisse videtur *Horatius*, Musarum ille *amanuensis*, cùm in hæc proruperit verba——

Sed quâ de re *autoritatis* chiliadas hic attexerem? cùm *mille* vix sufficient *anni*, ad *illos* commemorandos, qui in hâc re *dextram* porrigunt, *opémque* nobis pollicentur suam——

Si *Cicero* ille eloquentiæ *parens* (quem ut rhetorum *Deum* admiratur posteritas) in hoc vos alloqueretur cœtu, annon *ipsius* dictis obsequeremini? nunc igitur *illum* hoc vos alloquentem modo audiatis placidè——

Sed *antiquitatis* panopliâ, *autoritatis* clypeo armati sumus, contra impetuosum *stolidorum* insultum——

Patres, & *proceres* in Philosophiâ ibam consultum ex eorum *cœlo*, stellas deduxi *opinionis* suæ, (non *magico* tamen murmure) ex eorum *fontibus*, ad *hortulum* hunc meum *irrigandum*, amnes *derivavi*; qui omnes, *pleno* suffragiorum, & *consensus flumine* expansisque *carbasis* in nostram hanc deferuntur sententiam——

Verùm & *Tullius*, qui in arce eloquentiæ *Romanæ* stetit, rex *Oratorum*, & linguæ *Latinæ* illustrator——

Cur igitur non utar *Ennianis* verbis?——

Quod si *morientium* verba, altiùs solent insidere auribus; altis insideant mentium *radicibus* infixa, *morientis illius* oracula, quem si in *rostris hisce fulminantem*, dominantem, *imperantem* vidissetis, *novâ* quâdam putaretis donatum *animâ*——

Eandem ob causam *Plato*, apud discipulos omnes, (quasi *pater* apud *liberos*) in hæc videtur verba prorumpere: "*Desinite tandem*, "*ô Juvenes*, *desinite quæso*, *bonas horas malè* "*collocare*; *ac potiùs universum artium libera-* "*lium oceanum uno hausiu absorbete sacri libro-* "*rum heluones*; Quæ si *ille* usitatâ *vocis*, *vultúsque* acerbitate *fulminâsset*, credo sanè, vel *lupos*, vel *tigres* leniturum, saxa ipsa & *rupes* permoturum——

Horatius delicium illud *Mæcenatis*, & Romanæ fidicen lyræ, qui inter *lyricos sublimi vertice vates*, sydera summa ferit——

Quæ sententia, *numinis* judicio probata fuisse, priscis seculis creditur——

Vultis

Vultis *testimonia*? en *vobis* Apollinis ipsius *oraculum*; qui——

Te *M. Tull.* (*eloquentium prudentissimum, prudentium eloquentissimum*) *testor*; obtestor *testem*; eloquere quæso, *audacter* dicito, mavin' ut *ego* dicam pro *te*?

Sed Philosophorum *fores* ostiatim *pultemus*; ac quid in hac re *antiquitas* senserit indagemus; ex quorum *uberibus*, dulcissimum *veritatis* hujusce *nectar* exugatis.

Audite *Menandrum*, cujus *aureum* hoc est, de *eruditione*, encomium——

Sed ab hoc *rivo*, vos ad ipsam *scaturiginem* jam ablego, *fontes* tantùm *digito* demonstrans ubi *pleniores* Poëtarum, & Oratorum *haustus* capiatis——

Sed quorsum *ego* gazophylacium tale aperirem, tot gemmas ostentarem? ipsosmet denuò potiùs adite *Philosophiæ* loculos, *divites* illas Poëtarum *arculas* excutite, & *vos* (præeunte *toto* Gamœnarum Charitúmque *choro*,) vestris subsequimini suffragiis.

Quid porrò reliquum est, nisi ut rudera adeamus & fragmenta poëtarum, philosorum manes excitemus, ac sciscitemur ab illis, ut, liqueat causam adversarii miserè jacere——

Quorum uterque est (quod de Dionysio *Longino* dixit Eunapius) βιβλιοθήκη τὶς ἔμψυχος καὶ περιπατοῦν μουσεῖον—— Quos *statores* literarum meritò appelles, fugientes enim clade acceptâ, atque oppressas fortiter stitérunt——

XV to.

Formulæ Objiciendi.

SEd quod *fretum* non continet *Scyllas?* quis *Ulysses* non vidit *Sirenes?* quæ *regio* non parit *centauros?* quænam adeò clara est *veritas*, ut suos non habeat *adversarios?*

Neque enim hìc desunt *Curiones & Aculeones*, qui in *ipsâ nivè atramentum* vident; & *nobis* orationis *flumen* intercidentes obgannunt——

Atque hæc hujus *nostræ* sententiæ fundamenta sunt; reliquum hujus *disputationis*, in nonnullis *adversæ* sententiæ argumentis diluendis, consumetur: ea sunt *duorum* generum——

Sed *latet hìc anguis in herbâ*, qui fibilis non solùm suis *nos* terrere, sed *venenato* insuper *aculeo* pungere cupiens, tali objectionis *cuspide*, nostram in calce orationem, vulnerare aggreditur——At inquies——

Non desunt tamen hìc, qui *bellum* indicunt nobis *internecinum*, inflatâ *obstrepantes* tubâ, quorum bellici clangores, resonant jam in *auribus*; qui nostram hanc *veritatem*, suis *arietibus*, hunc in modum *quatere* conantur; licèt nequeant *quassare* funditus;

Pers. Sat. 1. In quibus, si *testiculi vena ulla paterni, descendant*, ut in hâc arenâ, pro hâc *Helend* (quâ potiri tantopere cupiunt) *digladiemur*, me equidem in mille potiùs *disterpi* partes paciar, quàm——

Sed *aurem mihi vellit Genius meus*; & obstreperas aït esse quorundam voces, qui *solem meridie splendere* vel negant, vel *non vident*; & ab *inferis Cerberum* extrahunt, qui *trifauci*

trifauci gutture adversùs tam cœlestem *veritatem* allatraret : utcunque virulento *halitu* necare nequeat——

Sed dicat aliquis——

Miretur autem aliquis——

Quanquam verum esse etiam illud, quod *Fabius* monet, non diffiteor :——

In secretas *vestras* uniuscujusque aures adversarium audio *insusurrantem*, quòd——

——Miramur hinc, & Homeri verbo, ἐκπαγλα miramur, quosdam esse *fungos*, quibus *frons* tam infrunita, *mens* tam obtusa, ut, an *eruditio* omne ferat punctum, & *albus* mereatur *calculum*, ambigunt. Occinunt enim *meros scholasticos esse meros asinos*—— eruditos esse———

—Quibus succenturiati accedunt—& quæ obscuris mussitat in angulis *nebulonum* colluvies——

—Prosiliunt *hic* quasi ex insidiis alii, qui—obnixiùs convellunt sententiam nostram—ut ab acumine captent plausum, & ex *mustaceo* aureolam——

Obstrepant, obganniant, oblatrent primipili inter—quibus frontem de rebus hâc in causa, penitus periisse jures——

Neque adeò clam me est, futuros complures, qui ex *his* quædam *curiosiùs* à me disputata occinent——præfractiùs urgentes——

Subjiciamus autem hìc (si placet) *objectiones* adversariorum, ut tanquam *Æthiopes* jubeant nostrates *Europæos* apparere candidiores——

Occlamant hìc petulci——*qui nigra in candida vertunt*——Juven. Sat. 3.——Et

cæteri ex recentiore colluvie——

Sed antequam à *mari* hoc, in *arenam* diu optatam *profilio*, audire mihi videor, tacitos *multorum* susurros, qui mussitant, *me* novas *spargere voces*, novas Philosophiæ *merces nundinari*; quorum ego labiis, si paucula mihi permittatis, *pessulum dabo*, atque *ora obturabo* illico——

——qui (ut *Africa*) gestiunt semper aliquid apportare novi, cum *his*, in partes abiêre——

——Recoquunt *hìc* cramben suam putidam adversæ opinionis proxineta——

——Compositi videbantur *fluctus*, sed ecce adversarius, velut alter *Æolus* ventos rursus immittit, ut fundamento ipso convulso, nihil integrum in hac re maneat——

Suboriuntur autem hìc novi scrupuli——

Hæc——adversùs nostram sententiam ——rabidi canes latrant——

——At hìc rursus obganniunt mihi *οἱ ἐκ τῆς σοᾶς βάτραχοι*, nihil *inquiunt* miseriùs quàm——

——Hosce scopulos prætervecti, in alium contentionis labyrinthum dilabimur—— ——tot verborum involucris, ceu viarum anfractibus, & sinuosis Mæandris undique implicitam——

Obstrepant hìc *nobis Momorum* greges, & *balatronum*, nugarum architectis *profligati* scilicet *nebulones*, qui sententiæ hujus *claritatem*, cùm non possint *offuscare*, risu demum & scommate solent excipere——

Susurravit mihi nuper in *aurem Genius* meus, mihi in hâc re obgannire *ganeones* (nescio quot) & *terræ filios*, qui suam in nos

eructantes

ructantes virulentiam, aiunt——

Bubonizant hic nobis, vociferantur; imò verò grunniunt *Epicuri de grege porci*, qui viam ad *Helicona* tanquam salebrosam *vellicant*, adeóque magnam *vertiginem* in Athenarum *capite* ciere studeant, ut impetum *retundant* studiorum vestrorum, tam laudabilem.

Coxant (ranunculorum instar) raucidi *nebulones*, ex tenebricosis *ignorantiæ* suæ cavernis——

Ità disponenda igitur est hodie nostra velificatio, ut non priùs de *Insulis* fortunatis quàm de *Scylla* aut *Charibdi* cogitemus——

——Multi sunt *Auditores*, multi sunt hujus furfuris, (nec enim *farinæ* dicere possum) homines passim, qui——

Sic autem contra *nos* insurgunt *adversarii*, nostræ assertioni contradicentes; *nósque* è vestigio *Horatii* autoritate, tanquam *clavâ* aliquâ *Herculeâ*, conantur *prosternere*——

Subodror hic, quid objecturi sunt *adversarii*, perfrictæ frontis homunciones, quibus *sanguinis in facie non hæret gutta*——

Sed tacitos audio, nescio quos, susurros, & *secretam gannit in aurem* cohors adversa, qui *armis* & *parmis*, *arte* & *Marte* nos adoriuntur, qualisque tot crudeles *Harpyiæ*, cruentatis unguibus, in *istius* (quam *ego* jam propugno) *veritatis faciem* contertim *involant*.

Quod si quis fortasse *Philosophaster* objiciat——

Sed *ulcus* video, quod fatet altius, in imis quorundam *præcordiis*, quod *acutæ* confutationis *acu*, cùm facile pupugerim——

Aliquem autem audio refragantem *Criticum*, qui (ceu *malus aliquis Genius*, à dorso nobis & quasi humeris inhærens) umbris *nos* suis sub *torvo aspectu* exhibitis exanimare cupit——

At non desunt, qui *ipsam* hanc tam manifestam *veritatem allatrare* non verecundantur; & non modò ultra *modum*, sed ultra *modestiam*, ad *rabiem* usque contra *declamant* (exclamant potiùs,) pauca igitur sunt dicenda, ad horum *pertinaciam* retundendam, qui alioqui *nobis* forsan insultarent intemperantius.

Fateor equidem, hic *mihi hærere aquam*: de hâc enim re, *contestata* inter multos *lis* est, sed nulli etiamnum adjudicata; quantum autem *ingenii* mei *decempedâ* attingere possum, existimo——

Sed en *araneas*, quæ ex suavissimis *floribus exugunt venenum*, quæ *telam* & *filum* subtilioris objectionis texunt, ut *simplicem veritatem* tendiculis suis *implicatam* reddant & perplexam.

Sed *Decumanos* hic, in nostram hanc *cymbam* (priusquam *portum* appulerit) ciet *fluctus*, meæque opinionis *veritati*, *præsentem intentat mortem*, furibundus *adversæ* partis *Æolus*——

Scio equidem *incudem* Minervæ, subtilium objectionum *malleolis*, multùm hic *contundi*; nec enim desunt, qui non *modio* solùm, sed *trimodio*, imò ipso *horreo*, (quod horreo dicere) maximas hac in re *nobis* admetiuntur nugas——

Insurgit hic animosè, *cataphracta* adversæ partis *cohors*, & *nudam* hanc *veritatem*, evaginato *objectionis* adoritur *gladio*; eamque ex-

expansis *signis* in *aciem* lacessit.

Nec *temperat* se hìc, à nobis, multorum *intemperies*; quorum *voculas* jam audio; *morsiunculas* præsentio; sed *morus* ego, si horum *morer* morositatem, tametsi *austeritate* penè *Stoïcâ*, dejicere opinioni nostræ *frontem* conentur——

Atqui hìc in *Labyrinthum*, nescio quem inducor, à quo ut me *honestiùs* expediam——

——Hæc si vera sint, ac pietatis plena, quid est quòd obrudant onagri——

——Utcunque autem intumescunt adversariorum *utres*, pungas tamen *illos* (ut oportet) & sentias citò flaccescere.

Sed tamen inveniuntur aliqui, tantâ inveteratæ frontis duritiâ, tantâ impudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui tantis eloquiorum cœlestium molibus non succumbant, tantis ponderibus non fatiscant, tantis malleis non conquassentur, tantis postremò *fulminibus* non conterantur——

At quorsum hæc, *inquiet aliquis*, audite quò rem deducamus——

——Sed mihi videor audire reclamantes philosophos——

Alium, ac fortasse validum magìs arietem intorquent alii——

Atqui necdum res est *expedita*; nam *Hydræ* veluti *Lernææ* resumunt capita, & novo *objectionis* aculeo, nos conantur vulnerare.

Sed priusquam ad *Insulas* epilogi *fortunatas* deferor; en *Scylla* & *Charibdis* præternaviganda est——

Restat tamen unus, nec dignus vindice nodus—— Sed

Sed hìc (*foribus* quasi *ruptis*) furentiùs in *campum* prosiliunt *Antagonistæ*, & quasi *fulminis* ictu, nos è vestigio *pessundare* satagunt——

Sed hìc *cicuta venefica* extirpanda venit, & *Hydra* dubiorum *multiceps*, enecanda——

Sed ut *rosa* non nascitur sine *spinis*, ut *scoria* cum *auro*, *palea* cum *grano* succrescit; ità & *hæc veritas* suam habet *spinam*, *scoriam*, *paleam*, quæ *exui*, *exuri*, *excuti*, vel ipso adversario strenuè renitente, debet.

Sed (en!) *accinctus* undique *antagonista*, pharetram *telis* refertissimam, in hanc *arenam* portans procedit, ut——

Cùmque *ego* inopinus, inciderim tandem, in istas *Syrtes*, ubi natant *Piratæ*, *qui sub ementito* veritatis *vexillo*, causam nostram ad scopulos allisam cupiunt: ego unum in *illos* bombardicorum *classicum globulorum*, displosurus sum, ut——

XVItò.

Formulæ Confutandi.

QUorum *ego* insaniam non sum nescius quàm facilè, quam nullo negotio liceret mihi compescere, cùm *Synodo* Philosophorum, dudum *convicti* fuerint.

O *mysteria!* ô *oracula!* desunt *lucra* quibus exclamem; an potiùs, *O paleæ*, ô *stipulæ! stipulæ!* quæ primùm non ferunt ignem *examinis*, paleæ *quæ* volant instar pulveris——

O genus hominum insulsum! quibus *helleborum* porrigendum, ut purgato cerebro delirare desinant.——

Sanio-

Suniorem precor adversario animum, nè *velocitate* abutatur in scribendis ægris operibus—& hujusmodi opinionum monstris parturiendis——

O insulsi *nebulones*, ubi *frons* vestra? ubi *rationis* usus? *vos* omnes exsilio pulsos, miseros simul vectores, ad Anticyram ablegandos curabimus, ut hausto *veratro*, mente ipsi redeatis meliores——

Nodum hunc paulò nimis *intricatum* quidem, non tamen *Gordium* illum existimo, ut opus sit vel *Oedipo*, qui dissolvat, vel *Alexandro*, qui discindat; cogitate enim—

Sed *cui non dictus Hylas*? quis hanc non norit tritissimam *cavillam*, & *litem*, quæ omnia ferè fatigavit *tribunalia*? clarior tamen nobis effulget *Phœbus*, quàm ut *nebulæ* istæ *veritatem* nobis obfuscare possint.

Sed ut adversùs *Solis* radios glacies, in tumultuante Borea crassus vapor, præ meridiana luce nocturnus horror, nequit consistere—ità——

—Stultissima sunt *hæc*, & ad quæ ridenda non unus sufficiat *Democritus*——

——Non autem præterit *te* quàm frigida hæc veterum sint exempla, & quàm minimè multos inflamment——

Quis enim ità perversi genii, qui mecum ultroneus non fateatur, Philosophorum principi, *non homini*, multa falsa & erronea: ut *Ethnico* & pagano, multa impia & profana; ut primo *instauratori*, multa manca & imperfecta, excidisse?

——Sed bullæ sunt istæ, tenuissimorum flatuum, quas *pueri* facilè dissipent—nec titivillitii æstimandæ——

Non

Non obstat tamen *hæc* tragula quam injiciunt nostro progressui quidam, pugnacis ingenii pruritu laborantes, qui in his temporum ulceribus——

—Verissimum enim est (quocunque adversarius meus oblatret modo)—

—Portentosa planè dogmata!

—Sed ut nervi *invidiæ*, ac poplites tanquam gladio quodam, & acutissimo mucrone, succidantur; ut *calumniæ* jugulus petatur, quæ ut bellua immanis ac cruenta, adhuc cineres *extincti* & ossa invadit——

—Sed vetus est hæc *asinorum* coccysmus, qui suo cerebello de *hujus* partu ambitiosè gratulantur—

—Sanè vindice cuneo, nodus dignissimus!

At quàm frivolum *hoc* sit argumentum quis non intelligit? nisi qui intelligit nihil, cùm eodem argumento mihi liceat uti in *vinum*——Ecquid habent quod apponant amplius?

Quamvìs igitur grandis auctoritatis sint & eloquentiæ, & ipsorum umbra nos opprimat, qui—Nos tamen magìs——

—Neque est cur me patiar in hâc causâ *Aristotelis* tui autoritate urgeri; quem—

Sed *prudentibus*, non tam placent *phalerata*, quàm *fortia*; in hâc igitur nè *vos* hæreatis *hæresi*, cogitare placeat:——

Contra quem, impetuosum adversarii mei insultum, en ego oppono hoc Aiaceum vere defensionis clypeum——

Dicite enim *nobis*, quicunque estis, & ubicunque estis, emunctioris *naris* censores, unde fit quòd——

——Quanquam quid horum probatione opus

opus eſt? quandoquidem nemo ferè eſt, tam muccoſis naribus (modò non ſenſus ſuos prorſus obſtruat) cui non ſubuleat, imò qui non eas legendo planè odoretur, & perſentiſcat has fabulas à malè feriatis hominibus audaciter eſſe confictas.

——Hos autem, rixandi cacoëthes ità tranſverſos abripuit, ut—— Exclamet *Melicerta* periſſe Frontem de rebus——Nec eſt adeò opus inſanas has opiniones magnâ probationum mole confundere——

Pudeat igitur tandem iſtos *aſinos* rudere inter *homines* rationis compotes—— Quid ſi etiam *illis* largiremur quod petunt, quo tandem jure, obſecro, comprobabunt——

——Eant igitur *Antagoniſtæ* noſtri, & cùm de *antiquitate* agitur, nos (ut ſolent) *Novatores* appellitent—quin ipſi interim *veteratores* habeantur——

——Telæ ſunt *iſtæ* aranearum, ad capiendas muſcas, quas volatilia robuſtiora facilè perrumpant ac diſſipent——

——At tales ferè flacceſcunt priuſquam pungas *utres*, & in ipſo aſpectu extinguuntur, ut *meteora*——

—Facillimè everrenda ſunt à nobis iſtarum aranearum ſtamina——

—Neque operæ futurum eſt pretium *huic* ſpectro verè *ſtramineo*, larvam detrahere——

—A nobis verò apage malevolentiam, & veros iſtos canes, qui cum loqui poſſunt, allatrare omnes malunt.

—Hæc verò tam effronti ore ſic effutire vertiginoſi eſt cerebelli, ad Anticyras potiùs relegandi——

——Et

——Et sapientiam quam capere non possunt carpere desistant—aut faciant ut illa olim apud poëtam, quæ *Purpureos moritura manu discindit amictus*, Et nodum informis *lethi* trabe nectit ab altâ ;——

——Utrùm hæc Achilléa sit ratio, nécne, deinceps apparebit—

At si cedere velimus, (quod sub judice jam est)—quid tum——

Vide quas in *angustias* te conjiciam, si neges, tibi pudorem injiciet reluctans *conscientia* : si neges, tua *vox*, quâ nectis tergiversationem, hærebit——

——Anguis sis quantumvis lubricus, non tamen effugies—

Longè idcirco de viciniâ *veritatis* errant, proculdubio illi qui—

Equidem si varios de hac *veritate* errores, vel enumerare duntaxat velim, finem nullum nostra *reperiet* oratio ; verùm si velim eos *refutare*——

Graphica cavillatio !, cur non vociferantur etiam——

Sed *Mithridaticam* hanc (si placet) *antidotum*, contra *venenatas* hasce pestiferi erroris *tabes accipite*——

Istarum *aranearum* stamina, vel tenuissimus quidem sanæ rationis *halitus* dissiabit *facilè*, & meridiano *sole* micantiorem agnoscent, hanc *veritatem*, vel *lemæ* (quod aïunt) *Saturniæ*——

Sed quorsum ego *hæc* recito ? *quorsum* ? ut scilicet clariùs *effulgeat* divinæ hujus veritatis *Phœbus*, & stultitia *adversariorum* innotescat magis, qui *rixis* inanibus intumescentes, lateribus *Milonis*, clamore *Stentoris*, ænea-

æneâ *fronte*, voce ferreâ, plumbeâ *mente*, ligneis *argumentis*, contrariam sententiam non verentur astruere: ——

Sed hæc adeò sunt *infirma*, ut etiam non admoto *ariete*, per se *collabi necessum* fuerit.

Video jam, ex parvulo ovo *Crocodilum* nasciturum; ex minimâ oblatâ *ansâ*, adversæ opinionis *patronos*, in nudam *veritatis* faciem, velle ferociùs *involare*, quorum animis altiùs defixi *furores*, cùm *deferbuerint*, non vereor, quin——

Qui de literis & Musis ipsis, perinde judicant, ac *cuculi* de musicâ *Philomelæ*—

Sed ut *verecundam* veritatis *faciem*, à *cerussatâ meretriciæ* fraudis *fronte*, distinguatis; sciendum est:——

In quos *Aristophanis* illud, retorquere hic possum, cùm ex merâ pervicaciâ huic refragentur veritati, aïentes ἡμᾶς ὁ πείσεις, οὐδὲ ἂν πείσῃς, καὶ ταῦτα μὲν δὲ ταῦτα—

Adeóne verò? omnem, omnino *exuerunt* mortales *frontem*? *huccine rerum venimus*, ut ubicumque omnes in hâc mundi *canitie*, in hoc literarum *meridie*, adeò *cæcutirent* perversé? *scuticis* mehercule digni sunt, qui *inventis* frugibus, *glandes* arrodere malunt, & in teterrimo *errore* contabescere, quàm—

Quam ego tuam facillimè defabricabo fabricam——

Hellebori vix *jugere*, sanabilem opinarer *illum*, qui talia nobis defenderet seriò——

Adnitendum mihi hic esse video, ut conviciorum amarissimam *labem*, verborum veracium *flumine* diluerem——

Quos nunc non *refello*, & adhæsisse olim *me scio*, paulò juveniliùs, donec repressit

&

& evocavit *muturioris* judicii frænum. *Lipſ.*——Nemo puto diffitebitur qui mentem in fronte non habuerit——

Cæterùm iſthæc tuæ *Sibyllæ folia*, uno rationis *flatu* diſſipabo; num expectas dum te *ſtimulis* fodiam? noſtra *te*, ſi quam ſenſûs habeas ſcintillulam, lacerabit & *cruentabit* oratio; *pudet* me ſanè *malitiæ* tuæ: ſed inſcitiæ *miſeret* magis; hoc unum à te ſcire pervelim, num? perfrica *frontem*, & aude negare——

Obruit eos ex hâc parte Philoſophorum veneranda phalanx, ſed & poëtarum non contemnendus exercitus——

Sed ut ex hoc *Labyrintho* nos extricemus *Ariadneo* hìc non opus eſt *filo*, iſtòrum enim *importunitati* ſatisfactum iri putabo, ſi——

Qui quamvis tot taléſque teterrimi *erroris angues*, & venenoſas ex *nigro* malitiæ *gutture* evomunt aſpides; illas tamen *ego* (ut *infans* olim in cunis *Hercules*) uno, ſolidæ reſponſionis, arctiori *compreſſu*, protinus ſuffocatas dabo——

Sed nos ex horum *viſco*, & muſcoſo dicendi genere facilè emergemus; ipſóſque *propriis* conſtrictos *laqueis* dabimus; ut *liquidò* conſtet, faſtidioſa & porterva nimis eorum *inſultatio*——

Suo ſe hic conſtringet laqueo adverſarius meus, qui——

Poteſt-ne *ipſa* (vel effrons) *impudentia*, ità *omnem* exuere *frontem*?

Quorum *ego* tam inſolentem *petulantiam*, paucis *retundens*, faciam ut (*limacis* inſtar) cornua intus retrahant, & quem aperte oſtentant, ſuapte ſponte ipſi ſibi evellant aculeum——

cæteros

Cæteros ejuſdem decuriæ pugiles——

Iſtos autem *ego* Scarabeorum *fucos*, diſpellam facilè, *plumbea* adverſariorum *tela*, haſtáſque *junceas*, intactus excipiam.

Sed *has* ego objectionum *fibras*, nè uſquam *repullulent radicitus extirpabo*, faces *extinguam*, nè reviviſcant; nam *turpe exiſtimo* (ut olim *Phaëton*) in *veritatem*, hæc *& dici potuiſſe*, *& non potuiſſe refelli: dic* igitur, (*mi Antagoniſta*) *dic*, inquam, *quâ Tiſiphone*, *quibus exagitâre colubris*, *ut*——

Cramben hanc, *non bis* modò, ſed *millies recoctam*, nè *Polyphemi* quidem *ſtomachus* ferendo erit: proinde nolim *ego*, veſtrarum *aurium* reverentiâ, hiſce *crepundiis* inceſtare; *quæ* Philoſophorum concilium nè per *ſomnium* unquam noverit.—faceſſant igitur——

——Cùm tamen hic nodus uno hoc diſtinctionis quaſi cuneo facilè diſcindatur ——nam diſconvenit ordine toto——

—Prætexus ergò hoſce, quos ſibi tanquam larvas induxerunt, illis detraximus, ut vultus eorum deformes horridíque appareânt——

Sed *latrent* adverſarii, *fremant* otioſi, *rideant* malevoli; at *vincet* tandem *veritas*; Veritas ut *palma*, quò magis *deprimitur*, eò magis *renititur*; eò *creſcit* uberiùs, quantò *premitur* inſolentiùs; obſcurant ſæpe *ſolem* caligines, ſed diſſipantur; franguntur *rami aurei* Proſerpinæ, ſed renaſcuntur; *veritas premi poteſt*, *opprimi non poteſt*——

Sed nè *ſolis* quidem *lumen*, cæco jucundum eſt; ſaluberrima *pharmaca*, ab imperitis conculcantur; pretioſiſſimæ *gemmæ*, ab Æſopicis *gallis* negliguntur:——

—quod

—quod si *vos*, rectâ *judicii* statêra, & non inanium opinionum *trutinâ*, rem *ponderetis*, nihil esse cui *eruditio* meritissimè non præferatur, & clarè videbitis, & agnoscetis candidé.

Submittas itaque *arma*, & *insignia* ista tua, jactabundè agitata & *explicata*; cur *ego* te porrò percussum, jacentémque repetam? *tibi* enim *ingratiis*, palmam obtinebit *doctrina*, *rumpantur ut ilia Codro*, triumphabit *veritas*.

Hæc qui rectè *perpenderit*, *cæcus* sit, si non videat; *ferreus*, si non assentiat; si non permoveatur & mollescat, *saxeum* eum esse, & omnem omnino humanitatem *exuisse*, judico.

Malevolos igitur & pertinaces homunculos, qui veritatem non agnoscent, quorum palato, *bene* putidissimi erroris *sapiunt*, *ego* ut ingenuè fateor (quod *Alyattem* illum, facere jubebat olim *Bias*) *cepas* quoque *edere jubeo*.

Nemo igitur sit, in quo vel minima est *sanæ mentis* mica, qui explodenda hæc *fanaticorum somnia*, & deliramenta non contemnat; nugas istas non *fastidiat*, quas inter sua *pocula*, effrontes *nebulones* temulento animo *exhalant*, & oratorum spatia tam fœtidis argumentorum offulis solent convomere.

Qualia credibile est rictu ructâsse *trifauci*
Cerberon, *&* Stygii *monstra tremenda* lacûs.

Formulæ

XVII^mò.

Formulæ Concludendi.

Quamobrem nè——

Hæc ità cùm ſe habeant.

Verbum ſat——

Quæ cùm ità ſint——

Quocirca nè longus ſim——

Sed manum de tabulâ——

Satìs jam diu tædii devorâſtis ſcio in—

Idcircò ut *una* omnia comprehendam *manipulo*, dico cum Poëta.——

Et jam *onus* hoc, humeris quanquam imparibus *impoſitum*, ad metam *detuli*, ubi tanquam precioſam gemmarum *ciſtam*, veſtris ego, coram animi oculis, cuſtodiendam depono diligenter——

—Horunce verò hominum pertinaciæ ſatisfacere quis poteſt, quibus neque *Suadam* ipſis aliud perſuaſuram putem——

Verbo abſolvam quod ſupereſt——

Quis jam niſi *cerebrum* habeat in *calcaneis*, hinc non judicare poteſt?——

Non eſt mihi in præſentiâ decretum, compilare ſcrinia *Poëtarum*, nec ea perſequi, quæ à doctiſſimis hominibus dici ſolent, ad reprimendam ſutialem vim *iracundiæ*: nam nec modum haberet oratio, nec——

—Sed nunc ut extrema cùm primis contexam——

Quod cùm ità *perſpicuum eſt*, *neceſſe* omnino fuerit, ut, qui neget, ſanæ vix *eum* mentis exiſtimetis.

Sed enim quis harum rerum varietatem fando percenſeat? quotus enim quiſque homo

homo est adeò —— qui ——

Et ut uno verbo dicam.

Quis adeò in spissis cespitavit tenebris, ut non fateatur ——

Appellit (*Auditores!*) jam tandem *appellit portum fessa mea carina*, quæ gratulatur *vobis* plurimùm, *serenum* (quem sensit) vestri *favoris Zephyrum*; laxandi jam *rudentes*, complicanda *carbasa*; & cùm *scopulos infortunii* prætervectus sim; videámque jam *altas in littore turres*, & domorum è longinquo *fastigia*; tam *secundo* patientissimæ attentionis vestræ, *Neptuno*; hoc *in littore*, his in *aris litandum* esse, cum *Gratiis*, puto, cùm tandem, *optatâ mea cymba potitur arenâ* ——

Sed ut omnia hæc in *unum* jam connectam, & constringam *fasciculum* ——

Sed quid *ego*, post tot, tantorúmque virorum *messem* hæc spicilegia?

Cujus sententiæ veritas cùm ità manifesta appareat, ut *Solis radio* scripta videatur; non est cur ——

—Sed non est hujus *ingenii* mei, non est *virium* harum infirmissimarum, tantum *Solem* laudibus prædicare, *adorare* possum, exornare non possum ——

Cujus rei *veritas*, penè totius mundi judicio, ac *testimonio* comprobata, longiorem orationem non desiderat.

Quæ cùm ità sint, estne aliquis vel tantæ *audaciæ*, qui præter id quod apud —vel tantæ *levitatis*, qui, ——

—Clamet, & repetendo clamet; & omnibus, & semper & ubique *Aristoteles* ille —& contra reclament ranæ quædam & cyniphes, & muscæ morituræ —quales sunt

ſunt——Ego tamen quâ cœpit *noſtra*, oratio, veſtras obtundens aures palinodiâ, ſtrenuè occino——

Siquidem ſatìs ſupérque à nobis jam declaratum eſt——

Quando igitur omnem felicitatem veſtram in rebus præſentibus conſtituitis, & futuræ beatitudinis nullus *vos* tangit ardor, neque pedibus ſolùm, ſed toto etiam pectore in *Sardanapali* ſententiam itis, qui——

—Igitur ut ſummatim omnia cõplectar—

—Sed *Deſinet antè dies, & in alto Phœbus* anhelos *Æquore tinget equos, quàm conſequar omnia dictis*——

—Quandoquidem igitur—ut rei evidentia non tam *docet*, quàm *clamat*, eccur dubitaret aliquis veſtrûm, aut hæſitaret jam, noſtræ opinioni ſuffragarier.

Priuſquam verò perorare mihi liceat, *vos* orandi eſtis (*viri ornatiſſimi!*) ut de—déque meo erga *vos* ſtudio, ac benevolentiâ nonnihil attexam——

—Ex his quæ diximus luculentiſſimè, ipſóque *ſole* clariùs apparet——

Multa ad hæc ſuppetũt, ni feſtinet oratio—

Sed *Soli*, neque *indice*, neque alieno *lumine* opus eſt, ut conſpiciatur: ſic item & his haud opus eſt noſtro ſtridenti, raucóque *præconio*, ſuâ ſe *tubâ*, ac luce quotidie produnt——

Quas Ego *Virtutes* ità admiror, & colo, ut eas omni prædicatione *ſuperiores* agnoſcam, ideóque de iis *ſilere* melius putẽ, quàm pauca *dicere*; quemadmodum *Saluſtius* in *Carthaginis* mentionẽ incidens alicubi loquitur—

——Quapropter hæc cùm ità ſint omnia, uti revera ſunt, *ſileant* nunc ſycophantarum

rum convicia, *abeant* hinc procul obtrectatorum *scommata*, faceſſant longiſſimè oblatratorum *futilitates* frivolæ; *hoc* enim ſi ineptire eſt, malo *ego* cum doctis illis *viris* deſipere, quàm cum his ſeriò ſapere.——

—Et ut uno omnia percurram ſpiritu—

Aſpoliis omnium, adverſi exercitûs *inimicorum*, onuſtus jam tandem rediens ad *Pacis & Triumphi* caſtra devenio, cùm ſperem *me* hoc pacto cum omnibus *adverſariis*, firmas pepigiſſe *inducias*.

Quocirca, ut paulò magis *incitatis paſſibus*, noſtra ad *metam feſtinet* oratio—— ſi—ſi—ſi——

Quæ omnia, ſi quis *mente* non *lævâ* perpendat; neceſſe habet fateri——

Deſino jam tandem, ulteriorem *vobis* moleſtiam creare, & tam patientiſſimis *animis* ciere *nauſeam*.

Sed *annus*, imò *ſeculum* mihi foret concedendum, ſi omnium undequaque erogarem ſuffragia.

Sed *canendum receptui*, (*Deo termino* jam reclamante) ut quem *vos loquentem*, faſtidioſis (ut vereor) auribus ſuſtinuiſtis diu; *tacentem*, majori cum delectatione videatis.

Cùm itaque extra omnem *controverſiæ aleam*, ponatur hujus ſententiæ *veritas*; nè *ſolem*, ſereno in *cœlo* ſplendentem, digito videar demonſtrare, *unicum* tantum ſuperaddam *verbulum*, *valete*, *juvenes*.——

Sed in quod immenſum mare jam deſcendo? *in quam* demens efferor *Charybdim*? O *navis refer te in portum*, nimium diu in hoc *freto* fluctuavimus, plus nimio, in hâc *ſentinâ* haſimus——

Poſſit

Possit hîc *(Auditores!)* triumphare *oratio* mea, nisi temporis angustias subvererer, & *vestra* aurium *satietas* mihi esset fugienda; possit *(inquam) tripudiare veritas* hæc divina, præeunte universo *Philosophorum & Poëtarum choro:* vos itaque vel tacitis *susurris*, vel apertis *suffragiis* subsequimini, acclamantes.

Quocirca nè *vestras* aures, longâ nimis *ambage morarer*, vel nauseante prolixitate *incestarem*, cùm abunde sat vidistis comprobatum, quòd——concludo.

—Cætera mitto, & facem *soli* accendere supersedeo——

——Oratio nostra non deficit, sed expirat——

Sed quid ego *imbrem* in *oceanum* spargerem, *lucernam* in *sole* accenderem, aut *Cœlo stellas* incassùm adderem? Res ipsa loquitur, quòd——

——Quâ autem *ratione*, quáve potiùs *oratione*, de illis differendum est sigillatim, cùm mihi facilìùs liceat *Ægeum mare viburneâ scaphulâ trajicere*, quàm omnes *explicare* modos, omnes *indicare* rationes, quibus olim magni Philosophi inclaruerunt? *manum igitur de tabulâ.*

Restat unicum, quod super adjiciam verbulum: *Dixi.*

XVIII^vò.

Concludendi per Recapitulationem.

VIdetis jam (*Auditores!*) quàm ſanctiſſimè de *parentibus* ſenſerit *antiquitas*, quàm charum fuerit *parentis* nomen, quantis paraſangis *circumforaneos* omnes & *Plagoſos Orbilios* exſuperent; audiviſtis quid *ego* de *parentibus* meis ſenſerim, quid protulerim, accepiſtis; apud *vos* quid taciti cogitetis, neſcio; quam *ego* hactenus opinionem *aſſerui*, ad *extremos* uſque defendam *ſpiritus*, me ſcilicet——

Quapropter, ſi quæ hactenus dixi, vera ſunt & firma, ſi——ſi——ſi—quid nunc impedit quò minùs *canam receptui*, & *eodem*, quo orſa eſt *oratio*, claudatur termino——

Perpendite igitur mecum, *humaniſſimi auditores!*) perpendite quæſo, quales quantæque utilitates, quàm locupletiſſima emolumenta, *vobis* propediem obventura ſunt, ſi *eodem*, quo dudum cœpiſtis, pergatis *pede*——

Sed quid addam *plura*? quando ſi *omnia* quæ poſſim, addidero, numquam *orationem* meam ipſi *rei*, dignitate adæquabunt; proinde certum eſt, nîl aliud quàm attonitum admirari——

Cùm igitur ſic ſe *res* habeat, cùm——cùm: veniant ſanè, tam divinæ *ſententiæ* irriſores, veniant (inquam) & *dicant*, ſi per *frontem* liceat——

Varia hìc, & ferè ad *faſtidium*, uſque (ſi rei tam utilis *faſtidium* generari poſſet) occurrunt teſtimonia; ſed *farragine* illa tam *multifaria* ſuperſedebimus; & *Ætnam in collem* (ut eſt in proverbio) deducemus——

Quare

Quare prodite *tenebriones* literarii, è gurguſtiis veſtris, ubi trecenta *foliorum* jugera, uno die, ſedentes, percurritis; prodite *(inquam)* &——

Quæ omnia, cùm ità ſint; quis *mecum* non exclamet, *O excellentiam doctrinæ admirabilem! dignitatem literarum inexplicabilem!*

Et quid præterea loquar de *Socrate?* de *Xenophonte?* de *Ariſtotele?* & *Solone?* deficeret enim *tempus*, deficeret me *dies*, deficeret potiùs *patientia veſtra*, meáque ipſius vox, quàm ullum dicendi argumentum, ſi de *Cæſare*, de *Pompeïo*, reliquiſque *heroïbus*, fuſiùs narrarem; qui omnes *plenis velis*, expanſiſque *carbaſis*, in noſtram hanc ſententiam *deferuntur*.

Sed *multa* paucis; verbum *ſapienti*; terrarum *orbem* intuemur in *tabulâ*: ſatis eſt hæc paucula delibâſſe; Vos ipſum adite *oceanum*, & illinc plura abundantiùs *exhaurite*.

Sed mitto illius *avaritiam*, mitto *fraudem*, mitto *vafritiem*, mitto etiam——

Ego jam *vobis* præguſtavi paucula, quod ſi voſmetipſi in hoc placidiſſimum *pelagus* immerſeritis, guſtabitis *Nectare* dulciora——

Sed hæc omnia *ſicco* (quod aïunt) *pede* præteribo; nihil dicam de——nihil de——ne gry. Quippe ſi in ſingulis iſtis, *orationis* meæ *filum* protraherem, nè *milleſimam* quidem, ſic, puto eorum *partem* aſſequuturum eſſe.

Sed hæc, ut κεφάλαιον τῦ ὑφάσματος & *texti fimbrias* accipite, non opu'ſt enim majorem hìc *attexere* congeriem; nam cùm *virtus per ſe ſatis ſit amabilis, ex ſe potiùs, quàm alienis ſuffragiis amari eam optamus*——

Quæ ſi perſequerer minutatim, ſingula; *dies* potiùs integer mihi depoſcendus eſſet; quis enim poteſt *omnia*, in tantillo ſpatio perſtringere, cùm *atomos* in ſole numero exſuperent?

—Unde, ſatis abunde claruit——

Sed jam ea quæ ſuprà de memoratis breviter dicta ſunt, renovandæ causâ memoriæ breviùs, ſtrictiúſque repetamus, quò ſcilicet & intelligantur iterata pleniùs, & firmiùs inculcata teneantur——

XIX^no.

Concludendi per affectuum concitationem, Exclam. Interrogat. &c.

NIhil *vos artium* optimarum ſtudia? nihil *vos* eminentium *ſcriptorum* præcepta? nihil exempla illuſtrium *heroum?* nihil ſplendor *præmiorum?* nihil denique *parentum* vos movebit exſpectatio? ô *exuite* tandem, exuite (quæſo) pravam iſtam de *literis*, de *muſarum* ſacris & *aſſeclis* opinionem, & magnorum *principum*, *regiam ſervitutem* nolite ambire; ex quorum, vel tantillâ iracundæ *frontis* nubeculâ, tanta ſubinde oriatur tempeſtas, ut *vitæ* ſimul & *fortunarum* omnium faciatis *naufragium*——

O ſi qua *Pitho*, ſi qua *Suada*, ſi quis *flexanimus* Mercurii *Genius*, labiis jam inſideret meis, quo agitante *incaleſcatis!* ubi jam ſunt illi, qui *fulgurare*, qui tonare, qui hominum *mentes* dicendo *obruere* atque *invertere* conſueverunt?

ſueverunt? ubi eſt ille *ferreorum laterum* Demoſthenes? ut——

Vos eſtis, quos adhortor, *ætate* vix dum pueri, in *artibus* ſtudioſi; macti igitur eſtote in ſtudiis, ut tandem aliquando numine propitio, in *artibus magiſtri* feliciter audiatis: hactenus enim ſatis diu, (heu) nimiùm diu, inerti *contabuiſtis* otio; jam igitur, imò *jam properandum* eſt; nam quæ non *proſeminantur*, dum *Ver ætatis* viget, ſine dubio non *metentur*, cùm *Autumnus* advenerit: *qualem facitis ſementem juvenes, talem exſpectate meſſem ſenes:* Adeóne verò? exſpectatis *vos* lætam *honoris* meſſem, & detrectatis *ſementem* facere *laborum*, atque curam impendere?

Ecquid enim obſecro eſt, à quo *ſolo natura* confirmationem, à quo *ſolo ars* exſpectat abſolutionem? *Imitatio* eſt. Ecquid eſt quod ingenium, ſi *languidum* eſt, excitat; ſi *promptum*, acuit; quod judicium *limat*, memoriam ſtabilit? *Imitatio* eſt.

Quod *ſaxum* mecum non *ploret*, qui *parietes* non *ſingultiant*, cùm adoleſcentulos, optimo ingenio præditos, ſummâ *ſpe* fultos turpiſſimæ ſeſe *Vacuæ proſtituiſſe* videant?

Quid tu cogitas *O Sol*, qui cuncta intueris, & *luſtras*; cui nulla unquam ab ortu *mundi* contigit quies? Quid tu, *O Luna*, quæ *menſtruas* tuas ipſa *peragras* viciſſitudines, & tamen homines tam *ſomnolentos*, tam ſocordes non irata deſpicis? tam *ignavas pecudes?* cur quæſo non perdis ſegnem hanc iſtarum *colluviem fruges* tantùm *natam conſumere?*

Date veniam (*auditores!*) date (inquam) veniam, ſi in *fucos & ignavum hoc pecus*

vehementiùs *intonem*, quibus in vivis, verendum eſt, ne *Scholæ* ubique omnes, *canitiem* muſarum videat, ſuíque luminis velut *eclipſin* patiantur——

Dianæ faciem è marmore ſculptam, in *Chio* poſitam, commemorat *Plinius*, cujus *vultum intrantes triſtem, exeuntes hilarem eſſe judicabant*; iſtam *Dianam doctrinam eſſe* putate, quæ ſub-difficilis etſi ſit, & vos primo in limine terrere videatur, animos tamen *ſuprahumanos* aſſumite, & oppoſito viciſſim heroïcæ tolerantiæ *clypeo*, difficultatis omnis *impetum*, invicto tandem pectore ſuſtinebitis——

Vos(*O ſuaviſſimi commilitones!*)quàm felices eſtis! O ſi *veſtram* videre velitis felicitatẽ! nacti enim eſtis *adoleſcentiam* florentiſſimam, *Ver* ætatis illibatum, molles jam vobis ſunt *articuli*, rubicundæ *genæ*, flos *juventutis*, ſpes *annorum* longa, *ſpiritus* integri, *mens* vegeta, *corpus* ſolidum, & *ſucci plenum*; cur igitur *animos* veſtros, velut mare concitatum, *in undas decumanas*, fluctuatim *æſtuare* & aſſurgere non video? *veliſque* omnibus *affectuum* expanſis intumeſcere (quaſi *æſtro* quodam *divino* percitos) ut ad ſummum tandem *Heliconis* faſtigium perveniatis?

Bene apud ſe actum *mercator* putat, ſi poſt *decennem* navigationem, poſt *mille* vitæ *diſcrimina*, *rem* ſibi comparaverit paulò *uberiorem*; & *nos* (pavidi animantes!) primo impetu, ſpem *omnem* abjiciemus? *Alexander* generoſi ſpiritûs princeps, *plures* indoluit non eſſe *mundos*; metuens non *labores*, non *prælia*, non torvam *mortis* faciem: ſed nè *heroïca* ſua fortitudo, ſibi ſine adverſario marceſſeret. Pudeat

Pudeat *vos* igitur, qui ſtipendia ſub *Minerva* facere videmini, quòd ab *itinere* ad *Parnaſſum*, difficiles pauculæ *vos* retardarent *ſpinæ*; aut præruptus *Heliconis* aſcenſus, daret præcipites, quin potiùs *immenſum pectore robur alitote*; & *obvias* quaſcunque *difficultates*, indomito *devorate* animo, & devincite.

Quâ de re amabò, difficultate ſtudiorum (quaſi objecto *Meduſæ* capite) deterremini? apage cum *teſtudineo* illo, cum *formicino* gradu; ſomni *Epimenidei* vetennus excutiatur; ignis vitæ augetur ventilatione, deſidiâ corrumpitur: plus olei cum *Demoſthene*, *quàm vini* infundite, magnáque fortitudine omnes difficultates abſorbete——

Vobis verò (nobiliſſimi & ſummæ ſpei auditores!) nullum mare eſt trajiciendum, nulli ſumptus faciendi ſunt. Patet vobis (ecce) hic locus, hæ columnæ, hi parietes *Athenas* vobis dabunt. In ſcena autem *Roſcium* habebitis——

——Iſta *vos* incitarent *(candidati juvenes!)* ad artes, quibus adhuc litatis, alacriùs imbibendas, ut——

Quamobrem, ut videmus herbam *anthemidem*, quò magis *deprimitur*, eò latiùs *diffundi*; ut accepimus arborem *palmam*, quò graviùs oneratur, eò fortiùs *reniti*; ut *ager Narnienſis* (autore M. Tullio) *ſiccitate ſit humidior*; ut ignis in *Nymphæo*, (ut tradit *Plinius*) imbribus fit ardentior; ut *leo* ſi vulneretur, inſtat ferociùs; *Antæus* poſtquam dejicitur, pugnat violentiùs; *unguentum* cum agitatur, olet fragrantiùs; *aromata* cum atteruntur, ſpirant odoratiùs; ità

nobis (adoleſcentes chariſſimi!) faciendum eſt; ut *in virtutis curſu, quò magis retardamur, eò magis incitemur, ſi fractus illabatur orbis, impavidos feriant ruinæ*—*Reynold.* orat

O ſi Pericles hic adeſſet, qui *fulgurare, tonare, miſcere* Græciam dictus eſt! O ſi flexanimâ *Piſiſtrati* Suada *meis* paulìſper inſidéret *labris*; ut quaſi *fluminibus* ejus, noſtra jam concitata raperetur *oratio!*

O cœlum! cur illas flammas tuas non emittebas, ut hæc impia capita cœleſti igne conflagrarent? cur non in vindictam fulgura, tonitruáque deſcendebant? cur non dehiſcebas ô terra, ac illam immanem audaciam, *inferorum* lacunis coërcebas?

Quid? *ſurdíſne & obſeratis auribus* hæc inculco? *Cyclopas*, an *homines*, an *ſtudioſos* affari videor? annon perpenditis, quàm ſpecioſa, quàm *cœleſtis*, quàm *divina* quædam res ſit, *mens* variis ornata *diſciplinis*? an putatis omnigenam *literarum* cognitionem, *vobis* oſcitantibus, in *ora* cœlitus delapſuram? adventuram, in *ſinum* dormientibus?

Quippe ſicut *ventus*, ſi in aëre aperto eeret, libertate illâ perit ac diffunditur, ſin in *terræ* penetralibus cohibeatur, ipſam movet, ac cum *vi* evadit, ita quibus generoſus *ille* ſanguis in præcordiis concaluit, *perrumpere* ad æternitatem ipſâ *invidiâ* ſpectante quàm *ire* malunt, neque melius *heroës* quàm per nebulonum numeros in cœlum aſſurgere videntur. *Heinſ.*

——Quo nihil facto tam excelſo, ipſam *Fortunam* pugno percuſſiſſe videtur, & leviſſimam illam meretriculam quæ tam malè de *majoribus* ejus merita eſſet, domo & foribus

foribus ſuis exegiſſe, ac ut res ſuas ſibi haberet juſſiſſe——*ibid.*

—Oppugnari vult *virtus*, vult premi, vult in acie ac ferro, vult cum hoſtibus verſari; inter arma creſcit, *ſanguine*, non *lacte* educatur——

Agite, & ſi *viri* eſtis, meſſem hinc fœcundam reportate.

Ah! vitanda eſt improba *Siren deſidia*, procul abſint mollia, facilia, blanda; *dura* petamus, *difficilia* ſuſpiciamus, per *ſaxa*, per rupes, per *ignes*, divinas *Muſas* inſequamur, ad quas nemo niſi qui caudex inflexilis, niſi qui lapis inſenſilis, *Dedaleis* non anhelet remigiis, *pegaſo* velocior, & *equis* remiſque volet *accipitre* pernicior.

Velit aliquis è vobis *triumphum?* vincendum eſt: geſtit *coronam* geſtare? certandum eſt: næ *præclarus* ille *certator*, qui *ſine ſudore* cupit *coronari!* delicati nimis *adoleſcentuli*, qui *aurum* ſitimus, nec tamen effodere; qui portum exoptamus, nec tamen volumus *enatare.*

Si enim *laborum* aculeis, tanquam *Hydræ ſibilis* frangamur animo, næ nos inertes! non milites, ſed *fugitivi!* non *Hercules*, ſed *Thraſones*, ex Apollinis *caſtris* exauctorandi!

Agitè verò, *nobilior propago juventutis*, quos dulces *Muſæ* numine *afflârunt* ſuo; quibus corpus omne ardore tremit; quibus *ignea* vis in pectore exarſit; quibus *flamma* in præcordiis *micat*; *agitè* inquam cum bono Deo, uſquequo, *verè* ignavi, in pulvere deſidebitis? Excutite voſmet penitùs, & adheroïcam hanc & generoſam *dicendi*, vel potiùs oratoriè *fulminandi*, aſſurgite faoultatem.

Demoſthenis olim, in *incunabulis* & *faſciis vagiebat* eloquentia; quæ in eam poſtea *excrevit* magnitudinem, ut *toto* eum admiretur *poſteritas*: cur ni igitur, & *vos* excutiatis *ignaviam*? hoc enim de *vobis* certò *ſcio*, *præſagio*, *affirmo*, eò *vos doctrinæ* (ſi vultis) pervenire poſſe, ut vos, non *homines*, ſed *divos*, terra olim videatur peperiſſe——

Interim calamitates undique invadant, dolor ac fortuna vires jungant pariter, ac animum oppugnent, terra cœlo miſceatur, cœlum ſibi, aut in caput Sapientis cadat, ille——

Sequamur laudabilem *Gymnoſophiſtarum* conſuetudinem, apud *quos* impranſi abibant, qui nullum *diurnæ* operæ fructum afferebant. *Ægyptiæ* adhæreamus juventuti, *cui lege* fuit cautum, nè *cibis* priùs veſceretur, quàm centum & octoginta ſtadia percurriſſet——

Πολυθρύλλητον illud quis neſcit, *Quod arduum eſt pulcrum eſt*, ut Solon: quod *difficile eſt*, *bonum eſt*, ut dixit *Pittacus*. Sit difficilis: at quid ἀκονιτὶ ſine pulvere, & ἀνιδρωτὶ ſine labore, qui ad *virtutis* arcem excubat, homini contingit? ſit *difficilis*; *impoſſibilis* tamen non eſt. *Enitere* ergò: opus eſt quotidiano conatu.

——Memineris obſecro, *urticas*, ſi attingantur leviter, *urere*; ſi fortiter, *hebeſcere*; ſic ſtudia omnia apparere gravia, ſi *molliter*, factu autem proclivia, ſi ſuſcipiantur *alacriter*.

Immarceſſibilem *famæ* coronam merebimini, in omnium ſæculorum ſempiternitates *capiti* veſtro imponendam——

Lu-

Ludemus igitur *nos*, & quasi in *rosis* & *violis* sedebimus, omnino *nugabimur* otiosi? sic *fructum* nullum, *gloriam* nullam, nullum *honorem* consequemur: *Margaritas* eruunt ex imo fundo *maris*; *aurum* è terræ visceribus fodiendum est; *errat* enim, longè *errat*, quisquis *honorem in putidis otii puteis latere putat*; ditioris *venæ* est defæcatum hoc *obryzum*; ab altiore *fonte* pura hæc *dimanat* aqua——

——O si *lex* illa *Lacedæmoniorum* revivisceret denuò, quâ sancitum est otiosos semper fore inhonoratos, quâ omnino cautum est, nè quis *otio* deditus ad honoris gradum conscenderet. Sed eò jam *(eheu)* prolapsi sumus *dementiæ*, ut licèt *ramos*, atque *fructus* arborum (*honores* sc. Reipub.) magnificiant omnes; *radices* tamen & *stirpes*, (quæ sunt *labores*, & vigiliæ) diligant pauciſſimi——

Utinam jam *Auditores*, utinam hâc in re aliquantisper mihi suppeteret *Platonis* copia, acumen *Hyperidis*, *Varronis* doctrina, *Hortensii* suavitas, memoria *Simonidis*, actio *Roscii*, & siquid uspiam in *Helicone* sit eloquentiæ; ut in hanc *vos* sententiam, vi *Demosthenis* efficaciter impellerem, cincinnis *Isocratis* eleganter allicerem, lacertis *Ciceronis* violenter protraherem!——

Vid. *Hortandi.*

XX

XX^mò.

Formulæ generales, & primò Transeundi.

SEd satis multa de duobus *Academicorum* generibus, de eorum etiam institutis nimis fortasse multa; venio ad genus *Orationis*, quo in suis disputationibus usi sunt—*Cicer.*

Cesso jam de *istis*, ut qui sciam *me* ex ipsâ veritate demonstraturum quid *non* sint, quum ostendero quid *sint*—Tertul. *Apologet.*

——Neque enim singulis immorari libet, *pro re, pauca loquar*——

——Sint hæc breviter summatimque dicta, nam *singula* persequi prolixum fuerit——

——Sed in *his* nimis sumus, & quod meridianâ forsan luce magis clarescit, *id* accensâ facè, haud ulteriùs quærimus. *Selden*——

——Angusto sermone res latissimas, non ut volumus aperire potuimus: sed scientiæ vestræ, intellectui vestro *late* sunt, quæ in sermone nostro videntur angusta. *Chrysolog. Serm.* 5.

Ac nè multis immorer.

——Æqui cum *orator* ea quæ & numero, & magnitudine eloquentiam excedunt, facundissimè commendet, si *confessione* candidâ omittat, quia *quæ cum curâ, & appositè tacentur, magna pars eorum sunt quæ optimè dicuntur*, quædam tamen quod ab iis fieri solet qui *orbem* in tabellâ pingunt, non ut æquent, sed

ſed ut repræſentent, obiter enumeranda potiùs, quàm recenſenda reor—*Heinſ. orat.*

——Quæ nos obiter, ut antè dixi, non commemoramus ſed ſubducimus; nè quis ſingula, quæ juſti molem operis requirunt; in tranſcurſu, & ſic obiter mireretur dici.

——Nunc ad mores *viri*, & vivendi rationem veniamus, ut pro *rei* dignitate, noſtra quoque ſe attollat oratio——

——Hora mihi deficeret recenſendis omnibus; parcatis igitur properanti, ſi ex hac parte ſim parcior, niſi cùm *ipſa* cogat neceſſitas——

——Sed plurima ſunt tranſilienda, nec pauciora contrahenda, nè nauſeam pariat prolixitas——

Supereſt itaque jam, juxta præſcriptos *mihi* cancellos, ut—aggrediar——

——Aliam ſerit litem, quam hujus non eſt inſtituti nunc mecum diſcutere——

——Indicabo tantùm in tranſitu, quia ſentio *horam* fugere, & quàm plurima ſupereſſe——

——Percurro *hæc* ſummatim tantùm; *dies* enim *me* deficeret, ſi ſingula perſequerer minutatim——

——Supervacuum hîc eſſet mihi, vel *Iliadas* iterare, vel guttulas *Oceano* inſpergere——

——Quorum *nomina* tantùm recenſere, eſſet potiùs *annales* contexere, quàm intra præſcriptas compendii anguſtias, *me* continere——

——Mihi ſatis erit hæc *tria* carptim tantùm, & ſaltuatim in tranſcurſu delibâſſe & præſenti inſtituto accommodâſſe——

——Sed

—Sed ut minutiis hujuſmodi non inhæreamus, horſum *iſta*, tendunt omnia *auditores*, ut——

Sufficiat in pauciſſimis guſtum tantùm præbere——

Nec libet in rebus ſeriis pueriliter argutari——

——Unum reſtat, quod propemodum mihi effluxerat——

——Notiſſima ſunt *hæc*, & attigiſſe ſufficit.

——Cùm eò tandem deventum ſit——

——Quod quanti fuerit ſudoris & infiniti penè moliminis, opportunum jam videtur ut *tertiò* inquiramus——

——Satis jamdudum tædii devorâſtis ſcic——

——Primum jam ſtadium decurri-unde videtis mitiùs aliquantò, & remiſſiùs agendum, cùm—Nec verò ſecundò, minùs eſt illud ſalubre, quàm celebre conſilium——

—En vobis (*Auditores!*) de acervo manipulum!——de *meſſe* primitias——guſtum ex ampliori dolio——

——Decurſâ jam *theſi*, demitto *me* ad *hypotheſin*——

Quod moror in *parvis*? animus majoribus inſtat——

Inde petantur plura, nam prolixus *hic* mihi labor nimis, per ſingula diſcurrendi——paucula delibavi——

Sed nè longum fiat, *unum* aliquod——

——Sed quænam *illa* tandem? horreo dicere; ſunt enim tam ſuperba, ut mihi non modò adfirmari, ſed nè *refelli* quidem ſine aliquo piaculo poſſe videantur——

Lon-

Longum eſt, univerſa ipſius opera commemorare, quibus profectò.

Atque ut *veteres* præteream, voſmet ipſi vidiſtis non ità dudum——

Quis enim hæc audiens me non rideat, quòd in re perſpicuâ videor verba profundere——

Alteram partem aggrediar, quâ doceam——

Pauciora jam attigimus ex multis quæ anxium in diverſa pertrahunt animum, quibus adjiciendum puto——

——Eorum ſi nomina referre, opera recenſere, ac pro dignitate commendare velim, nec mihi dies, nedum ut hac pagina ſufficeret——

——Et hæc quidem *paucißima* ſunt ex *multis*, quæ illuſtres ſcriptores, monumentis literarum mandârunt *Exempla*, haud dubiè plura non attingentes.

Taceo *Oratores* illos, taceo *Philoſophos*, Poëtas, *Studioſos* demùm omnes, qui magnâ & *olei* & ſomni jacturâ, elucubratis operibus inclaruerunt——

Sed jam tempus eſt, ut ad Homericum exemplar, relictis *cœlitibus*, viciſſim in *terram* demigremus——

——Quod moror *exemplis* quorum me turba fatigat?

——Eſſmei potiùs inſtituti diſquirere——

2dò. *Continuandi.*

QUæ ſequuntur autem, quibus verbis *Auditores*, exprimam, aut commodè deſcribam? nam & *vox*, & ſermo, & *oratio*, dicenti penè elabitur, ac fugit——

Jam hæc ſcio videri *vobis* maxima, ſed audietis majora——

Nullos *Scipiones*, Fabios, *Æmilios*, nullos audietis jam *Flaminios*; aures alias adferte, alias adferte mentes: ad *monſtra* devenimus: *Tiberii*, *Claudii*, *Nerones* in ſcenam producendi ſunt——

In latiſſimos ſcientiarum gurgites, & eruditionis vaſtæ quendam quaſi Oceanum præcipitare, ſe noſtra cœpit, ac diffundere *oratio*——

——Quæ ſigillatim omnia, ſupereſt jam ut ſpinoſiori orationis texturâ pergam demonſtrare——

——Atque ut in tranſcurſu tantùm in digitem——

——Et quid adhuc dicam? deficeret me tempus enarrantem, de—de—de——

——Reſtat tamen unus, nec dignus vindice nodus——

Quid porrò reliquum eſt niſi ut rudera adeamus, ac fragmenta *veterum*, philoſorum manes excitemus, ac ſciſcitemur ab illis——ut liqueat cauſam *Antagoniſtæ* mei modis omnibus jacere miſerè——

Sed ut planiora fiant quæ dicimus, *exemplis* ſingulatim illuſtranda ſunt, & paulò uberiùs exaggeranda, nè immodicæ brevitatis ſtudio, rerum pondera orationis celeritate rapiantur.— Redeo

Redeo ad vos tandem (dignissimi viri!) quorum intimos ego——

3tiò *Abrumpendi.*

SEd quid ago? *Epistolam* instituera̅m scribere, & crescit (ecce!) in volumen——

Sed modus esto *his* argumentis, quando satis supérque aperuimus, quanta sit *Poëtica* sublimitas——

Cætera te coram, quod utinam fiat brevi——

Sed quò transversos nos egit, *Erasme*, dulcissima *tuî* recordatio?

——Sed satius est in his *Harpocratis* meminisse, nequis fortè *nos* quoque coryceus Deus auscultet ea narrantes quæ nè *Momus* quidem impunè prolocutus est——

Pauca tibi è multis—— Æneid. 3.

Nè tamen oblitis ad metam tendere, longè Expatiamur equis——

——Nisi nimio vos tædio afficerem, infinita sanè è *Philosophis*, Historicis, &c. possum adducere, quæ——

Sed nè altiùs in profundum solvam, tutum videbitur scaphæ meæ——

——Non est quòd infinitus sim in istiusce rei discutiendâ veritate——

Sed quò me indignitas exemplorum? quò scelerum recordatio? quò indignationis æstus rapit? præstat *silentio* præterire, quàm cum *Suspiriis*, & gemitibus commemorare——

Atque hæc de cujus conspectum dare, quàm

quàm universam convasare supellectilem, magìs curæ pretium duxi——

Rapuit *auditores* & abduxit orationis cursum, secundis quasi ventis, tam præstantissimæ rei *dignitas*, sublimitas.

Sed abripuit me *Auditores* (fatendum est enim) illa ætas—— vix impetum reprimo, vix *me* sustineo———

Præscripti mihi cancelli non patiuntur, ut *ista* uberiùs explicem——

Sed *hisce* non ulteriùs est immorandum, exhausta est *clepsydra*; nec licet abuti patientiâ vestrâ——

Sed ego peccem in *tempus*, si ulteriùs insecter hasce *minutias*, meras ineptias, quas quivis, cùm volet, obterere poterit argumentis, ità sponte *suâ* diffluunt—

——Cæteroquin si nuda *ipsorum* nomina referre, aut opera recensere, vel pro dignitate commendare velim, nec mihi *dies*, nedum ut hæc clepsydra sufficeret——

Innumera sunt talia quæ brevitatis studio prætermittimus——quibus tamen cunctis satìs evidenter perspicuéque monstratur———

——Sed *hæc* abunde superque———

——Ego paucis sic tetigi——

Sed eorum varia *monstra* non est quòd hic accenseamus——sat erit quorundam duntaxat——

——Nunc ut eò revertamur, unde deflexit oratio——

Sed de Carthagine silere melius puto, quàm pauca dicere——*Salust.* in *Jugurth.*

Atque ità in viam tandem de diverticulo——.

—Ad

——Ad rem igitur ipſam ut redeamus——

——Fræna *his* ingenii ſi ulteriùs laxare vellem, in immenſum verborum *pelagus* proveherer : ut enim *pueri* qui ad aquas ludunt, dum lapillos in ſtagnum jecerint, magìs magiſque orbes majores faciunt: ità & mihi quò plures affero, eò plura ad efferendum *ſe* offerunt,

Sed indigitare ſatìs erit, quod amplificare nimiùm foret.

Sed deſino : aut potiùs hanc *telam*, in medio adhuc opere abrumpo : longè plura dicturus, niſi *tempus* ſeſe mihi, præter votum meum, & opinionem ſubduxiſſet.——

——*Si primâ repetens ab origine pergam,*
Ante diem clauſo componet veſper olympo——

PRAXIS

PRAXIS FORMULARUM

in *Thematibus* componendis:

SIVE,

Exemplaria *Tria*, Usum

Methodi, p. delineatæ, atque *Formularum*, contextui *Thematis* applicandarum, demonstrantia.

Thema primum.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem, Testa, diu.——Horat.

Exord. UT senex *psittacus* non capit ferulã, annosa *vulpes* non capitur laqueo; avium verò pulli, & ferarum catuli, facilè capiuntur, cicurantur, & humanis usibus mansuefiunt: *non dissimiliter* ætas puerilis, artes illas, & disciplinas, mores pios & modestiam, perinde ac dialectum, illam, & sermonem quem cum lacte materno

materno primitus *imbiberit* vix dum obliviſcitur. Dediſcit id ſerò quod didicit diu. Quæ longâ annorum ſerie, frequentiſſimâ actionum iteratione acquiruntur, in alteram quaſi naturam tranſeunt. *Quo ſemel eſt imbuta recens, &c.*

Sed ut uno quaſi intuitu veram *iſtius* rei imaginem videatis graphicè delineatam, ad hunc cogitate ſenſum, *Poëtam* noſtrum attendiſſe, neminem, *viz.* poſſe illos dediſcere mores, illam vivendi rationem excutere, ad quam diuturnâ conſuetudine, ab ipſis olim incunabulis aſſueverat, ſed medullitus infixam retinere; non ſecus ac omnigena vaſa, *canthari*, & *cadi vinarii* quo primùm uvarum nectare generoſiori, ſive languidioris ſucci liquore, cujuſcunque demum coloris, odoris, ſaporis implebantur ab initio; illum colorem, odorem & ſaporem, quàm firmiſſimè, quàm diutiſſimè aſſervant. Expoſit.

Oraculum autem verius, nec *ille*, nec Apollo *Delphicus*, pronunciavit unquam; nam cùm aſpera, & amœna minùs ſit *virtutis* ſemita, tamen ſi aſſiduis laboribus, indefeſſis ſtudiis, ab ipſa ſtatim pueritia incumbamus, eam facilem nobis reddemus, & amabilem: *Taurum* tollet qui *vitulum* ſuſtulerit, ut quondam *Milo*. *Ovidio*, ſcribendis verſibus, à teneris annis dedito, *Sponte ſuâ* numeros *carmen* veniebat ad aptos, *quicquid conatur dicere verſus erat*. Impetus ille primus *teneræ* naturæ inditus, magnum habet momentum in univerſa vita, & in futuris demum actionibus influxum. Miſſilis in *ludo globus* ſæpe ab inhærente plumbo, vel ſolo, ipſo, Confirm. à Cauſa.

ipſo, vel jacientis manu, in dextram aut ſiniſtram partem facilè declinat, utcunque quilibet in viâ laterculus, *ipſum* à meta nonnunquam divertat, & retundat impetum per quem effunditur. Humanarum actionum varietas à prima dimanat diſciplina: quibus inſtitutionibus erudimur à *pueris*, qualiacunque ſtudia ſectamur *juvenes*, *ipſa* per omnem deinceps vitam redolebimus.

Lycurgus, ut efficacem *Educationis* potentiam, Lacedæmoniis olim ſuis demonſtraret, duos produxit catulos eâdem cane progenitos, quorum *alter* ollam juſculentam, *alter* leporem in medio poſitum, inſectatus eſt, juxta ſuum *uterque* morem, à teneris ſibi familiarem. Qui honeſtè, temperanter, & religioſè educatus eſt, qui bonis literis, & artibus inſtructus, *puer*; ille ad Divinum cultum, ad humanam ſocietatem pertinentia, & ſingularia boni viri *officia*, præſtabit *ſenex*.

Quid enim? Annon *homines* naturâ ſunt veluti *tabula raſa*, cui nihil inſcriptum eſt, *quidlibet* autem poteſt inſcribi? Annon ſunt velut *alba linea*, quæ *quemlibet* poteſt *colorem* admittere? vel ut *lapis*, è quo *quælibet* ſtatua; *lignum*, ex quo *Mercurius* fieri poteſt? Si verò huic tabulæ, *literas* pietatis & humanitatis inſcribamus; ſi albas illas *lineas*, vivis virtutum *coloribus* pingamus; ſi hunc *lapidem*, in effigiem *Dei* refingamus; ex hoc ligno *Mercurium* efformemus; virum perfectum, & omnibus ſuis numeris abſolutum, ſalutaribus documentis in ſanguinem noſtrum & ſuccum converſis, efficiemus. Virginea *charta* quemlibet capiet *characterem*; atramentata

mentata verò vel miniata ſervat *indelebilem.*

Hirſuti *equorum* pulli, in generoſos nonnunquam evadunt equos, ſi peritè domentur, & doceantur, quo geſtu *caput*, quo paſſu *pedes* attollant ſuos, & umbrâ virgæ regantur; *Uſus facit promptos*: grandiuſculi verò difficiliùs & inviti ſuam naturæ ferociam deponunt. Fuſile metallum aliquamvis figuram ſuſcipit. *Lingua*, mendaciis, blaſphemiis, & *juramentis* aſſueta, vix aut nè vix, ab *his* unquam poſtea temperabit. Qui æthiopicam *vitiorum* nigredinem contraxit *puer*, non exuit *ſenex*; qui verò liberaliter, piè, prudenter inſtituuntur *pueri*, dum molles ſint animi, molles articuli; ſanctiſſimos illos *mores* retinebunt diu.— *adeò in teneris aſſueſcere multum eſt.*

Magni idcirco refert quibuſcum vixeris, à quibus inſtitueris, in quibus ſtudiis exercearis. *Scholæ*, ſunt juventuti *vaſa ſalitoria* *, in quibus carnes recentes condîmus *ſale*; ſalubrem illam literarum, & morum aſperginem, vita reſipiet univerſa. *Scholæ*, ceu vaſa *tinctoria* *, albam *puritiæ* lanam, *Tyrio* inſignem *oſtro* incoctum *generoſo* pectus *honeſto*, efficiunt.

* Anglicè *Powdring-Tubs.*

* *Dyefats.*

Contemplemur verò *contrarium* vitæ inſtitutum, & quid aliud quàm ignorantium, pervicaciam, inſcitiam, malitiam, indocilitatem, & beluinos planè mores in *iis* videbimus jam *ſeneſcentibus*, qui fœculentis, vel *Stygiis* potiùs vitiorum lacunis infundebantur *juvenes*: Adamantina *illa* pectora, ceu duriſſima metalla, nullo contunduntur malleo, aut molleſcunt.

A Contrar.

Ut enim nec ſine *oculo* Domini *equum*; nec

A Simil.

nec ſine *veſtigio* Domini *agrum* pingueſcere dixit *Thales* Mileſius : ità ſine honeſta inſtitutione, ſine ſalutarium *præceptionum* infuſione, ſterileſcit animus ; ſin verò dulciſſimos *virtutum* latices inſtillemus *pueris*, in quotidianis vitæ actionibus expromentur. *Nauclerus* imperitus navem *ſemper*, imprudens *ſæpe*, in diſcrimen adducit : *parentes* item & *præceptores*, indulgentiâ ſuâ, vel indiligentiâ, *pueritiam* corrumpunt, & depravant. Unde *Diogenes*, puerum conſpicatus indecorè ſe gerentem, *pædagogum* illius, baculo percuſſit, dicens, *cur eum ſic inſtituis?* Arbor ſilveſtris, quo primùm mitiori ſurculo imprægnatur, eoſdem grandeſcens, dulces producet fructus. Quibuſcunque artibus, ſtudiis & inſtituris noſtram ætatem *puerilem* excolimus, *eâdem* olim *myrothecia* redolebimus ; non ſecus ac *linea* noſtra *indumenta*, recèns lota, & inter *roſas* repoſita fragrantiſſimum illum odorem ſpirabunt diu.

Ab Exemp. Atque *hìc* forſan efflagitet *aliquis*, ut ea quæ *verbis* adſerta ſunt, aliquibus jam demonſtrentur *exemplis* : hìc verò campum feraciſſimum, & lætiſſimas ſegetes oſtendit hiſtoria. *Orpheus* & *Arion*, muſicis primùm initiati ſtudiis, *Demoſthenes* & *Cicero* Oratoriis ; *Horatius noſter* & *Virgilius* Poëticis, in ſtuporem, in miraculum ſtupidæ nunc *noſtræ*, & pygmeæ *juventuti*, evaſerunt.

A Teſtim. Te M. *Tulli*, teſtor, obteſtor teſtem, huc enim reſpexiſſe videris, cùm dixeris, *Nullum munus reipublicæ afferre majus, melioſve poſſumus, quàm docendo, & erudiendo juventutem.* Hanc inſtitutionis neceſſitatem, perſpectam

perſpectam habuit *Plato*, qui *tribus* de rebus, tanquam de *tribus* maximis in ſe collatis beneficiis ſolebat *Deo* gratias agere, 1. *quod* ſe creaverit *maſculum*, non fœminam; 2. Græcum, non barbarum; 3. *quod* ſe naſci fecerit tempore *Socratis*, optimi philoſophi, *idque* Athenis, literarum & philoſophiæ cum emporio; probè enim novit, quòd *Quo ſemel eſt imbuta recens, &c.*

Subodoror hic quid objecturi ſunt aliqui, de *Sardanapalo*, de Nerone, de M. *Ciceronis* filio, qui virtutum & literarum initiamenta, imò omnem *inſtitutionis* operam, & oleum perdiderunt, & in prodigia vitiorum degenerârunt. Objicient.

Non obſtat tamen hæc tragula, quam injiciunt, noſtro progreſſui. Certè, *una hirundo non facit ver.* Virtutum & literarum ſemina altas in *illis* non egerant radices; ingenuas artes non didicerant fideliter: infuſi probitatis liquores effluxerant, quò minùs penitiſſimè *illis* imbuerentur. Conſut.

Coaxant hìc *alii*, ranuncularum inſtar, rancidi nebulones, quòd *Angelicus juvenis ſenibus Satanizat in annis.* 2 Object.

O portentoſum obloquium! ô proverbium planè Diabolicum! Conſut.

Quod vix credibile eſt, ritu ruſtâſſe trifauci
Cerberon; & Stygii monſtra tremenda lacûs.

Quid enim aliud potuit ipſe *Satan* malitioſiùs excogitare, ad extinguendam *pietatem*; ad eradicandam funditus *virtutem*; & humanum genus in nequitiam omnem, atque in ipſam demum *gehennam*, præci-

Exod. 22. 29. Numb. 15. 21. pitandum? Qui florem ætatis noſtræ nunc præripere, qui primitias *Deo* noſtro debitiſſimas prælibare ſatagit, *totam* ille deinceps *maſſam*, & *meſſem* ſperat uberiorem. Increpet te *Deus* Satan, increpet te *Deus*, os ô impurum! & pectoribus noſtris ſuam cœlitus infundat gratiam, ut *recordemur nunc creatoris noſtri in diebus juventutis*, ut bonis literis & ſtudiis, bonis moribus, & operibus exerceamur; ut vivificum *ſanctimoniæ* ſuccum imbibamus. Nam juxta illam diviniſſimi *Oraculi* ſententiam, *Inſtitue puerum pro ratione viæ ſuæ, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab illa.* Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu——

Conclus.

Prov. 22. ver. 6.

Praxis *Poëtica*, in Themate.

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu——

Alba diu ſtabilem, retinebit lana *colorem*
Quæ Syrio *primùm murice tincta fuit.*
Quique ſalutiferis puerilia *pectora muſis*
Imbuit, & latices imbibit aure ſacros.
Cœlipotens imis pietas infixa medullis
Hæret, inoblitum non fugitura ſenem.
Pſittacus (ecce!) ſuum doceatur χαῖρε ſonare
Cùm tener; at ferulam non capit ille ſenex.

Vir-

Virgineam quævis impregnat littera chartam:
Sed renuit nigras, quæ miniata, notas.
Flexanimum tenero *fluxit* Ciceronis *ab ore*
Eloquium; cujus scripta diserta senis.
Socratis *incoctum generoso pectus honesto,*
A puero, extremum durat ad usque diem.
Pura decent puerum; fœdis ea temperet ætas
A vitiis; puerum *nil nisi* pura *decent.*
Qui *ficti est pravique* tenax, *it pronus ad* Orcū,
Præcipitique ruit per mala cuncta pede.
Audiat, & videat nusquam quod non sit honestum;
Sulphuream facili concipit igne facem.
Parvula lativoras spargit scintillula flammas
Fusa subaccensam mox premat urna struem.
Purgato pinguem permiscet semine glebam
Agricola, ut gravidas messe reportet opes.
Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ,
Ni tempestivâ falce repurget agrum.
Neglectis urenda filix innascitur agris;
Neglectisque animis nascitur omne nefas.
Virtutum dulces pueris *infunde liquores,*
Et mores ætas *promet* adulta *bonos.*

Secundum Thema.

Virescit vulnere virtus.

OPtima *naturæ* dona, bona *fortunæ* Univer- Exord.
sa, *casu* aliquo, vel iniquo *fato* deficiunt tandem & dilabuntur. *Valetudo* corporis ægritudine defluit; Milonis *vires* senio enervantur. *Forma bonum fragile est.* Helena, *quando in speculo rugas conspexit aniles, flevit* — Exanthemata, faciem devenustant.

Honores lubrici ſunt, non diuturni. Quem *Dies* videt *veniens* ſupernum, huc abiens relinquit humi jacentem. Aurei *diviſiarum* montes liquefiunt—ſic ſtabile eſt, *ſic conſtat mortale nihil*!——

Diſſimiliter verò *prorſus contingit in animi* bonis, quæ voracis ævi dentibus non atteruntur, adverſæ *fortunæ* flatibus non diſſipantur, quò minùs cum *naufrago* ſimul enatent. Oppugnari vult *virtus*, vult premi, vult in acie ac ferro, vult cum hoſtibus verſari, inter arma creſcit; ſanguine, non lacte educatur. Nulla *vis* inimica *virtutem* peſſundat, imò verò auget, accendit, inflammat; marcet ſine adverſario *virtus*, vireſcit vulnere.

Expoſit. Sed ut diſperſis nubibus in ſerena nocte clariùs micant ſtellæ, pariter & hujus ſubobſcuræ ſententiæ *veritas*, nubeculis *paraphraſi* breviuſculâ diſſipatis. Quaſi igitur *Poëta* in aliis dixiſſet verbis, *Animus*, verâ virtute imbutus, *mens* generoſa, *anima* cœlo oriunda, non frangitur aut debellatur ex adverſis, qui obtingunt, caſibus: *miſeriis* & calamitatibus non opprimitur, nullius infortunii cumulis ſuccumbit. Eſt inter præcipua *fortitudinis* apoteleſmata, inter illuſtriſſima *virtutis* ornamenta, gloriari in *adverſis*, pati excelſo animo injurias, deſpicere pericula. Heroïca *virtus*, vulneribus non expugnatur, vulnerata non exanimatur, premi poteſt, opprimi non poteſt, *vincit* tandem utcunque videtur *victa*, eò creſcit uberiùs quantò deprimitur violentiùs.

Confirm. à cauſa. Quæ, quò magis in *themate* noſtro latent, eo diligentiùs, ut boni *venatores* ſolent, per veſtigia, *ſenſum* latentem perſequamur, *Et cauſam*

cauſam iſtius quis ignorat? Quis ignorat *virtutem*, eſſe *Dei* progeniem, divinæ particulam auræ, florem paradiſi immarceſſibilem, immortalem, *rutam*, nunquam *erutam* radicitus, nec *eruendam*; In *quam*, influxum nullũ, nullũ impetũ, nihil planè juris habent *hæc* inferiora. *Virtus* conſiſtit in *actione*, in acie, per medios juvat ire ſatellites, ſtrictos *hoſtium* gladios non reformidat. *Ignis* non abſumit *aurum*, ſed defæcat. Majores ſubinde vires, ex vulneribus acquirit ſuis, *virtus*; ut flamma ventilando dilatatur, non extinguitur.

Non impediunt *lunæ* curſum latrantes caniculi; nec retundunt ſtudioſum animum aut retardant labores difficiles. *Virtus*, ut triticum, purgatur tribulo, ut *calor* ex antiperiſtaſi *frigoris*, fit intenſior. Obſcurant ſæpe *ſolem* caligines, ſed diſſipantur; franguntur aurei *Proſerpinæ* rami, ſed renaſcuntur;—*Uno avulſo non deficit alter Aureus*; *& ſimili frondeſcit virga metallo.* Sanguis *Martyrum* eſt ſemen Eccleſiæ.

Quò majorem lignorum ſtruem *igni* accumulaveris, cò vehementiùs ardet, acuminat ſeſe, & ſurſum lætiùs inſurgit. Pleni *temperantem* cululli non inebriant, neque ut olim *Elpenora* in porcum tranſmutant: imò cavet magis, tantò ſe gerit temperantiùs. Virum caſtum ipſa Laïs non pellexerit; Hippolytum Phædra oppugnat, non expugnar. ——

M. *Alexander* generoſi ſpiritûs princeps, nec prælia, nec vulnera, nec cicatrices metuit, imò plures non eſſe adverſarios, plures indoluit non eſſe mundos. *Socrates*, cui

erat *Xantippe* domi, (*Medea* non ad *horam*, ut in ſcena, ſed ad *vitam* comes) non frangitur animo, non concutitur, quin imò *ipſam* portò *mortem*, intrepidè imbrachiatur.

A Contrar. Sed ut *contraria* juxta ſe poſita magis eluceſcant, conferamus pauliſper *Sardanapalos*, Nerones, *Heliogabalos*, & cætera vitiorum portenta, quomodo quæſo deſpondebant animum in *adverſis*, & in periculis (quaſi objecto *Meduſæ* capite) exanimabantur? Animus certè *vitiis* inquinatus non habet *ſacram anchoram*, cui in procellis temporum innitatur; altiorem ſpem, quâ fulciatur, non habet.

Ignavi à diſcendo citò deterrentur,

Studiorum difficultate percelluntur; cùm ſtudioſi interim adoleſcentes, liberales artes, honeſtas diſciplinas noctu, interdiu, per ſaxa, per ignes, *quáque eſt difficilis*, *quáque eſt via nulla*, *ſequuntur*.

A Similit. Quam *Ego* veritatem meridiano jubari prælucere faciam, & *virtutem* ex vulneribus acquirere *Vires*, demonſtrabo, non ſecus ac vivæ *ſæpes*, quæ amputando magis denſeſcunt. Certè *Vaſa* culinaria, quò ſæpius fricantur, eò clariùs niteſcunt; *fontes*, quò magis hauriuntur, eò magis dulceſcunt: *Arbores* ventis agitatæ, radices altiùs defigunt; & partes, quæ *Aquilonem* ſpectant, fortiores evadunt, quàm quæ *Auſtrum*: ità quæ adverſantur *virtuti*, proſunt, & confirmant magis.

Quippe, ſicut *ventus*, ſi in *aëre* aperto erret, *libertate* illâ, perit, ac diffunditur; ſi in *terræ* penetralibus cohibeatur, *ipſam* movet & cum vi evadit: ità quibus generoſus

roſus *ille* ſanguis in præcordiis concaluit, perrumpere ad æternitatem, ipſâ *invidiâ* ſpectante, quàm ire malunt: neque meliùs *heroës*, quàm per nebulonum humeros, in cœlum aſſurgere videntur.

Ut ſileâ *Ulyſis* errores, & innumera capitis diſcrimina, quibus quotidie periclitabatur, & triumphabat demum *redux*; Ubi tua M. *Cato* gravitas, ſeveritas, ac rigor? ubi pondus *Stoïcum*, ſupercilium immobile atque invictum? ubi ingens *illa* anima, quam *libertati* victimam ſervabas? Ab exempl.

Athenienſis *ille* Jupiter *Demoſthenes*, Philippum non metuit; imò toto eloquentiæ impetu intonuit, gravi ſententiarum denſitate, in *illum* fulminavit.

Diogenes olim Antiſtheni, *nullum eſſe tam durum baculum, qui me à te abigat*, dixiſſe fertur, dum Philoſophiam diſceret. Horum *heroum* animos non pupugerunt; nedum *vulnerârunt labores*, pericula, nec adverſi quidpiam.

Agedum quicunque dubitas, & *noſtri* ſermonis audaciam miraris, perluſtra *Græciæ* lumina, doctrinæ numina, *Platonem*, Ariſtotelem, &c. percurre *Romani* nominis æternitatem, & in hac immortalitatis gloria ſublimes, *Ciceronem*, Cæſarem, *Senecam*, alióſque infinitos intuere, qui plenis gloriam *virtutis* & literarum buccis ebuccinant, *earúmque* inconcuſſam ſublimitatem prædicant. A Teſtim.

Tu quoq; nè metuas quamvis ſchola verbere multo
Increpet; & truculenta ſenex gerat ora magiſter;
Degeneres animos timor arguit.——

Neque

Objic. Neque adeò clam me eſt, complures in *aliam* longè *ſententiam* abiiſſe, dum ἀνόητοι viderint, multos *ab equis ad aſinos* defeciſſe, ab umbra *virtutis*, in *fumos*, in *nihil* evanuiſſe; ſperata pietas, ſpectata integritas, deferbuit; priſtina *virtus* emarcuit, priùs videbantur eſſe *aliqui*, ſed prodiderunt ſe poſtea, quàm eſſent *nulli*.

Confut. Æquivoca planè *virtus*, quæ deficit. *Vina* ſolùm languidiora vappeſcunt *ætate*, generoſa evadunt fortiora.

Objic. Sed annon *æquitatis* ſtudium, exilium *Ariſtidi*? ſtudium *ſapientiæ* venenum *Socrati*? integritas & *patriæ* ſalus *Demoſtheni* perniciem accerſivit?

Confut. Certè. Sed *Vincit qui patitur*, Fortiter *ille facit, qui miſer eſſe poteſt.* Quem verò timere poteſt, qui nec *mortem* poteſt timere? quam qui ſpernit, *mori* poteſt, *vinci* nondum poteſt.

Concluſ. Sed ut in unum omnia conſtringam faſciculum; *Nauclerum* probat tempeſtas; *Athletam* ſtadium; *ducem* pugna, *magnanimum* calamitas, *Virtus* inediâ, cæcis, exilio, equuleo, in ipſa demum morte vicit mortem. *Roſa* inter urticas, inter ſpinas naſcitur, nec tamen lædítur: *Salamandra* in igne vivit, neque comburitur; *Navis* in profundo fluctuat, & non ſubmergitur. *Adamas* malleorum ictibus tunditur, nec tamen diffringitur. *Laurus* viret in hyeme, cum reliquæ paſſim arbores, foliis ſuis denudantur. Sic etiam *Virtus* vireſcit *vulnere*.

Per patho. Quamobrem ut videmus herbam *anthemidem*, quò magis deprimitur, eo latiùs diffundi; ut accepimus arborem *palmam* quò

gravius

graviùs oneratur, eo fortiùs reniti; ut *ager* Narnienſis (autore M. *Tullio*) ſiccitate fit humidior; ut *ignis* in Nymphæo (ut tradit *Plinius*) imbribus fit ardentior; ut *Leo*, ſi vulneretur, inſtat ferociùs; *Antæus*, poſtquam dejicitur, pugnat violentiùs; *unguentum*, cùm agitatur, olet fragrantiùs; *aromata*, cùm atteruntur, ſpirant odoratiùs: ità *nobis* ſtudioſis faciendum eſt, ut in *virtutis* curſu quò magis retardamur, eò magis incitemur; *ſi fractus illabatur orbis, impavidos feriant ruinæ.* Reinold. Orat.

Ac proinde, ut *Sibylla* olim *Æneam*,

Tu nè cede malis, ſed contrà audentior ito.
Nam ——— *Vireſcit vulnere virtus.*

Praxis *Poëtica*, in Themate 2do.

——Vireſcit vulnere virtus.

Vivida vipereo vireſcit vulnere virtus,
Colliſúmque tuum comprimit Hydra *caput.*
Herculis *indomitum proſtravit clava leonem,*
Geryonem *triplici corpore fudit humi.*
Nec te Buſyrin *metuit,* Cacúm-ve *rapacem*
Tartareóſ-ve lacus, tergeminúmque canem.
Ardua difficiles induſtria ſcandere clivos
Novit, & ignotas ire redire vias.

Invia virtuti nulla eſt via; *miles in arces*
Scandit, ut auratas victor acervet opes.
Scilicet ut fulvũ ſpectatur in ignibus aurũ;
Sic fortes animos magna pericla probant.
Florida difficili creſcit ſub pondere palma;
Nec laurum *foliis aſpera nudat hyems.*
Anthemidẽ *vis nulla pedum ſic ſupprimit, ut non*
Lætior in latam diſtribuatur humum.
Prima puſillanimem terrent diſcrimina nautam,
Commoti tumidas æquoris horret aquas:
Tempeſtas audere facit furibunda peritum
Nauclerum; tremulus nec ferit oſſa metus.
Degeneres animos timor arguit; *audet* Ulyſſes
Intrepidâ trepidam mente videre necem.
Illa tuas Neptune *minas*, Martiſque *furores*,
Æole trux iras pertulit ille *tuas.*
Multùm ille *in terris, multùm jactatus in alto*
Penelopen *læto conſpicit ore* ſuam.
Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Impleat ut loculos gaza cupita ſuos.
Nulla laboriferum remoratur opella Cleanthem,
In ſtudiis pernox, perdius ille *ſuis.*
Macte, puer ſtudioſe, *tuâ virtute, nec artes*
Abnue difficiles; ſunt Heliconis *opes.*

Audi Muſam *Melanctonian.*

(*cinctus*
Fructus amygdaleus *foris eſt lanugine*
Dura magis ſub qua lignea clauſtra jacent.
Nucleus in medio ſuavis latet, atque ſalubris
Qui cibus eſt nobis & medicina ſimul.——

Thema

Thema Tertium.

Solius temporis honesta est parsimonia.

Exord.

FRugi homines, qui volunt ditescere, necessariis sæpenumero, tam ad victum, & vestitum, quàm ad quotidianum vitæ usum, sumptibus sollicitè parcere solent: Clavam ex *Herculis* manu faciliùs extorquebis, aut *aquam* è pumice, imò sanguinem ab *illis* priùs quàm unicum poteris obolum exprimere. *Umidius* ille Horatianus, *tam dives, ut metiretur nummos, ità fuit sordidus, ut se, non unquam servo melius vestiret, nè se penuriâ victûs opprimeret*, metuens. Tenax ille *Timon*, congestis undique saccis indormit inhians, veruntamen *illis parcere, tanquam sacris*, aut pictis tanquam gaudere tabellis, solet. Noverunt *illi*, quàm *fugitivum* sit *argentum*, quanto labore sit re-parabile; quàm *suave est ex magno sumere acervo.*

Eras. in Colloqu. *Opulent. sordida.*

Horat. Serm. lib. 1. Satyr. 1.

Quantò magis decet *studiosos*, pretiosissimi sui *temporis* non esse prodigos; & quod *avari* in rebus faciunt sordidissimis, non sine dedecore quidem suo, *Scholasticos* facere non dispudeat, unquam, in honestissimis, pretiosissimis impendiis, nullo argento, nullo auro redimendis. *Solius enim temporis honestus est parsimonia.*

Quamobrem Ego sententiâ, *Protogenis* coloribus potuissem delineare, ut quasi *stellis* variegata refulgescat, tali se *vobis* inspiciendâ daret habitu, *viz.* Quod in aliis vitæ institutis, in aliis hominũ conditionibus, in aliis passim actionibus, turpiter, nec sine infamia fieri

Expos.

solet.

ſolet ab avaris, miſeri ſæpè lucelli gratiâ, ut pecuniolam ſervent tenaciter, & acervent ſuam; *illud* in religioſa *temporis* parſimonia, in honeſta quadam avaritia, in cautiſſimo bonarum *horarum* impendio, laudabile eſt & glorioſum; nempe ex cumulo illo *annorum*, ex theſauro *temporis*, ex longioris *vitæ* ſpe, quam, beneficio *Dei*, pollicere ſibi ipſis poſſunt *pueri*, parciſſimè & minutatim depromendum eſſe, & tanquam *penu* quoddam *ſacrum* cuſtodiendum; ſingulos *horarum* apices, ſingula ſui *temporis* momenta, ſtudioſè curare & expendere, nec in res futiles, aut inutiles profundere: *Solius enim temporis honeſta, &c.*

Confirm. à cauſa.

Atqui ſi cui videar, *hæc* audaciùs quàm verius dicere, agedum pauliſper, ipſas intimius rerum rationes inſpiciamus, quò palàm fiat ità *hoc* verum eſſe, ut verius nihil eſſe poſſit. Quid enim? Annon Πολυτελὲς ἄλλο ἀνάλωμα χρόνου; *tempus* omnium rerum eſt primum; pretioſorum omnium theſaurorum infinities *pretioſiſſimum?* Annon jactura *temporis* eſt longè maxima? *Mercator*, ſi naufragium aliquando patiatur, poteſt ſubinde aliam feliciorem tentare navigationem, & illatum priùs damnum recuperare; ſi in hodiernis nundinis parùm lucretur, ſperat fortaſſe in craſtinis *Mercurium* experiri magis propitium; at verò qui vel unicam deperdit *horulam*, damnum illud nullo reſarcire poteſt modo.——*Volat irreparabile tempus*, ut poëta. O quàm multos, ſeriâ tandem, ſed tamen ſerâ nimis, pœnitentiâ ductos & edoctos amiſſum jam *juventutis* florem, prætermiſſam *boni* occaſionem,

onem, *lacrymis* vidimus expiâsse, & frustraneis nimiùm *votis* reposcere, ut *ille*, apud Poëtam.

O mihi præteritos referat si Juppiter annos!

Sed *sera* est in fundo parsimonia. *Serum* est nimis, occidente jam sole, aûream *pueritiæ* auroram, & matutinam *juventutem* reprecari.

Ac proinde vigilandum est, nè præterlabatur *opportunitas*; nè clepsydra nostra sit exhausta, priusquam prudentiam, *virtutem*, & bonarum rerum scientiam acquisivimus. *Vita* brevis est, *ars* longa; defalcandum est è somno, è lusu aliquid, aliquantilla *temporis* portiuncula, ab otiis, à negotiis, & quibuslibet occasionibus amputanda est. *Plinianum* illud, Inostro semper insidéret animo, *Omne* nobis *perire tempus quod studiis non impertimus.* Juventâ nihil est fugacius, quæ ubi semel avolârit, redit nunquam. Non est igitur in affaniis, in ineptiis, in jocularibus colloquiis decoquenda; quandoquidem, *tempus unum* est, quod nec *gratus* quidem potest reddere, ut ait *Seneca*.

Dispiciamus verò aliquantisper voluptuariæ *vitæ* turpitudinem, deformes ludibundæ pueritiæ *naevos* intueamur, ut tanquam *Æthiopes*, faciant nostrates *Europæos* candidiores apparere. Annon evadunt in fungos, in sipites, fruges consumere natos, telluris inutile pondus, qui fortunas suas & patrimonium non secus quàm sacrati sui *temporis* portionem, in nugamentis, crepundiis, & suavi-ludiis dilapidare solent? Si famelico panem, erranti viam, pauperibus stipem, operariis mercedem, quis detrectet *miser.*

A Contrar.

miſer, ô quàm turpem, quàm parcum, quàm ſordidum appellamus! At *qui* in luxu, in luſu, in alea, in poculis, & omnigenis voluptatibus *ætatem* profundit *ganeo*, nuſpiam explodimus illum aut exſibilamus. Quaſi nihil eſſet, *tempus* fruſtrà conſumere, quod dum ducitur, ſubducitur, nec advertit inſipiens quid amittat. Nihil pretioſius *tempore*; & heu! nihil hodie eo vilius invenitur: tranſivit *dies*, & nemo recogitat, nemo ſibi perire *diem*, & nunquam rediturum meditatur.

A ſimil. Sicut ſtultus ſit neceſſe eſt, qui *hyemem* accuſat, quia horrida ſit aquilonibus, & ob aëris intemperiem frugibus creandis prorſus inutilis, dum non reputat, *æſtatis*, quæ præceſſit, *hoc* eſſe officium; *hyemem*, uti partis, & eſſe otioſam: ità iniquus eſt, qui *ſenium* ſe attigiſſe queritur, quia ultimus *is* ſit Comœdiæ *actus*, tum enim è theatro hilarem *te* proripias oportet. Sed quo tandem modo *hoc* fiet, ſi *Endymionis* ſomnum edormiamus, ſi liquidis inebriemur, aut immergamur voluptatibus, ſi in tenera noſtrâ ætate, *genio* indulgeamus non ingenio nec artium liberalium ſtudiis invigilemus. Quâ tandem fronte, quibus demum oculis, *mortem* aliquando intuebimur, cum provinciam noſtram, à *naturâ*, à *Deo* nobis demandatam ſedulò & ſtudioſè non adornavimus?

Dulcis odor lucri, ex re qualibet, dixit olim *Veſpaſianus*, è lotio *vectigal* exigens, non aſpernatus, è re, licèt ſordidiſſimâ, *lucrum* exiguum. Cur non igitur *nos* honeſtius longè lucrum, *temporis* ſcilicet & literarum, omnimode

omnimode non faciamus? *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.* Momentum *hoc* est, ex quo pendet æternitas. O *parsimoniam* temporis, nullo *nobis* tempore *pœnitendam!*

Ab exempli. Ingeniorum *ille*, & scientiarum fons *Aristoteles*, & humanæ terminus admirationis, nocturnis etiam lucubrationibus intentus, *æream* in manu *pilam* tenuisse fertur, quæ, obrepente somno, in subjectam cadens pelvim, *illum* dormitantem excitaret.

Nobilissimus *ille* pictor *Apelles*, ægrè tulit abiisse sibi *diem sine linea*: ut ille olim *imperator*, si elapsus esset aliquando *dies*, in quo nihil *boni* fecisset, exclamare solebat *Amicis*, *diem perdidi.*

Rectè quidem *Poëta*,

A Testim. *Utendum est ætate, cito pede præterit ætas*
Et nunquam redeunt, qui periêre, dies.

Quod facis, id facias studiosiùs, & priùs *orto Sole*, vigil calamum, & chartas, & scrinia posce. Eandem ob causam, *Plato* suos olim monebat discipulos, *videte pueri ut otium vestrum, & subsecivas horas, in re quapiam honesta collocetis.*

Demosthenes etiam parcissimus temporis dispensator, *plus olei quàm vini infundendo* (per *vigilias* scilicet, & continuos labores) eloquentiam se adeptum fuisse, prædicat.

Objicient. Obstrepant *hìc* nobis balatronẽs, blatterones, nugarum architecti, imò grunniunt, *Epicuri de grege porci*, Ede, bibe, lude, *carpamus dulcia*, conteramus *diem*, sic pretiosam temporis opportunitatem præterire sinunt,

ſinunt, imò impellunt præcipitem!

Confus. O genus hominum inſulſum! ô beluinam viri vocem, Epicuri, *celeres, qui ad curſum concitat horas, qui ſuos*, ceu tardigrados, ceu parùm alatas *dies* criminatur! Quaſi verò *hoc* eſſet ſperare vitam meliorem, ſpirare immortalitatem. Quaſi verò *hoc* deceret *Chriſtianum*, qui exactiſſimam ſui *temporis* rationem, ſupremo mox tribunali daturus ſiet.

Lacrymæ ſanè *hìc*, requiruntur lacrymæ, quibus perditiſſimos *hominum* mores, in perdendo *tempore* ſuo, in ſemetipſis demum perdendis, deploremus.

Apagite idcirco, apagite, *inquam*, cantillantes *vos* cicadæ, quæ in æſtate nihil reponitis in ſenectutis veſtræ *hyemem*. Apagite ignavum pecus, *fuci*, qui melleam *voluptatis* dulcedinem lambere vultis, nec per literarum, & *librorum* flores exſugitis: Miſerrima *Vacunæ* mancipia, pretioſiſſimi *temporis* decoctores, nam ultro neſcitis adhuc quod *Solius temporis honeſta eſt parſimonia?*

Concluſ. Igitur, ut *ſummatim* omnia complectar, cùm videmus homines *avaros*, viis & modis,

Per Recapitular. per fas & nefas, *opes* corradere? cùm non pudeat *ipſos*, turpiſſimis planè rationibus rem ſuam ampliare, cùm pigeat *ipſos* unciatim edere, guttatim bibere, *cappari* victitare, qui poſſint *anthiâ*, cuminum ſecare, è rebus viliſſimis quæſtum facere (ſumptibus ſaltem parcere, nonnunquam neceſſariis,) cur

Per Pathop. igitur omnis *noſtræ* cura in *hoc* non verſatur, ut ſemper noſtrum cautiſſimè *tempus* inſumamus, *boni* aliquid faciendo; ſin minùs, certè nihil *mali?* Parcè admodum deliciemur,

mur, ab omni *ludendi* licentiâ temperemus, nec ullum sinamus à nobis *diem* effluere, nedum hunc tam pretiosum *temporis* thesaurum (depositum à *Deo*, nobis concreditum) elabi & subduci agentibus vel *nihil*, vel *aliud*, vel *malè*: sed *hoc* agamus, ut *macti* simus in studiis, *macti* virtute; fatigare juvet *Scyllas*, Charybdes, & reliqua monstra aquarum, & siquid in *orbe* sit arduum, aut sit utile, *hoc* moliamur; exhaustum sudorem ingens à tergo comitatur gloria. *Solius* certè *temporis honesta est parsimonia.*

Praxis *Poëtica*, in 3° themate.

Solius temporis honesta est parsimonia.

Labile tempus *abit, præceps subducitur* annus;
Tardigradas falsò, pueri, *culpavimus* horas:
Sponte suâ properant, labor est inhibere volantes.
Damna potest Mercator *opum reparare suarum*
Naufragus, & flavi cumulos reperire metalli.
Amissumque potest redipisci, lapsus, *honorem*

Præcipitem

Præcipitem impulerit quando Rhamusia *fallax,*
Mollia corporeas renovabunt otia vires.
Quum tua *continuo lassescunt* membra *labore.*
Cuncta salutiferam reperérunt damna medelam
Nulla volubilium reparantur damna dierum,
Elapsumque semel volat irrevocabile tempus.
Dum pelago desævit hyems, & aquo sus Orion,
Claudit & adversos securo carcere ventos
Æolus, *en celeres impellit* navita *remos*
Tiphys, *& auratum subducit vellus in* Argo:
Ast opportunas pretiosi temporis horas,
In quibus, ingenuas didicisse fideliter artes,
Ætas nostra potest docilis, si negligat; ætas
Grandior amissas frustrà quæsiverit olim.
In pretio est pretium, *pretio pretiosius omni*
Tempus; *opes & Cræse tuas, & Crasse superbas*
Gemmarum & quicquid sub Eoïs nascitur undis
Exsuperat; melius flammas imitante pyropo.
Debita nocturno decerpit tempora somno
Magnus Aristoteles, *studiisque impendere sacris*
Mavult, quàm ignavo nimis indulgere sopori.
Tu divine Plato, *tu Suada* Demosthenis *alma*
Flexanimi, plus olim olei *quàm infundere* vini
Præscia, longævam dedixti in secula famam.
Perdere Coë *diem dixti ne insignis* Apelles,
Linea si artificem signâsset nulla tabellam.
Partas cautus opes Patroclus *promit; at* horas
Parcius exprimat pretiosas nostra *juventus,*
Nec Phaëthontéos *imitetur stulta furores.* ——
Quin —— —— Cynthius *aurem*
Vellat, & admoneat ——
Parce, puer, *stimulis, & fortius utere loris;*
Parce, puer, *ludis, atque utere* sedulus *horis.*

ROBERTUS CLARK
Filius *autoris*
natu maximus.

Sub-

Sub noneam te *ſodes* (erudite *lector*, aut eruditende!) paucula *hìc*, *viz.*

1. ME importunis quorundam deſideriis adductum, hanc *Praxin* compoſuiſſe; aïebant enim, *pueris* aliter, prudenter minùs, à me conſultũ, integros panes, *illis* & inſectas carnes apponente, *me* debere, cibum præmanſum in os ingerere; & applicare in *Uſum* ſuum *formulas.*

2. *Me* tres haſce ſententiolas in praxin *thematis* de induſtria quidem ſelegiſſe, ut puerili animo aculeos infigerem, & *pietatis* ſcintillulas ſubaccenderem; *divinam* ſapientiam, æquè ac bonas literas, & eloquentiam inſtillando.

3. *Me* non propoſuiſſe *hæc* exemplaria tanquam amuſſim, *tuis* per omnia applicanda exercitiis; ſcio *illa* nimis eſſe *Prolixa*; nec infantiæ tuæ imitanda: ſed ut oſtenderem *praxin* methodi noſtræ, & *formularum.*

4. *Me*, partes hìc omnes fuſiori calamo deſcripſiſſe, ut te inſtituam; poſſis modò *tuæ* aliquando *inventioni* laxare habenas, & in aperto *eloquentiæ* campo currere, diſcurrere, & exſpatiari. Vides qualem quantum ſpirent *hìc* gratiam *ſimilitudines*, *exempla*, *&c.*

5. *Te* poſſe decurtare ſingulas *partes*, & breviores facere; nolim *te* tam longa themata *primò* componere. Neque eſſe neceſſum, ut *tu* ſimiliter exigas à te, *ſingulas* in omni *tuo* themate *partes*. Nos à grandioribus rarò aut nunquam *omnes* requirimus.

6. *Te*

6. *Te* poſſe *Confutationem*, & formulas *Objiciendi*, *&c.* prorſus omittere, utpote *pueritiæ* tuæ nimis aſperas, *inventioni* tuæ ſpinoſas, quæ ſuavem periodorum terminationem & exſpirationem abrumpunt, & remorantur.

7. *Te* poſſe 3 *Declamatiunculas*, ex quolibet horum *themate* conficere: *Objectiones* oſtendunt tibi, & anſam *Opponendi* porrigunt.

8. *Te* poſſe, *his* quaſi ſerperaſtris innixum, *Exordia* nova ex ipſis *hìc* ſingulatim *thematibus* depromere, imò potes *novum* omnino *thema* componere mutatis verbis aliquot—potes *formulas* longiores, potes *omnino* omittere, & *thema* tuum, ſine *his* componere. Non erat *mihi* in animo, ut *te* in *Methodi* noſtræ *ſeptum* compingerem; ut te in *formularum* noſtrarum *numellâ* concluderem. *Equis*, quos tolutim incedere, jam edocuimus, lora pedalia ſubtrahimus, & funales peniculos amovemus. Quid enim *ultrò* opu'ſt?

Sed

Sed, en porrò!

(*oratorcule* mi!)

hæc eadem *Themata*,

Omnibus omnino *Formulis* Oratoriis, omnibus prorſum *pigmentis* Rhetoricis, in tuam *diſcentis* gratiam, deveſtita; imò *partibus* aliquot, minùs neceſſariis detruncata, *viz.*

Exordio —— *Contrario* ——

Objectione —— *Confutat, &c.* —

(Operâ ſuaſu, & methodo Mri *Guil. Walker* Ludimagriſtri Ludæ) ut merum tibi *ſceleton*, atque *ἀναλυσία* ſolùm, nudi *thematis* appareat.

Imitare, ſi lubeat, ſi in rem faciat & *ἐυπραξία* tuam, & (quod *pictores* carbone nonnunquam ſolent) rudiori primùm calamo, *thema* tuum delineato; vivos *eloquentiæ* colores, non eſt quòd mox ſuperinducas, quin potiùs holoſericos *Oratoriæ* pannos ſuper-induas poſteá.

Thema *primum* contractiús.

Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem
Teſta diu ——

NEmo poteſt illos dediſcere mores, aut eam excutere vivendi rationem, ad quam ab ipſis olim incunabulis aſſuevit. 1. Propoſitio.

Quoniam

2. Ratio. Quoniam impetus ille primus, teneræ puericiæ inditus, tam magnum habet in universa hominum vita momentum ut dediscat id serò, quod *quis* didicit diu.

3. Confirmatio. Quæ enim longâ annorum serie, frequentissimâ actionum iteratione acquiruntur, in alteram quasi naturam transeunt.

3. Similitudo. Quemadmodum enim avium pulli, & ferarum catuli, semel mansuefacti, semper manent cicures, etiam quando in grandiores evaserint: non dissimilitet quos didicerit mores *puerilis* ætas, eosdem etiam tum quando adoleverit, penitissimo sibi infixos usque retinebit.

5. Exemplum. *Ovidio*, scribendis versibus à teneris annis dedito, tam familiaris, ac penè naturalis facta est *Poëtica* facultas, ut illi per universam deinceps vitam, "*Sponte suâ numeros carmen veniebat ad aptos*——

6. *Exempli* accommodatio. Nec dissimiliter contigit in reliquis artibus, vivendique institutis, quin quibus est imbutus vitæ, ac morum præceptis, à teneris annis, iisdem sese semper addicat senex.

7. Testimonium. ——Ad quid enim aliud respexit *Cicero*, cùm dixerit, "*Nullum nos posse majus me-*"*rius-ve reipublicæ afferre munus, quàm do-*"*cendo & erudiendo juventutem?* Num *hoc* innuere illum non putabimus, *viz.* quòd *recta juventutis institutio*, ad summum reipublicæ emolumentum conducat maximè?

8. Conclusio. Proinde siquis in votis habeat, *liberos* suos ad virtutem formare, ac bonos mores; id imprimis operam det, ut virtutis atque pietatis *odore*, ab ipsis statim fasciis, intimiùs imbuantur; *quem*, ad extremam usque

senectutem

senectutem redolebunt.
——*adeò in teneris assuescere multum est.*

Secundum thema *contractum*.

——vireſcit vulnere virtus.

ANimus verâ virtute imbutus, nullis infortunii cumulis ſuccumbit, ſed eò ſemper inſurgit alacriùs, quantò deprimitur violentiùs. 1. Propoſitio.

Nam cùm virtus *Dei* ſit progenies, nihil planè juris in eam habent, nullum prorſus impetum aut vim exerunt *hæc* inferiora. 2. Ratio.

Quippe quibus eſt à natura vis debilior indita, quàm quæ, oriundam cœlitus virtutem, etiam cùm eſt preſſa, opprimat. 3. Confirmatio.

Ut enim flamma ventilando dilatatur, non extinguitur: ità majores ſubinde vires, ex vulneribus acquirit ſuis *virtus*. 4. Similitudo.

Antæus olim, utì narrant Poëtæ, in terram dejectus fortior aſſurrexit. 5. Exemplum.

Nec quiſquam animo verè forti ac virtuoſo præditus, unquam dubitet, quin ipſe melior, longè ac virtuoſior ſuis ex miſeriis ſit emerſurus. 6. *Exempli* accommodatio.

Adeò verum eſt quod præclarè *Cicero*, virtus, *inquit*, "*In tempeſtate ſæva quieta eſt, & lucet in tenebris, & pulſa loco manet tamen, nec alienis unquam ſordibus obſoleſcit.*" 7. Teſtimonium.

Solis idcirco radiis videtur ſcriptum, nullis enervari, aut frangi fortunæ caſibus *virtutem*, ſed ex ipſis vulneribus auctiores poſtmodò vires indipiſci. 8. Concluſio.

Quò

Quò respiciens Virgiliana illa *Sibylla*, Æneam, oborientibus bellorum procellis extimescentem, sic hortata est —— "*Tu ne* "*cede malis, sed contrà audentior ito.*

Tertium thema *contractiùs*.

Solius temporis honesta est parsimonia.

1. Propositio. NUllis præterea rebus adeò honestè parcitur, ac *tempori*.

2. Ratio. Nam aliarum rerum omnium damnum potest reparari; unius autem *temporis* nostri jactura est irreparabilis.

3. Confirmatio cum similitud. Quoniam ea *temporis* est natura, ut in perpetuo consistat fluxu; nec recuperari, semel prætermissum potest magis, quàm *fluvius* cogi ut in fontem suum præterlapsus refluat.

4. Similitudo. Perinde enim ut in unica colligendæ *messis* tempestate, nemo potest honestè vacare otio: sic etiam est in omni ferè *vita* (quæ virtutis & eruditionis quædam *messis* est) ut imprudenter semel amissam *occasionem* inique postea requiramus.

5. Exemplum. Atque indè fuit, quòd insignis ille *Apelles*, ægrè tulit abiisse ullum sibi *diem*, in quo nullam prorsus lineam duxisset.

6. *Exempli* accommodatio. Quantò magis decet *nos*, quibus *Christiana* veritatis oborta est lux, parcissimos *istius* esse *temporis* dispensatores, quod ut semel

semel amissum non possumus *redimere*, ità & de quolibet *illius* momento, exactissimam olim debemus rationem *reddere*.

Quocirca, rectè admodum est à *Poëta* monitum, *viz.*

Utendum est ætate, cito pede præterit ætas,
Et nunquam redeunt qui periere, dies.

8. Conclusio.

Cùm itaque nullius tam sit honesta rei, ac *temporis*, parsimonia, adeò ut ingenuum puderet, *illius* esse prodigum, rectè quidem præcepit ille—— "*Quod facis id facias studiosius, &c.*

Finis *Thematum* contractiorum.

Et jam tempus equûm spumantia solvere colla—

Namque ità puto *me* jam, facem *tibi* prætulisse satis claram, quâ non *Methodum* tantummodo *thematis* videre, sed & *formulas* quoque tam longiores, quàm breviores, *thematibus* tuis assuere poteris, & adaptare; imò si lubet, omnes omittere tuo pro genio, pro ingenio *Tu* faxis, *sinistrâ* nè capias manu, quæ *dextrâ* porrexerim. *Vale* & fruere.

Fiskertoniæ, juxta Lincolniam Sexto *Nonar.* Martii. 1651.

I *Exemplum*

Exer

Hon

omniu
κροῖς
literari
diosi)
felicer
vigilia
Antist
possin
sæpius
cumba
ctes, u
Sed cù
cillari
poris al
nostra
casas)
essent
vites,

Exemplum Orationis, *quâ gratias agimus veniam* ludendi *impetrantibus.*

Honorande Mæcenas!

Eno Cyticus, cùm *Apollinis* oraculum conſuluiſſet, ut ſciret *quo pacto optimè vitam traducere poſſet*, eum hanc fertur reſponſionem accepiſſe: *feliciſſimè* illum, & omnium optimè *victurum*, * εἰ τοῖς νεκροῖς συγχωτίζοιτο. Innuens, bonarum *literarum* ſtudia, (quibus *impalleſcunt* ſtudioſi) *ſola* poſſe hominem verè *beatum*, & felicem reddere. *Nullos* itaque labores, *nullas* vigilias recuſaverunt antiquiores *Philoſophiæ* Antiſtites, ut multifariâ rerum cognitione poſſint excellere. *Cleanthes* aquam *intempeſtâ* ſæpius *nocte* haurit, ut interdiu ſtudiis incumbat ſuis. *Ariſtoteles* inſomnes agit noctes, ut ità evadat *Philoſophorum* princeps. Sed cùm *mentis* intentioni *corporis* vires ancillari ſoleant, neceſſe eſt, ut ipſius *corporis* aliquam pariter ineamus curam, vires noſtras (*ut ſolent Agricolæ domos & caſuras caſas*) quâ poſſumus arte ſuffulcire. Utinam eſſent nobis, ô utinam eſſent *Herculeæ* vites, *adamantina* corpora, ut nulla nos re-

* Si concolor mortuis fieret. *Laert.*

tardaret lassitudo! Utinam nulla esset in *nobis* debilitas, ut rectà ad *Musarum* ædes properemus, sine instiusmodi *ludorum, & recreationum diverticulis!* Quid igitur faciendum est nobis *studiosis*? num semper studendum? nemo potest: an *ludendum* semper? nemo debet: cùm autem *lusus* sit animi defessi relevamen, & velut *pabulum* quoddam *studiorum*, ille etiam subinde *juventuti* concedendus est, & seriis nostris *studiis* immiscendus, ni omnem è *cœlo solem*, è *corpore animam* tollere videamur. *Lusus* est velut *corpus*, *Doctrina anima*; tolle *animam*, & *corpus* est *cadaver*; tolle *corpus*, & ubi subsisset *anima*? Sicut igitur *Castor* & *Pollux*, si secus sim appareant, *nautis* infortunium, & *naufragium* minantur; si conjunctim, bonæ *ominis*, & *serenitatis* præbent indicium: Pari item ratione, si lusûs refectionem, à studiis nostris profligemus, naufragium faciemus *valetudinis*; eam si adhibeamus, in profundissimum *studiorum* & literarum *Oceanum* tuti provehemur. *Gratiis* itaque millecuplis te impertimus *(dignissime domine!)* qui *utilia* nostra *studia*, *dulci* recreationis lusuúmque *Nectare*, tam benevolè dignaris *aspergere & irrigare*. Nosti *tu*, quòd *studere* sit nobis *utile* futurum; nosti etiam quòd *ludere* jucundum fuerit & dulce; *prudentiam* igitur laudamus, miramur, ad cœlos efferimus tuam, qui *coinis* hæc duo, & *conjungis* in *nobis*, ac proinde unanimi consensu, tibi cum *Poeta* omnes acclamamus:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Dixi.

Alia

Alia oratio Salutatoria.

Dignissime Domine!

MIllies *te* salvere jubet *Genius* hujus *loci*, (sacerrimi *Musarum* sacelli,) montis *Heliconii* Dryades; fontis *Pierii* Naïades; *Dii indigetes*, chorus iste integer *Apollineus*, (*magnum Jovis incrementum*) qui *tuum* huc omnes congratulamur adventum. Sedemus hìc *nos* (ut vides,) & libentissimè sedemus, in hoc *Palladis* delubro, in hoc Musarum *Parnasso*, ubi nihil sonat non literarium. In hoc *cespite*, noster *Apollo*, hujusce *chori præcentor*, Præceptor sedet; *lyræ* suæ dulcisonæ *melodiâ* nos incantans; in *istiusce ripæ* crepidine, *Minerva*, & juxta *illam*, *novena* reliquarum *turba Sororum* —— *quarum stupefactæ carmine Lynces*; quarum plus quàm *Sirenio cantu*, nos (circumfusa *corona*) conglomeramur undique, *auribus animisque capti*. Virg. Eclog 8.

Narcissum canit *Poëta*, (visâ in lympidissimo fonte imagine suâ) suam adeò deperiisse umbram, ut *non illam Cereris, non illum cura quietis*, indè potuerit abstrahere. Et hìc etiam vides *studiosos* adolescenculos; *veram* virtutis *faciem*, in salienti *ludi* hujus literarii *rivo* intuentes, in *flamma* honestæ eruditionis abire *totos*, ut *non illos cura quietis* abstrahere hinc poterit; adeò non solùm *immorari* singulos, sed hisce etiam studiis *immori* juvat! Quis enim *nostrûm*, est tam abjectus animo, tam affixus terræ, tam prorsus nihil cogitans, de *sapientiæ* dignitate, quamvis Ovid. Met. lib. 4.

primoribus tantùm labris, tam ſacros *literarum* pitiſſavit *latices*, qui *illud* in optimâ cauſâ non uſurpârit, quod *Virgiliana Dido* in peſſimâ,

——*Sic, ſic, juvat ire ſub umbras.*——

——*Luſciniis* tantam eſſe, aïunt, canendi voluptatem, ut in ipsâ contentione, vitam finiant aliquando ſuam, ſpiritu, quàm cantu, priùs deficiente; Quid ni igitur & *nos*, quibus——

Ex meliore luto finxit præcordia Titan, harum ſi non *ſuperemus*, *æmulemur* ſaltem diligentiam? Hinc multa de *Ariſtotelis*, *Cleanthis*, & *Plauti* memorantur induſtriâ; *Varronem* autem ferunt, tam multa *legiſſe*, ut aliquid ab eo ſcriptum eſſe, mirantur aliqui: tam multa *ſcripſiſſe*, quàm vix cuiquam facile, in universâ vita vel *legere* quidem videatur. Hos *heroas*, dum *nos* quamvis (ut *Aſcanius* patrem) *non paſſibus æquis* inſequamur, macies in *genis*, hebetudo in *ingeniis*, debilitas in *nervis*, lippitudo in *oculis*, abſumptio *ſpirituũ*, *membrorum* laſſitudo in *nos* graſſatur. Irrepenſabili igitur & non *ſolvendo ære*, tibi (*vir ornatiſſime!*) æternùm obſtringimur, qui *nobis hæc etia factum* veniſti. Segneſcit enim *arcus*, qui nimis intenditur, hebeſcit *gladius*, qui ſemper diſtringitur. *Remiſſio* igitur & *intermiſſio* ſtudiorũ, utilis eſt *nobis*, & neceſſaria,* ſic enim quod *libenter* facimus diu etiã faciamus: *Tibi* igitur *ex gratiarum hortis*, *ecce ferunt pueri calathis præconia p'enis*; nec *manipulũ* gratiarum, quin confertos *faſces*, nec *guttulas* aliquas in *ſextario*, verùm integrũ *cadum*, illibatũ *dolium*

* —— Ut ſit omnibus una quies operum, labor omnibus unus.— *Georg. lib. 4.*

dolium, *oceanum* gratiarum. Adeſte igitur quotquot hic eſtis *Nereïdes*, & veſtram *gratiarum* urnam, in *aures* hujus *inclyti Domini* ſigillatim infundite; Ego mox dux prævius, ſum incepturus, *vos me* ſequimini, *læto complentes murmure cœlum*, & claſſicum ſimul eboate veſtrum, accinentes, *Gratias*.

Dixi.

Exemplum trium Declamationum. { Defendentis. Opponentis. Moderantis.

In quibus Oratoriarum *uſus* formularum, & *Praxis* oſtenditur.

Præſtat Minervam in Scholis, *quàm Dianam in* ſylvis, *comitari.*

Auditores verè aurei, & auriti!

GRæci veteres Εὐταξίαν magni-facientes, ſolebant priuſquam opus aliquod aggreſſi eſſent, *Opportunitati* ſemper litare; *ego* quoque, licèt omnium in hoc toto *Apollineo choro* indigniſſimus, cùm in hoc ſacerrimum *Muſarum* ſacellum, nuper admiſſus fuerim, æquum putavi, *his in aris*, hoc in *ſuggeſto primitiarum* mearum ſpem, veſtris *auribus* litare, & vicibus meis hodiernis, in hoc *declamandi* munere defungi; *Veſtrum* idcirco favorem, & æquanimitatem, in orationis jam inſtitutæ *veſtibulo*, velut

Mercurium communẽ humillimè imploro *Vos* itaque *animis* adeſte, qui adeſtis *corporibus*; atque ceu tot *Dii Nixii*, pinguem meam Minervam jam parturientem adjuvate. *Quæſtio*, quam cepi diſcutiendam, *veſtram* meretur attentionem: quippe de *laude literarum*, & ſtudiorum apud vos *literatos adoleſcentulos* dicturus ſum; & irrefragalibus *argumentis* hoc eſſe verum demonſtraturus, longè *præſtare Minervam in ſcholis, quàm Dianam in ſylvis comitari.* Cujus ſententiæ *genuinus* hic eſt (ni fallor) *ſenſus*; longè *viz.* conducibilius eſſe, ab ineunte ævo, unis *literarum* ſtudiis, omni conatu deditum eſſe, omnibúſque aliis ſpretis voluptatibus, immenſo labore, diúque noctúque, cum *diſpectu* & *diffendio* bonæ valetudinis, eruditam eruere *ſermonis* artem, Romanæ pariter atque Atticæ linguæ *ſucco & ſanguine* refertum eſſe: denique in *Muſarum officinâ*, eandem *incudem*, uno opere, diem noctémque, aſſiduum *tundere*, quàm evanidis *liquefieri* voluptatibus: quàm *venationi*, & canibus venaticis indulgere; quàm ſecurum, otioſúmque in utramque *aurem* dormire; quàm pernoctare in aleâ, dies integros *compotare*, & laſcivire; aut denique ipſam *Dianam in ſylvis comitari.* Rationem hujus, ſi quis indagaverit, multiplicem inveniet, quarum hanc non eſſe infimam judicabit, quòd humaniorum *literarum*, quamvis *radicem* eſſe amaram, omnes (heu!) nimiùm experimur; at dulciſſimos indè poſtmodo *fructus* deguſtamus. Quid enim non utile, quid non jucundum eſt in literarum ſtudiis, in *ſcholis* hiſce *Palladiis*? ex hiſce *viri* emergunt

Expoſit.

Confirm. à *cauſa.*

emergunt *literati*, qui in fastigatissimos *Reip.* honores evehuntur; ex his procedunt *magnates*, qui terrarum *orbem* suâ premunt ditione: ex his orti sunt viri egregii, qui suo labore & *studio* divitias sibi accumulârunt, quæ *Pelopis* talenta, *Crœsi* pecuniam, *Crœsi* thesauros multis parasangis superârunt: facile est tantam literarum utilitatem, necessitatem tantam perspicere; ut absque *illis*, homines in *belluas*, in *truncos*, in lapides dicamus (cum *Ovidio*) transformari. Sunt *nobis* ingenia, ad studendum à *Deo* concessa, est *ætas* ad ferendos *labores* commoda; datur opportuna satis nunc *occasio*; dantur *parentes*, qui nos huc miserunt; conceduntur ab *illis* sumptus necessarii; Nobis *nihil* deest præter *nos* ipsos, & nos (proh dolor!) *nos* inquam, *nobis* studiosi desumus. Utinam non cœcutirent *nobis* oculi, ut videamus; utinam non surdescerent *nobis* aures, ut audiamus, totam universæ *naturæ* fabricam, nos ad *laboris* excitantem: Ipsum *cœlum* suspicite, sunt *omnia plena laborum*; *Sol* quotidie celerrimo motu *circumgyratur*; *Luna* suas *menstruas* peragit, *paragrátque* vicissitudines; In *terris* videmus parvulam illam *formicam*, magnos quotidie *labores* subeuntem; si præstaret *ludere* aut otiari, quam (quæso) ob causam *illa* tam graviter laboraret in congerendis *frumenti* granis, nisi quod indè levamen se sperat habituram *hyemalis* esuriei? ut & *nos* pariter ex literarum studio eruditionem, *honores* & divitias, & sempiternam denique, jucundæ voluptatis messem decerpturi sumus. *Minervam* igitur *in scholis* comitari præstat. E regione

Contrar.

gione verò quid quæso ex *otio*, ex venationibus, ex *lusibus* acquiritur? nihil nisi *dedecus*, infamia, *pudor* & paupertas, ignavo & otioso comes est viro. Dignum *eum* sibilis, dignum remur suppliosionibus, qui *compressis* in messe *manibus*, otiosus sedet, aut inutilibus sese *implicat* negotiis. Quem quæso reportavit honorem *Sardanapalus*, ex luxu, ex lusu, ex venationibus, ex *turpissimis* (quas insectabatur) *voluptatibus?* planè nullam: adeò qui gloriam exspectat, aut honorem expetit, *Minervam in scholis comitari debet.*

Simil. *Quemadmodum* enim longè est præstantius, illud sequi *vitæ* institutum, quod post *acerbum ingressum*, fructus præbet quàm dulcissimos; ut præstat *agrum* colere, quamvis difficilis sævierit *hyems*, vernúsque *Jupiter* morosus extiterit: & *mercaturam*, quamtumvis horridè increpuerit *adversus Boream*: ut nemo *mel*, tametsi ab aculeatis *apibus* colligitur, aut *rosas* averſatur, quamvis è *spinis* subnascuntur, eò quòd suavissimum spirant odorem, & subsequens lætitia, præteriti laboris asperitatem leniorem reddit: Non dissimiliter profectò, *quis nisi mentis inops*, Minervam in *scholis* relinquat, quamvis primâ fronte minùs venusta videatur, *Dianam* sequuturus, quæ utcunque temporaneâ *nos* perfundere videatur voluptate, at nostras denuo *mentes* doloriferi exagitabit

Exempl. aculeis? Proponite vobis *(Juvenes Philomusi!)* heroïca illa antiquorum *exempla*, *Semideos* illos imitamini *Antistites*, qui *Minervam* in studiis & laboribus, quàm *Dianam* in voluptatibus, maluerunt sequi. Quæro

abs

abs te *Hercules*, quibus *tu* tandem gradibus, aſcenderis in *cœlum*? quomodo (quæſo) *tu* tam nobilis, tam celebris factus ſis? profectò licèt *ipſe* jaceas jam ſepultus, *tuum* tamen nos ſat canorè alloquitur hodie *exemplum*, te (ſcilicet) per tuos labores verè *Herculeos* evaſiſſe inclytum. Poſſim *te* Ariſtoteles, te O Plato, *te* Socrates, *te* Cleanthes, quos nequeo, ut velim, oſtiatim ſalutare. Te *teſtem* appello, mi Diogenes, Teſt. tuóſque *teſtor* conſopitos cineres, qui dixiſſe diceris, *te malle ſalem Athenis lingere* cum Minervâ, & graviſſimis literarum ſtudiis, in *dolio* tuo fatigari, quàm *ſolium* Alexandri, aut Crateri voluptates poſſidere.

Sed quiſnam *ille* eſt, quem audio, *ſuſurrus?* Object. quis eſt? (aliquempiam enim mihi audire videor) qui jurejurando aſſerit jucundiſſimum eſſe, *odoram canum vim*, toto inſectari die; *cervos* in retia cogere, *lepores* venari, & voluptates, quas præbet *Diana*, deguſtare. Quid audio? *pecudiſ*-ne vocem, an *hominis?* Confu. ſylva ad pecudes, & feras potiùs, quàm ad homines delectandos deſtinatur; Nos decet *libros*, & *literas*, non *lupos* aut *lepores* venari. Adeóne verò, in ipſas temporum *fæces*, & *ſentinam* vitiorum incidimus, ut *Bacchus Apollini*, *Venus Palladi*, *Vacuna Calliope*, & *Diana Minervæ* præferatur? quis *hæc* antea fando audivit? quis audiendo non incandeſcat? quiſve *videndo*, ignem & flammas non concipiat? Sed *vos* (*nobilior propago*, *igniculi heroïci!*) cogitate quæſo, quòd *honor*, quòd *dignitas*, quòd *eruditio*, & quòd *ſapientia*, laboribus comparantur; quòd *venationes* & *luſus*, animos veſtros effœminatos Recapit. faciunt;

facium; quòd in *feras*, & *efferos* lupos, transforment. Macti igitur estote (*eruditi* condiscipuli!) & studii Oceano, *validis incumbite remis*; ad *Cleanthis lucernam* evigilate;

Pathop. *vita brevis, ars longa*: Sinite *Æsopi gallos*, unicum *hordei* granum, supra omnes *gemmas* expetere; *nuces* & nugas, *sylvas* & feras, venationes & *canes*, fatuis illis relinquite, qui malint *unicam* ludendi *dieculam*, quàm universam *doctrinam*. Rodant *canes isti* sua ossa; habeant *asini* suas paleas; at *mihi* & *vobis*, unus *dies*, una *hora*, in *Musarum studiis* transacta, omni, *lusuum*, & venationum *æternitati* præferenda est. Ex *voluptate* enim ignorantia, *dedecus*, & transitoria deliciarum titillatio tantùm acquiritur; ex his verò *studiis*, longè *uberrimam* gloriæ *segetem* percipietis, nullâ *verborum*, nullâ *temporis* falce demetendam.

Dixi.

Dianam in sylvis, *quàm Minervam in* scholis *comitari* præstat.

Commilitones suavissimi!

Opponens. *Alexandrum* illum *Macedonem*, orbis terrarum *Monarcham*, cùm nunciatum

Exord. esset, *Darium*, contra ipsum, *triginta* militum adducere *Myriades*; respondisse ferunt, *unum lanium multos ovium greges non metuisse*. Pari item ratione *ego*, utcunque *adversarius* meus,

meus, *cervinas* ſuas *copias*, numeroſas rationes, prolixam orationem, in *aciem* diſpoſuit, futiles tamen ejus probatiunculas, uno *veritatis* enſe, velut *gladio Delphico*, diſſecabo. Quis enim, quis (inquam) habuerit verſipelli huic *Crocodilo* fidem, qui quamvis *luſum* ſaltúmque, *ſylvas* & *lepores* in deliciis habeat, *vobis* tamen perſuaſum iri velit, *ſe* adeò eſſe literarum *ſtudioſum*, adeò inhærere chartis, noctéſque inſomnes agere malle, quò *Minervam in ſcholis comitetur*; quàm *venari*, *aucupari*, damas inſectari, voluptatibus indulgere, & denique quàm *Dianam in ſylvis comitari?* Expo.

Sed ea eſt *hominum* natura, ut non ad labores ſolùm, cum *bobus*, vel *aſinis* perferendos, facta ſit: ſed ut *melleam* voluptatis deguſtare poſſit *dulcedinem*! Potes *tu* ſtudere (*mi ſtudioſiſſime Antagoniſta!*) potes *tu* inhærere totus libro? potes tu obnixè *labores* pati? poteſt hoc & *bos*, poteſt & aſinus (imò labores longè majores quàm tu) ſuſtinere. Sed cedò *mihi* virum, qui uti didicit *voluptatibus*, qui novit genio judulgere, & vitæ tempus à Deo præſtitutum, lætus & hilaris tranſigere; qui poteſt in ſucreſcente ætatis ſuæ *vere* luxuriare; & vires à naturâ datas fortiter exerere. *Anaxagoram* ferunt, è vivis modò exceſſurum, omnes omnino honorarios ritus recuſaſſe, quibus *ſui* illum, *cives* amici decorare ſtatuiſſent, *unicum* hoc in votis habens; *ut quo die mortem eſſet obiturus, omnes pueri, qui artibus mechanicis; omnes ſcholaſtici, qui liberalibus ſcientiis, operam navaſſent ſuam* (ab omni labore feriati) *diem illum feſtum quotannis agerent.* Egregium profectò Confirm. à cauſa. Non ideo vivimus ut ſtudeamus, ſed ideo ſtudemus ut ſuaviter vivamus. *Eraſ.*

profectò factum, & postulatum *Philosopho* quàm dignissimum! A quibus enim *juvenes*, in ipsâ studiorum *incude* positi, potiùs exspectarent *vigiliarum* suarum *intermissionem*, quàm ab illis, qui *sub eâdem* olim *ferulâ* meruissent; qui cum dispendio bonæ valetudinis, eandem lucubrationum fuliginem combibissent? Noverunt *illi*, quàm præruptus sit *Parnassi* montis ascensus; quàm salebrosa sit *via*, ad Helicona ducens. Idcirco ut *diversoria*, & hospitii loca necessaria sunt, *iter* longiusculum *suscepturo*; ità respirandi potestas nobis est danda, ut ad *lusus* & jocos, ad *sylvas* & venationes divertamus. Quotus enim quisque reperitur è *vobis*, qui non malit *feriari*, quàm se laboribus *macerare*? qui *dies festos*, magno cum desiderio non exspectat? qui *ferias indictas*, arrectis auribus non hauriat? Rursus, quanto cũ dolore, redit *agricolis labor actus in orbem?* quanto cũ cruciatu pueri in pistrinũ literariũ detruduntur? quantis cum *lacrymis*, *verbis*, & *verberibus* adacti? Nec immeritò: nonne enim est *ille* stultus miles, qui se in *prælium* trudere velit, & gladiis *hostium* strictis objicere, cùm liceret *in pace vivere*, otio frui, & voluptatibus? pari ratione *ego*, *illum* non stultum, sed *insanum* judico, qui exoptat *Minervam potiùs in scholis, quàm Dianam in sylvis comitari*. Quemadmodum enim vita illarum *bestiarum*, aviúmque longè est jucundior quæ suâ in saltu & in nemoribus, fruuntur libertate, pastúmque & potum habent, hinc illinc conquisitum, quàm cicurum, quæ in *crate* aut *aviario* asservantur: simili sanè modo non potest non *miserrima* eorum esse vitæ conditio,

Contrar.

Simil.

conditio, qui in parietibus, in *ſcholis*, in *muſæis* ſuis includuntur, nullâ potiti refectione, præ *illorum* feliciori vitæ ratione, qui in ſylvis vagantur, qui voluptatibus perfruuntur, qui *lucos indagine cingunt*, & *timidos cogunt in retia cervos*; adeò *Dianam in ſylvis comitari juvat*. Quid tu (ſapientiſſime Philoſophorum) tu (inquam) O *Socrates?* annon *tu* pueriliter ſæpe cum filio luſiſti tuo, equitâſti in *arundine longâ*, ſaltationes non ſolùm ptobâſtî, verùm etiam *ſenex* didiciſti? O ſi tu *Hippolyte* jam inter vivos eſſes, perſuaſum habeo, *te* meam velle tuo patrocinio opinionem, ab impetuoſo, & petulanti *adverſarii* mei inſultu vindicare. —— Exempl.

Tu enim ſolebas *canibus* delectari, tu mandare ſociis tuis *umbroſas ſylvas cingere*, & *ſcandere colles, ſemper canos nive Riphæâ. Tu canibus tacitis habenas laxari velis, tu acres Moloſſos & pugnaces Creſſas, trito vinculis* collo coërcere, quò minùs in *feras* obvias, rapidiſſimo curſu deferantur. *Tecum* etiam ſentit, & in *tuam* conjurat opinionem *Xenophon*, qui magnis encomiis artem *venaticam* extulit, & *ſophiſtas* reprehendit, qui in pulvere ſcholaſtico, ſaluberrimum iſthoc exercitium faſtidientes, de rebus inanibus contenderunt. Hinc *Plato* venatorem, equis & *canibus*, & corporis viribus deſtitui omnino prohibet. Imò quid aliud ferè *Magnates*, quàm venantur? *Nobile* quidem exercitium eſt venatio; *ſtudiis* autem *impalleſcere*, neminem niſi ſtrigoſos, imbelles, *exangues* vidimus; proinde *Dianam in ſylvis, comitari præſtat*. Sed *tacitos* hìc ſubaudire videor aliquorum *ſuſurros*, qui ogganiunt *nobis*, venatio- Senec. Hyp. act. 1. Teſt. Objectio.

venationem, & *voluptatem*, maximam esse generosæ juventutis perniciem, & pretiosas suas *horas*, floridiorem ætatem, (velut immensâ quâdam voragine) absordere: hinc adeò esse, ut *nobiles*, omni vitiorum genere sæpius inquinentur, & in ipsâ *scelerum* sentinâ, & voraginosâ vitiorum *Charybdi*, turpissimè & *bellùinè* volutent. Sed ista sunt *cæcorum* de *coloribus* judicia: *miseri* illi *homunciones*, ignorant quantum honoris, quantum temperantiæ sit inter *viros generosissimos*, qui totos aliquando jejunant dies, & vitam vivunt *Diis* persimilem. Sed ad *portum*, jam tandem fessa nostra festinat carina; Cùm itaque varias præbet *Diana* voluptates, cùm *Pan*, *Fauni*, *Satyri*, *Dryades*, *Sylvani*, *Semidei*, illi sunt comites; quorum *omnes* sano fruuntur corpore, integráque præditi valetudine, habent membra succi & sanguinis plena; cùm ad labores, ad *militiam* aptiores evadant, qui venationibus indulgent, & feras *odoro canum vi* insectantur; cùm autem qui recreationes has fugiunt, molestiis se plurimis *enervent*, laboribus *macerent*, curis conficiant, *morbis* varios, imò *mortem* sibi præproperam plerumque accersant, & ratiùs in *annosam* provehantur *senectutem*: nemo autem ullum unquam à *lusu* & otiis, à *feriis* & jocis, à venationibus & voluptatibus detrimentum acceperit; nullus unquam nos *catarrhus*, *nulla febris*, lippitudine, *nullæ*, *nos* infestârint: Prodeas tu tandem aliquando (*Antagonista mi!*) faciem ut inspiciamus tuam, respondeme mihi quare sunt adeò *pallidæ* tibi & *exsangues genæ*? quid est quòd *ægrotes* toties? quid toties *doleas* capite? *labores* stomacho?

Confut.

Conclus.

Per Recap.

ſtomacho? cur *pallor in ore ſedet, macies in corpore toto*? Annon hæc à ſtudiis, à ſcholis multùm venerandæ tibi *Minervæ*? credo equidem, nec vana fides. Pathet.

Valeas itaque *Tu* cum ſtudiis tuis, vade cum *libris*, depereas *Tu Muſas*, cominare *Tu Minervam* tuam, & cæteram *muliebrem turbam*; *ego* interim, & omnes mei commilitones, *Heroïnam* noſtram *Dianam*, in ſylvis ſequemur; ſequemur *canes* venaticos, amabimus aucupia, *lepores* & lepidas alias voluptates diſſuaviabimur. Claudam omnia cum Virgiliano illo Corydone.

——*Habitârunt* Dii *quoque ſylvas*,
Dardaniúſque Paris; Pallas, *quas condidit, arces*
Ipſa colat; nobis placeant ante omnia ſylvæ.

Dixi.

Ambigitur, utrùm præſtet, Minervam in Scholis, quàm Dianam in ſylvis comitari.

Heliconia juventus! } Moderator.
Minervæ filioli! }

SImillima mihi videtur hæc, quam audiſtis, *Agonomachia*, celebratæ illi *Ajacis* & *Ulyſſis*, apud *Græcos*, pro *Achillis* armis contentioni; *vos* autem, qui circumcirca *confluxiſtis*, coronam illam *procerum*, & militum *illos* undique conſtipantium, repræſentatis; Exord.

utrumque

utrumque vidiſtis *ducem*, in hâc arenâ, fortiſſimè deſudantem; utrinque ſonoros *bombardarum* boatus audiviſtis, & utriuſque *exercitûs* arma crepitantia. Exuendæ jam *loricæ*, complicanda *vexilla*, & utrique *aciei* canendum receptui. Sed cum *dubio Martis* utrinque pugnatum eſt, *dubium* etiam ego animi ſum, utri jam *palma* ſit deferenda. *Tu* enim *Minervæ* partes aſſeruiſti ſtrenuè, & tu *Dianæ* vindicâſti viriliter. Quid jam faciam *ego*, qui ad haſce lites dirimendas huc conſcenderim; vereor nè *Paridis* à me fiat judicium; Venerem *Palladi*, Venerem *Junoni*, Dianam *Minervæ*, indigniorem digniori præponendo. Verùm enimvero quod de *Jove* fingunt Poëtæ, *cæcam eam eſſe*: *ego* itidem omnis *præjudicii*, vel tegam, vel effodiam mihi *oculos*, æquâ *trutinans* lance utramque opinionem.

1. Opponentis orationis eventilat validitatem.

Magna proculdubio ſunt emolumenta, quæ *juventuti*, teneriſque puerorum corporibus, ex ſylvis, ex venationibus, ex *luſibus*, obtingunt: hinc *acies* mentis acutior efficitur, & ad altiores cogitationes elevatur; hinc amiſſæ, fractæ, & *exhauſtæ* virorum *vires* recolliguntur; hinc paratiores efficimur ad militiam, & ad omnia ferè laborum genera, quæ *delicatula* illa *corpora*, ſub tecto quotidie deſidentia, quæ tenera *Mercurialium* virorum cutis & caro, nullo ſuſtinuerint modo. Hinc optimi *legiſlatores*, curam habuerunt recreationum, & exercitiorum, quibus juvenum vires exerantur. Annon ob hanc ſolummodo cauſam, *Ludi Olympici*, *Pythiique* inſtituebantur olim ab *Apolline*, *Hercule*, aliiſve viris ſapientibus? Quis unquam *rex*, qui

qui joculare bellum prius in *feras*, (ceu tot hoſtes) exercere non ſolet, quàm hoſtes reverâ *feros* aggreſſus ſit? Quid memorem magnum illum *Æneam*, filium ejus *Aſcanium*; cæteróſque nobiles *Trojanos*, qui *apros*, damas, & *fulvos* in montibus *leones* inſectabantur? Te etiam, caſtiſſime *Hippolyte*, te delectavit hoc venandi ſtudium, & caſtam *Dianam*, in montium jugis *comitandi*: Tu ſolebas *indagine lucos cingere, & in ſylvis per mille rubeta leones, & pavidas agitare feras*——Hoc idem eſt iſtud, quod *te* (nobiliſſime *Cyre!*) delectavit plurimùm, *Tibíque* (invictiſſime *Alexander!*) ad orbem univerſum debellandum immenſos addidit animos. Quinimo tantæ profectò voluptates ſunt in *ſylvis*, tam variæ in *venatu* delectationes, ut nemini mirum videri debeat, ſi *maneat ſub Jove frigido venator, teneræ conjugis immemor, ſeu viſa eſt canibus cerva fidelibus, ceu rupit teretes Marſus aper plagas.* Miram enim haurit oblectationem cùm Hor. Od. 1.

——*pavidos formidine cervos*
Terret, & eſt illi præda benigna lepus.

Quid igitur plures pariat voluptates, quàm invia *ſylvarum* luſtra, canibus venaticis penetrare, & *Dianam*, nemorum cuſtodem, in feris indagandis comitari?

Quin & magnum ſanè potioris vitæ inſtituti, hoc venationis ſtudium promittere, & præbere videtur ſimilitudinem. Quippe *primâ* quaſi *fronte* tam probabilem rationis, & veritatis ſpeciem habet hæc vivendi, & *venandi* ratio, ut *Argi* centenos *oculos* (quos olim

Comparatio utriusque.

olim Mercurius) fallere posse videatur. Atqui *laruam* detrahite; & pulcri *Narcissi* loco, turpem *Thersitem* invenietis; *oculatius* igitur hanc rem indagate, & *sagaci nare* odorantes, comperietis *venationis* exercitium, ad *corporis* tantummodo robur confirmandum valere; cùm *mens* interea, languida, ignara, & vel in ipso *ignorantiæ* antro tumulata jaceat. Quod si quando ludicris hisce exercitiis, *robur* corporeum adauxerimus, quid quæso *magnum* quid *utile* nobismet ipsis acquisivimus? Si gloriamur de *robore*, ipsi *leones* nos longè superant; si de *volocitate*, *cervi* & damæ: si de *laborum*, frigoris, & *caloris* patientiâ, *asini*, *boves*, & *equi*, multis nos parasangis præierint. Mentis idcirco cura suscipienda est indies, nostræ *animæ* indoles, & *ingenium*, omni studio *acuendum*, & incitandum est. Relinquite igitur *corporis* curam, sylvas, feras, & venationes deserite; *libros* expetite, *animæque* tandem *vestræ* suscipite curam. Nam ut *extremæ est dementiæ*, *plumbeum* gladium, in *aureâ* vaginâ recondere, sic itidem *plumbeam*, & *ferream animam*, omnis eruditionis expertem, in *corpore* forti & *venusto*.

Remotio objiciend.

Sed *hoc*, multos à *Musarum* castris longè deterret, quòd *nullas* putant inibi voluptates, nullas *delicias*, sed *austeritatem* in fronte penè *Stoïcam*; cùm hilarem *intus* mentem lætum cor non videant: Judicant enim de *literarum studiis* homines moderni, ut olim de *Socrate* Physiognomus; quem quoniam videbat, *taciturnum*, subtristem & (*facie tenus*) ingenio minùs defæcato; bardum *illum* esse & fungum judicavit, nullóque

nullóque humanioris literaturæ conditum ſale; ſimili planè modo *nani*, & homunciones iſti, quoniam in *Minervæ*, & *Muſarum* facie, *riſum* & *jocos*, in literarum *ſtudiis*, *luxum* & *crapulas* non conſpiciunt; *Apollinem* de auſteritate criminantur; *Muſas* ſeveras, & *Melancholicas* exclamant; cùm *nulla* ullibi ſit *tam ſincera voluptas*, tam immixtum gaudium, quàm inter *ſtudioſos*, in profectu *literarum*. Hæc autem hominum *monſtra*, qui *literarum* ſtudia hiſce *onerant* mendaciis, *vellicant* conviciis, à *bobus* nihil differunt, niſi quòd non *mugiant*; facies eorum ſtupida eſt, *aſpectus* hebes, quorum ego *vos*, non omnino velim, *armenta* ſequi; utcunque enim *aureos* voluptatum *montes* pollicentur, *fumos* tamen ſolummodo *vendunt*, venenata *pocula* melle oblinunt, & *Sirenii* cantûs prætextu, ſubmergunt plurimos. Cedat itaque *Diana* Minervæ, *ſylvæ* ſcholis, & orationis *lepori* lepores. Vos *juvenes*, acriter ſtudete, inſomnes noctes traducite, ut *mentem* potiùs ornatam virtute, quàm *corpus* viribus robuſtum habeatis; Sinite, (neque æmulamini) *Corydonem*, & *Pana*, qui *ruri* habitant, totum diem conſumere in voluptatibus, ſiquidem ex venationibus, *efferos* ferarum *mores* ediſcetis facilè; ſed *ſtudiis literarum* immortalem veſtri nominis memoriam poſteritati relinquetis. Si igitur *me*, hâc in cauſâ *Judicem* conſtituerîtis, optimè *mecum* actum putabo, ſi *mihi* liceat, *ſalem* cum Minervâ, *Athenis lingere*, in *Diogenis dolio* ſecurè ſtudere, *ego* præ unâ aut alterâ, tam *ſacræ* cognitionis portiunculâ, luxum *Sardanapali*, divitias *Midæ*, *Alexandri* ſolium, & (ut verbo dicam) Concluſ.

dicam) *phaleratas omnes* voluptarum *illecebras* vitioſâ nuce non divenderem. Non poſſum ergò quin *dicam*, & *pronunciem* quid *ſentio*, & *tecum* (erudite condiſcipule!) qui tuam primò ſuaviter oſtendiſti *Suadam*, tecum (inquam) in *tuam* ire totus ſententiam, affirmaturus, *Longè eſſe optabilius*, *longè præſtantius*, Minervam *in ſcholis*, *quàm Dianam in ſylvis comitari.*

Dixi.

Orationes

Orationes, & Declamationes, habitæ in Scholâ *Lincolnienſi*, coram *Reverendiſſimis* Eccleſiæ Cathedralis *Dignitatibus:*

Necnon, coram venerabili *Civitatis* Prætore, & *Senatu*, benigniſſimis *Scholæ* iſtius compatronis, *viſitatoribus*, in Scholæ miſſione *Natalium*.
Anni 1624.

Oratio Salutatoria.

Millies ſalvete *Veneranda* (*quotquot eſtis, in hoc celebri conventu*) *capita!* omnes *ſigillatim*, ſinguli *conjunctim* ſalvete *Millies*.

IN occurſum *vobis* venio, iſtarum Ego *Apollinis* ædium, *admiſſionalis*, ut veſtrum huc auſpicatiſſimum adventum, verbis gratularer ſalutatoriis, *Intus*, hìc, quæ ſumus *turba*, mirandam iſtam dignationem, *veſtros* omnium *ſervulos* quàm humillimos inviſendi, animo perquam

perquàm gratissimo, supplices agnoscimus. *Causam* verò, cur vestram tam ambitiosâ *invitatione*, exposcimus præsentiam, jam paucis accipitote.

Minervæ affinis quædam, & *pedissequa*, quæ has incolit ædes, cui nomen, domina SCHOLA, Prisciano *Apollinis* signifero jam diu maritata, cùm ex eo etiam *prægnaret*; sensitque se confestim *puerperio* decubituram, *Materteras* suas omnes ex *Helicone* accersivit, novem *Musas*, tres *Gratias*, almámque denuo præsentiæ vestræ *Lucinam*; quam, ut manum adjutricem apponat, & propitiam agat *obstetricem*, humillimis, quibus potest, obtestatur precibus. Metuit enim *mea* jam uterum gestans *Domina*, (quod *puerperæ* solent aliæ,) suarum in *partu* defectum virium, & extrinsecus accessuram *fœtui* injuriam. *Vos* autem probè defungemini *obstreticis* officio, si *ipsi* jam parturienti animos feceritis; & teneram *hanc*, quam enixura est, ex *cerebello* prolem, (*Aviæ* hâc in re haud ità multùm dissimilis *suæ*, quam cerebro *Jovis* natam comminiscuntur) in vestræ tutelæ *gremium* susceptam, à tetrico *maledicorum*, vituperonum *rictu* eripueritis, qui Dominæ hujus partum *literarium*, incesto ore laniaturi sunt, non secus ac *Saturnus*, ille vetustissimus helluo, qui suos ipsius *filios* devorâsse dicitur. Atque hæc *una* (si placet) & *unica* ratio, nos impulit, ut geminatis votis, frequentiam *hodie* vestram, jam diu à *vobis* optaremus solliciti; & jam nunc *vos* compotes, congratulemur. Quod reliquum est, *patent* hæ fores semper *vobis*, idque meritissimè; quippe sine vestrâ omnium

omnium indulgentiâ, nè nobis quidem *patérent* hodie, aut unquam ante hac patuiſſent. *Servulus* veſter, optimè ſe functum legatione ſuâ exiſtimabit, ſi dignitati veſtræ placuerit, interiora *Dominæ* ſuæ penetralia aliquantiſper luſtrare, illuſtrare; in *quibus* ſperamus futurum, ut aliquod vobis (præſertim *propitiis*) & oculis & *auribus* dignum exhibeatur.

Dixi.

Eriſtica.

Veneranda corona!

HOdiernus, tam honorandæ frequentiæ, in ædes haſce *Minervales*, conventus, non abſimilis *mihi* videtur celeberrimo illi, *populum* undecunque, & *magnatum*, ad ludos *Pythios*, & *Olympicos*, confluxui; quibus *comitiis*, fama eſt, interfuiſſe, multifarios omnium generum concertatores, *Muſicos*, Laniſtas, *Palæſtritas*, & quæ præterea, cunque excogitari poſſent γυμάσματα, in quibus vel robur *corporis*, vel *animi* vires, quiſque ſuas experiretur: Pariter & *hic* (ut ſtatim videbitis) *Ajacem* & *Ulyſſem*, pro *Achillis* panopliâ; *Æſchinem* & *Demoſthenem* pro *Suadâ ſuâ*; *Hippomanem* & *Atalantam* pro *pomis* aureis, in *arenâ* hâc *literariâ* (ut olim *pulvere Trœico nigrum Merionem*,) pro Hor. virili ſuâ *luctantes* videbitis. Et nè forſan requirantur *hìc* (qui apud *illos*) Reges, *optimates*, Duces, *Satrapæ*, iſtorum certa-

minum inſpectores; ecce *vos* (utramque illam impleturi paginam) *Heroës* adeſtis *literarii*; puerilis hujus *pancratii* ſpectatores. *Animis* itaque adeſte, & favete *linguis*, dum prodierint *iſti* (quos narro) *Antagoniſtæ* Βεγβῆιον, pro quo contendunt, aureum *pomum* quod inter illos mittitur, eſt *aureum* illud *Alexandri*, de præceptore ſuo elo- " *gium*, ſe (nimirum) plus multò *Ariſtoteli*, " *præceptori*, *quàm Philippo patri debuiſſe*. Ingreditor itaque theatrum *prior* tu *orator* futurus, aſcende *roſtra*, ſpecimen ede *tuæ* (ſi quam habes) *ſuadæ*, *nos* interim ſuſpenſas ſpondemus *aures*, & *altum* (penè dixeram *Pythagoricum*) *ſilentium* pollicemur.——

Dixi.

Defend. *Alexander plus debet Ariſtoteli præceptori, quàm Philippo patri.*

Ornatiſſimi Domini!
Auritiſſimi auditores!

Exord. MEmoriæ proditum eſt, *Demoſthenem* (omnium *Græcorum* diſertiſſimum) interrogatum, *quot* eſſent neceſſaria ad *orationem* habendam, reſpondiſſe *tria*; primum *actionem*, ſecundum *actionem*, tertium *actionem*; Quibus verbis nihil aliud voluit innuere, quàm *Actionis* in oratoriâ facultate *dignitatem*: Sic exercitatiſſimus quidam *belli* dux, reſpondit *magno* cuidam *Principi*, ad quidam ait, in *Demoſthenis* ipſius nunc orationibus, magnam *Demoſthenis* abeſſe partem, ſcilicet *actionem* pronunciantis.

Vid. Alſted. Encyclopæd. lib. 19. orat. de cauſis corrupt. Schol. Idcirco

bellum

bellum feliciter gerendum, *tria* requiri; primò *pecuniam*, ſecundò *pecuniam*, tertiò itidem *pecuniam*. Me ſi quis interroget, *quot* ſint *columnæ* ſtatûs *eccleſiaſtici* & politici, reſpondebo *tres*, primò *ſcholam*, ſecundò *ſcholam*, tertiò *ſcholam*. Tanta enim eſt *ſcholarum* neceſſitas, utilitas tanta, ut abſque *illis* ſi ſit, *puerilia* noſtra, neceſſe eſt in *belluas*, in immanſuetos, inhumanos prorſus mores, in *monſtra* denique immania degeneret. Natura quippe, abſque *diſciplina*, cæca eſt, & velut ingens ille *Polyphemus* ſine oculo, *navis* ſine nauclero, *corpus* ſine animâ. *Solum* telluris bonum, culturâ ceſſante, ſterileſcit, quantóque melius fuit *naturâ*, tantò evadit *neglectu* deterius. *Neglectis urenda filix innaſcitur agris*, inquit *Horatius* mihi in deliciis. *Parentes* quidem dant *nobis* ut ſimus *homines*, at *præceptores* efficiunt ut ſimus *boni*, eruditi, beati, & conſummati; adeò ut non immeritò dixiſſe videtur *Alexander*, ſe plus *Ariſoteli præceptori*, *quàm Philippo patri debuiſſe*. Propoſitio. Hâc ego de re, dum dixero, dum immenſum hunc tranavero *oceanum*, vos, quæſo *auditores* attendite, & adeſte *animis*, qui corporibus adeſtis, & quantum *præceptoribus* debeatis veſtris, agnoſcitote —— Quid enim ſunt *præceptores*, ac doctores *juventutis?* num (ut contemptim ubique nunc audiunt) triobolares *aſini*, plagoſi *Orbilii*, civitatum veſtrarum *mediaſtini*, mancipia? (Hoc enim eos *Hipponactæo* præconio, *terræ* filii, hodierni *Ganeones* inſigniunt) nequaquam certé. Confirmatio. Quin ut *Quintilianus* aït, alteri *parentes*, imò illis præſtantiores. A *parentibus* quæ accepimus *bona*, citò amittuntur. *Opes* quas

relinquunt *nobis*, novercantis fortunæ procellis subitò diffluntur: *corpus* quod ab illis traducitur, si sit *robustum*, Senectute enervatur; si *sanum*, morbis emasculatur; si *pulcrum*, febri unâ aut alterâ, devenustatur: sola autem *Animi* bona, qualia sunt *doctrina*, eruditio, *sapientia*, &c. quæ à *præceptoribus* haurimus, permanebunt, nec *morbis* deflorescunt, nec *senectate* lædantur, nec *Fortunæ* imperio subjiciuntur. De *nobilitate* si quis intumescat, de *Patritio* sanguine si quis ampulleſcat, dicam *eum* (si non admiserit *institutionem*, dicam inquam) *eum*, phaleratum *asinum*. Nobilitatem (hæreditate quasi paternâ) *Athenis* consecuti sunt *Paralus* & *Xantippus*; verùm quia præceptorem non admiserunt, familiam exornavere suam, ut maculæ, ac *verrucæ* faciem decorare consueverunt. Divites *Metelli* fuerunt *Romæ*, at quid illis profuerunt opes, qui stulti adeò erant, & stupidi, ut *Scipio Æmilianus*, de *matre* eorum, quasi *vates* prædixerit, *asinos eam parituram, si plures adhuc peperit filios.* Junium *Syllanum* bene nummatum, sed indoctum, *aureum pecudem* appellavit *Cæsar*: Atque hinc adeò est quod *Aristippus* dixerit, *melius longè mendicum fieri, quàm inerudituni*: ille enim solis pecuniis, *hic* autem ipsissimâ caret *humanitate*. Sine *educatione* mali *pueri*, pejores fiunt *adolescentes*, *viri* verò longè deterrimi; ut rectè orgnino *Plato* dixisse videatur, *hominem*, si rectam nactus fit disciplinam, *animalium* omnium *optimum*, at si non *bene* institutus fuerit, omnium *pessimum* evasurum.

Quamobrem, si verno *anni* tempore magnum

magnam cujuſque *patris-familiâs* videmus ſolicitudinem, nè lactescentes & molles germinum oculi, aut ſtillicidiis premantur, aut lædantur carbunculis; ſi adeò anxii ſint *agricolæ*, nè *uredine* arbores, *ſideratione* plantæ, *pruinis* ſegetes infeſtentur: Quid ni eandem in curam *parentes* incumberent, ut quos dono *Dei* ſingulari, conceſſos *liberos* habeant, peritis tradant *pædagogis* inſtituendos? M. T. *Cicero*, vir prudentiſſimus, ſi filium habeat *Marcum*, diſplicet, domi illum apud ſe detinere (ut indulgentiſſimi horum temporum *patres*, ſtolidæque, vel potius inſanæ *matres*) ſed *Athenas* ablegabit puerum ad *Cratippum*, ut præceptis, *inſtitutiſque* Philoſophiæ imbuatur. Quin & *Cyrus* ſibi acciverſet *Xenophontem*, Pericles *Anaxagoram*, Timotheus *Iſocratem*, quanquam ampliſſimis opibus, honoribus, & imperiis potentiſſimi. Hinc *Aretia* Ariſtippum, *Zenobia* filios, *Cornelia* Gracchos inſtituebat: Atque hinc adeò *Philippus* ille *Macedo* (de quo jam loquimur) nato filio ſuo *Alexandro*, non tam gaudebat, quòd *natus* eſſet ſibi *filius*, quàm quod tempore *Ariſtotelis* natus eſſet, *cui* traditur erudiendus——

——*Et premitur ratione animus, vincique laborat, Artificemque ſuo ducit ſub pollice vultum.* Perſ. Sat. 3. Atque hinc eſſe autumo, quod *præceptores* dicuntur *informare* pueros, ac ſi ipſius *formæ* initium oportet puerum ſoli *Præceptori* acceptum ferre. Indè etiam dicuntur *Erudire*; quoniam ut *ſtatuarius*, è *rudioribus* lapidibus, & lignis *impolitis*, ſuperflua tollendo, dolandóque ſic effinget, ut prima ligni, vel lapidis *natura*, vix deprehendi

queat: sic *literarius* quisque *Polycletus*, ex stupidis *stipitibus*, & Bœoticis puerorum *ingeniis*, viros effingat elimétque, ad stuporem usque egregios. *Paracelsum* ferunt, crebrò prædicâsse, si quis committeretur *ei*, ab incunabulis educandus, (qualem ipse *optaret*) se *effecturum Pharmacis, ut nunquam moreretur.* Quantum hâc in re præstiterit unquam *Paracelsus*, planè nescio; hoc tamen certo certius est, *pædagogos* literarum & *scientiæ* beatis, & *benedictis* (quæ vocant) medicamentis, effecturos, ut *vitam* vivamus *immortalem.* Nam si *vita* (quam vivunt homines) *sine literis mors est*, (quod affirmat *Seneca:*) *literatos* necesse est, *solos* vivere, *solos* immortales esse fateamur. Quocirca *præceptores* parentum *loco* *, vel etiam superiori (si possit) collocemus; unicè illos amemus; & in mentem revocemus quòd *Athenienses* olim, non sine causâ simulacrum *Amoris* juxta *Minervæ* statuam collocârint, nimirum ut *illam* quam *præceptoribus* debemus, *observantiam* indigitarent. Testantur historiæ *illos* semper secundâ *beari* fortunâ, qui hunc præceptoribus amorem exhibuêre; infelices autem & *inglorios* vixisse, qui *illos* neglexerint, aut odio habuerint.

Dii, majorum umbris tenuem & sine pondere terram, Spirantésque crocos, & in urna perpetuum ver, Qui præceptorem sancti voluêre parentis, Esse loco. *Juvenal. Satyr. 7. Exempl.*

Neronem cogitate, qui *Senecam* vilipendens, *eum* tandem interemit, & deinde in alia prolapsus execranda scelera. Agrippinæ *matri* fuæ, *Octaviæ* conjugi, *Antoniæ* amitæ, sibique *ipsi* (horrendum dictu!) manus tandem injecit violentas. Vice versâ *Trajanus*, qui *Plutarchum* unicè coluit præceptorem, ejus *præceptis*, veluti quâdam *cynosurâ*, vitæ suæ clavum dirigens, non solùm beatus

beatus in *vitâ* extitit, ſed & *mortuus*, poſt ſe, hoc elogium reliquit, ut *principibus* aliter poſtea non acclamaretur, quàm, *nè ſint feliciores Auguſto, meliores Trajano.*

Teſtaris *tu* hoc, *Piiſſime* Marce Antonine *Pie*, qui Magiſtrorum tuorum *imagines* aureas ſervâſti in *larario*, quorum ſepulcra floribus coronâſti, & ad *nominis* illorum, tanquam *numinis* mentionem factam, incurvâſti genua. Quid igitur *nos* annon horum veſtigia inſequentes, *præceptoribus* debitos tribuamus honores? annon *illos* parentibus habeamus chariores, qui ipſorum *corporum* quadantenus, *animorum* autem refingendorum omnino ſunt *parentes*; nec ut *eſſemus* tantùm, præſtant, ſed *bene* ut *ſimus* efficiunt? Jam quantò *animus* ſit *corpore* excellentior, tantò *pater* præceptore *inferior*: Homo enim verè eſt *animus* (non maſſa illa *carnea*, & figura quæ *oculis* cerni, aut *digito* monſtrari poteſt) qui corpore, *inſtrumenti* vice uſus eſt, ad diverſa munia peragenda. Ego igitur in unum, quaſi manipulum, omnia contrahens, dum vixero, *amorem* quem meo debeo *præceptori* agnoſcam maximum; & claudam *orationem* meam *auréſque* veſtras, illâ *Perſii* ad *Cornutum* Pædagogum

Teſtim. Peroratio.

Liberos ſuos priſci reges, *præceptorum* ferulis ac flagris, perinde ac infimæ ſortis aut conditionis peregrinæ *puerulos* ſubmitti voluerunt; ipſoſque *inſtitutores* ampliſſimis plerumque muneribus cumulaverunt. Sic *Marcus Antonius* Imperator *Frontoni* Philoſopho, quem dicendi *præceptorem* habuerit, ſtatuam erexit: ſic *Scipio* Africanus *Ennii* ſtatuam ſepulcro ſuo imponi: ſic *Archelaus*, ſibi *Euripidem* convivam adeſſe: ſic Trajanus *Romam* ingrediens Dionem *Pruſæum* curru ſuo donarum honorari: Sic Ptolomæus *Philopater*, templum Homero dedicari, voluerunt: Sic denique (ut à peregrina ad domeſticam tranſeamus hiſtoriam) *Clotharius* Sadragoſillum ludimagiſtrum, quòd *Dagoberti* filii pædagogus eſſet, *Ducatu* Aquitanico donavit —— *Tector. Epiſt.*

Satyr. 5.

ſuum, officii atteſtatione, quâ *tuas (mi obſervande!)* ſaluto *aures*, & ex *intimis* conteſtor, voveóque *pectoribus*; quòd *ego* hic *centenas auſim depoſcere voces, Ut quantum mihi te, ſinuoſo in pectore fixi, Voce traham purâ, totumque hoc verba reſignent; Quod latet arcanâ non enarrabile fibrâ.*

Dixi.

Opponens.

Plus debet Alexander Philippo patri, quàm Ariſtoteli præceptori.

Viri verè *Apollinares!*
& *vos* undique circumfuſa *corona!*

POmpeïus, cùm *Marcellinum* quendam ad faſtigatiſſimos in *Republicâ* evexiſſet honores, & is ad *Cæſaris* poſtmodo deficiens partes, liberiori (quàm par eſſet) linguâ, *Pompeïum* in ipſo *Senatu* eſſet inſectatus, *Pompeïus* graviter indignatus hominis *ingratitudini*, qui hoc ipſo, quod habebat, dignitatis, & eloquentiæ, in *eum*, cui acceptum ferendum eſſet, abutebatur, huuc eum in modum compeſcuit: "*Non te pudet, Marcelline, ei maledicere, cujus beneficio ex muto "factus es facundus, ex famelico eo productus, "ut vomitum non teneas?*

Iiſdem *ego* te, Antagoniſta mi (nàm *mutato nomine, de te, fabula narratur*) iiſdem (inquam) verbis, procacem nimis linguæ imminuam *tuæ* petulantiam: Non *te* pudet de

patre

patre tuo maledicere, cujus beneficio ex *nihilo* factus es, ut *esses*; ex *aliquo* demum ut *esses hoc* quod jam *es*? ——

——*Meritisne hac gratia tantis, Redditur? hâc vitam donatam dote rependis?* Non est istud cum *eiconiis* ἀντιπελαργεῖν, quæ *genetricum* senectam fovent, vitam tuentur. Dispudeat *te* tandem adeò magnifacere *Pædagogum*, ut præ illo sordeant *parentes*; meliores te docet mores *Menander*.

Δίκας γραφόμενος πρὸς γονεῖς μάνῃ τάλαν——

Complurimi verò, nunc dierum, omnem adeò exuêrunt frontem, ut quam habeant, eloquentiæ & naturæ donis in vituperium eorum qui *sibi* se dederint, abutantur. Non dissimiles hac in re, *mulo*, qui lacte materno impletus, calcibus petit lactantem. Degeneres enim isti *liberi*, in illos ingratæ linguæ eructant improperium, à quibus ad nauseam usque satiantur beneficiis. Næ *tu* Ascræe *senex*, verissimè de hodiernis moribus vaticinatus es! ——

Τέκνα γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντες ἔπεσσι
Σχέτλιοι, οὐ δὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν ἄγε.
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπο-θρεπτήρια-δοῖεν
Χεροδίκαι.

Multa sunt (*Auditores!*) multa sunt beneficia, quæ à *parentibus* accepimus: tanto eorum

Confirm. à causa.

eorum ære *nos* omnes obſtringimur, ut nullis omnino modis *ſolvendo* ſimus. Quid enim? an non primò nos *eſſe* fecerunt, *aluerunt*, ſuſtentavêrunt? Cui enim quæſo mortalium, ſuaviſſimam hujus lucis uſuram acceptam ferre, aut poſſumus, aut debemus, præterquam *parentibus?* Cætera *animalia* ab ipſo ſtatim partu ſibimet ipſis ſufficiunt, ad vitam ſuſtentandam, & propulſandam injuriam; at *homine* nihil miſerius, qui *dum oritur*, *moritur*, niſi parentum *cura* præpediret; qui *amplexu* cingunt, *oſcula* figunt, *faſciis* involvunt, cunis reficiunt. Neque hunc amorem experimur *infantuli* ſolùm, ſed & creſcentibus *nobis*, parentum cura concreſcit, conduplicantur labores. Quinam cedò ſunt qui de *victu* nobis parando ſunt ſolliciti? ecqui ſunt præter *parentes?* qui ſe duriſſimis ſtangunt laboribus, macerant vigiliis, ſuum defraudant *Genium*, unciatim conedunt, bibunt guttatim, ut mediocres nobis reponant facultates, Λιὰν γὸ δύσζηλοι ἐοῖς, ὅτι πᾶσι τοκῆες— ut Poëta——

O ineffabilem *parentum* amorem! O irrepenſabilem *beneficentiæ* cumulum! O inexhauſtum immenſæ bonitatis Oceanum! ——*Quæ lingua*, illorum *perſtringere curas*, *ferrea vel poterit vox?* Non ego (attentiſſimæ *aures!*) de paucorum racemis vindemiam facio; ſed *Senatus* antiquorum *univerſus*, huic ſententiæ ſuffragatur. Tuos (Mi *Cicero!*) appello manes, tuóſque teſtor conſopitos cineres; reviviſcas (quæſo) & quod dudum dixeris, impræſentiarum rurſus aſtrue. "Quod *chariſſimos nos habere debemus* "pa-

Teſtim.

"*parentes, quoniam dant nobis vitam, largiuntur*
"*patrimonium, concedunt libertatem, tradunt ci-*
"*vitatem.* Stipulatur *huic*, ille apud Euripidem, σέργω τὸν φύσαντα πρὸ πάντων βροτῶν μάλιστα.

Omnibus profectò ſeculis doctiſſimi, quique ac prudentiſſimi, honorem *parentibus* eundem cum *Diis*, putârunt eſſe referendum. Propono, & propino *vobis* pientiſſimi illius *Æneæ* exemplum, qui è *mediis* incenſæ Trojæ *ruderibus*, patrem humeris exportavit ſenem. Num remini *illum* putâſſe, cuipiam ſe mortalium, plus quàm patri *Anchiſæ* debuiſſe? Quis *filiam* illam ſatis mirari poteſt, quæ *patrem* ſuum cuſtodiæ traditum, veluti *infantem* uberibus lactare ſuis, non erubuit? Quis *Amphinomum* & *Anapium* dignè laudaverit, qui *parentes*, humeris ſuper-impoſitos, per medios *Ætnæ* ignes, cum ſummo ſuæ vitæ diſcrimine, ſubduxerunt? Exempl.

Videtis jam, (*Auditores!*) quàm ſanctiſſimè de *parentibus* ſenſerit antiquitas; quàm charum fuerit *parentis* nomen, quot quantiſque paraſangis, *circumforaneos* iſtos adverſarii mei *Pædagogos* anteverterint; Audiviſtis quid *ego* de parentibus ſenſerim, apud *vos* quid taciti cogitetis neſcio, *me* quod attinet, quam hactenus opinionem aſſeruſſe, dum *ſpiritus hos regit artus*, pro meâ virili propugnabo, *Me longè plus patri, quàm præceptori ſemper debiturum.* Epilog.

DIXI.

Quæſitum

Moderator. Quæſitum eſt: *Miniſ-ne debuit Alexander Philippo patri, quàm Ariſtoteli præceptori.*

Benignissimi animi!
Patientissimæ aures!

Minerva, è celsis *Olympi* descendens cacuminibus, inter dilectos *Dolii* filios cum *Ithacensibus* belligerantes, acerrimam statim pugnam sedatura, venit *dijudicatrix*. Quorum causâ dissidiorum explicatâ, anxiis aliquandiu æstuabat cogitationibus, quid in re diceret tam perarduâ: tandem autem (maturâ prius initâ deliberatione) *illos* hunc in modum affata est (*"Divisa capita! intricata utcunque sit inter vos dissensio, ego tamen in neutrius propendens partem, æquâ Justitiæ trutinâ, rem utramque collibrabo.*

Similimè, horam *ego* altercationis antagoniſtarum *Arbiter* qui sum, in *diversum* quasi, *duplici scindor in hamo*: quam ingressus viam, *utriusque* desiderio satisfaciam, & acerrimum dirimam inter *has* litigium: stat mihi animus, nudam inspicere rei naturam, veritatem ejus recti judicii ἀνατομὴ medullitus exossare, ut ulteriorum demum rixarum procellæ consilescat. Sedulâ quâ possum industriâ retexens, appriſiorum beneficiorum catalogum, quæ à *parentibus*, velut ab irriguis alicujus *fontis* scatebris, in *filios* exuberant: omnibus officii, obsequii & observantiæ vinculis, *liberos* parentibus astrictos esse judicavi; quippe qui in ipsius cuna-

cunabulis vagientes, tenero iſtorum *amores* alimonio (velut *agnus* materno *lacte*) exſatiantur; maximo eorum *educantur* impendio, ad *viriles* porrò provecti *annos*, hæredíolo, aut dote aliquâ, quæ parentes multo ſudore nuper acquiſierant, liberi fruuntur.

Quid autem, *è contra*, prodeſt alimentum? quid corpus robuſtum? quid largiſſima prædia? ni *pædagogum* inſuper parentem animorum, patris ope conquiſitum habeant, qui ſuccum illis diſciplinæ propinet nectareum? Vel quid iis divitiæ, aureos iuſuper non poſſidentes *Palladis* theſauros? ad quos perfruendos, *aurifodina*, inſtructoris labore, patefacta eſt. Jure igitur *Epicteus doctiores*, quàm *ditiores*, filios voluit eſſe relinquendos. Quid filii ſine *eruditione*? craſſi hercle & ſtupidiſſimi; *quâ* ſi voluerint ſemetipſos eſſe inſignitos, doctum aliquem adeunto *Ariſtotelem*, omnia expertum corrigere vitia, paratúmque. Quid *equus* habenâ non *domitus*? ferox & immanis; & quid *adoleſcentuli* primo ætatis flore maturéſcentes, caſtigantis eruditionis *fræno* non manſuefacti? *Neroues* prorſus & *Catilinæ*; fœtidis vitiorum lacunis volutantes. At verò *lympha* illa dulciſſima, quæ ex *Pieriis* ſcholis hauritur, iſtas *animorum* maculas, (quaſi *luſtrali* quædam *aqua*) eluens expurgabit; *Scholæ* enim ſolæ ſunt quæ *Cyclopicam* compeſcunt immanitatem, vitam corrigunt *Epicuream*, & Giganteam naturæ diſſringunt audaciam. Quænam obſecro eſt cauſa, quòd tot *bardos*, & fungos videris in *republicâ*? quòd tot *Damœ* & *Vappæ* in civitate? quoniam ſcilicet ſuum non habuerunt *Ariſtotelem*.

Ju-

Juventutis natura, *saxis* in lapicidinis est simillima; nulli inservitura usui, nisi artifex priùs *latomi* dextra accesserit. Proinde si vos (*Auditores*, quorum aures *mordaci* lotæ sunt *aceto*) multifaria quæ tum à *parentibus*, tum ab *institutoribus* accepimus beneficia, *vestris* simul pensiculetis animis, profectò mea fert opinio, *vos* in hanc omnino sententiam pedibus ituros, *Magnum* illum *Alexandrum* haud minimâ de causâ dixisse, *se multipliciori officio Aristoteli præceptori, quàm Philippo patri astrictum fuisse*: si enim horum alteruter *præeminentiæ* velit collationem instituere, idem (inquit *Seneca*) cum *rosâ* anemonam, cum *Pegaso* testudinem, conferre videatur.

Philippus pater, *vitæ* fuit largitor, & sustentator; at, nè solummodo viveret, *Apollineis* illum castris expertum fecit militem *Aristoteles*. Quemadmodum videmus ad fructus copiosos uberésque proferendos, *soli* bonitatem non sufficere, nisi periti insuper cultoris opera feliciter accedat: simili ratione juvenum ingenia non vi *naturæ*, ad rerum præstantiam, doctrinámque perfectam comparandam idonea sunt, nisi *pædagogus* aliquis incitet instructione, & genuina disciplinæ imbuat tinctura. *Plantam* quamprimum humo infigitur, huc illúcque facilè deflectimus, grandescentem verò nullâ vi eradicamus; eodem pariter modo *pueri*, ex Ephebis excedentes *cerei* sunt, in quemlibet Vitæ cursum inclinandi; *senescentes* autem, isto pergunt quo cœpêrunt pede, neque ab *incepto* dimoventur vitæ instituto——

Simil.

——o

——O millies igitur beatas *Reſpublicas* in quibus literarum aperta ſunt *Emporia*, ex quibus evadunt *Ulyſſes*, ſolertes ad bellum ſuſcipiendum! eruditi *Juſtiniani* ac pulcrè docti, ſalvam cuſtodire *civitatem!* quorum ope impietas funditus abſcindetur, juſtitia autem propagabitur. Majorum igitur *politici*, ſcribunt (& non immeritò) è *ſcholis* (ranquam fontibus) felicitatem *publicam*, & *privatam* non ſecus ac ab *Apollinis* capillis diſtillare. Proh *Jupiter!* quot *Codros*, Codróq; pauperiores, *Ipſæ* tantùm non *Cæſares* fecerunt? Quot plumbea *puerorum* ingenia, ad optimum quodque munus obeundum idonea? Uti igitur fruſtrà ſparguntur *ſemina*, ni ager fuerit exaratus; ità fruſtrà *juvenes* procreantur & aluntur, ni à *præceptore* aliquo informentur; cujus virtus & eruditio, abſque labore & diligentiâ, in animorum ſulcis non coaleſcunt. Quapropter *Achilles*, omnium ille *Græcorum* fortiſſimus, *Phœnicem* ità deamavit *præceptorem*, ut regni ſui *dimidium* ei impertiret, & iiſdem ſecum honoribus frui voluerit; *etſi*, inquit, "*multa mihi à patre dona contigerunt, à te tamen* "*tum longè majora, tum jucundiora.* Nónne *urſum* cernimus informes in *partu* catulos, poſtmodum lambendo formare? Ità qualem, ô qualem gignit pater filium, diuturnâ cujuſdam *Socratis* curâ, ni fiat ſapiens, prudentiáque expoliatur!——

Collatio utriuſque opinionis inter ſe.

Hâc attamen ſi viâ ſolùm inſiſterem aliámque præterirem, viderer ſanè injuſto illi non diſſimilis *Juliano*, qui de agro controverſo inter *Spartanos* & *Argivos* judex, de amicorum ſolùm jure diſputavit, & cum juſta

justa *aliorum* argumenta aures *ejus* non incurvarent, amicis dedit agros, *aliis* tametsi debitissimos. Intemeratam autem ego erubescerem sic violare *Justitiam* : nos igitur (*Auditores!*) non imminuimus *parentum* reverentiam, quam sanctam, sartam, inviolatam cupimus; non depeculamur rependendum *illis amoris* & *officii* nostri vectigal (imò in perpetuum *humanâ* exulet societate, qui debitam *illis* negaverit observantiam, in imas *Barathri* detrudatur cavernas; & *furiis* ibi exagitetur, qui omni *illos* officio, amore, *prosequio* non affecerit:) *hoc* tantùm volumus & *hoc* contendimus, ut effœtas *naturæ* vires, elumbem *ejus* agnoscatis sterilitatem, quæ nihil potest perfectum attingere, sine obstetricante *institutionis* operâ.

Magna sanè sunt (quis negat?) *genitorum* munera, propter quos *nascimur*, & suavissimam hanc *lucem* nobis contigit aspicere; nec minora quidem *illorum* beneficia, qui mentes nostras quodammodo dum *formant*, generant, æstimanda, *ipse* judico. Quod idem, confirmat illud *Euripideum* τὸ θρέψαι καὶ διδάσκειν ἐν βρότοισι, πολλάκις, πλείω ποιεῖ φίλτρα τοῦ φῦσαι τέκνα. Quis ergò vestrûm (*Auditores!*) quis est, qui semetipsum tam arctâ *præceptori* suo benevolentiâ non cogitabit esse devinctum, quàm *parentibus*, qui ad *vitam* conservandam omnia dederunt necessaria? *vos* enim ipsi, nisi *præceptoribus* septennales fuissetis *tirones*, cum hominibus qui *gloria* decorantur ornamentis, nullum haberetis contubernium. *Vos* igitur ahenea estote

scholis

ſcolis munitio, & *Olympiferi* Atlantes, *humeris* illas *veſtris* ſuffulcite.

Perſarum olim, & poſterruma *Romanorum* Reſpublica, legibus ſanxêrunt, ut *patres* liberos ſuos traderent erudiendos, nec admitterent *indoctos* ad detrimentum *Reipublicæ*: Sic lex *Falcidia*, quâ cautum erat, ut ob primum delictum *admoneretur* puer, ob ſecundum *vapulet*, ob tertium *ſuſpendatur*; & *pater* ipſe, tanquam reus facti, perpetuò exularet, ob neglectam *filii* inſtitutionem. Sed eò jam (*eheu!*) prolapſi ſumus dementiæ, ut licèt *ramos* atque fructus *arborum*, (honores ſcilicet *Reipublicæ*) magnificiant omnes; *radices* tamen & ſtirpes, (quæ ſunt *ſcholæ*,) curant pauciſſimi. *Multi* ſunt inter nos, (heu nimium multi!) *Cyclopes*, Centauri & *Therſitæ*, triſtia quædam, & *malignæ* ingenia, quorum iniquiſſimis *judiciis*, ſarcaſmis, *affinitis* clamoribus, *ſcholæ* ipſæ jamdiu vapulant; qui *omne oleum* ſe *perdere putant* quod impendent *ſcholis*; Dicam ego de *his*, & audacter dicam, *eos* inteſtinos eſſe reipublicæ literariæ *Catilinas*, cùm radiantia ſcholaſtici *ſolis* jubaria (quæ totam *Rempublicam* colluſtrant) offuſcare cupiant. *Neſcium* illi, ignari neſciunt, elogium illud *Gallorum* de ſcholâ illâ *Pariſienſi*, quam vocant *primogenitam regis filiam*. Verbum ſat——. Num igitur *ſolem* meritò non venceramur, ſine quo *dies* non eſſet? non *animam*, ſine quâ corpus contabeſceret? non *præceptores* veneremur, ſine quibus ipſâ protſus *humanitatem* exueremus? Dicâ igitur, & *vos* mecū dicturos Puto, rectè dixiſſe *Alexandrum*, ſe *plus Ariſtoteli præceptori*, quàm *Philippo patri* debuiſſe. Dixi. *Lau-*

Laurifer.

Dignissimi Domini!

PUerpera illa mulier Domina *Schola* (de quâ primò audivistis) cùm per *ostetricantem* vestræ patientiæ *opem*, fœtum sat numerosum, decem *gemellos*, fratres, uno hoc partu enixa est, (omnes ut sperat vitâ præditos, quippe singuli vagitu *vocem* ediderunt, quam dicunt esse vitæ indicium) Illa (inquam) Domina *Schola*, (quæ *salutes* vobis, suas mille, & millies commendatas cupit, *musis* & *gratiis* mutuo amplexu conjunctis) misit me ad *vos* veredarium, ut ulteriores aliquid vobis negotii exsinuet. Nempe cum *ipsa* adhuc infirma *jaceat* & languida; ut eos (quos jam peperit) *nutrix* aliqua foveat, educétque filiolos. *Nutrix* quædam est, aliquibus fortasse vestrûm, de *facie* nota, saltem apud singulos, ejus *fama* jam diu percrebuit, quæ nomine audit Alma *Academia*; vestrum hâc in re *consilium*, vestram hìc implorat *censuram*, quòd si alumnos *istos* Academiâ illâ dignos putetis, *Illámque* idoneam remini fore hisce *puerulis* alumnam; voluit (vestrâ cum veniâ) ut *hæc* sua *insignia*, *Laurea*, clavis, & *Grammatica*, ad eam cum filiolis deferantur suis.

Adesdum itaque tu S. V. qui es *maximus* natu fratrum, capias *maternam* benedictionem; En tibi *Lauream*, honorariam *primogenituræ* tuæ prærogativam. Submitte *caput*, *Indue*: capiat *sinistra* tua hanc *Grammaticam*; dextrâ tuâ hanc teneto *clavem*, quâ

quâcum pande tibi *Apollinis* adyta; & *Musarum* penetralia, novem, tuis fratribus referato; atque in gremium *nutricis* (quæ futura est) vestræ (*Almæ* scilicet *Academiæ*,) devolviminor. Illa, *scholæ*, matris vestræ gratiâ, benignè *vos* tractabit, & nutricio omnium *Artium Liberalium* nectare fovebit; usque dum ad ἀνμὸν vestram perveniatis, & ad plenam in literis maturitatem adolescatis. Facite ut *Scholæ* hujus (*genetricis* vestræ) *dolores*, quos in pariendis *vobis* sustinuit, grato semper agnoscatis animo. *Ite*, valete, *Cœlestes* vos sequuntor *benedictiones*, quas impetrabunt *vobis* non intermissæ *matris vestræ* precationes.——Valete——— Valete.

Valedictoria.

Honorandi Mæcenates, *& vos cætera circumfusa turba!*

HUmillimam *proni* petimus *lassæ* vestræ jamdudum, vereor, *patientiæ*, veniam: puerilem quæsumus indulgeatis, hanc *nobis* linguacitatem. Singulos sanè *nostrûm* hæc statim invasit *ambitio*, quamprimum *vos* huc invitandos audivimus, nè quispiam è *nobis*, vos dimittat insalutatos. Ecce igitur, quanto, quanto *aures* vestræ *nauseârunt* tædio! Lautiorum ferculorum loco, en coctam & recoctâ *cramben!* Sed *vos* (quâ estis humanitate) istud *nobis* facilè ignoscetis, si ex *ineffabili*

effabili observantiæ *nostræ*, erga *vos*, affectu evenisse, cogitare dignemini; *quos* ut nunquam *dignè* sat, & honoratè, sic nunquam *omnino* sat, *alloqui*, nos posse existimamus. —— More *Phœnissæ* illius *amasiæ*, suum depereantis *Æneam* (à cujus colloquio vix unquam divelli potuit) cui soror ——

Æneid. 4. *Indulge hospitio, causásque innectere morandi:*

Curavimus itaque ut *vos*, in hoc theatro *scholastico*, velut in *cælo Phœbus*, vel Carthagine *Æneas*, *quâ* potuimus arte (*quamtâ* auditis ambage) detineamini; & cum ulteriorem non possumus, non audemus, innectere moram, *Persarum* more *oculorum* radiatæ vestræ influentiæ, & aspectûs *solem*, non nisi *ex* imo haustis pectore suspiriis, *valere* jubemus. Veremur enim, nec immeritò veremur, opacas *vituperonum*, & nebulonum *nebulas*, & plusquam *Cymmerias* maledicorum *tenebras*, hemisphærium hoc literarium offuscaturas. Sed *redivivos*, sed reversuros speramus, quos jam dimittimus occiduos *soles*, & ut *anniversarium* hùc faciatis *commeatum*, obnixè petimus, ut hanc videatis (famulam vestram) *Scholam*, novo *quotannis* fœtu soboleſcentem; quo pacto *hæc* fortassis, (quam *hodie* primùm audivistis) blateranis *infantia*, discet denuo, tam dignissimos *Dominos*, articulatiùs salutare: *Valete* interim honoratissimi *Mæcenates*, valete cæteri candidissimi *Auditores*, universa simul *panegyri* valetò, *quorum* jam discedentium *autes*, & *labia*, mea valedicens *osculatur* oratio.

feliciter valete ——

Dixi.

Ora-

Orationes, Declamationésque habitæ, Anno 1625. coram iisdem Auditoribus, ad anniversariam illam intermissionem.

Salutatoria.

SAlvete Reverendissimi *Ecclesiarchæ*, ſcholæ hujus dignissimi *Patroni!* Salveto & *Tu* vigilantissime *Prætor!* gravissimi *Senatores!* vósque *Mæcenates* nostri! honorandi *Domini!* auditores quotquot adestis, *salvete* singuli!

Insuetum, *præsentiæ* tam *verendæ* quàm *reverendæ* jubar, tenellæ hujc *infantiæ* nostræ, oculos, *radiis* adeò offuscat suis, ut, tanquam *noctua* ad *solem*, nostra jam omnium *ingenii* caliget acies.

Jovem non sustinuit unicum *Ovidiana Semele*; nos autem multò minùs tot illustrissimos hujus cœli *politici* Joves, tot Reipub. *literariæ* Phœbos, orationis angustiâ excipere possumus. Quòd si igitur *vobis*, apparatus hic *noster*, minùs lautus, (*cum patera guttus, Campana supellex*, ut inquit *Horatius*) minùs arrideat; à *vestra* dignitate veniam impetrabit *nobis*, insueta vestra insignis *humanitas*. Nam in hoc *hodierno* conspectu vestro, & *anniversario* (quem indulgetis) huc *confluxu* perquàm gratissimo, jure nobis foret optandum, quod *ille* olim " optâsse dicitur, ut *Deus feneſtram aliquam in* " *pectoribus noſtris aperiret, ut hæc quæ concepi-* " *mus gaudia, non per anguſtas ſenſuum, oriſve*

noſtri

"*noſtri rimas, quaſi guttatim diſtillarent, ſed* "*patentibus pectorum portis prorumperent.* Et *vos* ipſi geſtientem *ſociorum* meorum *lætiam*, non ex *hilari* eorum, & exporrectâ *fronte* conjiceretis; ſed ex intimo *amoris*, & ſuæ erga *vos* obſervantiæ pectore ſpectaretis. Nec enim *nobis* ſolùm præbuiſtis *novum* ſingularis lætitiæ *argumentum*, verùm etiam *antiqui* beneficii memoriam renovâſtis hodie, ut *veſtram* poſtremi anni *benignitatem*, grati agnoſcamus. *Hic* enim eſt *dies*, qui noſtræ ſcholæ omnium in toto *anni* curſu illuxit ornatiſſimus; non *Solis* radiis, ſed *roſeis* veſtræ præſentiæ *ſplendoribus* illuſtratus; quibus complacitum eſt, balbutientem noſtræ *Minervæ* infantiam, horam unam aut alteram, *ferre* libentiſſimè, *audire* patienter. O ſi eandem hodie *nobis* indulgeatis veniam! O ſi eâdem *nos* dignemini benevolentiâ, ut veſtris auſpiciis *Scyllas*, *Syrtéſque* omnes prætervecti, feliciſſimum ſtudiorum noſtrorum portum, adſpirante *carbaſis* noſtris *veſtri* favoris *Favonio*, appelleremus! Sin conatus *noſtri* vobis diſplicerant, in tam placato *Neptuno* enatandi dabitur facultas naufragis——

——*en veſtris, humiles*
advolvimur aris!

Dixi.

Eriſtica

COnveniſtis huc (*Auditores*, patres, *patroni!*) ut *duellum* palæſtricum videatis *arbitri*, inter *germanos* fratres, quod *acerbiſſimum* futurum ſuſpicor, licèt *incruentum*. Nam quod *Ajax Ulyſſi*, ceu puſillanimi ducis objicit indicium, *nos*, qui diverſa à *Marte*, amplexamur caſtra, ſeriò defendimus, quòd

——*Tutius eſt multò fictis contendere verbis,*
Quàm pugnare manu——

Faceſſat hinc miſſile *Bellonæ* ferrum, exulent *gladii*, vulnera, & cicatrices, à *nobis*; qui eminus tantummodo pugnantes, facturi ſolàm ſumus linguale prælium.

Helenam illam, pro quâ certatur, *ego* curſim *vobis* diſſuaviandam exhibiturus venio; at verò *durum* (mehercule) figetis *oſculum*; nam ut olim *Apollo* (Daphne in *lignum* converſâ) *oſcula dat ligno*——Sic & *vos* qui *heroïnam* hanc viſuri veniſtis, *truncum* ſolummodo *oſculabimini*. Lignea eſt etenim noſtra *Helena*, & *Romano* prodit *cortice* amicta, *E quovis Ligno non fit Mercurius*. *Ligneq* igitur oratio, *Lignea* argumenta, & *Ligneam* hi ſtatuam pro *amaſiâ* capientes, *Ligneam* victoriam reportabunt. Ovid. Metam. lib. 1.

Aſcendite igitur Ligneum veſtrum ſuggeſtum, aſcendite (inquam) & veſtrum ex illo *ligno Mercurium* affabrè effictum, & pictũ videamus. *Mercurius* erat olim *Eloquentiæ* Deus; quæ, nè cui veſtrûm ſit mirum, ſi *ex quovis ligno*, cujuſlibet horum, *linguæ* & ingenii *dolabrâ* efformari, accuratè, non videatis; quandoquidem, ut mox audietis, *E quovis lingno non fit Mercurius*.——

Dixi.

E quovis ligno non fit Mercurius.

Auditores Selectissimi!

Exord. ARtium, & Scientiarum *semina* quædam & principia, *animæ* humanæ jam nascendæ, ingenita affirmat *Plato*; ideóque *Socrates* obstetrici seipsum assimilavit, his verbis, *in erudiendâ juventute, se nullam scientiam illis infundere, sed potiùs intus existentem educere.* Nam ut plantarum semina, *Sol* & *Cœlum* calore suo, & *influxu*, germinare faciunt, & fertilescere, non autem efficere possunt, ut fructus à suâ naturâ alienos producant, (*carduus* enim *non dabit uvas, Nec dabit inculta spicea serta rubus*) sed tantùm latentem *naturæ* vim eliciunt: similiter, teneræ *pueritiæ* instructores, *summâ* (quâ pollent) arte, *omni* (quâ possunt) industriâ, non possunt ex *quovis* puero eruditū discipli, ex *quolibet* humani generis *germine*, literatum virum efficere. Proinde *ex quovis ligno non fit Mercurius.* Elegantissimi cujus *adagii* sensus, hic maximè, ut opinor, est genuinus, quòd *ex tortuoso* quolibet nodosoque *ligno*, peritissimus omnium artifex, non ipse *Dædalus*, aut *Polycletus*, Mercurii *statuam* exculpere potest, aut exarare; nec multùm abludit, quod *ingeniorum* etiam *fabri*, artium liberalium *præceptores*, *ex quovis futili fungo*, & *stupido stipite*, politioris literaturæ *salem*, & *solem* emicando effulgere, incassum exspectant.

Nam

Nam ut in omni *Artis* opere, *ſubjectum* requiritur *idoneum*, & materia artificii *capax*; ità in naturâ ingeniorum, *anima* informationis capax, etiam vel *Cratippo* aut *Ariſtoteli*, eſt ſupponenda: adeò ut ſit pluſquam *Alchymiſta*, qui poteſt ex *plumbeis*, ferreis, *ſaxeis* ingeniis, *aureas* eruditionis bracteolas extrahere. *Marcus Tull. Cicero*, omnium (*quos* unquam vidit *Sol*) eloquentium *prudentiſſimus*, prudentium *eloquentiſſimus* (quem ut oratorum *Deum*, nos qui ſequimur, admiramur poſteritas) filium habuit *Marcum*, *Athenis* educatum, in ipſo *Muſarum* Helicone, ubi *Romanæ*, atque *Atticæ* linguæ ſuccum, & ſanguinem potuiſſet imbibere, ubi *præceptorem* habuit *Cratippum*, virum edocumataæ integritatis, (qui *eloquentiæ* muſculos, quodam ſtyli *fulmine* grandiùs intonando, exprimere ſoler) qui hanc incudem, diem noctémque ſollicitè tundebat; ut *Marcum* ſuum diſcipulum, eruditiorem in *Græcis*, peritiorem in *Latinis*, honeſtiorem in *moribus*, ad Ciceronem *patrem* dimitteret: veruntamen nec *Cratippus*, magnus ille literarum *Atlas*, peritiſſimus præceptor, nec *Athenæ* literarum *emporium*, Muſarum *domicilium*, nec doctorum *exempla*, qui ab omni fæce terrenâ, igne quodam divino excocti, vitam

Confirm. à cauſa.

Quàm multos ſtultos atque hebetes habuiſſe putas ſcholam *Socratis* ac *Platonis*, in quibus multos abſque præceptore ullo, per ſeipſos in altum evolâſſe, ut præceptores fierent aliorum qui præceptoribus caruiſſent: nullum Virgilio præceptorem legimus. *Horatius Flaccus* de ſuo nihil niſi quod *plagoſum* dixerit; verbera puerilium credo meminerat. *Cicero* autem ſuum laudibus ampliſſimis celebrare noluit, nec valuit. Contrà hujus filius, quantis præceptoribus, patre ſcilicet & *Cratippo*, illius ætatis philoſophorum principe, ſi quid ipſi credimus Ciceroni, quantus nebulo, quámque famoſæ ebrietatis evaſerit, notum eſt, qui ſolo patris vel tacentis aſpectu doctus ac ſobrius evaſiſſe debuerit. *Plato* ipſe &—— ſi *Socratis* magiſterio glorietur, major tamen eſt gloria *Socratem* exceſsiſſe, quàm ſub *Socrate* didiciſſe. *Franc. Petrarch* —— ——

degerunt omni argento, omni nive candidiorem, nihil horum omnium, vel *hilum* quidem illi profuerunt,

Juven. Sat. 7. ——*Sed lævâ in parte mamillæ*
Nil ſalit Arcadico juveni——

Meduſæis enim vitiorum prodigiis inquinatus, bipedum nequiſſimus, ſcelerum vexillifer, ipſâ nequitiâ nequior, ipſâ barbarie barbarior, perſonatus literator (qui nè per tranſennam literas inſpexerat) domum regreditur. Ab *aſino* igitur quærunt *lanam*, undas ex pumice, qui è quolibet *puero* literatum virum, ex quovis *ligno* Mercurium, ſe putant effecturos. Non poteſt agricola omnem *agrum* fertilem efficere, ut omnem pariat frumenti ſpeciem—Namque *hìc ſegetes veniunt, illìc felicìus uva Naſcuntur.*—*Neque enim omnis fert omnia tellus.* Arbor ſilveſtris, etiamſi in optimo plantetur horto, ſummáque arte excolatur, nunquam dabit *mitia* poma. *Bos* quamvis peritum habeat domitorem, ad *curſum*, aut bellum non valebit. Quis unquam venator, tigres, lupos, leones cicuravit, aut ferinam naturam fecit exuere? Nam ut in *triviis* jactatur compitalibus,——*vitia naturalia non pelluntur arte*; nec aliquid agit ultra vires. In eodem prato, *bos* herbam quærit, *Canis* leporem, *ciconia* lacertos. *Naturæ ſequitur ſemina quodque ſuæ.* In eodem cœlo *Jupiter* ad occaſum, *Venus* ad ortum, *Sol Boream*, *Luna* auſtrum verſùs, circumrotatur, *naturalem* ſibi perficientes *motum*. Liberorum veſtrorum *ingenia*, urnis figulinis ſimillima ſunt,

sunt, quarum multas, in ipsum etiamsi *oceanum* simul injeceritis, *aliæ* tamen *aliis* citiùs erunt impletæ, avidiúsque circumfusam aquam imbibent: Si *lagenam*, latum habentem orificium, *ampullam* autem cum angustâ, quam vocant, lurâ, nectareo uvarum succo, implere velitis, lagena *Cyathatim* absorbet infusum liquorem; ampulla autem vix *guttatim* admittens dulcissimum illud nectar humi dispergit. *Ephorus* & *Theopompus*, eundem habuerunt *Isocratem*, præceptorem pertissimũ, easdem certissimas *artis* regulas; at *Æthiops* citiùs dealbaretur lavando, quàm vel ut *hic* frœno, vel *ille* calcari non indigeret. *Simia* (ut aiunt) *erit Simia tametsi aurea gestet insignia*; Luceat splendidissimus *Phœbus* in sterquilinium, nil nisi graveolens *fœtor* elicitur: irriget *Jupiter* salebrosas rupes, non tamen herbescunt; nec *solo*, nec *cœlo*, lapidosa terra, arenosa gleba fertilescet. Quocirca, ut paulò magis incitatis passibus, nostra ad metam festinet oratio, si *noctuas* Athenas, si *asinos* ad lyram mittatis, noctuas & asinos rursum recipite; si anser inter *olores* strepat, non est penès artem *pædagogicam*, ad *Cygneam* cantationem revocare. *Bœotica* illa *ingenia* (ut distorta ligna) *non faciunt Mercurium*. Veruntamen si votis esset agendum, O quàm vellent omnes pædagogi! O quàm velit præceptor noster, ut omnes nostrûm evadamus in *viros* impensè *doctos!* Imò, si *labores* immensi, Herculei, aliquid hac in re potuissent, ipsam *vitam*, se non denegaturum *suis*, existimo.

Cicer. ad Artic. Quintilian. lib. 10. cap. 1.

Theodorus dicere solebat, *Prozagoram* præceptorem omnium fidissimum, *dextrâ* manu porrigere auditoribus suis scientiam, *illos* verò *sinistrâ* eripere. – Brusson l. 6. c. 2.

Vestra est, *(Auditores!)* vestra est hæc *schola*, vestri sunt *liberi*, vestra sunt *stipendia*;

O utinam in *vestrâ* esset potestate, indolem puerorum multorum (qui *Colossæa* humeris *Craptippi* nostri sunt *onera*) sic mutare, ut virilem togam mox sumpturi, vel *morum* probitate, vel *scientiæ* nobilitate inclarescant. Sed cùm *vota* nullum habeant hic locum, cogitate quæso apud *vos*, quàm miserrimam traducunt vitam *Ludorum magistri*, qui præter *labores* suos frustrà susceptos, de bardis & *saxeis* ingeniis instituendis, incurrunt in odium parentum: Hinc *caperata* frons, *dimissum* supercilium, *muta* lingua: Quid dixi? *mutam* linguam? imò *multiloquam*, nè dicam *stultiloquam*; quæ aculeatis verbis, virulentis convitiis *illos* insequitur; ut necessum sit, aut *præceptorem* parùm esse idoneum, utì clamant, & peritum; aut *pares* in liberis eorum erudiendis *labores* non impendere. Hei mihi! nunc dierum illa *Leonidæ* querela meritò est revocanda; "*Docendi provinciam ob-*"*scuram, ingratam, ignobilē, & contemptam esse:* ut *antiquum* illud invaleat etiam apud *nos* proverbium, "*Jovem ipsum, homines* "*quos odio prosequitur, efficere Pædagogos*, & in hoc sordidum & illiberale docendi *pistrinum* intrudere. Atque hinc esse autumo, quod apud Lucianum *Menippus* analphabetariorum docturam, & institutionem, *Polycrati* apud *inferos* pro pœna, quâ vitæ culpam expiet, affingat ——Sed in quàm. (demens!) efferor *Charybdim? O navis refer te in portum*, nimium diu in hac *sententiâ* hæsimus. Vos (*Auditores!*) æquiores este studiorum nostrorum æstimatores, nostrum susci-

patro

patrocinium, asserite labores nostros à *colubrinis* hisce morsibus; & verissimum hoc putate proverbium, quòd *E quovis ligno non fit Mercurius.*

Dixi.

E quovis ligno fit Mercurius.

Opponens.

Exord.

PHysiognomum quendam, nomine *Zopyrum*, qui se profitebatur ex *habitu* corporis, & oris *lienamentis*, posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto *Socrate* excellentissimo omnium Philosopho (quem *Apollo*, ut sapientissimum, *suo* celebravit *Oraculo*) pronuntiâsse ferunt, *illum esse hominem hardum, ac stupidum, lascivum, vinolentum, & intemperantem.* Unde cùm astantes ejus *amici*, vehementer indignati, minarentur homini, *Socrates* illos cohibuit, asserens *hominem* nihil esse mentitum, cùm *omnino talis* (inquit) *futurus essem*, nisi *Philosophiæ studium me emandâsset.* Quo responso *nobis* innuere velit pessimas *naturas*, iratas, morosas, bardas, insulsas, posse eluere hasce *vitiorum* fæces, naturæque pravitatem, ut ex lascivo *castus*, ex temulento *sobrius*, ex iracundo *mansuetus* aliquando emergat; adeò ut *institutionis* ope, educationis curâ, qui *naturâ est malus*, *culturâ sit bonus*, qui à *Musarum* choro alienus, qui à boni virtutísque tramite disjunctus, in optimum virum sæpius evadat——In quem *ego* dum efferor *Neptunum*

tumum, veritate *duce*, veſtráque patientiâ *comite*, meridiano jubare clarius faxim eluceſcat, *ex quovis ligno fieri poſſe Mercurium.*

Expoſ. ——Cujus genuinus ſententiæ ſenſus, nihil aliud intimare videtur, quàm ut ex duriſſimo ligno, ſcrupuloſis nodis undique referto, perfecta tandem animalis creaturæ fiat *Idea*: Sic itidem ex ignaviſſimo puero, & ſtupidiſſimo, qui cuiquam è plebe, videatur omnis ingenii vacuus, *peritus* demum *& paratus*, præter omnium expectationem evadat, diſcipulus.

Confirm. à cauſa, &c. Nec cuique mirum videatur, vel primo aſpectu improbabile: quid enim non vincet invincibilis labor? Tanta enim ejus potentia, efficacia tanta, quòd turriferas civitates, adamantinis muris, & januis undique circumſeptas, *ſolo* adæquaverit, prædura *marmoris* ſaxa perruperit; quidni etiam obſecro ex otioſo nebulone, virum doctrinâ efficiat conſummatum? Licèt enim puer, qui primam ætatis partem ſoporiferâ tranſegit deſidiâ, *Muſarum* caſtra poſtmodum, & literariæ militiæ limites ingreſſus, moleſtus *doctori* videatur, *ſibique* etiam *ipſi* injucundus, quia ob priorem ignaviam, grave laboris onus haud facilè poteſt ſuſtinere: tandem tamen ſomnifero excuſſo otii torpore, novenam *Pieridum* turbam alacris amplectitur. *Cleanthem* ferunt ingenio fuiſſe adeò hebetem, ut nemo *illum* in diſciplinam ſuam recipere velit; quo *naturæ* vitio, pudefactus adoleſcens, labores ſuſcepit pluſquam Herculeos, poſteáque non infimi ſubſellii

Certè *Abderitis* nihil ſtupidius, unde *Martialis* lib. 10. epigram. 25. *Abderitana* pectora plebis habes —— & *Tatianas.*

ſubſellii evaſit Philoſophus : *Demoſthenes*, curâ & inſtitutione emendavit balbutientis linguæ titubantiam, & literam *Rho*, quam priùs non potuit, articulatè pronuntiare adluevit. Quis neſcit *Heſiodum*, paſtorem in *Aſcræis* vallibus, è *bubulco* ſordidiſſimo, in *poëtam* peritiſſimũ evaſiſſe? *Nicander* Colophonius, homo rerũ ruſticarũ ignarus, & inſolens agri colendi rationem argutiſſimè explicâſſe dicitur; *Aratus* in Aſtronomiâ permediocriter verſatus ſtellarum curſus, cœlorum motus, non ſecus perſtrinxit, ac ſi in ipſius *Saturni* ſinu fuiſſet educatus. Quot etiam ſunt in agris, & oppidis, inter *Pana* & *Sylvanos*, inter *Vulcanum*, & *Cyclôpas*, præclara ingenia, quæ *præceptorum* optimorum penuriâ, malignâ, rei domeſticæ anguſtiâ (ceu agri pingues, & inculti) ſylveſcunt degeneres? Fertur in hiſtoriâ, quòd ſi *viperæ* inter balſamum & ſuaviſſima aromata enutriantur, veneni expertes, medicorum uſui apprimè inſerviunt: quantò magis homines bene à *pueritiâ* educati, optimi fiant literarum, & virtutum *antefignani*; ſi autem ſub mali præceptoris & negligentis mereantur ferulâ, in *epicuri de grege porcos*, in lupos, tigres, aſinos, converteruntur. *Cereus in vitium* flecti, puer eſt; *cereus* etiam in *virtutem*, in quam velis formam, mutandus: unde *etymologiſtæ* dici volunt *puerum*, quaſi *purum*; ut enim in abraſâ tabulâ, aut *purâ* chartâ virgineâ, cujuſlibet formæ *literas* inſcribere licet: pari modo, & *puerilis* indoles, omnis ſcientiæ

ἀβδηρίζειν vocat hominem nugas tantùm blaterantem: & tamen *Democritus* phyſicus acutiſſimus *Abderita* fuit, teſte inter alios Pomponio *Mela*: Quare de eo rectè *Juvenalis*, lib. 4. Satyr. 1. cujus prudentia monſtrat, Summos poſſe viros, & magna exempla daturos Vervêcum in patria craſſóque ſub aëre naſci. Illuſtris quoque hac de re locus apud Apuleium in apolo-

gia, ubi inter alia inquit *apud ſocordiſſimos Scythas* Anacharſis ſapiens natus eſt, apud Athenienſes catos Miletides fatuus.

entiæ capax est : quòd si *peritus* magister, salubria impresserit præcepta, si peritè & methodicè *eum* erudierit, omni *doctrinæ* genere instructissimus audiet.

In primis igitur *parentum* votis, in primis hoc esset parentum *studiis*, ut quàm literatissimos, quàm prudentissimos, quàm peritissimos, conquirant filiis suis *pædagogos*: Alioquin idem omnino *illis* obventurũ est, quod *Philippo Macedoni*, cujus equisones, cùm naturam *Bucephali* sui excellentem, minùs perspectam haberent, verbere & stimulis coërcere conati, *equum* nobilissimum perdidissent, nisi ipsemet *Alexander* adhuc parvulus, eorum imperitiæ occurrisset, fustéque omni, & calcaribus abjectis, *equum* ex animi sui sententiâ, ad cursum velocissimè incitâsset, nutúque suo flectendum curâsset. Annon obsecro sæpe videmus, ex *curvissimo* virgulto rectissimam *arborem*; ex rudi lapide elegantissimam statuam; ex acerbissima *malo* sylvestri, *mitia* poma, insitione solâ provenisse? ut *arti* nihil sit impossibile, nibil impervium. *Belluæ* ipsæ quamquam immani feritate horribiles, *ingenii* humani peritiâ domantur, & mansuescunt. Plus enim *arte* quàm *Marte*, mente quàm *manu* effici posse, compertum est. Quemadmodum enim in omnibus præterea artibus acuminosa requiritur *artificis* peritia : ità in hac *artium* arte, sagacissima doctorum industria desideratur, quâ latentes puerilis *ætatis* divinos *igniculos* exsuscitarent, nè messis in *culmo*, fructus in *flore* destruatur; & summæ indolis adolescentuli, solâ *præceptorum* imperitiâ distorqueantur.

Asperos & immites pullos in optimos equos evadere, cum idonea illis disciplina & institutio adhibetur. *Plut. in Them.*

Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit, si modò culturæ patientem commodet aurem. *Hor. Epist. 1. lib. 1.*

Si

Si enim prudenti quadam *obſtetrice*, nobis dum naſcimur, opus eſt; quantò magis prudentiſsimo præceptore, cujus *unius* operâ, animus in *artium* cognitione ſolet renaſci. Quocirca, nè veſtras aures, longâ nimis morarer ambage, aut nauſeante prolixitate inceſtarem, cùm abundè vidiſtis comprobatum, *Artem* aliquoties poſſe *naturæ* defectus redintegrare, è feroci manſuetum reddere, è curvo rectum, ex amaro dulcem, & è duro marmore politam imaginem; cur non etiam *arte* & peritiâ *præceptoris*, ex hebetiſsimo ingenio, evadat tandem vir egregiè doctus; nulltijugâ literarum cognitione præcellens; cùm videamus *Cleanthem*, gnari doctoris ope, *naturæ* malitiam ſuperâſſe; *Demoſthenem* balbutientiam ſuam dedidiciſſe; *Socratem*, ſolâ *Philoſophiâ* magiſtrâ, nequiſsimos illos, quos habuit ingenitos ſuæ *naturæ* mores, exuiſſe. Proinde quid eſt quod *ego* dubitem, idque non majori *audaciâ* quàm *veritate*, in ipsâ jam calce orationis, affirmare?

E quovis ligno fieri poſſe Mercurium.

Dixi.

Quæſitum eſt; *An ex quovis ligno ſit Mercurius.*

Viri verè Apollinares!

Moderator. AUdiviſtis *Antagoniſtas* hoſce, belláque *inter geminos pluſquam civilia fratres*, qui, tanquam pro *Argivâ* illâ decertâſſent *Helenâ*, ſuas utrinque copias conſcripſerunt, inque aciem diſpoſuerunt, jam autem *judicio ſtántve cadántve uno*. Imparatus autem, & omnimode imperitus *ego*, ortam dirimere controverſiam, cùm planè neſciam, rem adeò intricatam *geminâ ſuſpendere lance Ancipitis libræ*; Vos igitur *veſtram* mutuate operam, *ego* ſimbellam elevabo, *vos* in quâ placuerit lancis parte, *veſtram* immittite calculum, & utri libuerit, deferatis lauream —— *Junior*, ut audiſtis, tantam demonſtravit meſſe *puerorum* indoli ineptitudinem, *Plumbeam* ſtupiditatem, *aſininam* hebetudinem, quòd pluſquam *Herculei* laboris ſit, ex *illis*, ſubtiliſſimos *Philoſophos*, flexanimos oratores, ingenioſos *poëtas*, edolare; non ſecus ac ex nodoſo & diſtorto ligno venuſtam *Mercurii* ſtatuam affabrè exſculpere: *Senior* contrà, ampulloſo *Orationis* gyro, calamiſtrato *rationis* cincinno, *nobis* perſuaſiſſe videtur, *neminem* eſſe tàm *Bœotico* ingenio, tam fungum, *Antronium* aſinum, acuminis planè piſtillo obtuſioris, quin in virum literis perpolitiſsimum evadat, qui *Demoſthenem* in eloquentiâ, *Homerum* in poëſi, *Orpheum* ceu *Apollinem* potiùs ipſum,

Perſ.

in

in re *muſicâ*, in certamen auſit provocare. Et proculdubio, omni ferè *fide majus* eſſet, miranda *induſtriæ* & *laboris* effecta revolvere, *ſtupenda* ingenioſorum virorum *inventa*, ſuſcepta, & geſta recenſere. Quid enim aliud eſt quod *poëtæ* fabulantur, *Orpheum* ſylvas, ſaxa, feras, & *montes*, dulciſonâ ſuæ *lyræ* modulatione incantatos, poſt ſe traxiſſe, quàm homines *agreſtes*, effrænis moribus, efferóque ingenio imbutos, ad meliorem *vitæ* rationem, literarum ſtudio reduxiſſe? *Latomos* videmus ex rudibus, & ſcabroſis lapidibus, elegantiſsima ædificia extruere, immites *Leones*, feros *Urſos*, hominum peritiâ cicurari. Hodiernus hic *Phœbi* oculus, multas intuetur terræ partes inſrugiferas? quæ mirâ feracitate fruticeſcerent, ſi peritâ cujuſquam *agricolæ* manu ſubigerentur. Quid? annon *Urſi* informes à partu catulos, lambendo efformant? Quid autem ſi *puer* hebes ſit, & ignavus, at certè ſi *præceptor* omnem, quam poteſt, adhibeat induſtriam, quid obſtat quò minùs *ille* ſic inſtituat, ut evadat *Antiſtes* muſarum, & literarum *delitium?* Quidni id obveniat ingeniis, quod *Milonis* olim lateribus, qui *vitulum* ſubinde tollendo, *bovem* aliquando tandem portare aſſuevit. *Adamas* unâ tantummodo re molleſcit, ad ictus *ferri* duriſsimos ſemper indomitus. *Lutum* igne obdureſcit, *cera* autem liqueſcit: *Puerorum* ingenium, aliud *manſuetè* tractatum, evadit optimum; aliud plus *verberibus* efficiet. Adeò ut *præceptorum* aut incuriâ, aut imperitiâ, videatur contingere, ſi è *quovis ligno non fit Mercurius.*

Egregium nauclerum adverſa tempeſtas arguit; inſignis ſculptorque duriorem, ac minùs obſequentem natus eſt materiam, hac maxus ſuæ artis miraculum præber.

Quòd

Comparatio utriusque.

Quòd si tamen acutiori *mentis* oculo, omni remoto perístromate, *rem* ipsam penitiùs paulò intueri vultis, aliter fortasse sentietis: Quis enim *mortalium* adeò potens est, ut valeat è *subjecto* prorsus *inhabili*, stupendum aliquid *artis* suæ specimen exhibere? Non potest *aurifex*, ex stanno aut ferro, tam venustum poculum effingere: Neque ipse *Dædalus* si jam esset redivivus, è gibboso quovis stipite, statuam erigere. *Natura* nonnullis negavit *ingenium*, aliis quibus blandior indulget, facultatem dedit, ut omnibus omnium literarum numeris sint absoluti. Quis jam *naturæ* cursum immutabit? cùm *non eadem tribuunt cœlestes Dona quibusvis: Seu formam, sive ingenium virésque loquendi?* Lingua *Ciceroni* favet magis, mens *Senecæ* ditior, & *Catoni*. Demosthenes, *orationis* quasi fulmine, & *flumine*, huc illuc *animos* auditorum facillimè rapit; *Aristoteles* in occultis *naturæ* subtilitatibus exercetur. Adeò ut cùm ad res tam diversas, à *naturâ* disponimur, impossibile est, ut *omnis* ad *omnia* sit idoneus, aut qui indocilem habeat animum, *vir* fiat egregiè doctus; quantumvis ipsum *Apollinem* magistrum nactus fuerit. At verò longè facilius est, *è quovis ligno Mercurium*, quàm è quovis puero discipulum facere eruditum. *Ligna* enim non possunt à *malleo*, serrâ, aut *dolabrâ* se subtrahere; *pueri* autem sæpissimè otiantur, & delitescunt. Præterea cùm *eruditionis* omne genus, aut *oculis*, aut *auribus* imbibatur, difficillimum est puerorum *auribus* sic imperare, ut auscultare velint, adeò ut *artium* præcepta *illis* tradita diffluant,

diffluant, non ſecus ac *aqua* in pertuſum *Danaïdum* dolium infuſa, aut *imber* in rupes cadens, quæ ſubinde repercutitur.

Inter omnes *Romanorum Imperatores* quis meliorem ſortitus fuit *præceptorem*, quàm *Nero*? quem tu *Seneca* inſtitutis imbuiſti tuis, idque ſummo tuo & indefeſſo ſtudio, labore, noctéſque diéſque, *unicum* anxiè curâſſe viſus es, ut *pupillum* tuum ſcientiâ, & *artibus*, vitâ, & moribus, regiâ ſtolâ, ſolio *imperatorio* digniſſimum formares. Sed *arenæ* tua *ſemina* mandâſti; operámque omnem & *oleum* perdidiſti. *Nero* enim etiamnum *Nero* perſtiterit, omnigenis vitiorum ſordibus, voraginoſâ ſcelerum *Lernâ* immerſus, *Cimmeriis* ignorantiæ tenebris occæcatus, adeò ut *Philoſophum* nè pictum quidem, quòd aïunt, unquam viderit, & (ut verbo dicam) ipſo factus eſt *ſcelere ſceleratior*. Nemo ſanus (ut opinor) culpam in *præceptorem* conferet, tanquam parùm idoneum, ad *regiam* indolem inſtituendam; Sed in nequiſſimum potiùs, & diſtortum planè, ipſius *Neronis* ingenium. Nam *lancea* non fit ex *thymbrâ*; aliud *noctua*, aliud *cornix*, aliud *pſittacus*, aliud *coturnix* ſonat, ut citiùs quilibet, faciliúſque poterit *Heraclito* riſum, aut *Democrito* excitare fletum, quàm aliquorum, *tardidiſcentiam* (ut *Gellii* verbo utar) ſic promovere, ut vel *paſſum*, vel ſuorum *præceptorum*, ſuiſve demum *ipſorum*, ſpei, laboribus, votis, reſpondeant.

Cæterùm ea ſanè nunc dierum deploranda eſt *ſcholarum*, & præceptorum conditio, *miſeria vel hoſti miſeranda*, quòd cùm *plumbeum* quodlibet, aut *Bœoticum* ingenium, expectatum

exſpectarum in ſtudiis profectum non aſſequitur; veſana intemperies *parentum*, ſtatim acuitur in ipſum *præceptorem*, * in quem ceu *Tiſiphone* ipſa, cæteræque *furiæ* involant, *famam* ejus, virulentis opprobriis, falſiſſimis mendaciis *convellunt*, dilaniant. Quid? num putant *homuli* iſti, penès eſſe *præceptorem*, ut ex *aſino* faceret *equum*, ex ſtupido acuminoſum, ni fortè eum tanquam alterum *Deucalionem*, & *Pyrrham*, haberi velint, qui (ut eſt in fabulis) duriſſima *ſaxa*, in vivos *homines* tranſmutabant.

* Culpat docentis ſcilicet arguitur quòd læva in parte mamillæ. Nil ſalit Arcadico juveni. *Juven. Sat.* 8.

O *Pædagogi*, omnium quos *terra* nutrit, *hominum* infeliciſſimi! quis *veſtros* unquam *labores* ſando percenſeat? Quis *angores animi* verbis exprimat? *ſuſpiriis* aut ſingultibus adæquet? Ipſius hercle *ſcholæ* (dicam an *piſtrini*? nam σχολὴ proculdubiò *Ironicè* dicitur, a utpotè ἀσχολίαν, niſi à σχολὴ deducere mallemus) *ipſius*, inquam *ſcholæ* veſtræ parietes, (qui veſtros vident labores, b audiunt querelas, teſtes ſunt votorum) *veſtrâ* ſæpius de causâ condolentes, in *lacrymas* ſe ſolvunt, nec non ipſi lapides in *fletus* prorumpunt amariſſimos. Debetis enim aliquorum *ſtultitiam* perpeti, dum ſapien-

a *Ariſtophanes* à *cura*, quâ ſe cogitabundi illîc & anxii perpetuò macerant φροντιστήριον appellavit.

b Genus hominum

profectò, quo nihil calamitoſius, nihil afflictius, nihil æque *Diis* inviſum; neque enim ὄνος κατάγεις tantùm, ſunt obnoxii (quemadmodum indicat *Epigramma* Græcum) verùm ſexcentis, ut qui ſemper ſordidi in *ludis* illis ſuis (in *ludis* dixi? imò *piſtrinis* potiùs, ac *carnificinis*, inter *putrorum* greges conſeneſcant laboribus, obſurdeſcunt clamoribus, fœtore, pæloréque contabeſcant—— *Eraſm. Moria*—— *Pædagogus*, (tanquam alter *Prometheus* ad Caucaſum à *Jove* damnatus, vultures perpetuo intentos lanitu paſcens) variis *vulturiorum* dolorum curarumque ſtimulis exeſus eſt—— Ego nè Ulyſſeos quidem labores cum noſtris conferendos eſſe cenſuerim. *Eraſmus*.

tiores

tiores fiant; *arrogantiam* perferre, dum evadant modestiores; *difficultatem* exsorbere omnem, dum rudiores penitùs excolantur; commissos in itinere existimare, *vobis* tanquam ducibus, ignaros viæ, agíque *fidem*, & existimationem vestram, nisi *salvos*, & incolumes ad finem perduxeritis; *vestra* planè non laudatur *opera*, nisi existat *opus*: non est satis *docere* juvenem, nisi appareat *doctus*. Sed quâ de causâ, morosi illi *parentes* exigunt à *vobis*, ut filii sui quamvis ingenio non omnino quidem *hardi*, tardi tamen, fiant doctissimi, cùm *ipsi* ab agris suis non exspectant *triticum*, ubi hordeum seminârant; nec *rosas* ubi carduos conseverant; nec *annulum*, aut armillam *auream*, ab artifice, cui *ferrum*, vel plumbum fabricandum dederant. Quamobrem, ut uno omnia comprehendam manipulo, cum *poëta* statuere visum est, *Vir sapiens nunquam direxit Brachia contra Torrentem*——— Conclus.

Invitâ *Minervâ*, non est quòd procemur obstetricantem *artis* & *laboris* operam; velut enim, *Non dulcem è quovis, apis ingeniosa liquorem, Flore, sed è lecto germine, mella legit*: Pari ratione *Tu* (noster Solertissime *Cratippe!*) non potes è quolibet *Marco*, è quolibet *Nerone*, ex quovis *ingenio*, nisi apto, *docili*, & capaci, virum efficere literatum, *E quovis enim ligno* [illegible] *fit Mercurius*.

Dixi.

Launiferi

Diguiſſimi Domini!

POſt occiſum Pythonem, *Pythios* inſtituiſſe ludos *Apollo* dicitur, In quibus qui ſe ſtrenuè geſſiſſet——*Eſculeæ capiebat frondis honorem.*——Vos jam *Agoniſtas* vidiſtis vario *Marte*, variâ *arte* decertantes; alios in *Oratoriâ*, alios in *poëticâ*, in *muſicâ* alios, in quibus *victor*, quiſque ſuum exſpectat præmium. Si *veſtram* placeat *nobis* indulgere veniam, *Apollo* noſter velit, ut *ſuæ arboris* honore ſinguli fruantur, *laureámque*, victoriæ *inſignia* reportent. Tu itaque N.N. qui divinâ tuâ *muſâ* nobis ſtupefactos feciſti animos, *Apollinis* tui *poëta* laureus, *aureus* eſto. Adeſdum, *indue*, *diſcede*; ſequimini hunc, *vos* ſperatiſſimi *pueri*, *Matti* eſte in *ſtudiis*, muſas diligite, ut non in *Helicone* tantùm celebres, ſed in omni *terrarum* orbe, veſtra *laus* ſydereos ſurgat ad uſque polos.——

Dixi.

Valedictoria.

MOrem fuiſſe apud *Perſas* (aïunt) ut *orientem* ſolem, geſtienti lætitiâ, ſummáque adoratione excipere ſoliti eſſent: *occidentem*, magno ejulatu, luctúque, quaſi nunquam poſtea oriturum. *Vos* eſtis (honorandi

norandi *Domini*!) vos estis ille *Sol*, illi *Soles*, *nos* autem, ut *Persæ*; Vester in has ædes *ingressus*, ceu ortus *Solaris* emicuit, & hunc læti accepimus; *abscessus* hinc, velut *occasus* quidam videtur, quem *planctu*, lacrymis, suspiriis, *mœsti* prosequimur. Adeò ut quod S.P.Q.R. Augusti *Cæsaris* obitum lugens optâsse fertur, *Cæsarem aut non fuisse natum, aut natum non fuisse moriturum*; in nobis meritò invaleat *votum*, vos in hasce nostræ *Minervæ* ædes, vel prorsus non introïsse, vel jam ingressos mansisse diutiùs.

Sed nec *vota* valent, properat occiduus præsentiæ vestræ *Phœbus*, anhelos equos in suæ *Tethyos* stabulare gremio; & *obtusas* lassatæ patientiæ *aures*, dulciori *alibi* recreare *harmoniâ*. Hinc *Chorus* omnis, noster scholasticus, ——*Solvit se in luctum, & lacrymas* magnáque suspiria. Nec immeritò; non enim aliud possumus *exspectare*, nîl aliud *sperare*, quàm ut *Cimmeriis* obtrectatorum *tenebris* involvamur.

Inviti (fatemur) *vobis* valedicimus, habetis ἐῤῥωσθε λυπηρότατον. Hoc unum *valedicturi* enixè petimus, ut quanquam aureus vestræ præsentiæ radius, *nobis* ampliùs impræsentiarum non affulserit, detur tamen de futuro, ut *influxus*, ut fulgor favoris & patrocinii vestri, in *Musas* nostras, ceu ætherei *solis* in lunam *reflexus*, resplendeat. Hâc siquidem ratione, *vestræ* hujus *scholæ* alumni, *læti* indies cantabimus,——

——Sol occubuit, *nox* nulla sequuta est.

Dixi

Altera

Altera Valedictoria.

Poſt longam, & periculoſam navigationem, O quàm gratus eſt opportunus portus! quàm exſpectatus! Vos *Auditores*, in hanc *Scholam*, hoc Palladis delubrum, ceu naviculam quandam conſcendiſtis; quæ *aures* veſtras, orationum noſtrarum *fluminibus*, abreptas ſecum trahens, tanquam in *alveum*, in immenſum *verborum* pelagus, longiùs æquo deduxit, ubi (tanquam in *iracundo* quodam *Adria*) flantibus, & reflantibus ventis, cum vario aliquandiu *Neptuno* luctati, verboſæ *noſtræ* petulantiæ, velut impetuoſus *Æoli* afflatus, *veſtram*, quam primitus experti ſumus in conſcenſu huc *veſtro*, concuſſit ferè, quaſſavit ſaltem vereor, *æquanimitatem*, & in nauſeantis *tædii* ſcopulos multoties illiſit; adeò ut *naufragium* ſæpiuſcule, *attentionis* veſtræ proculdubio fecerimus. *Palinurus* autem noſter, qui in *puppi* ſedet nauclerus: *me* tanquam *Meſonautam*, in celſiſſimo *Carcheſio* ſpeculatorem poſuit. *Ego* verumtamen hactenus nihil longè latéque conſpicatus, præter *cœlum undique, & undique pontum*; nunc demum ex ſummâ mali *antennâ*, in quâ jam diu ſpeculabundus ſteterim, tandem aliquando *ripam* video, & altiſſima *domorum* è longinquo faſtigia; quòd ſi ſerenus *veſtri* favoris *Zephyrus*, noſtra aliquantiſper *carbaſa* diutiùs impleverit, ad *Caput Bonæ Spei* appellemus illicó.

Nolite quæſo (*patientiſſimæ* auris *Domini!*) Nolite quæſo, jam committere, ut præ

prioris

prioris tam diutinæ *navigationis* faſtidio, *navis* noſtra jam ferè in *portu*, naufragium patiatur. *Unum* eſt & *unicum*, quod *Præceptor* noſter rogatum *vos* velit, ut *veniam pro laude*, hiſce *pupillis* ſuis, ex immenſâ *veſtrâ* (quâ polletis) humanitate, indulgeatis. Valdè enim metuit, nè prolixitas hæc *Scholaſticarum* quiſquiliarum, pueriliúmque *crepundiorum* tinnitus, *vobis* fuerit offendiculo; ut talem *vos* ideò *nobis* remetiamini gratiam, qualem olim *Auguſtus Cæſar*, *argutam*, non ſine *ſale* mordacem, reprehenſionem, *privato* cuidam generoſo *Romano*, qui *illum* ad pertenuem cœnam invitaverat, longè longéque infra tantæ *majeſtatis* excellentiam, "*neſciebam me tibi fuiſſe tam familiarem.* Ignoſcatis igitur (ſuppliciſſimè petimus) tam inſolentiſſimæ *noſtrorum* audaciæ, quæ *vos* huc *invitaverit:* Ignoſcatis balbutienti huic *puerítiæ* quæ nihil eſxpectatione veſtrâ dignum *præſtiterit*; Ignoſcatis demum loquaci noſtræ *prolixitati*, quæ tam diu *vos* detinuerit; & pergite, (ſummiſſimè precor) pergite, quæſo, *nos*, teneros *Muſarum* alumnos, blandiſſimis indulgentiæ *veſtræ* ulnis amplecti; atque *Minervam* noſtram, in *frigeſcenti*, imò *malignanti* horum temporum *ſydere*, propiori *radiorum* veſtrorum *influxu* fovere, nè denuò ſoboleſcens abortiat *Schola*; & *nos* agnoſcemus veſtras *Reverentias* ſtudiorum noſtrorum ſolos *patronos*, aut *Deos* quoſdam potiùs *Tutelares*, tantíque beneficii memoriam, perquam gratiſſimo æternùm animo recolemus.

Dixi.

Quæſti-

Quæstiones aliquot declamatoriæ.

A Ratoris raſtrum quàm *Oratoris* roſtrum expetibilius ſit ?

Ajaci potiùs quàm *Ulyſſi*, *Achillis* arma deferri debeant ?

Præſtet eſſe *Achilles*, invidiæ obnoxius, quàm *Therſites* ab illâ immunis ?

Rectiùs fecit *Crates*, qui *aurum* in mare projecit, quàm *Midas*, qui adeò magnifecit ?

Diogenis dolium, *an Alexandri* ſolium expetibilius ſit ?

An *Lucretia* bene fecit, quando ſeipſam interfecit ?

Præſtet *inopem* eſſe, quàm *impium* ?

Malus ſit, qui *ſibi ſoli* eſt *bonus* ?

——Peragat tranquilla poteſtas,
Quod violenta nequit?——

Minimum *libêre* deceat, cui multum *licet* ?

Honeſta *mors*, turpi *vitæ* ſic anteferenda ?

Qui *ducit* uxorem libertati *valedicit* ?

Præſtat *virum* pecuniâ, quàm *pecuniam* viro indigentem reſpicere ?

Educatio

Educatio publica privatæ præferenda ſit?
Aurea *libertas* auro *pretioſior* omni?
Melior ſit conſulta *tarditas*, quàm temeraria *celeritas*?
Fortes creantur fortibus, & boni bonis?
An Minus eſt ſervâſſe repertum, quàm quæſiſſe decus?
Cuivis homini contingat adire Corinthum?
Liceat *fœminis* imperare?
Magiſtratus *juveni* ſit committendus?
——Omnia grandior ætas Quæ fugiamus habet?
Nulla ferunt anni venientes commoda ſecum?
Magnates ſint magnetes?
——Melius nil cœlibe vitâ?
Nihil ſcire ſit vita jucundiſſima?
Ex quovis ligno ſit Mercurius?
Utrum Præſtet *jejunare* cum Muſis, quàm *prandere* cum Sardanapalo?
Regnorum everſio fiat, non *murorum* ſed morum caſu?
Seniores annis, ſint ſaniores animis?
Martis caſtra, quàm *Mercurii* comitari præſtet?
Præſtat *nequaquam*, quàm *nequam* eſſe?
Actum eſt de *homine*, quum actum eſt de *nomine*?
Præſtat aquam, an vinum bibere?
Plus *oneris* quàm *honoris* in Magiſtratu?

Verna,

Utrùm

Verna, quàm hyberna melior *anni* sit tempestas?
Regi, an *legi* deferendum sit judicium, *imperium?*
Poëtæ nascantur, non fiant?
Bona corporis sint *animi* mala?
Secundæ res felicem, magnum verò faciant adversæ?
Vincere cor proprium minus est, quàm vincere mundum?
Plus debuit *Alexander Aristoteli* præceptori, quàm *Philippo* patri?
Unum in bellis *Ajacem*, quàm decem *Ulysses* habere præstat?
Tantum *sumus*, quantum *scimus?*
Utilius sit Socratem de *moribus*, quàm Hippocratem de *humoribus* disputantem audire?
Sitis voluptatis parit febrem ingenii?
Magnum sit *ei* damnum, cui mala fama lucrum?
Κρεῖττον ὀλιγανδῆ ἢ ὁμανδῆ εἶ);
Sæpius ad laudem atque virtutem, *natura* sine doctrinâ, vel sine naturâ *doctrina* valeat?
Dominetur regibus aurum?
Deteriores simus omnes licentiâ?
Nulla fides, regni sociis?——

Vigenti

Viginti duæ *quæstiones* tristicho comprehensæ, *quæ* omnia *Logicorum* argumentorum *capita* eliciunt: & puerilem *Inventionem* in Excogitandis rebus valdè possunt adjuvare, ex *Willisii* Mnemonica huc adscriptæ.

AN? quis? quid? cujus? cui? quo? quibus auxiliis? cur?

Quomodo? circa quid? qualis? quantum? ex, in & à quo?

Quamdiu? ubi? quando? quoties? quotuplex? quot & unde?

An *sit?* Hæc quæstio ad argumentum indefinitum referenda est.

2 Quis *author*
- *Motus?*
- *Operis?*
- *Facti?*
- *Dicti?*
- *Scripti?*
- *Consilii?*

Hæ nimirum quæstiones *causam* efficientem respiciunt.

3. Quid

3. Quid
- *Est* Definitio.
- *Continetur?* / *Inhæret?* / *Adhæret?* — Adjunctum — *Locatum.* / *Inhærens.* / *Adhærens.*
- *Movetur?* / *Fit?* / *Dictum est?* / *Scriptum est?* / *Deliberatum est?* — effecta.

4. Cujus *existit?* Subjectum *recipiens* ad se.

5. Cui *comparatur.*
- *Quantitate* — Argumentum — Par. / Majus. / Minus.
- *Qualitate* — Argumentum — Simile. / Dissimile.

6. Quò
- *Tendit?* Locus ad quem.
- *Spectat hæc sententia?* Testatum

7. Quibus auxiliis *feceritne*
- *Solus?* Causa solitaria.
- *Cum aliis tanquam* — *Principalis?* / *Æqualis?* / *inferior?* — Efficientes *secundi modi.*
- *Cum instrumentis?* causa instrumentalis.

8. Cur? *Causa finalis.*

9. Quo-

9. Quomodo *factum? utrùm*
- *Procreando?* } Efficientes *primi modi.*
- *Conservando?* } Efficientes *primi modi.*
- *Abolendo?* } Efficientes *primi modi.*
- *Labefactando?* } Efficientes *primi modi.*
- *Naturâ?* } Efficientes *tertii modi.*
- *Consilio?* } Efficientes *tertii modi.*
- *Necessitate?* } Efficientes *tertii modi.*
- *Fortunâ?* } Efficientes *tertii modi.*
- *per Imprudentiam?*

10. Circa quid? Subjectum *circa* quid, *vel* objectum.

11. Qualis *exiſtit?*
- Forma.
- Conjugatum.
- Deſcriptio.

12. Quantum? adjunctum quantitatis.

13. Ex quo *fit?* materia.

14. In quo
- *Inhæret?* Subjectum adjunctorum inhærentium.
- *Exercetur?* Adjunctum occupatum.

15. A *quo diſtinguitur?* viz. tanquam
- *Diverſum?* } Argumenta Diſſentanea.
- *Diſparatum?* } Argumenta Diſſentanea.
- *Relatum?* } Argumenta Diſſentanea.
- *Adverſum?* } Argumenta Diſſentanea.
- *Contradicens?* } Argumenta Diſſentanea.
- *Privans?* } Argumenta Diſſentanea.

16. Quamdiu? Adjunctum *temporis* menſurati.

17. Ubi? *Locus*, *ſive* ſubjectum continens.

18. Quando? *Adjunctum* temporis *designati.*

19. Quoties? *Adjunctum* temporis *numerati.*

20. Quotuplex? *Distributio*
- *Ex causis.*
- *Integri in membra.*
- *Ex effectis.*
- *Generis in species.*
- *E subjectis.*
- *Ex adjunctis.*

21. Quot? Inductio
- *Causarum.*
- *Membrorum.*
- *Effectorum.*
- *Specierum.*
- *Subjectorum.*
- *Adjunctorum.*

22. Unde
- *Venit?* Locus ex quo.
- *Dicitur?* Notatio.
- *Probatur?* Testimonium.

Et hæ *quæstiones* non solùm ad excogitandas *novas*, sed etiam ad *res* è memoriâ elapsas reducendas, valdè conducunt; multa siquidem in re aliquâ satagendâ latêre nos possunt, quæ *cauta* tamen horum versiculorum *repetitio*, & prudens *applicatio* menti suggerent.

Hæc Wilissus.

Epistolæ

Epistolo-graphia.

EPistola est scriptum *animi* nuncium, ad absentes.

Apud varios, *varia* sortitur nomina; * vocatur enim *literæ*, & κατ' ἐξοχὴν *litera*, *tabulæ*, *tabellæ*, *codicilli*, chartæ Epistolares, & *chartæ*. Ubi 1. in *stylo* conspiciatur quædam quasi *negligentia*; præsertim in Epistolâ *familiari*; esset enim ut plurimùm humilis, & *Laconica*, [a] non *Asiatica*. [b]——Odiosa in *Epistolis* est garrulitas.

2. Non adhibendæ sunt periphrases; nec res tenues onerandæ *laciniâ* orationis.

3. Oratio sit *Ethica*, non *Pathetica*; candor animi, non vehementiores *affectus* exprimendi. [c] Nisi forsan in Epistolis Asiaticis, ubi inventio est copiosior, & exornatio fusior, & periodi laxiores, [d] quæ spernunt ligari præceptiuncularum compedibus.

4. Scribendnm, per literas *repræsentatitias* nunc ad *Magnates*, nunc ad viros

*Lips. *Epist. instit.*

[a] τὸ δὲ μέγεθος συνεστάλθω τῆς ἐπιστολῆς ὥσπερ καὶ ἡ λέξις, αἳ δ' ἄγαν μακραὶ, &c. vid. Demet. περὶ Ερμην.

[b] Structaram, & *periodum* longiorem omnem fugias, *membris* utare, & asyndetis sæpe: *lætior* omnis *phrasis* abdicetur, *pueris* tamen si luxurient vitio non est dandũ, ubertatem illam ætas paulatim depascit. *Lips. Epist. pag.* 17. [c] Scilicet ut *vela*, pro magnitudine *navium*: sic *verba* debent esse, pro rerum. *Lips.* ibid. [d] Epistola debet interdum hallucinari. *Cicer.* ad Attic. *Ornamenta* interdum habeat, *lenocinia* nunquam——Quod fœminas *ornare* dicitur, non *ornari*; hoc Epistolam——*Lips.*

— Nullam eſſe ex omni ſtudiorum genere partem hac unâ, quæ vel latiùs pateat vel quæ tantandem habeat aut uſûs aut voluptatis —— *Eraſm.* Guli Montjoio —

doctos, ut ſtyli rationem diverſam condiſcamus.

Epiſtolæ conſiderare debemus cùm *affectiones*, tùm *genera*. Affectiones Epiſtolæ ſunt tres; *Salutatio*, *Valedictio*, *Superſcriptio*.

1 In *Salutatione* includimus *Precationem* & *Compellationem*. 1 Precatio in ipſo *Epiſtolæ* limine, & *vertice* ponenda eſt; ut,

Salutem in Chriſto ſempiternam.

2 *Compellatio* ponitur in ſemi-lineâ ad lævam, hoc modo, *Amice perdilecte!*

2. *Valedictio* poſt abſolutam *Epiſtolam*, per uſitatiſſimum illud. *Vale.*

In margine autem *ſiniſtro*, ponatur *locus* ubi, & *tempus* quando ſcribebas: ut,

Datæ Eboraci, ſexto Iduum Septembris, anno redemptionis noſtræ, milleſimo, ſexcenteſimo, vigeſimo quarto.

In margine autem *dextro*, teſtatio *affectûs* aut *officii*, unà cum *nomine* ſcribentis exprimi debet.

Tibi haud vulgariter obſtrictus,
Radulphus Mercerus.

3 Superſcriptio ſeu *inſcriptio*, in dorſo clauſæ jam *Epiſtolæ* ſignatur: ubi ſcribenda *perſona* cui, & *locus* in quo habitet aut commoretur, hunc in modum:

Amantiſſimo ſuo R.M. *Londini ad* [illegible] *inſigne Canis Leporarii, in Cœmeterio Paulino, hæc*——

Sic

Sic fuerunt *affectiones*: ſequuntur jam *genera* Epiſtolarum; & ſpecialis earum tractatio, in triplici *Cauſarum* genere, viz. *Demonſtrativo*, *Deliberativo*, *Judiciali*, de quorum *formulis* videatur *Prateolus*——& *Alſtedius* in Oratoriâ.——& *Voſſius* in *Inſtitut. orator.* qui copioſiſſimè de his & optimé.———

1. In *Demonſtrativo*, ſunt Epiſtolæ,

1. *Narratoriæ*, ubi rem aliquam ſuis *depingimus* coloribus, aut breviter totum negotium *narramus*, & amici vel judicium, vel preces requirimus. Vide——*Prat. pag.* 5. 14, 19, 47. 57.

2. *Lamentatoriæ*, ubi *dolor* quemque *diſertum* efficit. Cavendum hìc autem eſt, nè effœminatum animum oſtendamus. *Prat.* 42.

3. *Gratiarum actionis*, ubi beneficium acceptum laudabimus, quòd *ultro* citro ſine *merito*, non *exſpectanti*, collatum ſit. 2. Promittemus *nos* gratiam relaturos, *Prat. pag.* 14. *&c.* 21.

4. *Gratulatoriæ*, ubi *noſtrum* gaudium exaggerabimus. 2. Bonum quod *aliquis* adeptus eſt, extollemus. 3. Bene *precabimur* ut ſit felix fauſtúmque. *pag. c.* 19. 21, 38. *ibid.*

5. *Officioſæ*, ubi amicis nîl tale petentibus, *operam* noſtram *ultro* deferimus, rogantes, ut æqui bonique conſulant. *Prat. pag.* 21.

6. *Deſputatoriæ*, ubi ponenda, 1. *Occaſio.* 2. Quæſtio. 3. Aliorum ſententia. 4. Noſtra ſententia. 5. Rogandum judicium.

7. *Collaudatoriæ*, ubi cogitetur illud *Euripidis*, Λίαν αἰνεῖς βάρος. Laudabimus autem in *genere*, rectè factum; & in *ſpecie*,

tale factum, allatis circumstantiis & exemplis illustribus.

8. *Deprecatoriæ*, ubi culpam fatebimur, eámque extenuabimus ab ætate, imprudentiâ & *delicti* genere : Nostram *pœnitudinem* significabimus ; *ejus*, ad quem scribimus, *clementiam* laudabimus ; *spem* melioris vitæ ostendemus.

2. In genere *deliberativo sunt*

1. *Suasoriæ*, ubi rationes sumendæ, ab *honesto*, *utili*, *necessario*, *jucundo*, *facili*, *possibili*. Quæ rationes amplificantur ab *Exemplo*, *majori*, *minori*, & *contrario*. In *Dissuasoriis*, argumenta ex contrariis *locis* ducenda sunt, ut à *Turpi*, *inutili*, *&c.* ——*Prat.* 31. 34.

2. *Hortatoriæ* fiunt à *laude*, *spe præmiorum*, *metu incommodorum*, *odio*, *amore*, *miseratione*, exspectatione, *exemplis*, *obsecratione*. Hi enim sunt quasi *stimuli* quidam, & incitamenta virtutum. *Prat.* 48.

Dehortatoriæ fiunt à *personis*, quibus infeliciter cessit, *à rei turpitudine*, *à probro*, *convicio*, *incommodo*, *&c.*

3. *Petitoriæ*, ubi ejus, à quo petimus, *benevolentia* nobis concilianda est, à *personâ* ipsius & *materia* ; deinde narratio *petitionis* subjicienda. Tum dicendum, esse *rem piam*, *justam*, *honestam*, nobis *necessariam*, illi *facilem* & *honorificam*. Ad *extremum* sequetur remunerationis pollicitatio. 47.

4. *Commendatitiæ*, ubi ostendendum, esse *illum* nostrum *amicum*, quem commendamus. 2. Esse *commendatione* dignum. 3. *Eum* ad quem scribimus, fuisse aliis *benevolum*.

4. Rem

4. Rem de quâ scribimus, esse æquam & facilem. 5. Fore nos *beneficii* memores.

5. *Consolatoriæ*, ubi dicamus. 1. *Prorsus non* dolendum esse, vel, 2. *Non adeò* dolendum. 3. *Malum* itaque extenuabitur. 4. *Exempla* illustria cordatorum virorum colligentur. 5. *Providentia* Dei afferenda. 6. *Nostra* & aliorum *opera* offerenda est. *Vid.* Mellific. *orator. pag.* 95. *part.* 42.

6. *Responsoriæ* ad consolationem, continebunt *gratiarum* actionem, & significationem consolationis acceptæ: denique argumenta nova, quibus *nos ipsos* erigimus. 43.

7. *Monitoriæ*, ubi ostendendum quid *fugiendum*, amico quid *faciendum*. Hìc autem *autoritatem* induamus ab *ætate*, quâ *illum* præcedimus, à multarum rerum *usu* & *doctrinâ*, quæ in *eo* per ætatem, *tanta* esse non possunt.

8. *Convitiatoriæ*, ubi *convitia* sunto sine *vitiis*; nam si alterius *vitam* & *vitia* velimus carpere, *nostra* vitia non debemus ostendere. Igitur exprimamus *dolorem* tum *nostrum*, tum *aliorum*, ex officio neglecto: reprehendamus *illum* variis argumentis, & meliorem ad *frugem* ut redeat, admoneamus.

9. *Reconciliatoriæ*, ubi nostrum vel *alterius* delictum fatebimur, *veniámque* petemus, argumentis ductis, à *naturæ* humanæ imbecillitate, & consimili *delicto*, in quod *ipse* possit etiam impingere.

10. *Conciliatoriæ*, ubi *primò*, causæ recensendæ, quæ *nos* ad ambiendam amicitiam: permoverunt: *deinde* nostrum studium significandum.

In statu Judiciali.

1. *Criminatoriæ*, quando *accusamus*: ubi ab initio oportet indicare & *nostrum* dolorem, & *rei* atrocitatem, cum admiratione,—&c. deinde ipsam *rem* demostrabimus. *Prat. pag.* 41.

2. *Defensoriæ*, ubi vel planè *negamus*, vel factum *aliter* demonstramus.

3. *Expostulatoriæ*, ubi 1. Querimonia *nostra* exprimenda. 2. Querimonia *mitiganda* est *laude*, joco, *dissimulatione*, &c. nè lædat amicitiam. 3. *Benè* interpretabimur. 4. Monebimus, ut cautè agat.

4. *Exprobratoriæ*, ubi conscientiam, & *nostram*, & amici testabimur; ingratitudinem *illius*, & nostra merita exaggerabimus.

5. *Purgatoriæ*, & *Excusatoriæ*, ubi ostendemus, *nos* non modò *nihil* offensos, sed etiam *delectatos* monitione. 2. Detestabimur *suspicionem* nobis objectam. 3. Rationibus probabimus nostram innocentiam. *Hæc Alsted.* Oratoriâ. *Pag.* 675.

Salutandi, seu formulæ *bene precandi.*

Salutem cœlitus. Ex animo valere.
Salutem in Christo plurimam.
Salutem ab Autore omnis Salutis, Domino Jesu.

Salve

Salve plus millies.
Salutem à fonte salutis.
Salutem externam, internam, æternam.
Basilicam tibi valetudinem.
Salvebis. χαίρειν σοι καὶ χάριν.
Salveto plurimum.
Vale. εὖ διὰ πάντων.
Salutem & immortalitatem.
Πανευδαιμονεῖν.
Αταλαιπόρως ἄγειν. ὑγιαίνειν. εὖ πράττειν.
Εν Κυρίῳ Χαίρειν
Ευδαιμονέστατα διάγειν. Σωτηρίαν οὐρανοπέμπτην.
Κατ' εὐχὴν χαίρειν. Κατ' εὐχὴν εὖ ἔχειν
Χάριν καὶ χαρὰν, ἐν Χριστῷ χαρα-χαριτοδότῃ. εὖ διάγειν.
Πανευδαιμόνως } ποιεῖν. πράττειν. ἔχειν.
Παμμακαρίως }
Ἐρρῶσθαι οὐρανόθεν.
Vitam & felicitatem.
Judic. 6. 2. והדה שלום
Ruth. 2. 4. יהוה עמכם———
Ruth. 2. 4. יביכד יהיה
1 Sam. 25. 6. לחי ואתה שלום—
2 Sam. 25. 6. וביתך שלום ובל—
אשר לך שלים
Psal. 128. 2. אארי וטוב לך
רב שלום לך
לך שלום ושלות
Job 10. 12. חיים וחסד
Vitam & benignitatem.

Compellandi.

Amice perdilecte! Animule mi!
Amice medullitus peramande!
Mi { *Chare* / *Suavissime* } { *Amantissime* / *Charissime* / *Dilectissime* } amice!
Mi præcharissime! } Dulce caput!
Suavissime commilito! } Suave corculum!
——*Melior animæ meæ pars!*

Amicorum optime, & optimorum amicissime! τρὶς ἀγαπητέ!

Intime / *Militissime* } Deliciæ meæ!

Τεισφίλτατε φίλε! Φιλοφίλτατε Θωμᾶ! Φίλη κεφαλή!

Perillustres & generosissimi adolescentuli, heruli, ac Domini mei gratiosissimi!

FOR-

FORMULÆ AD MATERIAM.

1. *Admirandi.*

OUtinam par ætas eſſet, ſed *ſum infans*; utinam hìc eloquentiæ *torrens* eſſet, ſed *deficerem*; utinam omnium in ore, meæ *voces* perſonarent, oratorum omnium in *me ſpiritus* reſpiraret eloquentiam! Sed languerem, hærerem, obmuteſcerem, quod quidem ipſum, jam (ecce!) facio.

Tum, quod omnem ſuperat ſtuporem.——

Quod in tantam *me* rapit admirationem, ut in hac re quid dicam neſciam, niſi, *Euripum tandem poſito requieſcere curſu, Mutatúmque unâ conſiſtere Protea formâ.* Text.

O dolor! quæ non vidi, quæ non paſſus ſum indigna! & quæ *cœlo* teſte fiant, & quæ poſterorum memoriæ relinquantur!——

——Cujus ſanè rei dignitatem, nulla vis ingenii ex merito deſcribat.——

Etenim qui primo ſtatim colloquio ſic labefactâras, ſic inflammâras animum meum, quid

quid facturus eras si diutiùs ac propiùs fuissem congressus? Quod enim vel adamantinum pectus non flectat tam amabilis ista morum tuorum comitas, tam mellita facundia, tam exquisita doctrina, tam fida juxta & amica consilia——

——Nam quod nectar, quæ ambrosia excogitari potest, *quæ* Socratica dissimulatione *illa*, & lepôre sit jucundior?

——Hìc vix dici, *(Auditores!)* vix describi verbis potest, quæ ac quanta——

——Quod nè cogitando quidem, quisquam nostrûm hactenus accessit——

——Proximum miraculo est, quòd——

Verbis nullis dici, nullâ exprimi oratione potest.

——Quæ vox eloquentiæ sufficiet, quæ lingua describendo *huic* sceleri par unquam fuit?——

Vid. *Exclamandi*

---

2. *Accusandi.*

QUòd si tu *hæc* singula, tanquam pusilla contemnas, cogites velim minutas guttulas imbrem parere.

——Facis te publicum, & communem vulgi fabulam; a2fuerunt enim receptæ fidei homines plerique, qui——

——Taceo *adulteria*, furta, mendacia tua, nôsti quas turbas inter pocula tua, alterâ fecisti nocte, homicidii illic perpetrati *te* reum, uno ferè ore, *omnes* prædicant.

Mitor

Miror quâ fronte tot probroſos de te contumelias perpeti poſſis. Bis ad ſubſellia judicum tractus, extremâ ſteriſti fortunâ——

——Quæque in aliorum mores jam diu tela libro, in meam amentiam retorqueantur——

—Cujus tantum in comis artificium, Æthiopico penè gyro cincinnos confundentis, an ſatam ſuperbè dexteram ſubducta veſte retegentis, audaciam ſatis mirari nequeo, cùm omnes diſtrictè interrogent.

Natus es è ſcopulis, nutritus lacte ferino,
Et dicam ſilices pectus habere tuum.

——Qui maledictis non ſatiatus, proceſſeris ad obtrectationem, odium, rapinam, furta, fraudes, impoſturam, & ad ipſam poſtremò cædem quoque.

—*Et tua ſunt ſilicis circum præcordia vena,*
Et rigidum ferri ſemina pectus habes.

—Et certè ipſe ſtultiſſimus forem, planè dignus, quem multis cachinnis rideat *Democritus*, ſi pergam——

Deum immortalem! cujuſmodi portenta gignit alítque terra! uſque adeò nihil pudere viros!——

——Præter effrontem improbitatem, & *linguam* effrænem, nihil habebat.

——Nec mea te monentis verba, pluris quàm eminulos lanarum floccos æſtimáſti——

—Multi forinſecus opulenti viſi ſunt, qui ære alieno obruuntur adeò, ut ipſam quoque debeant animam, adeò illis res anguſta domi eſt & curta ſuppellex.

——Non adeò vitiis tuis offenderemur ſi pauca eſſent: tam multæ flagitiorum ſpecies

ſpecies vitam tuam contaminant, ut nullus relinqui poſſit veniæ locus——

——Nam (ut audio) bonam juventutis partem ſtolidè contriviſti, dilapidâſtique univerſum patrimonium in alea, fritillis, & ſphæriſterio.——

Vide *Criminandi.*

3. *Asseverandi.*

TEſtor *te* omnium cogitationum inſpectorem *Deum*, teſtor *lucem* illam quam hodie traho reſpirans, & *quam* mihi ſupremum eſſe deſiderares: teſtor *vos* etiam ſodales mei.

——Certo enim certius eſt——

Chriſtum mihi parùm propitium habeam, niſi——

4. *Commendandi.*

VIr *ſapientiæ* adeò eloquentiæ, & *eloquentiæ* ſapientiæ æſtimio honorandus, ut *famæ* celebritate ſupra omnem invidiam videatur conſpicuus.

Sinceriùs ergò *mihi* tecum agendum eſt——atque utinam par eſſet affectui oratio, vel affectus cauſæ——ut——

Homo verè ad humanitatem factus——æpertæ ingenuitatis—& incoctum generoſo pectus honeſto——ut *Perſius.*

——Vir perpaucorum hominum——Quem ſi *fata* diutiùs nobis ſervâſſent incolumem, auſim vel *invidiâ* teſte, aut *Momo* judice contendere, cæteros *omnes* noſtræ tem-

tempeſtatis homines, multis fuiſſe paraſangis præceſſurum, multíſque præcurſurum ſtadiis.

——Pueros bene ingeniatos, modeſtos, tractabiles, & qui jam nunc plus quàm pro ſua ætate ſapiunt——

——Vir, fide ſinceriſſimâ, moribus pluſquam niveis, nihil magìs aureum aut gemmeum eſſe poteſt, totus ad amicitiam, & gratiam natus——Si nondum tibi notus ſit, fac ut hominum cures nôſſe propiús——

——Ad miraculum uſque latinè doctus, nec ineloquens——Is enim eſt (mihi crede) unus omnium quos aſpicit Sol, integerrimus vir,& candidiſſimus——judicii ſobrii, moribus commodis, nihil habens neque fuci, neque ſupercilii, Thraſonis illius diſſimillimus——

——Janus *Douſa* id aſſecutus eſt, ut ubicunque locorum eſſet, non tam Bibliothecam *habuiſſe* viderentur, ſed *eſſe*; nec legiſſe multa, ſed nihil ignorare——*Heinſ.* orat. 29. Optimarum literarum ardentiſſimus conſectator, mihi ſic unicè deditus,ut Pyladen meum appellare jure poſſim ——

——Inter bonos optimus, & inter doctos doctiſſimus——

——Illum enim omnes *nos*, non ſolùm propter pietatem, juſtitiam, clementiam, munificentiam, atque alios ſuaviſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem, cùm in ſacris, tum in humanis literis ſcientiam admiramur, ſuſpicimus——Autoritate maximus,ſed hoc tamen ſeipſo major, quòd ob ſingularem quandam modeſtiam ſolus ipſe magnitudinem ſuam non agnoſcat. —Si

——Si pater esset, non posset indulgentiùs si frater, non posset amantiùs.

——Dignissimus enim est, quem unum omnis mea celebret pagina.

——Moribus omnibus, fuci nesciis, nec alio nævo deformatum, nisi quod immodicè molestus est.

——Qui præter eruditionis & integritatis dotes, adeò festivus est, ut vel mortuum possit exhilarare ——

——*Sed sunt sua pectora* lacte,
Et non calcato candidiora nive. Ovid.

Quis *Catone* vultu severior? quis *Phocione* oratione gravior? quis *Numa* in omni actione religiosior? *Hujus* enim in aspectu tanta dignitas inest, in *sermone* tanta majestas, in *incessu* atque omni *gestu*, tanta veneratio, ut ipsam quodammodo *autoritatem* præ se ferre videatur.

Ut decuit docuit, nam re sua verba probavit,
Ante annos, animúmque gerens, curámque virilem.

Perdoctus atque *industrius*, qui felicissimum in *studiis* fecit progressum, quem ut *amicum* meum inter cæteros primum, *tibi* commendo——

Scio non temerè scriptum fuisse *Flacco*: *Quem cui commendes etiam atque etiam aspice, nè mox incutiant aliena tibi peccata pudorem—— at in hoc ego nihil vereor——*

Usus est semper suavissimis *moribus*, modestissimâ *vitâ* concinnus, & bonus omnibus, etiam *adversariis*, nemini molestus aut durus ——

Cyllarus ac Pegasus præ illo limaces sunt——

Ho-

Hominem quidem multiplicis *doctrinæ* & probatiſſimæ vitæ; *latinè* intelligit, loquitur, *ſcribit* propriè, ſcienter & expeditè, & omnia cùm *judicio* quali *ego* modo haud quempiam præterea aliquem novi——

——Is fuit *Cantabrigiæ* diſcipulus olim meus, & à parvulo inter parietes *Cubiculi* mei ſeptem ferè *annos*, literis Græcis Latiníſque inſtitutus——

——Ego cum *illo* jucundiſſimè, conjunctiſſimèque vivo, magnámque cùm ex ingenio *ejus*, ſingulariſque ſtudio, tum ex virtute, & probitate voluptatem capio ——

Vid. *Laudandi.*

5. *Conciliandi.*

QUod *ignotus* & minimè *noſci* dignus, *te* notione maximè dignum, tum propter laudabiles *corporis* qualitates, tum ſplendentes *animi* virtutes, meis *literis*, inexpectantem interpellare auſus ſim (*vir optime!*) non tam debes *improbitatem* accuſare meam, quàm benevolentiam——

Miramur cùm *Magnes* chalybem ad ſe trahat, quis autem tam ferreus eſt quem iſte tot dotium in uno concentus, non ad amorem pelliciat?—nihil aliud ſpirat quàm incredibilem quandam benevolentiam——

——Si dignaberis illum numero clientulorum tuorum inſcribere, dabo operam ut——

——Te nondum de facie, neque de ſcripto cognovi, ſed tamen amo pectus iſtud tuum muſis,

musis, & *gratiis* omnibus consecratum, cujus imaginem mihi, quidam nec indocti, nec leves, suo calamo delineârunt——

——Dolere, quòd tam diu *illi* ignotus, aut tenuiter notus fuerim, *quem* ità sum semper de *ingenio*, & virtute admiratus.

——Fuit certè olim hoc *mihi* persuasissimum; ut *tu*, si quis mortalium alius——

——Modestissimus senex, cujus cùm humanitatem libâssem, ingemui fortunam ejusmodi. Quo enim egò juvenem tam humanum, tam benignum, tam amabilem non sequar, sequar (ità me Deus amet) vel ad inferos usque——

——Cum *hoc* ego, vel in extrema Scythia vivere non recusem——

——Si juvenem hunc dignabere propriùs cognoscere, & me & illum beaveris.

——Imò si licebit te interpellare, in tanto negotiorum agmine, *quæ tibi* (ut Horatianis dicam verbis) *per caput & circumsaliunt latus*——

Qui te pro numine quodam terrestri colit——

Ego de tuo in me animo, ità sentio, ut si (quod omen avertant superi) *tua* me *fides* fefellerit, nè ipsi quidem *fidei* fidem deinceps habiturus sum——

——Ingenium, *literas*, humanitatem, *virtutes*, quas sum in *te* miratus, adduxisse *me* ad scribendum, quantumvis notus non sim; sed *tu* incredibili omnes humanitate complecteris, cupiditate benefaciendi: tum *literæ* tuæ, & prudentia effecêrunt, nè tu cuiquam esse possis *ignotus*, aut quemquam putare debes ignotum *tibi*——

Mo-

Moderatissime vir, mundum ex *amicitiâ* constare, & sese mutuâ quâdam & *concordi* charitate complecti, prudenter meo quidem judicio, & *Poëta* bonus, & *Philosophus* gravis, *Empedocles* Agrigentinus judicabat. Quam sententium divinitùs ad *nos* delatam, & in nostras mentes infusam, vel rude illud & imperitum hominum *vulgus*, ipso rerum usu, & pertractatione tritum, multis retro abhinc seculis veram esse comperiebat. *Æschan. lib. 2.*

——Cujus *unius* judicio, quàm mille *cæterorum* calculis, approbari mallem——

Ego primus pulsavi amicitiarum *fores*, si perueris, *nos* crebrò habebis hospites.

6. *Consolandi.*

Adversus { *mortem*, *infortunia*.——

PEr *Deum*, & salutem *tuam* rogo, ut animum attollas, contra *fortunæ* vehementem hunc ictum. Annon didicisti dudum *fortunæ* lubricitatem, vitrum, bullam, *fumum* & si quid vanius, vanidius esse?—quin esto tu bono animo——

Non eadem ratio est sentire ac tollere morbos. *Sensus* ineſt cunctis: tollitur *arte* malum. *Ovid.* lib. 3. de Pont.

Spem ejus abjectam *erexit*; desiderium pene extinctum, rursus *inflammavit*; inflictas aliquando *miserias*, tanquam *plagas* quasdam *sanavit*.

——Quid *Anaxagoras* auditâ filii morte? *Novi* (inquit) *me genuisse mortalem*. Pericles duobus filiis intra quatriduum spoliatus, isdem diebus vultu non magis moto quàm

si

si fuisset dura filex, aut *Marpesia* cautes concionatus est.

Sed bono sis animo—& quod olim *Sibylla* Troï——id *tibi* dictum puta

—*Tu nè cede malis, sed contrà audentior ito*
Quàm tua te *fortuna sinet*——

——Verùm quum apud *me* sagaciùs paulò consideravi *stultum esse* (ex Senecæ dicto) *id timere, quod vitari nequeat*, lacrymis temperavi; quod ut facias monitum *te* velim. *Mors* enim (ut aït *Tragicus*) est omnibus *æqua*, non *superbificis regum divitiis* magìs quàm lacero mendicorum panno flectitur: nec frequentiùs casas & tuguria, quàm turres & castra ingreditur, & expugnat; nec magis *Iro* quàm *Crœso*, Curio quàm *Augusto* se præstitit inimicam. Non *hanc* fucatis declamationibus *Oratores*, suavidicis carminibus Poëtæ, promiscuis pharmacis, aut unguentis *Medici* myropolæ, teretibus lanceis *Equites*, pennatis missilibus, strictísve mucronibus *Pedites*, gemmatis coronis *Imperatores*, non denique cuncti mortales rebus ullis *mortem* terrent aut effugiunt——

——Quin & *urbes* fortissimis munitæ propugnaculis, *templa* variis exstructa marmoribus, *aulas* Attalicis decoratas tapetibus funditus demolitur, evertit, dissipat——

——Et pergas per Deum oro, si non quò cursum instituueras, quò tempestas tamen agit transversum: probos nucleros imitemur, & arte cum tempestate pugnemus; & si eum portum quem maximè petimus contingere non licebit, certè in quodvis litus ejiciemur——*Erasm.*

O nimium cœlo & pelago confise sereno! Virg. Æneïd. 5. de Palinuro— —*Passu*

——*Passus idem est Tyriis qui quondam pul-*
sus ab oris, Cadmus in Aoniâ constitit exul bu-
mo——Passus idem Tydeus, & idem Pe-
gasæus Iason——Et quos præterea longa
referre mora est——*Ovid.* Fast. 1.

In quovis rerum statu explicat sese ge-
nuina illa virtutis vis, nusquam tamen cla-
rior quàm quoties noverca *Juno*, Herculem
suum omni genere malorum exercet. Magis
illustrârunt Ulyssem tot exhausti labores,
quàm feliciter excisa Troja——

Omnes habent suos transitus pedis, hac
parte vulnerabilis, ut Achillis Homericus—
suum quondam habebant plausum——

Felicem *illum* cense quòd non repentino
obitu decesserit, sed dilatâ ac expurgatâ
longo examine *conscientiâ*: quanquam nihil
(ut conjicio) severâ dignum scuticâ, bre-
vibúsque *Gyaris*, & umbrarum carcere dig-
num, perpetraverit——vid. *Text.* Epist. 44.

——unumquemque sua manent fata——
——*Quisque suos patimur manes*—ut *Poëta.*

Recordare *tuas* literas, quibus & magnum
animum mihi semper ostendisti, & ad omnes
casus ferendos perconstantem——

Nosti certiùs quàm ut moneri debeas,
mortales omnes, etsi *seriùs*, morituros. *Parca-*
rum ordo stat immobilis, *fatum* ineluctа-
bile, immutabilis *rerum* dispositio, surdas
esse *Mortis* aures, saxeum *pectus*, inevitabile
telum expectamur singuli. *Nihil* est ergò
quòd *te* diutiùs animi excrucies, *nihil* quòd
vehementiùs indoleas, nihil quòd ampliùs
Deos & astra voces crudelia—*Textor.* Epist.
44. vid. *Cicer.* Ep. fam. lib. 4. Ep. 5. l. 5.
Ep. 16.

——*Nec*

——*Nec enim fortuna querenda*
Sola tua est, similes aliorum *respice casus*
Mitiùs ista *feres, utinámque* exempla *dolentem*
Non mea te possent relevare, sed & mea possunt
——Non possum *tibi* quin condoleam quis enim bonus aut sapiens, ulla aliena sibi credat mala?
——illius *Pœnos ingemuisse leones*
Interitum, montésque feros, sylvásque——
Perfer & obdura, dolor *hic tibi prodesse rit olim.*
Sæpe tulit fessis succus amarus opem.
——*nunquam sincera bonorum*
Sors ulli *concessa viro; quem* vultus *honestat*
Dedecorant mores, *animus quē pulcrior ornat*
Corpus destituit——
——In meliora versurus est Deus quæ nigra sunt——
——Non jam de angustia pulmonis ac spirandi quereris difficultate: non *uxorem* jam cum morte colluctantem, inter meditationes *tuas* audis, non de *liberorum* patrimonio ac tuo, quod *fortuna* jam superstiti abstulerat, sollicitus ac mœstus sedes; non undantem sanguine *Europam*——
Sic tamen ut abjectâ spe, hoc *me* unum solaretur, quod ad *meas* miserias nihil jam *homines*, nihil ipsi *Dæmones* possent addere ulteriùs——
Ille *habet & silices, & durum in pectore ferrum,*
Qui tenero lacrymas lætus *in ore videt.*
——*neque enim de tygride natus*
Nec rigidos silices solidúmve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit, *nec* lac *bibit ille leæna*——

Nec

Nec fera tempestas toto tamen errat in anno,
Et tibi, *crede mihi, tempora veris erunt.*

Invideant tibi, calumnientur præsentem, *extinctus amaberis idem*, ut & alii heroës qui multo clarescunt à funere feliciùs, quàm si vixissent maximè——

7^mò *Responsoriæ ad Consolationem.*

SChedæ, quas abs *te* missas accepi, novâ quadam gaudiorum luce pectus meum serenârunt, ut ex omnibus curarum fluctibus, tuo *solius* consilio, enataverim.

Tua fuit epistola, quæ mirum in modum *me* delectavit, quæ semimortuum ferè suscitavit, quæ animum doloribus obseptum extemplo relaxavit.

Nunquam adducar ut credam *Hero* Leandri sui literas, aut majori voluptate aut pluribus oscuIis accepisse quàm *tuas* accepi——

Vix crediderim aut *Scipionem* eversâ Carthagine, aut *Paulum* Æmilium capto *Perseo*, magnificentiorem egisse triumphum, quàm *ego* simul ac suavissima tua scripta *tuus* mihi Tabellarius reddidit.

Epistola humanitatis *tuæ* & siliquam omnem, & mel *Atticum*, & saccharum omne, nectar, ambrosiámque *Deorum* longè superavit.

——Qui acerbitatis *meæ* virus, utcunque pestilens, inexhaustâ verborum magniloquentiâ repellebas: facundo tibicini persimilis, quem scitè, & modulatè adhibitum, *viperarum* morsibus mederi, testis est *Theophrastus* ille Gellianus.

—Nimium

——Nimium est *illis* boni, queis nihil est uspiam mali——

8vo. *Consulendi.*

FAmæ nè fis adeò famelicus, ut te tantis laboribus implices——

Ego autem viam *vobis* præmonstrabo, non anfractuosam illam *mihimet* olim navigatam, sed quam nunc è portu cerno, brevlorem——

Nec tu mensarum morsus horresce furiros, *Fata viam invenient*, aderitque vocatus *Apollo*.

——Istos homunculorum tumultus, magno animo despice, nixus cœlesti Christi præsidio.

Tu vir optime, nè macera te hujus seculi tumultibus, fruere conscientiâ benefactorum tuorum——

Qui decoxerunt, *re* quidem opitulari non possunt, attamen consilio juvant alios, nè profusiores sint quàm oportet; & qui diu, cum tenaci morbo colluctati sunt, optimè commonstrant aliis, quomodo vel vitari malum, vel sanari queat; & qui fregerunt navim, solventibus ostendunt vitanda pericula: itidem ego non ignarus quàm——

Præterea siqua est *Heleno* prudentia vati ——Siqua fides, animum si veris implet *Apollo*——Unum illud tibi chare puer, præque omnibus unum, prædicam, & repetens iterúmque iterúmque monebo——

Vides ut tibi consulam ipse mihi parùm consulens—— Lenta

Lenta remedia & ſegnes medicos non expetunt aut exſpectant tempora tua; citò mori potiùs quàm tardè convaleſcere debes———

——Cæterùm quòd *me* conſulis, an debeas aulicam ſequi vitam, ſi *me* audis, immorare lotitæ tuæ profeſſioni, nec induas tibi aureas illas & fucatas compedes; melior eſt enim libera paupertas, quàm vel opulentiſſima ſervitus; *ab aulâ* igitur ad caulam potiùs redi———

——Vis quid in ea re utile factu ſentiam, *tibi* adaperiam? Socraticæ tibi patientiæ loricam aſſumas, frontem baccare cingas, inconcuſſo vultu omnia perpetere, *patere & abſtine*, iſtiúſque fabulæ improperia, non pluris quàm ſalari ventris crepitus facias; elinguem *Scyphi* ranam te præſtiteris—in puteo cum *cane* nè pugnes——clamet, obſtrepat, crepet, increpet, pertuleris omnia———

——A tetricis te voluptatum tricis liberato———

9. *Conviciandi.*

NEque tamen te pudet (hominum *turpiſſime!*) ea facere quæ———

——Quænam ſcelerum ſpecies reperiri queat, quâ te non inquinaveris? quis in tota *Gallia* ſicarius, quis ganeo, quis adulter, quis parricida, quis nepos, quis *aleo*, qui ſe tecum familiariſſimè vixiſſe non fateatur? Oris cerberei ſpumas, & virus Echidnæ effudit———

Tandem olfeci quis ille fuit qui—monachus

nachus est, niger est, nihil nisi venter est.

——Quæ tametsi *dictu* pudenda sunt, *fecisse* tamen *te* non puduit.

——Effigie tenus hominem, spurcissimis autem moribus, porco similiorem, cui jucundius sit in cœno & stercore volutari, quàm *aquâ* purissimâ dilui——

Os impudens, non tibi sat est?

——Res non est exigui adeò momenti ut——

——Neque arbitror in tota *Arcadiâ* esse ullum *asinum* usque adeò *asinum*, quin *hic* dignior sit qui *fœno* pascatur quàm *ille*: prorsus inversus est *Apuleius*, ille sub *asininâ* specie tegebat hominem; *hic* sub hominis specie tegit *asinum*.——*Erasm.*

——Inter *Arcadiæ* pecuaria & muscas intérque graculos & olores, aliquid tibi fuisse commercii quis non juraret?——

——Impostor, nugarum & fuci artifex, fumivendulus & omnibus demum convitiis tantisper dilacerandus——

Vide mutuas Invectivas *Politiani lib.* 12. *epist. Her. Demosthenis & Æschinis, Hieronymi & Ruffini. Cicer. & Sallust. Pog. & Vallæ. Polit. & Scal. &c.*

10. *Reponsio ad Convitiationem.*

QUid causæ est, quòd novissimis tuis literis tantopere mihi *succenseas*? in *me* tam graviter *exclames*? tam acriter inveharis? tam furiosè sævias? sûmne *incendiarius*,

rius, pirata, sacrilegus, homicida?

——Mihi sanè nec ungues deerunt nec dentes, nec telum si——

——Itáne tu revixisti, ut me contumelioſâ epistolâ occideres? jam nunciatus eras lecto affixus esse——

——Dentatâ chartâ res agitur.

——Audes tu, tressis homuncio, contumeliis lacessere virum?——

——Sis, si ità lubet, scriptis meis *Aristarchus*, non *Phalaris*——

——Ex stylo stillare debeant nectarei amicitiæ calices, ipse iras promit, & diras vomit in amicum.

——*Tu* unumquemque criminaris, allatras, mordes, vellicas, cùm hodie *te* sceleratior vivit nemo. Consultiùs multò & prudentiùs ageres si tuam ipsius carperes vitam. Nam (ut in *Salustium* scribit *Cicero*) *carere debet omni vitio qui in alterum dicere est paratus*— Fateor neminem esse mortalium qui omnibus horis sapiat—*Text.*

—Et non *facientis* verba sunt, sed tumentis, *ut Chrysolog.*

—Stomachum *mihi* aliquantisper movit, ac bilem excitavit, multidica *illa* verborum tuorum licentia, quâ *me* ut merulentum, & (quod dicitur) ad ambas usque aures ingurgitantem, severiùs incessiviſti——

——Dura reverè adeò, & *Stoïco* velut supercilio vitam meam criminaris—*te* alienis erratis ingeris *Aristarchum*, & *aliis* bene vivendum intonas, quum *tu* tamen vivas turpissimè——subarroganter satìs omnia——

——Ceu verò ad serendum ocymum es-

ses natus, & major quædam maledicendi libertas, tibi quàm cæteris mortalium sit concessa——

Quare sic fremis, sic gemis quasi in cineres patris tui aut matris imminxissem?——

Nihil hercle (ut suspicor) *peccavi*, nihil commerui, nihil denique, tanto dignum convitio perpetravi——*Text. ep.* 48.

——Rabiosæ loquacitatis, & contagiosæ virulentiæ, clamosus quispiam detractor, ac pestifer *libitina*, *Satyricis* armatus *aculeis*, teláque *vipereo sanguine tincta gerens*, passim locorum *caninâ* utens facundiâ, *hunc* totum quotidie perlegere *Archilochum* jurares, *genuino* dente me mordicat, & indelebile stigma mihi inurit——

—Malignum quendam, ac rabiosæ loquacitatis *Zoilum*——

—Quasi matris cervicem rupissem, vel in patrios minxissem cineres——

—Nunquam eram crediturus tantum veneni esse in pectoribus humanis.

11. *Corrigendi. Epanorthoseos.*

SEd me cupiditas *tibi* satisfaciendi & materia sequax, ultra metas abripuit.

Sed quid ego hæc autem nequicquam ingrata revolvo?

Sed quorsum hæc? aïs, cur me in re seriâ fabellis enecas? Fabulæ sunt fateor, & vana poëtarum ludicra: At *ridentem dicere verum, Quid vetat?* aït *Flaccus*——

Sed condonemus & illud eo modo quo pro

propoſitum eſt—in *fortunæ* arbitrio, *viz.* ſitum eſſe——

Sed ego jam planè τὸ ἄμμον ἀναμετρεῖν aggredior——

——Sed quorſum hæc tam putida tendunt? quorſum hæc tam ſtultè perſequor, tam innumera, ut nec *Chryſippi*, nec *Didymi* voluminibus omnia comprehendi poſſint —verùm ineptè hæc te doceo *ſus*, cum tibi Minerva ſit domi——

12. *Criminandi.*

FIT te non pudet immundum ex *ore* tuo ſterquilinium, in *virum* talem tantúmque evomere?

O virum *nequitiâ* ipſâ, & ſcelere omni deteſtabiliorem? quanquam quid *virum* appello? O monſtrum! O portentum! ità nullus *ſceleratior* extitit, aut amentior unquam——

Quàm ferus, & verè ferreus ille fuit!

—Quænam unquam ab oculis libido, quodnam à manibus flagitium, aut à toto corpore unquam abfuit? O derelictum ab humanitate hominem!

—Famam quotidie meam, evaginatâ, quod aïunt, linguâ lacerando——

—Cæterùm ſcis quid in aurem *tibi* nuper dixerim, laboras quodam *vitio* arcano, & paucis cognito, à quo niſi deſueſcas, tandem veniet in lucem. *Veritas* enim filia eſt temporis——

Te lapis, & montes, innatáque rupibus altis Robora, te ſævæ progenuere feræ——

Tu bonam ætatis tuæ partem contriviſti ludo, univerſum ferè patrimonium latrunculis, & *aleâ* prodegiſti; nihilominus, tamen *alienis*, vel tantillis delictis, illatras——

——Frendant iſti *hìc*, & frontem contrahant, qui ſentiunt ſe eſſe læſos.——

Quo lixivio hanc labem elues? qui reipub. inſidias, urbi incendium, amicis cædem & interitum deſtinâſti.

Fidem *mihi* nunquam facturus es, nè juratus quidem——

Agedum conjecturis venemur quæ in ore paſſim *vulgi* increbuerunt——

Quemadmodum *Dii* poëtarum ſolent, *pereuntibus*, aliquâ metamorphôſi ſuccurrere, itidem & *tu* mendaciis——

Mitius eſt laſſo digitum ſupponere mento,
Mergere quàm liquidis ora natantis aquis.

Si quis eſt qui *honeſtiſſimus*, & amantiſſimus haberi & eſſe velit, is *ego* ſum; & ſi quàm plurimos habes amiciſſimos, qui tuæ dignitati maximè faveant, *ego* in hac parte, *illorum* concedo nemini——

Etſi magnam *mihi* putem fieri injuriam, quòd tot *epiſtolis* provocatus, nihil reſpondeas, humanius tamen eſſe duxi, *peccare* officio, quàm ſilentio *retaliare* injuriam.

Mirari ſatìs non poſſum, quid in cauſâ fuerit, quòd——

Ego quidvis aliud priùs ſuſpicatus eſſem, quàm *te* ab officio deſciviſſe, ſed tu——

——nam quis, *Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit, Ejectum ſemel attritâ de fronte ruborem. Quiſnam hominum eſt quem*

tu

tu *contentum videris uno* Flagitio? —*Juven. Sat.* 11.

—Vid. *Accuſandi. Exprobandi. Convitiandi. Culpandi. Vituperandi*—

13. *Culpandi. Reprehendendi.*

CAllidi *Debitoris* eſt & inverecundi, ſæpe pacta non ſolvere; & patientiſſimum *creditorem* longâ & artificioſa cavillatione protelare——*Chryſolog.*

——Aderit continuò *vir* validus & acer, cujus verba, *allium* & pultem redolebunt.—

Te in oblivionis, *tui* & *tuorum*, cum *Thalete* foveam incidiſſe ſuſpectum habuiſſem, niſi ex nuperis iſtis quas ad me dediſti literis——

——Credibile non eſt tantis *te* negotiis diſtrictum fuiſſe, ut toto hoc tempore, nullum omnino ſcribendi otium potueris tibi ſuffurari; aut ergò te *noſtri* cepit oblivio, aut negligentiæ culpâ non cares——

Jámque dies altérque dies proceſſit ex quo nè lineam quidem——quò te ſperabimus uſque?

Cur *περίλειον ἄμμα*, catenam iſtam epiſtolarem abrumpis? alternas calami vices à te repoſco——

Quid *tu* igitur me Pyladen tuum? quid Theſea appellâſti? quanquam invertere debueras, ac Oreſtem potiùs, ac Perithoum appellare.

Magni referret ſtudiorum ut qui politioribus literis militant junctis umbonibus ſe condenſarent, adverſùs Phalanges

hoſtium——non autem inter ſe adeò inimicè digladiari——

Vid. *Accuſandi. Criminandi. Vituperandi.*

14tò. *Defendendi.*

QUod minaris mihi *Satyras* & mortem, ego has comminationes non facio pluris quàm fulgur ex vitro. Si quid in me jam diu parturis, parias quæſo——

Nihil *tibi* nocui——non læſi——

Aïs iſthic multa de me renunciari auditu neutiquam jucunda: ego verò——innocentiam præſtare poſſum, id quod facio, quid homines de me loquantur non poſſum—— *Eraſm.*

Sic ſum, nec poſſum naturam omnino vincere.

Ut præſtem Pyladem, *qui ſe mihi præfert Oreſtem*

Hoc non fit verbis *Marce, ut ameris ama.*

Sin autem *me* relaxandi animi, ſeverioriſque ſupercilii deponendi gratiâ voluptates iſtas ſecutum cauſeris, nihil jam planè eſt quod reluctêr——

Sed quæ *Pallas*, imò quæ *Erynnis*, iſtuc tibi miſit in mentem, inquies? verbo *tibi* ut ſatisfaciam, ſcias quæſo *me* non ſine gravi causâ——

——Noli nimiam *illis* in poſterum adhibere fidem, aut ſaltem hoc mihi juris ſupereſſe concedas apud te, quod apud Macedonem regem *Philippum* licuit reo, videlicet ut

ut *à te* dormitante, appellem *ad* te vigilantem——Homo es ipſe, *cui* imponi poteſt.——

15tò. *Dehortandi, & Diſſuadendi.*

SI tui infortunii fueris autor, æquanimiter feras: æquum eſt enim ut *Faber quas fecit compedes ipſe geſtet*——nôſti me ſæpius hæc te monuiſſe—nôſti *crebras* amicorum literas, te ab hiſce ineptiis deterruiſſe.——

——Moris eſt *mihi* ubicunque locorum vixerim, liberrimè apud *omnes* agere—— *Te* igitur ut à deterrimâ ſcelerum colluvie deterream—perpende quæſo——

Dehort. à *vinolentiâ*, vide apud Textorem *Epiſt.* 40.

——Nec tu amplius cum tanto valetudinis diſpendio, aſſiduus & accubuus chartis impalleſcas——

—*Deſinas igitur aliquando tandem ludere, potare, otiari, &c.*——quid? num *lupinum* arrodes? cum cimicibus ac pediculis aſſiduè bellum geres? certè ſi quo cœpiſti pergas pede, ad miſeram tandem *paupertatis* carnificinam devenies.——

Vid. plura inter formulas concludendi per Pathop. pag. 159. 160.

—Deſine tandem ad iſtum modum publicam tranquillitatem inquietare.——

16. *Deliberandi.*

EGo enim *Deus bone!* aurum, ut cujuſquam, aut honores avidè reſpiciam, qui quocunque *me* convertam, nihil præter

animorum monumenta magnis viris ſupereſſe, *corporis* notas nè extare quidem, cæterorum autem vix memoriam, aut nomen ad poſteritatem pervenire videam?

——Labores, ſtudia, vigilias omnes, non *Feretrio*, ſi diis placet, aut *Statori*; ſed in arce hâc *Apollinis*, cum bono *Deo*, Muſis & *Memoriæ* ſacrare ſtatuo——

——Fieri non poteſt quin hilaritate maximâ perfundar, quin traquillitatem meam, *regnis* aliorum, & potentiæ opponam.

—Quin ad *voti* mei portum, ac *columnas* (ut Geographi loquuntur) *Herculis*, pervenerim.——

17. *Deprecandi.*

TE igitur *oro*, & obteſtor, *judex optime*, *ut illas*, quæ mihi tantùm hac in defenſione ſuperſunt, *lacrymas* attendas, oro inquam, ità in ferendâ ſententiâ ſentias, ut non acceptâ *morte* ſævitiã, ſed *vitâ* conceſſâ miſericordiam poſſim experiri—non inſultare jacenti.

Malebat mitis precibus pietatis abundans,
Poſt acies odiis idem qui terminus armis.
Claudian. lib. 2. de Theodoſ.

Tuum eſt, ſi præter ſpem quid evenerit, mihi ignoſcere; parùm ſucceſſit quod ago, at facio ſedulò——quod *Davus* Pamphilo, *Terent. Andr. Act. 4.*

—Quippe minuri, &c
Semper & infirmi eſt animi, exiguique voluptas Ultio.—*Juvenal, Sat. 13.*

Logiſmus iſte meus, *Charientiſmus* fuit, non *Sarcaſmus*.

Cæterùm inter *nos* animorum conſenſus eſt;

eſt; neque verò committamus, ut tam veterem támque ſinceram amicitiam, una nubecula diſſidii videatur aboleviſſe——

——*Procul ô procul omnia nobis*
Talia dii *pellant*——

—Sanctè enim profiteor, me nihil ſenſiſſe de te—nihil locutum malevolè—Suſcipias me igitur quâ ſoles fronte—illiuſmodi peccata, inconſultæ ætatis, deflentem ſerió.——

Te moveant hæc *ora* fletu confuſa; hi *oculi* lacrymis demerſi; hæ *meæ* languidæ, abruptæ ſingultu *voces*.

—Συγγνώμην ſibi dari efflictim poſtulat *τῶν σφαλμάτων*, quæ nè quidem à centoculo Argo devitari facilè potuiſſe, omnes *deos* ſummos, *imos*, medioxumos obteſtor, *Par.* Mell. *Attic.*

vid. *Excuſandi.*

18. *Diſputandi.*

HÆc *ego* obiter, ad *quæſtionem*, ad quam ità ſubitò reſpondi, ut vix relegendi ſpacium concederetur——

—Sed litem hanc ad tribunal virorum doctiorum defero.

19. *Dubitandi.*

QUibus autem verbis ambire furentem conabor? *Quæ prima exordia ſumam?* quo affatu lenire ſtudebo? *Æneas ad Did.n. Æneïd.* 4.

Vellem tamen ſciſcitari, utrùm nè——

Scrupulus qui me mordicitus vulnerat no-

nocturnum somnum mihi adimit, severam faciem *mihi* exasperat.

Ut stat & incertus quâ sit sibi nescit eundum
Cum videt, ex omni parte viator, *iter:*
Sic ego——
——*utque carina,*
Quam ventus, ventôque rapit contrarius æstus
Vim geminam sentit, partêque incerta duobus:
Sic & ego——
——*Subhæsito in hac re*——
Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,
In partésque rapit varias, pérque omnia versat——
——*Quo pede nunc utar? dubia est sententia nobis*
Nec quid agam invenio, nec quid nolim-ve velim-ve——

Dii boni quid (*inquam*) dicet? utri *nostrûm* gravius excandescet? utri durius convitium evomet? utrumque sanè (ut opinor) pari cultro dignum putans, *furiis* devovebit.

Miserum *me!* quid agam? Hoccine etiam hominum perditissime, feciste debueras priusquam?——

——Quid est quod in erroris tui fulcimentum adducas? Quod huic malo remedium invenies?

——Fidem mihi nunquam facturus es, nè juratus quidem.

2omò. *Exclamandi. Querendi.*

QUis vidit *ver* sine violis, æstatem sine granis, & calore, sine pomis autumnum,

num, hyemem abſque nivibus & pruinis? nónne ſuccedentes ſeriatim menſes, in ſuis manent officiis?

Nec facilè invenies, multis in millibus unum,
Virtutem, *precium, qui putet eſſe ſuî.*

—Multò jam pluris æſtimantur (cur *hoc* relinquis inultum *Jupiter?*) lenones & paraſiti, nebulones & aſini—quàm viri *verè* pii aut eruditi——

Ipſe decor recti, facti ſi præmia deſint
Non movet, & gratis pœnitet eſſe probum.

O tempora! ô mores! ut præ ſacrâ auri fame nihil uſpiam ſacrum eſt!——

Quis deinceps miretur fuiſſe olim qui *Philoſophos* ſe dicerent, qui aſſerebant *Nivem* ſibi atram videri, *cœlum* conſiſtere, & *terram* motione ſuâ, eáque perpetuâ rotari?

—*Deum* immortalem! ut jam exulat probitas! ut peſſum iêre boni mores! mortuam *Murænam* flevit Hortenſius orator, multos dies atratus; tu *patris* morientis non miſerebere? O perditam ætatem! O mala tempora! quis *hoc* non execretur?

Turpe ſequi caſum, & fortunæ accedere amicum,
Et niſi ſit fœlix, eſſe negare ſuum.

——O rerum mira converſio!——

O fordidum genus, barbarúmque facinus! O feriores homines, quàm humanam olim *Androdus* ferum invenit!

Illud amicitiæ ſanctum & venerabile nomen
Proſtat, & in quæſtu pro meretrice ſedet.

Voces hominum, *ſtentoreum* quiddam paſſim rebœantes, tanto horrore omnia complent, ut *furias* omnes cum *Cerbero* emiſſas, ab inferis jures.

—Cæ-

——Cæterùm illud ô *Dii* immortales eloquárne aut fileam? cur autem fileam? cùm ſit vero verius——

——His atque id genus mille nugis, horum capita adeò diſtenta differtáque ſunt, ut arbitrer nec *Jovis* cerebrum æquè gravidum fuiſſe, cùm ille *Palladem* parturiens, *Vulcani* ſecurim imploraret——

Heu par *illud ubi eſt, totidem virtutibus æquum,*
Et concors pietas *nec dubitatus* amor?
Unus erat Pylades, *unus qui mallet* Oreſtes
Ipſe mori, his una fuit per ſecula mortis,

—Scripſi ſemel atque iterum—ad—ſed, quod dolens refero—nihil *impetravi*——

21. *Excuſandi.*

ET ad quid non *importuna* flagitatio, & *opportuna* occaſio impellat etiam *invitiſſimum?*

Hoc commune malum eſt, ſemel inſanivimus omnes.

——Tam id peccatum primum, magnum: magnum, at humanum tamen, fecêre alii item boni-*Terent.* Adelph.——

Non eſt quod *Exſpectes eadem à ſumme minimóque Poëta*; ut *Venuſinus* olim—Vin' adoleſcentulos rerum imperitos perinde ac graviſſimos *Catones*, frontis rugoſæ viros, ſe gerere?——

—*Sed non is vultus in illo, non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ, ut timeam fraudem, meritíque oblivia noſtri*—Met. *lib.*7.*Fab.*1.

Omnes quibus res ſunt minùs ſecundæ, magìs ſunt, neſcio quomodo, ſuſpicioſi, ad contumeliam omnia accipiunt magìs, propter ſuam impotentiam, ſe ſemper credunt negligi

negligi——*Terent.* Adelph.——

——Mihi, perpetuis laboribus enecto, veriùs quàm fatigato, non vacat toties ſcribere, exiguiſve rebus adeſſe——

Epiſtolæ noſtræ brevitatem ſimul & ruſticitatem, excuſabunt occupationes——

—& tamen pertinax meum incuſas ſilentium, mecúmque delitigas quaſi parùm tui memorem——

—Ego ſanè inficias neutiquam iero *me*—cùm non ignores neminem tantæ eſſe probitatis hominem (fuerit licèt *Diis* ipſis proximus) cujus vita aliqnantillis vitiorum tenebris non obnubiletur. *Æneam* ſua commendat pietas, dedecorat proditio; *Alexandrum* bellica virtus extollit, deprimit ebrietas——

—Non eſtis ætatum adeò imprudentes, ut non cognoſcatis, facilè, cum *Marco* Fabio, ſuam eſſe ſtudiis infantiam: fortiſſimus quiſque edidit aliquando vagitum: vultis exigere ab *adoleſcentulo*, quod parentem eloquentiæ *Ciceronem* deceat? vultis ſarcinam dare infantulo, cui *Demoſthenes* ſuccumbat?——

—Scribit *Fabius* eos fractum iri potiùs quàm poſſe corrigi, qui in pejus obdurverant. *Tortellius* tamen ille, ille (inquam) homicîda *Tortellius*, in quo futuram probitatem deſperabant omnes, ad bonam frugem ſe recepit, & vitam commutavit in melius—— Quidni igitur &?—

—Incredibile videndi *tui* deſiderium jampridem *me* tenuit, adeò ut nulla *nox* prætereat, quin imago tua, oculis meis obverſetur & oberret; & ſi liceret citra ullum diſ-

diſcrimen ad *te* commigrare, commigrarem protinus: viámque ipſam (quod aïunt) raptim devorarem.——

Sed multa ſunt quæ ab hoc animi mei deſiderio *me* remorantur & avocant—— Nam præterquam quòd ægrè hodie & difficulter——

——*Sed qui, quàm potuit, dat maxima, gratus abunde eſt*——

——Nam (ut quod res eſt liberè fateamur) multa me impedierunt——

Vid. *Purgandi, Defendendi.*

22tò *Excuſandi longitudinem, & prolixitatem, &c.*

VEreor *(mi amice!)* nè prolixo meo ſermone moleſtus ſim tibi, ſed quia nihil magìs cupio, quàm longiſſimas literas tuas, longas & *ipſe* ſcribo, ſcripturus etiam longiores, ſi otium *mihi* ſuppeditaret.

—Expectes denuo non epiſtolam modò, ſed ingentem literarum ſarcinam, quæ vel Ægyptium, ἀχθοφόρον degravet.

Purgabis me A.B. quod tam incompoſitè ſcripſerim.

Sed nè epiſtolæ modum excedam, quæ non debet ſiniſtram manum legentis implere, in alium diem hanc litem cum Dialecticis differam—*Senec.* epiſt. 45.

Jam ſatìs invalidos calamo laſſavimus artus,
Et manus officium longiùs ægra negat.

—Sed hæc ſatìs multa, vel plura potiùs quàm neceſſe fuit, facit autem, non loquacitas mea, ſed *benevolentia*, longiores epiſtolas.——

Scribere

Scribere plura libet, ſed vox mihi feſſa loquendo;
Dictandi vires ficcáque lingua negat——

—Vehementi deſiderio, primam quamlibet occaſionem, amplexurum me vides, & *Nuncium* tuum avidiſſimis ulnis excipientem——

Dilatus ac procraſtinatus tabellarii quotidie iturientis diſceſſus, effecit, ut & meas literas, & aliorum, ſeriùs multò quàm aut ego volebam, aut tu debebas, acciperes—

—At iſta, *ego* amore magìs impulſus, ſcribenda ad *te* putavi, quàm quòd arbitrarer *te* monitis, & præceptis meis indigere. Sed me, cupiditas tibi ſatisfaciendi, & materia ſequax ultra metas abripuit; cæteroquin——

—Cujus prolixitatem fortaſſis excuſarem, niſi id agendo fierem prolixior——

——Vides ut me totum in ſinum tuum effuderim—

Sed reprimo me, nè me Criſpini ſcrinia lippi compilâſſe putes—ut aït Horatius—

23tò *Excuſandi brevitatem.*

INdulgeas *mihi* velim *Laconicam* hanc *brevitatem*, hoc præſertim tempore: nunquam (mihi crede) in vitâ *meâ* (quantum memini) minùs otioſus, quàm nunc, ſum——en tibi ad binas tuas literas ſimplex reſponſio, ídque tumultuariâ operâ——

—Parce Pudi calamo, tabellarius iſte humeros mihi preſſit—

—Quod ſpatioſiori margine, lineis non ità perturbatioribus aut condenſatis ſcripſerim, in cauſa eſt——

—Inextricabili ferè negotiorum labyrintho

rintho implicor, ut jam non vacat——

Ignosce obsecro, non possum jam plura scribere-Interpellat jam me importunus quidam.——

Vix licet per otium, in *mense* semel tantùm feriari, tot meæ cervici incumbunt negotia, ut ultro citróque curis agitor; sed si aliquando possum aliquid suffurari otii, moris est mihi——

—Felix otii nunc non sum—hoc quicquid est industriolæ, æqui bonique consulito——

Importuna redeuntis ad *te* nuntii festinatio, plura scribere non permittit—

—Quod etsi exquisitius reposceret judicium, coactus sum hâc *Epistolâ* raptim & tumultuariè scriptâ, tibi paucis aperire, quid super ea re *mihi* sit animi, idque facere propter desperatam abituri nuntii celeritatem, qui antelucano sequentis diei quo venerat tempore, *sibi* propere redeundum esse testabatur.

Non debes *tumultuarium* mirari characterem, scripsi enim festinus.

Parciùs quidem scribo, at non parciùs amo——

Quibus ego diris, hujus tabellarii caput devoverim, cujus vel indiligentiâ vel perfidiâ, factum arbitror ut——

De tabellione isthoc incertus, distuli hactenus--tumultuatissimè hæc ad multam noctem——

Hunc Laconismum, me docent immensi studiorum labores——

Dicas hanc esse prolixam epistolam, si scias quibus obruar laboribus.

Non

Non poſſum quidem plura, & hæc raptim quoque, feſtinat ità tabellarius—

—Quòd ſolito breviùs ad *te* ſcribo, dabis veniam, nam quum has à me literas nuntius poſtularet, non erat mihi otium ad mungendas nares.——

—Ego Dapſilis ſemper effundo, & ſic haurio ex fæce, ut vix ſuppetat jam in tanta penuria, quod dignè ſcriberem——

—Illi qui beata in *terris* nacti ſunt otia, poſſunt——

Tempus enim cùm humana omnia ab eo aliquid invicem rapere debemus.——

Plura otioſus, *hæc* cùm eſſem in Senatu, exaravi.

Hæc omnia quàm raptiſſimè raptiùs.——

Hæc ſcripſi *feſtinans*, properante ad vos tabellario--inter alia avocamenta—

Sed ego qui ſum pauperrimi ingenii mei conſcius, *Laconicæ* malo ſtudere *brevitati*, quàm multijugis paginis infantiæ meæ maciem publicare. *Symmach* Auſon.

Cùm nec *ſingulis* inſervire poſſit, per univerſa *diſtractus*, nec *univerſis* ſufficere in ſingulis *occupatus*—Min. *Fel.*

Hæc exaravi, multis diſtractus *negotiis*, animóque *curis* valdè impedito.

Hæc *ego* ad *te* occupatiſſimus ſcripſi; fuſiora cùm offertur alius opportunus tabellarius.——

—Negotiorum multitudine preſſus ferè & oppreſſus fui, quò minùs.——

24tò *Excusandi silentium, seu intermissum* scribendi *officium, seu* visendi, &c.

UTinam esset mihi otium ab his occupationibus, quæ *me* nullâ non horâ interturbant, & ferè obruunt; facerem ut intelligeres, quantum *tuo* nomini debeam.

Dúmque ego hæc omnia tumultuor, elabitur tabellarius——

—Si essem liber laborum, qui *me* nunc circunstant & opprimunt, ad te quàm citissimè convolarem, viâ ipsâ (ut cum *Sidonio* loquar) devoratâ, idque sum facturus quàm possum brevi——

—Neque excandescas adeò, quòd literis tuis cunctantiùs paulò respondérim——

—Veritus sum nè ineptias meas non tam legendas tibi, quàm ridendas exponerem——

Aliqua etiam ex parte animum ad scribendum satis propensum, & literarum *alia* retardavit, desiderium rescribendi aliquid de——

Cum & præteriti nostri *officii*, & singularis cujusdam *negligentiæ* crimine manifesto teneri non immeritò videar, cùm nullas ad te (*vir Rev.*) literas jamdiu dederim; quamvis omnem prætermissi muneris accusationem justâ & idoneâ quadam purgatione redimere potuerim: magis tamen *ingenui*, magisque prudentis *ego* esse existimavi, errati *veniam* agnoscendo impetrare, quàm liberationem, culpam occultando, vindicare——

Distuli tuis respondere literis, quòd existimâram fore ut præsens præsentem amplecterer—— Unum

Unum à *te* peto (*vir !*) ut me nullo oblivionis crimine, aut ullâ me in te officii ratione, ſed juſtiſſimis de cauſis, quò minùs ad te hoc tempore ſcribam, prohiberi putes——

——*Novi* quod ſcriberem nihil erat, me *tui* eſſe amantiſſimum, vetus eſt——

Quæro compendium, diſpendium invenio; quin apage——

Tecum adeſt abſente corpore animus.

—Intelligas faxo ſic te à nobis amari, ut antehac friguiſſe videamur—

Quòd tanto *temporis* intervallo, nihil ad te dederim literarum, nec veteris meæ erga *vos* obſervantiæ benevolentiæque memoriam revocarem, non meâ negligentiâ, neque adeò oblivione mutui noſtri *amoris* id factum, ſed potiùs——

—Nec ſum uſque adeò oris duri ut à—

Tametſi ergò *me* pudet, poſt diuturnam ceſſationem, nunc ad *te* ſcribere, tamen non dubito, quin pro tuâ in amore conſtantiâ, meæ, ſiqua fuit, negligentiæ, benignus interpres ſis futurus, præſertim cùm.

—Hoc longum ſcribendi intervallum, non voluntate *meâ*, non oblivione tuî, *non* neglectione officii, nec ſanè ulla defecit mihi, vel ſcribendi materies, nec mittendi facultas, ſed—

25 tò *Expoſtulandi.*

CUr ſic *Te* mutatum video? Cur adeò, *me* viſo, caperas ſtatim frontem? Cur ità ſtomacharis?——

Vid. Brand. lib. 2. 20.

Num

Num ex eorum haberi velis numero qui *Odyſſeas*, & *Iliadas*, aut majus aliquid promittant ſe parituros, demum verò ubi diu ſatis, & ultra *elephantos* uterum tulerunt, *verba* emittunt pro *farina*, murem oſtendunt pro *bove*; cujuſmodi fuiſſe feruntur *Calliphanes* poëta, & *Timæus* Siculus? *Text.* præfat. epithet.

—Dic—dic inquam, per nomen æterni Dei, quid à te ſumpſerim, in quo læſerim?—

Quando enim quæſo rerum tuarum negligens viſus ſum? quando tardus aut fugiens laboris, ejus præſertim, quem *tibi* uſui fore crediderim? nónne à *puero* parvulum eduxi? nónne pecuniarum aliarúmque rerum *tibi* utilium affatim ſemper miniſtravi? nónne ſub præceptoribus, *Latinas* literas haud incuriosè *doctis*, erudiendum curavi? *Text. epiſt.* 49.

Nam quid tibi mali, aut quid non boni feceram?

Quo meo tandem merito?——

——Quo tandem *iſte* modo non cuivis fidem faceret, ſe recta docere, recta prædicare, recta ſentire?——

Quouſque tandem abutêre patientia--&c.

Agedum, *mihi* reſponde quid hic——

Cur neſcire pudens prave, quàm diſcere, malis?

Quid eſt quod in me adeò ſubſtomacharis? quid eſt quod in famam & nomen ità debaccharis meum?

26. *Exprobrandi.*

SIccine verò? ità negotiaris *tu*, ut nè unicâ nos ſalutare poſſis lineolâ? adeóne

ſeverâ

ſeverâ premeris *tu* ferulâ, ut nè ocium huic rei tantillulum, ſpatiúmve aliquantillum defalcares?

Scripturus eras ſcilicet, ſed non licuit, nec per negotia, quibus nullis diſtringeris; nec per otium quoque, quo abundas!

At ô vulpeculam hominis! ſiccine ſoles amicos tuos fallere?

Clauda tibi mens eſt ut pes, natura notáſque exterior certas interioris habet.——

Deſpectus tibi ſum, *nec quis ſim quæris.*——

——Facis quod *canes* ſolent, qui ſocium in culina nullum amant. *Dum canis os rodit*, ſocium, quem diligit, odit.

——Sed nullis *ille* movetur fletibus, aut voces ullas tractabilis audit.——*Æneïd.* 4.

Sed aliò ſpectare remiges, aliò provehi cymbam video ——

——Ingratúmque Jovem nequeat cùm dicere ſentit—*Ovid.* de Iò. Met. 1.

Quod epiſtola *tua* rarentior ad manus pervenit meas, id *ego* non poſſum non ægrè ferre.——

Hæccine eſt illa *tui* exſpectatio? ſic amicorum opinioni reſpondes?——

O malè collocatam benignitatem!

——Hoc enim ſcio, *me* meis in *te* beneficiis meruiſſe, ut fortunas tuas, ipſámque adeò vitam pro *me* exponeres.

Quid? pollicebaris montes & maria, dicebáſque *me* tibi eſſe chariorem tuis oculis? Hæccine eſt illa *benevolentia?* Siccine ſoles amicis ſubvenire tuis?——

Nónne *hæc* ſatis erant bonam indolem æternùm devinxiſſe? quamnam verò *te* viperam vocarem *ego?* quodnam *monſtrum* aut tar-

tartareum *canem*; qui virulentam *invidiæ*, calumniæque saniem, evomere in *me*, virum de te meliora meritum, non erubescis?

Magni (ut video) verba *mea* æstimâsti, magni consilia fecisti, hominum stultissime! qui quod *tibi* perniciosum semper fore prædicavi, excæcatus *stultitiæ* tenebris perpetraveris.

Quid? quo tempore discessisti à nobis jurabas *te* scripturum unoquoque mense; vide quo modo constiteris *tibi*. Næ tu es egregiè——

——O ingratæ mentis juvenem! ô perditissimum adolescentem! nihil sanè jam conqueror quòd *mei* dememineris, quem *parentis* cepit oblivio.

Jam quoniam in nequitiâ tuâ ità occalluisti, ut lapideam magìs quàm humanam videaris effigiem indutus, pluribus *te* verbis hortari desistam.

Vive ut lubet, egerísque ut volueris—profundas, perdas, pereas, nihil attinet ad me——*Text.* Epist. 38.

Τόπον ὁ τρόπον μετήλλαξας——

——*ubi sunt ingentia magni*
Verba viri?——

Heu! ubi nunc fastus, altáque verba jacent?
Quolibet es folio, quávis incertior aurâ——
vid. *Cicer.* Ep. *Famil.* lib. 5. ep. 5.

Est aliqua, ingrato, *meritum exprobrare voluptas.*
Hâc fruar, hæc de te, gaudia sola feram.

Mihi quidem liquidissimum est, te *dietim* in deterius degenerare, & cùm aliquo usque progressus esses, tamen——

27. *Gaudendi*

27. *Gaudendi. Lætandi.*

LÆtor apprimè, *mi chare*, vera *hæc* esse quæ narras, atque id sedulò triumpho——

——Quo peramœno spectaculo, fallor si aliud in terris unquam videris jucundius——

At pater Æneas audito nomine Turni
Deserit & muros, & summas deserit arces
Præcipitátque moras omnes, opera omnia
rumpit, Lætitiâ exultans——Æn. 12.

vid. *Gratulandi.*——

28. *Gratias agendi, & debendi.*

MUlta mihi de singulari tua in doctos bonitate prædicaverant multi, sed nunc omnem famam infra verum fuisse competio, qui mihi videris huic potissimùm rei natus, ut de omnibus bene mereatis—— *Erasm.*

Quæ præter meritum obtingunt, hoc plus solent habere pretii, & quæ præter expectationem obveniunt solent esse gratiora: quot igitur nominibus mihi putas gratum fuisse munus tuum adeò non expectanti, ut si de cœlo delapsum fuisset, non potuisset magis inexpectatum accidere——

Nam quod ultro mittitur, quod immerenti, quod nec per somnium expectanti——

——Amplector istum animum tuum, & agnosco quod debeam——

——Animum tam excelsum, támque amicè amicum pluris facio quàm.

——Ceu pro votiva tabula, gratias si non quantas debeam, (utinam enim id possem) at quantas queam maximè persolvam.——

Quod veritus ſum antea (*vir moderatiſſime!*) ſi ego adoleſcens neque *bonis* artibus excultus, neque in *recta* dicendi ratione ſatis exercitatus, ad *te* provectâ ætate *virum*, atque omni doctrinæ genere inſtructiſſimũ, Rom. eloquentiæ hac noſtra ætate cum paucis facilè *principem*, literas darem, nè meum iſtud factũ cum temeritate conjunctũ videretur, id totum penitùs ſublatum eſt; meúmque hunc ſive *pudorem*, ſive *metum*, vicit beneficii erga me *tui* magnitudo: nam *juveni* quidem pluſculum etiam *audere* quàm par ſit ab omnibus ferè concedi ſolet; non habere quibus debeas *gratias* omni ætate ſanè turpiſſimum. Itaque vetus illa dubitatio in præſentia nihil me movet, neque cum venit in mentem, vereri reprehenſionem quod *ſcribam*, ſed quod *ſeriùs* id faciam. Sed &c.

——Eóſque imitabor *mendicos*, qui, quum acceptæ ſtipis mutuum referre nequeant, benevolâ *verborum* actione rependunt——

Accipe igitur (*vir maxime!*) à cliente *tuo* quod jam tuum eſt; accipe quod voluiſti, lege ſi ſit tanti, quod jam audi viſti: & quandoquidem muneribus, hoſpitio, *officiis*, comitate omni & benevolentiâ, *me* ſic obſtrictum *tibi* tenes, ut in nexu adhuc maneam, patere ut *creditorem* tam benignum te habeam, quàm *patronum* hactenus expertus ſum——

——Ut jam nec beneficii *vos* in me collati pœnitere poſſit, quod *id* in alios multos transfundam, nec id ipſum malè collocatum videri, quod agnoſcam, cum nullis debeam libentiùs, ut nec amo quemquam effuſiùs—— Nulla dies unquam memori vos eximet ævo——

——Voti

——Votivum animi mei ſpecimen vobis inſcribo——

—Ferreus tamen ſim, utcunque contigerit, & lapideus, ſi unquam tantæ *tuæ* humanitatis fuero oblitus——

Nutriviſti *me* à puero, feciſti ex ſervo ut eſſem libertus, & quod habuiſti ſummum precium perſolviſti mihi——Næ, inhumanus eſſem & planè——ſi

——Orandum eſt *mihi* illud, ut quia in tanto credito ſum minùs per *me* idoneus debitor, per *Deum* vobis idoneus ſolutor exiſtam——*Chryſolog. ſerm.* 5.

—Et revera *filium* ſe neſcit, viſceribus caret, naturam negat, ingratus eſt *patri*, qui autorem *vitæ* ſuæ non obſequiis placat, non devincit cultu, muneribus non honorat—— *Chryſ.*

—Ideóqne ſoli, quos feciſtis tales, ſentiunt quid vobis debeant——

Quod quidem veſtrum in *me* beneficium ſi——

——Memini ſempérque meminero——

Incredibilis iſta bonitas tua, vincit non ſolùm merita noſtra, verùm etiam vota——

Utinam & referre poſſem æquè ac agere grates, referet autem *is* qui pietatis officia, multo cum fœnore ſolet remetiri, *Deus*.

Quare incumbo (*vir conſummatiſſime!*) & hanc operam *tibi* navabo, ut *tuî* nomen, immortalitate digniſſimum, extingui mortali cum corpore non ſinam. Quod quidem enixus ſum verbis meis laudem tuam reſonantibus. *Et tuî*, mihi amantiſſimi, & quidem officioſiſſimi memoriam (ſi modo is ego ſum qui tantum præſtare poſſum)

profectò ab interitu vindicabo.——

Nihil præter aqueum illud Sinetæ munus regi *Artaxerxi* occurrit uſpiam——

Polliceor me buccinatorem fore exiſtimationis tuæ.——

Quantum debeo tibi (mi *amiciſſime*, mi *optatiſſime!*) pro *illis* literis, quas in meam gratiam ſcripſiſti, non præſentes *literæ* declarare, non *fortunæ* meæ compenſare poterunt; efficiam tamen (*Deo volente*) ut *poſteritas* intelligat, *Te* amicum fuiſſe mihi valdè beneficum; & non immemorem me extitiſſe.

Pro quibus, optandi ſi nobis copia fiat,
Tam bene promerito commoda mille precor.

His *ego* meritis veſtris erga *me* ampliſſimis, non officio, ſed *voto*, non opere ſed voluntate, *animo* reſpondere cogor, quia longè longiſſimè, infra *meritum* illius humanitatis veſtræ, ſubſidet *ſtudium* puſillæ facultatis meæ——*Jun* in *Tertul.*

Immerentiſſimus prorſus & indignus cui hoc dignationis & honoris habeatur——

Id quoties reputo quo pudore me putas ſuffundi?

——Certè ego, *ſtudioſorum* more, pro auro & argento, rependo animum gratum, ac chartas, felicéſne an miſeras aliorum eſto judicium; feci quod potui, non quod volui.

Quod ſi digna tuâ minus eſt mea pagina laude,
At voluiſſe ſat eſt, animum, *non* carmina *jacto.*

Ego quidem ſæpe, multúmque cum animo cogitavi, ecquâ tandem ratione poſſem munificentiam veſtram rependere, qui *me* à ſuavibus *Academiæ* ulnis & mamillis avulſum,

ſum, in veſtro ſinu, amicè excepiſtis——

——Pro tantis veſtris, erga *me* meritis, certum deliberatúmque eſt aut *exſolvere*, & præſtare *debitum*, aut (quod ingenui eſt hominis) tanquam *æs* alienum à *me* contractum, apud *alios* publicè profiteri.——

Hei mihi non magnos quod habent mea carmina vires,
Noſtráque ſunt meritis *ora minora* tuis.

——Nec *amicum* amplius meum, ſed *numen*, ſed genium ac tutelarem *Deum* appello; etenim, ſi non inſcitè ſcripſit quidam, hoc demum eſſe *Deum*, juvare mortales—cur non—?

Quâ teſtatum faciam, *me*, gratâ ſaltem recordatione, *hæc* omnia complecti, quando parem pro tantis meritis reddendo gratiam, ſolvendo ſatis eſſe nunquam poſſim.

——*Unica fortunis* ara *reperta meis.*

Gratum nullo non *loco*, nullo non *tempore* memorem gratiæ referendæ, ſtudioſiſſimúmque *tui* experieris, ſenties——

——Pro *literis* ad me tranſmiſſis, gratiam habeo maximam, ſi quod ego autem *officium* viciſſim præſtare queam, impera. id tuo jure facies——

Pro quibus ut meritis referatur gratia, juro Me fore mancipium tempus in omne tuum.

Ut igitur pro affectu illo erga me tam benovolo, quem aliis etiam beneficiis declarâſti, gratum animum teſtor, offero nunc quo nihil habeo majus, memetipſum, ac mecum animi noſtri fœtum—*Voſſ.*

Sed veſtra præceſſêre beneficia quæ gratuita erant, noſtrum ſequitur officium quod debetur, & quo magis debetur, eò minùs poterit diſplicere—

——Ut clam erubeſcam accipere quod palàm mendicare non erubui.

Verum amicitiæ veræ atque ſinceræ coagulum, eſt mutua officiorum reciprocatio——

O mihi tam longæ maneat pars ultima vitæ
Spiritus & quantum ſat erit tua dicere facta!

—Animúmque erga *me* tam propenſum declarâſti, ut planè ad primum literarum tuarum conſpectum obſtupuerim, atque non parùm admiratus fuerim, tantam celſitudinis tuæ dignationem——

——Pro ſummis *excellentiæ* tuæ, in *me* jam ſæpe collocatis beneficiis, & *gratias* quas habeo maximas, in præſentia libenti animo *ago*, & omnia *mea* deinceps in poſterum officia, paratiſſimâ voluntate, amplitudini tuæ offero, & addico——

Nec quæ de parvâ pauper, *diis libat acerrâ*
Thura, minùs grandi, quàm data, lance valent.

—Cui vitam, cui liberum hunc aërem, hunc ſpiritum, hanc vocem, quæ ſervire aut adulari, neque novit, neque cogitur, debeo.

—Quem non tam *patronum* quàm *patrem* agniturus ſemper ſum——

Cujus honorificam in nos omnes beneficentiam neſcio an commemoremus potiùs, vel admiremur magis.

——Cùm ab ingratitudine non ſecus abhorream, atque *Achilles* ille *Homericus* à mendacio, mecúmque perpendam eam quàm eſſet immenſum, quod tuæ deberem benignitati, ut meritum omne, omne quoque officium exſuperet meum; optimum judicavi ut tibi literariâ ſtrenulâ, aut floſculo quopiam è muſarum hortulis decerpto, animum

animum memorem atque amantem utcunque teſtarer——

—Utinam in officii recordationem ſacratiſſimam, è penu meo literario proferre poſſem, quod vel *tuis* gratum eſſet oculis, vel animo & deſiderio reſponderet *meo.*

——*Cúmque labent alii, jactatáque vela relinquunt,*
Tu laceræ remanes anchora ſola rati.

——Cœpi ſubinde anxiâ mente revolvere, quonam pacto aliquando gratum erga te animum oſtenderem. At tanta ſunt tua in me merita, ut etiam nullam eorum partem, referendâ gratiâ conſequi queam: Solatur tamen me *Plinianum* illud, *ruſticos etiam lacte diis ſupplicare, & gentes multas quæ thura non habent, molâ ſalsâ litare,* nec ulli fuit vitio datum, Deos colere quoquo modo poſſit.

——Quod referre gratias, ità ut volebam non poſſum, *fortunæ* debes imputare——

A *me* nihil unquam in *te*, nè mediocre quidem profectum eſt, ut *mihi* tantum beneficium cumulare videaris; quid autem ſperes in poſterum planè non video. Is ſum qui amicorum potiùs auxilium deſiderem, quàm ipſe *aliis* opitulari poſſim——

Quid referem vel iſto *munere* dignum, vel potiùs iſto tuo *animo*, qui mihi munere ipſo longè eſt ſuavior? nihil habeo niſi meipſum, *quem* ſi alicujus eſſe precii putas, totum *peculio* tuo adſcribito. Crede *mihi* nihil habes in omni genere tuarum poſſeſſionum, quo *tu* tam propriè poſſis & *uti*, & *abuti*, ſi ità lubeat quàm.

Nunquam igitur gratiarum labiis te ſalutabo? nunquámne——

Egóne in *eum* ingratus essem, qui & nullo *meo* merito, *me* laudâsset, & inopiæ meæ subvenire vellet?

——*non si tellurem effundat in undas Diluvio miscens, cœlúmve in tartara solvat Jupiter*—— Æneïd. 12.

Quid tibi, quid *inquam* pollicear? num *meipsum* quantus sum dedam? at exiguum est iis *me* dedere, qui nisi fuissent, *ipse* non essem; tibi proinde & quod possum, debeo & quod non possum, *Hieron.*

——Chartaceo hoc *donulo*, quod quæso clementer ac perbenignè à vestro *clientulo* suscipite, & legite.

——*Patri* præsertim cui fortunas tuas omnes ipsámque adeò vitam debes cum animâ—*nec unquam Esse satis poteris, præstes licet omnia, gratus*——

Ut meminisse magis poteram officii mei, quàm præstare retributionem——

Officiola qualiacunque.

Vel minimissimam amoris strictúram ——*pro meritis grates persolvere dignas non opis est nostræ* (domine & Mæcenas *mi!*) *non tamen officium cessabit, inérsque voluntas* proferet haud ullum, grati animi, nostríve in *te* testamen amoris——

Quale quale tandem est, tibi totum id—

Supereſt ut illam ipsam *gratiarum* actionem, quæ *me* ad scribendum impulit, in *Epistolam* concludam; Sed stultissimum fuerit velle *me*, juvenem infantissimum, tibi *verbis* satisfacere, cùm tu homo eloquentissimus, *reipsa* rationibus meis consulere conatus sis. *Ascham.*

Tu tamen quasi hoc unum in vitâ, ut me tuereris

tuereris *tibi* propositum est, quem semel benevolentiâ complexus es, omni beneficiorum genere cumulare nunquam desistis.—

Quantum tibi debeam, depingere stupet calamus, exprimere lingua, leves tantùm *qua data porta ruunt*, & loquuntur *gratiæ*.

29. *Respons. ad* Gratiarum *actionem.*

Quanquam *gratiarum* actionem à *te* non desiderabam, cùm te, *reipsâ* atque animo scirem esse gratissimum, tamen fuit *ea* mihi (fatendum est enim) perjucunda.——

Quas ad *me* literas misisti, multo sunt adeò refertæ officio, tam multis.——

Isti tuo tam benevolo pectori me profiteor astrictissimum esse, id quod hoc epistolio veluti syngraphâ legitimâ, singulis & universis contestatum esse volo—

Laudibus istiusmodi non delector, quas tu prodigè veriùs quàm liberaliter in me effundis—in posterum quæso aliud exercendo stylo quæras argumentum.——

Gratias quas mihi habes immerito maximas, tibi meritissimè rependo maximis majores.——

30 Gratulandi.

Quo in *adventu* ejus, non possum exprimere sermonibus, quanto, quámque impatienti gaudio *exultaverim*, cùm augeret maximè lætitiam meam amicissimi *hominis* inopinata præsentia. *Min. Felix.*

Nostes omnes insomnes, & illunes; dies verò nebulosos agimus hem diu, absente te, te scilicet.——

Quicquid ago præstò es, ludit ante ocu-

los meos imago tua, ítque redítque frequens, ſine te non dormio, non edo——

——Nullâ non horâ de *te* loquuti ſumus, longa nos omnes *tuî* fatigavit expectatio—& vitam *nobis* acerbam putabamus, quod tam diu conſuetudinis *tuæ* fructu carujmus—& jam ecce *reduci* à tertio uſque jugere manus porrigimus.—

——Cujus equidem abſentis, abſens, memoriâ, non aliter frui ſolebam, quàm præſentis præſens conſuetudine conſueveram; quâ, diſpeream, ſi quid unquam in vitâ contigit mellitius.

—Cæterùm quemadmodum fieri conſuevit, ut cùm primùm *Sol* formoſum illud, & aureum os terris oſtenderit, aut ubi poſt aſperam hyemem novum *Ver* blandis aſpirârit *Favoniis*, protinus nova rebus omnibus facies, novus color ac planè juventa quædam redeat: ità nobis *te* conſpecto mox alius acceſſit vultus.——

31. Gratulandi—*fortunam auctam*—*ſucceſſum proſperum.*

GRatulor tibi *Plutum* tam propitium; ut mihi permoleſtum fuit *te* moleſtis ac periculis agitatum eſſe, ità *te* incolumem ex iſto naufragio enatâſſe gaudeo.——

Sed gratulor tibi, jam opinor, ſemideo facto, cui contigerit——*epulis accumbere divûm.*

——Video *te* factum ζῶον ἀμφίβιον niſi mavis dici *Mercurius*——ſuperis deorum gratus & imis——

Tanta ſemper in te affectu flagravi—ut optem tibi ſecundiſſima omnia, & cum optata

tata contingant, vehementer gaudeam.—

32. Gratulandi *valetudinem recuperatam.*

VEtus est amicis convalescentibus *soteria* mittere——

Sed magìs gratulor valetudinem prosperam, cùm à tot morbis revixeris aliquando--& novã quasi vitam redordiaris.—

33. *Hortandi. Suadendi.*

AT per *Deum* quæso immortalem, ut tortuosos aliquando mores castigares. Quis enim *te* non metuat? quis non oderit? O utinam te moveant *parentum* suspiria, vota, lacrymæ?

Scholæ adhæreas usque dum mercibus illis Athenienſibus probè plenéque sis instructus—— *αἰσχρόν τοι δῆρόν τε μένειν κενεόντε νέεσθαι. Iliad.* 2. v.298.

Toto fac animo, præclara studia amplectare.

Quando non potes quod vis, id velis quod possis——

Perge, age, vince omnem miles *virtute laborem. Et quantum humani possunt se tendere passus, Arduus accelera*——

—Fac ità vivas ut omnes *te* frustrà fuisse natum non existiment.

Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas Detestêre——

Tu quoque nè metuas quamvìs Schola *verbere multo*

Increpet, & truculenta senex gerat ora Magister,

Degeneres animos timor arguit; *at tibi consta* *In-*

Intrepidus, nec te clamor plagaque ſonantes,
Nec matutinis agitet formido ſub horis,
Quod ſceptrum vibret ferulæ, *quòd multa*
ſupellex.
Virgea, *quòd mollis ſcuticam prætexit aluta,*
Quòd fervent trepido ſubſellia *veſtra tumultu.* Auſon. protrept.

—Noli quæſo *ſpem* quam de te bonam noſtrates paſſim omnes conceperunt hactenus, fruſtrari; noli fœdiſſimam ganeonum colluviem ità ſectarier, ut ſordeant tibi, & deſipiſcant amicorum monita——

—Te ad ſtudium ſummæ laudis cohortabor, eſt enim tibi gravis adverſaria conſtituta, & parata incredibilis quædam *Expectatio*; quam tu unâ re facillimè vinces, ſi hoc ſtatueris quarū laudum gloriam admiraris, quibus artibus hæ laudes comparantur, in iis eſſe elaborandum———

In hanc ſententiam ſcriberem plura, niſi te tuâ ſponte ſatis incitatum eſſe confiderem; & hoc quicquid attigi non feci inflammandi tuî cauſâ, ſed amoris mei teſtificandi——

Vid. *Formul.* affect. *movend.* ubi complures huc referre queant——

Si tibi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna repende tuæ.
Surge, age, & in duris, haud unquam defice, cœlo
Mox aderis, tèque aſtra *ferent*———

Agricola ſi non impreſſerit cultrum, ſi ſulcum non defoderit, ſi non exciderit ſentes, ſi gramina non evulſerit, ſi in tuto ſemina non locârit, *ſibi* mentitur, non *terræ*, nec *terræ* facit damnum, ſed *ſibi* non facit fructum; & ità *ſe* vacuat, ità decipit, impugnat ità, qui *terræ* manu fallaci mentitur--

Chryſolog.

Chryſolog. Idem & *tibi*, quam *tu* ſperabis *honoris* meſſem, ſi nullam feceris *laboris* ſementem?

Ejus animum inexpugnabili illecebrâ ac *ſuadâ*, captum priùs ac poſſeſſum, ad præclarum & inuſitatum aliquid transferret——

Ac veluti gnavus & avidus negociator bonis literis ceu honeſtiſſimis mercibus in patriam tuam onuſtus redeas——

Inſanum quamvis hyemet mare, crudáque tellus Seminibus, bello nec ſatis apta manus— Nil dubites autore bono—— Auſon. Theodoſ.

Qui parùm feliciter navigârunt, ipſi ſolent aliis non infeliciter cavere, nè veniant in periculum; ſic & ego tibi ſollicitus—

——Sed—— *Nil opus admiſſo ſubdere calcar equo*, Sponte tuâ properas——

Aliquídne *tibi* ſuademus quod factu non ſit utile? *nos*, ſi neſcis, *tuæ*, non noſtræ utilitatis ſatagimus: Negligentiam tuam, & inertiam ſúſque déque ferremus, niſi *eam* ſciremus *tibi* futuram detrimento——

Nunc ætas eſt omnium laborum patiens, ea eſt rebus honeſtis exercenda: quod datur vacui temporis hoc impende honeſtis ſtudiis, & evolvendis bonis autoribus.

Fuge conſortia nepotum & otioſorum, abduc te à juvenilibus voluptatibus & veris dotibus temet inſtrue——

Hunc igitur, quod facis, toto animo & totâ mente amplectere, hunc cole, hunc obſerva, *hujus* heroïcas virtutes imitare, & exprime penitùs; & quò meliùs *hoc* præſtes, da operam, ut in literis & libris *patrem* tuum, ſi non ſuperare, at ſaltem æquare vales——

——Per

——Perſuaſi tandem quamvis primùm pertinaciter ibat inficias——

——Noli ad credulam ſpei perplexæ auram antennas ſolvere; cum *Stratonico* dixeris ex omnibus navigiis tutiſſima eſſe, quæ in *terram* nauta ſubduxit.

——Dum potiare, patiare.

Quod facis id facias ſtudioſiùs, & priùs orto Sole, vigil calamum & chartas & ſcrinia poſſe.

——*non parvas animo dat* gloria *vires,*
Et facunda facit pectora laudis *amor.*

Vid. Epiſt. 38. Text. elegantem ſanè ad *labores & ſtudia* adhortationem—

Quorum arbitrio quaſi *calcare* commotus, non potui refugere à cœpto *laboris* curriculo.——

——Non ſum pectoris adeò obtuſi, ut humanis verbis non molleſcam——

Hæc ſunt quæ noſtrâ liceat te voce moneri, vade, age, & ingentem factis fer ad æthera ſamam——Æneid. 3.

Sit procul omne nefas: ut ameris, amabilis eſſe, exue tetricum illud & Saturninum ſupercilium, ſerena frontem illam rugis & nebulis caperatam——

Quamobrem ſi *me* amas, quantum profectò amas, ſi *dormis* expergiſcere, ſi *ſtas* ingredere, ſi *ingrederis* curre, ſi *curris* advola; hoc ſit *negotium* tuum, hoc *otium*, hic *labor*, hæc quies, in his *vigilia*, in his etiam *ſomnus* reponatur *tuus*——

Pergite, ut facitis, atque in id *ſtudium*, in quo eſtis, incumbite, ut & vobis *honori*, & amicis *utilitati*, & reipub. *emolumento* poſſitis eſſe.

——His igitur *tu* tantiſper te exerceas haſtulis, dum cætera adornantur; & feliciter

citer in ſtudiis perge ut cœperis, jam enim *Orbis* propè univerſus *ingenii* tui exſpectatione ſuſpenſus, neſcio quid *cœleſte*, ſibi, de tuâ *virtute* pollicetur——— *Vid.* plura inter. Form. Conclud. Pet. Pathop. pag. 156. & dein ceps.

—Neque ægrè feras me toties iſthæc inculcantem; nam *nunquam nimis dicitur quod nunquam ſatis diſcitur*, aït *Seneca*, Epiſt. 27.—

Vid. *Monendi. Conſulendi.*

34. *Illudendi.*

ITe nunc *reges* principéſque, ite & trophæa veſtra alibi quàm in æternitate *literarum* ponite; *Poëtas*, Oratores, & imprimis Hiſtoricos, Flamines *Muſarum*, & æternitatis Sacerdotes, veſtræ autem gloriæ ac nominis Præcones, negligite ſi placet, ac pro iis *ſimiam* aut morionem ſaginate———

——Arrigite aures non terſas, non acri lotas aceto, ſed quas olim *Midas* ille noſter exhibuit *Pani*—Encomium certè audietis, non *Herculis* neque *Solonis*———

Ut nec mille *Democriti* ad tantos riſus ſuffecerint, quamquam illis ipſis *Democritis* rurſum, alio *Democrito* foret opus———

——Egregiam certè laudem!

35. *Lamentandi.*

SI atramentum mihi in præſens deficeret, *lacrymæ* ipſius vices optimè nunc ſupplerent, talis tantus tuarum intuitu literarum occupavit dolor, patrem meum eſſe mortuum———

——Nihil jam multis annis accidit quod æquè doluerim——

Aſſiduis *lacrymulis* faciem humectat, *curis* edacibus

edacibus corrodit animum, *verberibus* crebris corpusculum diverberat, & *unguibus* insanis faciem deformat, quòd *natum* eximio literarum amore flagrantem, (cujus prima *ætas*, iter ad ingenii *lumen*, manifestum ostendebat) fatali jaculo percussum, amiserit—— Tristissimus *hæc* tibi scribo——

Tertor. epist. 44 — Plin. ep. lib. 5.

Pérque sinus lacrymæ fluminis instar eunt.

——O quanta quæso, quâmque acuta doloris cuspide pectus meum tunc perfossum fuisse existimas? O quantâ irâ siccum jecur arsisse opinaris? vidisses excussos *oculis* meis lacrymarum rivulos ubertim erumpere: vidisses capillos ventis diffusos extrahi——

—Largóque humectat flumine vultum.

—Quod ubi accepit nuntium, miserum me! quantum indoluit—& multum—— *lacrymas verba inter singula fundit. Æneid. 3.*

——Heu lux *patriæ* ac pater! heu exemplum *omnis* ævi, nostri admiratio ac stupor! heu bellator, victor, triumphator, spes tuorum, terror hostium ac tremor! heu invictum *Rheni* nostri tonitru, ac Martia tempestas! quem omne ævum, omnis admirabitur posteritas. *Heins.* in obit. illust. *Mauritii*——

—Nam si exspectatis, ut quod in privato funere *oratores* solent, verbis tantùm ad commiserationem, aut inanem planctum, *præficarum* more, præeam, aut luctum ejulationibus accendã; fugit *vos* & ratio, & institutũ nostrum *Auditores!* Non enim fœminæ, sed viri convenistis. Et invictum principem lugemus, qui nec lacrymam emisit unquam ——*Ibid.*

Levia perpessæ sumus si fienda patimur,

An-

Andromache apud *Senecam*——

Non poſſum quin doleam, multò autem maximè quòd——

——Res nullis ſat lacrymis deploranda——

Nec ut atramento deſtillet calamus, ſed ſanguine——

——Cùm ex *his* malis eluctatus fuero, cùm enatavero ex his *curarum* fluctibus, his moleſtiis emerſero, tum——

—Ut quemadmodum à *Romanis* Scipio *Naſica*, *corculum* appellatus eſt, ſic & *illum* à *ſuis* appellari merito, & lugeri mortuum—

Heu quæ me tellus,——quæ me æquora poſſunt Accipere? aut quid jam miſero mihi denique reſtat? Cui neque apud Danaos uſquam locus: ſuper ipſi Dardanidæ infenſi pœnas cum ſanguine poſcunt ut Sinon ille Virgilianus. Æneid. 2.

Lacrymæ ubi eſtis? ubi eſtis *lacrymæ? ceciderunt* nobis *D. N.* heu *cecidit*, per quem *ſtetit* foro *Juſtitia*, literis decor, *religioni* nitor—— Quando fluetis *lacrymæ*, ſi hîc *ſtetis*: profectò ſi unquam aut uſquam *fluitis* juſtè, hîc *impiè* ſtatis.

Quis (*niſi cornea fibra*, aut jecur adamantium cui fuerit, *roburque* & *æs triplex* circa circa pectus) temperet à lacrymis, non ſolvat ſe in *luctum*, *& gemitus*, *& ſuſpiria magna*, cùm ſuo magentem ſanguine univerſum ferè *orbem* viderit Chriſtianum?

——Dura profectò, dura nimis *illi* ſunt viſcera, qui *his* viſis, *largo* (ut Tros ille olim) *non humectet flumine vultum*——nec lacrymarum torrentibus inundetur.

Diſcedens *vir* eximius, & ſanctus, immenſum

Vid. *Cicer.* fam. lib. 5. epiſt. 15. lib. 9. epiſt. 11. lib. 14. epiſt. 4. 7. 9. 17. 19.

menſum *ſui* deſiderium *nobis* reliquit, utpot cum & *ipſe*, tanto *noſtri* ſemper amore flagraverit, ut & in ludicris, & in *ſeriis*, par mecum voluntate concineret, *eadem* velle aut nolle crederes, *unam* mentem in duobus fuiſſe diviſam—*Min. Fel.* de Octav. ſuo—

—Quot dolorum agmina infeſtent, quot immineant caſus, quot ingruant incommoda, quàm nihil uſquam non felle tinctum plurimo—!

36. *Laudandi.*

HUnc finxiſſe *Deus* Opt. Max. hoc conſilio videtur, quo haberent *noſtri Ævi* quem imitarentur, *cujus* ſimiles eſſe velint. Videbor *tibi* fortaſſe & aliis nonnullis, in hujus *viri* laudatione nimiùm profuſus, ego *mihi* nimiùm parcus—

—Tanquam de cœlo *divinum* hominem eſſe in provinciam delapſum putant, mentiunculam facientes *tuî* non infrequentem—

—O tuas *literas* omni ſuavitate re fertiſſimas!

—Id peto ut majore *ſtudio*, magiſve ex animo petere non poſſum, ut *ei* omnibus in rebus quantum tua *fides* patiatur, commodes, ut *eum* commendes, dignum laude virum omnimode.

Convenit hoc iſtis tuis moribus, ità piis, ut ſupercilio careant; ità comibus, ut abſit levitas; ità ſeveris, ut abſit aſperitas—

—Rerum verò geſtarum *gloria* tanta eſt, ut non *epiſtolâ*, ſed hiſtoriarum *volumi-nibus* explicari debeat—

Laudo *genium* tuum, laudo *ingenium*, laudo eloquentiam *literarum* tuarum, nihil niſi

Gratias,

ratias, Veneres, voluptates *spirantium*——
——Saccharatis condimentis ſtipare ſo-
es ſcripta *tua*, quibus nè *mel* ipſum melli-
ius puto——

Uberiore *me*, quàm par eſt laude, videris
roſequi——

—Qui quidem, ut eſt voce ſuavis, vultu
mabilis, geſtu & ſtaturâ corporis admo-
dum decorus atque procerus: ſic certè pie-
ate, prudentiâ, fortitudine, atque aliis vir-
utibus optimè inſtructus & eruditus——

Quæ *Deus bone!* morum comitas? quis
nimi candor? quæ in dicendo *veneres?*
damantinum arbitror, quem mira *hujus*
ominis feſtivitas non capiat.

——*Exemplum* juvenis *venerabile morum.*

——Quod omnis cogitet memoria, po-
eritas loquatur—non *funus* publicum, ſed
atriæ cadaver,—belli fulmen, murus li-
ertatis, omnium provinciarum urbiúmque
allum atque propugnaculum—cui ſpes ac
ota ſua quiſque credit, *quem* ex omni orbe,
obiliſſima juventus colit——

——Nam quæ levitatem præ ſe aut fu-
ilitatem ferent, non tam oderat naturâ,
quàm deteſtabatur——

In *dicendo* ità brevis ac ſuccinctus, ut ne-
ceſſitatem rarò, nunquam dignitatem *Prin-
cipis* excederet; plurima *acutè*, nihil un-
quam *fruſtrà* dixit——

——*Corpus* facculentum, vegetum, toro-
ſum Deus & natura dederant; cujus ſpeci-
em ac modum magnitudo *animi* ac mentis
excedebat.—Ex ore, ſuperciliis, inceſſu,
corporis totius motu habitúque *Martem*,
non plorantem illum quem Poëta turpiter
inducit,

inducit, fauciúmque, sed *Gradivum*, aut *ulto-rem* descripsisses, qui in animo ac vultu *ejus* sedem posuisse videbatur——

Nemo *sibi* & *naturæ* plura, nemo pauciora *institutioni* debuit——*ipse* rerum omnium vorago ac abyssus——

——Quàm nullum omnino tot dotibus imbuto supercilium!

—Pœnitentiâ ac *fide*, non ut antè, urbem aliquam, sed *cœlum* perrupisti: hanc victoriam postremam, hunc triumphum *Imperator* noster gessit; post quem, victor omnium ac *suî*, vitæ immortalis *Capitolium* ascendit. Ità unâ eâdemque horâ (*Auditores!*) columen prudentiæ ac caput suum *Patres*, Martem *milites*, vitam, spem, salutem *Cives*, fulcrum ac tibicinem imperii ac gloriæ *Batavia*, patronum ac tutorem *Academia* amisit.

Heins. orat. 1. in obitum illustr. *Mauritii* Auriaci——

—Cujus *tergum* nunquam vidit *hostis*, vultum nemo unquam inimicus patriæ sustinuit——*ibid.*

—Stupere omnes, neque ut de *homine* ampliùs, sed ut de novo aliquo *portento* loquebantur.—Studiosi omnes exclamare, hærere, nullâ aut *sibi* laude, aut *illi* satisfacere videri. Alii abyssum eruditionis, alii scientiarum mare, alii Doctorum solem, alii patris divini sobolem divinam, alii genus Deorum, alii perpetuum literarum Dictatorem, alii miximum naturæ opus & miraculum, alii extremum naturæ conatum, aliter vocare—*Heins. de Josepho Scaliger.*

——Illustres patriæ Patres, *Galliæ Palladium* eripuerunt, & præcipuum *Europæ* numen

men (ità enim verè judicabant) liberali stipendio in hanc urbem vocârunt. Qui mihi dies alter Academiæ *natalis* videtur. *ibid.*

——Domum verò *illius*, quasi oraculum fuisse quoddam & delubrum, ad quod omnes venitarent—Fuit, fuit illud tempus cùm unius in hac urbe *viri* domus, orbis universi musæum esset.—*ibid.*—

Tu in ore, in animo eris omnium, nomisque magnitudine orbem universum, diuturnitate autem famæ vastam temporum profunditatem æquabis: salve salve Heroum sanguis, salve literarum princeps, salve invidiæ victor, salve domitor monstrorum, salve, *ave*, & ærernùm vale—*Heins.* orat. 2.

Is *Josephus* Scaliger *est*, inquam, qui non admirationem sui, sed stuporem *posteris* reliquit. Cujus incredibile ingenium, tanquam flamma quædam, aut fax publica è cœlo delapsa, & in terras demissa artes omnes, omnes disciplinas illustravit: cujus inexhausta memoria omnium rerum ac linguarum receptaculum, & profunda quædam vorago fuit——orat. 3.

——Etenim si ut prudenter à *Solone* dictum fuit, *finis* exspectandus est ut rectè judicetur, & post actum *fabulæ* supremum plausus excitatur.—Jacet ille eruditi orbis splendor, illa fama literarum ac anima——jam princeps literarum ore omnium, & *Apollo* Musarum judicatus est——

Efflorescet indies *illius* viri nomen, quo majorem nulla ætas vidit, nulla forsitan videbit: vastum illud & prodigiosum ingenium, admiranda illa & stupenda posteris industria, accuratum illud ac divinum viri ingenium

ingenium, non latere magis quàm dele aut extingui poteſt.

—Nos ingenii humeris, & quaſi cervic bus ſupra ipſa *Mauſolea*, quæ expreſſa hi videtis, ipsâ *invidiâ* ſpectante, ac ringent fruſtrâ, *Regem* noſtrum extollemus ac lo cabimus. D. *Heinſ.* de *Joſeph. Scalig.*

Pulcherrimo illo Apulei dignus elogio *inter doctos nobiliſſimus, inter nobiles doctiſſimus inter utroſque optimus*, inter omnes mode ſtiſſimus———

—In deligendis quos diligat diligen tiſſimus———

——Magnum illum *patriæ* parentem, ſul men illud *belli*, pacis columen ac decus—

——Tantum ubique locorum famam *tui* nominis concitâſti, ut vicatim compitatímque *te* prædicent omnes, ac *Deum* penè faciunt—Quod ſi eo quo cœpiſti pede per rexeris *animum æquabis olympo*——

——Nam erat & *ingenii* viribus valens, & *doctrinæ* opibus excellens, & *eloquio* præpotens, quippe qui utroque ſermone co piosè & graviter diſputaret, & ſcriberet—

——In *quo* multa adeò præclara, adeò ſingularia, adeò mira extiterunt, ut———

——tanta vis ingenii, tam profundi, tam acris, tam elegantis, ut omnes penè multùm longéque ſuperârit, tantâ totius eruditionis magificentiâ——

Eloquentiam verò quid memorem, *cujus* fuit tam amœna, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore *ipſius* non tam verba, quàm mella quædam fluxiſſe videantur. *Vincent.* Lirin. de *Origine.*

37. *Metuendi & obstupescendi.*

IMminet jam *nobis*, nisi vanus augur sum (atque utinam profectò sim, *auditores!*) ita quædam ac profunda *nox*—Nam ut nautæ cùm in prorâ constiterunt, tempestatem primi vident, primi *alios* denunciant; ità egò nescio quid, quasi *nubem* post serenitatem hanc———

——Quid ità cœlum, terram attonitus intueris? quid est quòd——? hoc forsan animo, te animum tuum aliquando tandem recollegisse spero———

36. *Minandi.*

AGè dum accingamur igitur quandò tu prior ad arma provocas—ô perditam audaciam! audes virum tam *magnificè nummatum tressis homuncio* convitiis lacessere? quod si opes meas contempsisti, num vel calamum *Erasmi* non metuebas? scis quibus machinis solent bellare poëtæ, quas si iratus in te torsero, actum de te fuerit, frustrà te fossæ istæ, isti aggeres, ista mœnia quantumvis munita cinxerint: sed hactenus præluserunt velites, tu nisi pacem ultrò petas, justâ tecum acie decernam.——

——Et me fors siqua tulisset Promisit ultorem———

——Exit polliceor, tempus in quo stultitiæ *tuæ* pœnitentiâ ductus, & unguibus faciam *tibi* deformes; & matrem, quum *te* pepererit, *abortivum* malles peperisse.

Cur sic debaccharis in famam hominis ex animo *te* amantis? meæ, famæ non mul-

multum noces, tuæ malè consulis—Abstineas quæso à talibus facetiis, alioqui sentiet me non esse edentulum, & fortasse serò pœnitebit; si tibi *machæra* est, & nobis *urbina* est domi.——

——Cæterum quoniam *serò sapiunt* Phryges, *tuo* nunc infortunio sapias; & quàm in *te* cudisti fabam perpetere, quod tibi propinâsti venenum bibe.—Et *vale*——

——Non solùm enim vapulabis à carnifice compitatim, at (quod longè deterius est) trahêris ad furcam——Non miserebor *tuî*, vel si sanguinem fleveris——

——Studiorum si *te* pertæduerit; nihil restat nisi ut jam ad *tibicines*, aut pollinctorem *te* mittam.

—Precibúsque minas regaliter addis.—

38. *Monendi.*

VEllem quàm *sæpissime*, mecum per *literas* colloquare.

Tu velim & quid *agas* & quid *acturum* te putas, facias me quàm diligentissimè *certiorem*.

Unde non verebar vel in maximis *tuis negotiis* te amicè interpellare, eâ tamen lege, ut, *tu* simili quidem *amoris* argumento *me* etiam commonefacias delinquentem.——

——Sed pro *tua*, quâ non duntaxat *me* superas, *existimatione*, atque autoritate, longè dissimili ratione, mihi quoque liberè dicas, quid in me uspiam mali deprehenderis.

Quod ego tibi non in *aurem*, sed apertè dico.——

Quod

Quod ego tibi non in *aurem*, ſed apertè dico.——*Hæc eſt venturi prima favilla mali.* Vipera eſt in veprecula——en te monui——

——Cave poſthac, ſi *me* amas, unquam *iſthuc verbum*, ex te audiam; & *ego*, ſi me metuis, *mores* cave in te eſſe *iſtos* ſentiam.

——Tenta, reperies in levi *monito*, non leve *momentum*.——

Dura aliquis præcepta vocet mea, dura fatemur
Eſſe, ſed ut valeas, multa dolenda feres:
Sæpe bibit ſuccos quamvis invitus amaros
Æger——

Memorem immemorem facit, qui monet quod memor facit. *Plaut.* in *Pſeudolo.*

Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes——
Ardua res hæc eſt opibus non tradere mores,
Et cùm tot Cræſos *viceris*, eſſe Numam.
Tu quoque formida nimium ſublimia ſemper,
Propoſitique precor contrahe vela tui——

——Sint priora illa tecum παδήματα, μαδήματα tibi, nè——

——Scias velim, quod locus ille dignitatis futurus ſit onus æquè ac honos——

——Nullum (ſi *me* audias) amicum *tibi* comparabis, niſi priùs cum eo tres modios *ſalis* comederis. Multi ſunt in oſtio tantùm formoſi, & verbis palàm *amici*, qui tamen——

——Vis implumis adhuc, volare? *Dædalus* eris priuſquam ſis *Icarus*? Præſtat in ipſa etiam ſenectute reſipiſcere, quàm ad capulum uſque delirare. Non puduit, eloquentiæ parentem *Ciceronem*, poſt multas in Senatu declamationes, dare ſe *Apollonio* Miloni recoquendum: neque octogenarium *Socratem* Muſicæ vacare——

——Si velles *aurem* præſtare meo conſilio—Cave nè *divina* ultio (quæ lento gradu ad vindictam *ſui* procedit) ampliori *te* exitio reſervet, tarditatémque ſupplicii gravitate compenſet: multis enim *fortuna* parcit in pœnam, & quem ſæpe *caſus* tranſit aliquando invenit, ut aït ille——

Quod *Helenus* olim *Æneæ*, ſeriò te moneo. *Læva tibi tellus & longo læva petantur Æquora circuitu. Dextrum fuge littus, & undas*——*Æneïd.* 3.

Amo *te* plurimùm, nec hodie vivit quiſquam *mihi* amicior ac tu——Hæc enim quæ moneo amicè moneo, ſic enim malim quàm inimicè placere——A medicâ hæc, nec maledicâ pennâ proceſſiſſe perſanctè juro——

Valetudinarius eſt hic *orbis*, in quo non decumbunt ægri, ſed pro ſanis ambulant: pauci morbum ſuum vident, omnes amant.

——Sed relinquamus nos tandem, vitia illa quibus nimio plus jam diu aſſuevimus——

——Da operam quæſo ut *eam* quam de *te* ceperunt omnes, non fallas opinionem.

——Neque, ut ſpero, ſiniſtrè illud accipies, quod dextrè in rem tuam porrigitur.——

Proximus à tectis, agrè defenditur ignis:
Utile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſitâ retinebere menſâ——*&c.*

30. *Narrandi de rebus Novis.*

RErum quidem *novarum*, hic ferè eſt nihil, niſi quòd——

Sedebimus hìc ad menſem unum aut alterum—— Pronis

Pronis accepi auribus, te——
Planè beabis me, tuum ſi——
Magnopere velim audire, num——
Peſtilentiam iſthic majorem in modum debacchari——

—Video paſſim, audio paſſim, quacunque patet orbis Chriſtianus, ſummos pariter atque infimos, horrendas rerum mutationes perſentiſcere—cometæ, eclipſes, inundationes, prodigia—portendunt magnas nobis & malignas temporum tempeſtates capitibus imminere.

Agitur hìc per ruſticos cruenta fabula, quæ futura ſit cataſtrophe, neſcio——

Videmus hic rerum præludia, neſcio quid tempeſtatis minitantur, omnia tamen adhuc in conjecturis latent——

Res non ficta, Deus teſtis, ſed facta recenter——

——Aut veram, aut ſi vera non eſt, certè veriſimillimam narrationem—nè majoris operæ aleam tentaremus.

Dicam quod ſtuporem omnem, omnem longè excedit admirationem——

——Ut non tam literas, quàm lituras, quàm lacrymas expectes modò—adeò miſera rerum eſt facies.

——Nihil novum hoc temporis occurrit uſpiam, niſi illud *Ciceronianum*, Si vales bene eſt, *ego* quidem valeo. *Vale.* Salve.

——Nè autem verbis *meis* defatigatus pertædeas, rem omnem *tibi* à principio ſtrictim aperire conſtitui——

——Ægrè hìc, & difficulter hodie vivitur ob magnam *annonæ* caritatem; multi ubivis locorum reperiuntur *milites*, aut (ut veriùs dicam) *graſſatores*.

Literis tuis ſcire velim quonam vivant modo *veſtrates*. Nam qui apud *nos* degunt, multis miſeriis & calamitatibus obruuntur: & niſi *Deus* immortalis, res noſtras clementiùs intueatur & cuſtodiat, periculum eſt, nè iniquiſſimè nobiſcum agat *fortuna*——

——Eò tandem redacti anguſtiarum, ut rei ſuæ peſſum ituræ ſubvenire neſciant—

Multi ſortis exortes, ego autem Deo ſaventiori, prædiis fruor & libris, imò & equo—quem mihi chara ſoror—*eſſe ſui dederat monimentum & pignus amoris*——

Vis autem paucis diſcere, nè diu *te* ſuſpenſum detineam, quid——

40. *Narrandi de ſtudio.*

MAjus opus moveo, altiora jam ſtudia ſequor.——

Cùm proximè eſſem apud te——

Studiorum rationem, quam cùm tu hic eras inſtitueram, eandem ſequor, *literis* Græcis, & *Latinis* quantum poſſum, operam impendo——

Hic ſtatus, hæc rerum, nunc eſt fortuna mearum. Ovid. Triſt.

Damnatus ego ad metalla inter pueros deartuor——

Omnia diis hominibúſque plaudentibus, mihi hactenus obvenerunt——

—Rem ſic integrè deſcriptum ibo—— primò——ſecundò——

Audio & gaudeo te——

Tantum hic laboris exantlatum eſt, ut parùm abfuerit quin meipſum enecârim, dum ſedulò adnitor ut *Hieronymus* renaſcatur,

carur, neque verebor illud vel jure jurando confirmare, minoris ipſi *Hieronymo* conſtitiſſe——

——*Pater* conſtituerat annos plus quatuor *me* in ſcholis captivum tenere, ſed precibus *amicorum*, quos ſemper *mea* calamitatis miſeruit, expugnatus, libertatem *mihi* promiſit. Quod ſi præſtiterit *Deus*, tum *Fortunam* ipſam anteibo fortunis meis. Nunquid enim ſervile & miſerum *tibi* videtur in hâc languere carnificina? Quales putas qui *nos* erudiunt *Præceptores*; diceres eſſe plagiarios, *Carnifices*, & tortores vulnerarios, inter leænas, inter lupas, & tigres educatos—non audemus præ metu hiſcere, nec *my* quidem aut *gry* facere: Si quid fortaſſe aberraverimus, ſi vel unguem latum receſſerimus ab eorum mandato, ictibus pluunt, colaphis grandinant, denudant *nos* à calcaneo ſcapularum tenus, lacerant, tundunt, mutilant, ſæviunt, debacchantur—— *Textor.* Epiſt. 71.

Eraſ. ad *Leon.* decimum Papam ——

Quod *Ulyſſes* olim, labores ſuos Alcinoo narrans τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον κάλαλέξω. Odyſſ. 1.

41. *Narrandi de valetudine.*

DE meipſo ſi aliquid ſcire vis, *ego* à tuo diſceſſu optimâ valetudine, Dei Opt. Max. beneficio, ſemper uſus ſum.

Si perconteris ut valeat tuus—actum eſt de ejus vita & conclamatum: eſt cadaver vivens; jam numeratus eſt in peculio Proſerpinæ, & naulum Charonti parat.

——Mihi & ſcriptum & nunciatum

eſt *te* in febrim ſubitò incidiſſe——

Afflictiſſimâ ſum valetudine——

Audio tibi valetudinem eſſe non prorſus adamantinam——incommoditas reor cœli eſt in cauſa——.

Ætas indies ingraveſcens, valetudo pluſquam vitrea eſt, quàm ægrè tueor domi latitans.

——Nos mediocri valetudine ſumus, & aliquantò proſperiori quàm ſolemus——

—Valetudinem adhuc ſubdubiam eſſe, & valdè agitatam—vitam toties nutantem—

Bellulè ſe habent noſtrates omnes—

—Valetudo mea vacillat admodum.

Vis igitur ſcire quemadmodum hìc vivat *N. N.* te enim nihil rerum ſuarum ignorare par eſt, *vivit* : imò haud ſcio an vivat, ſed vivit prorſus miſerrimus, omni lacrymarum genere confectus—inviſus ſibi cui jam nec vivere libeat, nec liceat mori; denique miſerrimus, ſed fortunæ iniquitate non ſuâ culpâ, miſerrimus tamen——

Non habitus, non ipſe color, non greſſus euntis.

Non ſpecies eadem quæ fuit antè manet.

Nos, gratia ſuperis, mediocri ſumus valetudine——

Vivum cadaver, quod vivit quidem, ſed morti vicinum.——

Valemus adhuc, præterea nihil eſt quòd fortunæ gratulemur.

Valetudo noſtra, eſt tota nunc vitrea, aut ſi quid vitro eſt fragilius——

—Me morbus prorſus exhauſit, & cutis & loculi laxiſſimi ſunt——

Afflictus vitam in tenebris luctúque trahebant.

Morbus

—Morbus, qui me ſic affixit, ut in vitam feliciorem tranſmiſſurus videretur, à quo ſic tamen ſenſim revixi, ut multò fractioribus viriculis ſim, quàm antè fueram——

—Ità, *quam* ex animi mœrore partim, ſtudiis contraxeram tabe, exhauſtus prorſus ac emaciatus ſum, ut cum umbra hominis, aut *ſceleto* loqui videaris.

Procul *illi* ſpecies antiqua illa, ac venuſtas oris, procul nitor ille ac rubor, procul delicatæ illæ manus—vultus denique univerſus (ut *Galenici* loquuntur) *Hippocraticus*—diem ultimum nuntiantes—*Heinſ.* Orat.

—Corpus jam emaciatum, jam exhauſtum, jam exſangue, jam cadaver erat—

42. *Objurgandi.*

O Hominem inconſultum! O tribus *Anticyris* caput inſanabile!——

Succenſeo tibi quòd tam breviter, tam indiligenter ad me ſcripſeris: eóne res rediit ut magnum tibi videatur, ſi unâ nocte, mea de cauſa vigiles?

—Minutiæ hujuſmodi non ſunt ſatagendæ—ut——

—Ut videare mihi non orator, ſed arator, non in aulâ, ſed caulâ educatus——

Quum *te* objurgo, & impietatis inſimulo, quod parentior proficiſcaris ad *templum*, culpam tuam excuſas, cauſaríſque *te eſſe* podagricum——

Ecquis homo eſt inſulſæ adeò ac inconſultæ mentis?——

—Elegantulum profectò hominem, cui hæc pudori non ſunt!—

Quæ te ô amice, furentem Mens *agit in facinus?*

Quid hic *dicam*, aut quid omnino *reticebo? naturámne?* at *illa* quæ parentes ac benefactores vult à *nobis* honorari, nunc à te *violata*, tuum ſcelus, hoc in judicio *me* tacente arguit, inclamat. *Humanitatémne?* at illam exuiſti, ut quandam indueres *naturæ* perverſitatem. *Prudentiámne* tuam? at omni ſenſu, omni ratione caruiſti, & illud effeciſti, ut *te* non modò non *hominem prudentem*, ſed nè *hominem* agnoſceremus.

43. *Obteſtandi.*

PEr *Muſarum* communia ſacra, per omne fœdus *humanitatis*, per veſtras *ſpes*, & *parentum* veſtrorum, per quicquid apud cunctas gentes *ſanctum*, & inviolandum habetur, adjuro vos atque obteſtor; *expergiſcimini* tandem, & redite in *virtutis* viam; ſanate offenſas *officiis*, componite mentes ad *obſequium*, ad modeſtiam, ad verecundiam—

—Obſecro te per noſtram amicitiam, atque obteſtor, nè *me* graveris iſtis impertiri.———

44. *Officium agnoſcendi.*

TE autem *mihi* eſſe amiciſſimum non ullo meo *merito*, ſed animi *tui* quadam inductione, liberè profiteor.———

Tibíque pluſculum devinctiorem eſſe, quàm ut unquam ſolvendo fiem.

Sincerum *tuum* in me *affectum* aperuiſti affatim: in te *meum*, modò pectore feneſtrato

to fretus ſim, clarè perſpiceres——

——Me tam amanter ad domum tuam, velut è ſæviſſima tempeſtate, naufragio proximum, in tranquillum portum invitares; omnia pollicens non quæ meis meritis, nulla enim ſunt, ſed quæ viro benigniſſimo congruunt.

Cùm enim inter ſcribendum tuæ gravitatis imago ſubit, lingua titubat, errat manus, nec animus ſufficit tanquam numinis cujuſdam lumine ſtupefactus——

——Nam τοῖς βασιλεῦσι δεῖ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα. *Cræſus* ad *Solon.*

——Qui ſpiritus tam diu duxi ex tuæ benignitatis *favonio*: merito cenſeri poſſim ingratus ſi non agnoſcerem——

——Mihi ſumma honoris præfatione nominandi *E. R.* qui (ut illud obiter dicam) adeò ſuâ *me* benevolentiâ ſuperioribus diebus *ſibi* devinxit, ut neminem ſciam *cui* fatear *me* plus debere——

Ego autem *mihi* ipſi conſcius, neque *ingenio*, quod perquam exiguum ac *tardum* eſſe ſcio; neque *memoriæ* quam labilem ſemper fuiſſe comperi; neque *diligentiæ*, quæ modica certè, & rara fuit, quicquam tribuere potui: ſed potiùs *divinæ* gratiæ, cujus ductu, *me*, nemine, neque monente neque hortante, in *Petri Rami* ſcripta incidiſſe agnoſco. Quibus ſcriptis licèt *ſerò*, ac penè tardè, & tenuiter operam dederim, aliquantillum tamen me ex *illis* profeciſſe videor: igitur non *meæ* ſedulitati poſt divinam gratiam, quicquid tandem profecerim, acceptum fero, ſed——

Nec citiùs imperes, quàm impetres——

Et ego *re* quàm *verbis*, beneficium rependere malim, *me* quidem (abſit verbis invidia) Herculeis & adamantinis vinculis tibi adſtrinxiſſe te profiteor——

Vid. *Opem offerendi*——

45. *Opem operámque offerendi, & pollicendi.*

CHriſtus, qui & *laboranti* ſummittit animos, & *dicenti* verba, & facienti vires, & *hortanti* nervos, & *objurganti* aculeos, præſtò ſit *tibi* in ſuſceptis operibus, ſuæque divino dextræ fulcimine ſuſtentet.——

Si quid erit negotii in quo ſervuli infimâ operâ non gravetur uti, mandet ac præcipiat amplitudo tua——alatis pedibus ad te veniam——

——Nec non noſter pro te labor totus deſudabit.

Omni *ope*, atque *operâ* enitar, quæcunque qualiſvecunque ea tandem ſit.——

Nec *depugnare*, ſi occaſio tulerit; nec *obſideri* ſi neceſſe fuerit, nec *mori* ſi caſus inciderit, pro vobis paratior fuerit quiſquam——

—Et licèt *ſus Minervam* docere videatur, malui tamen *meam* ineptitudinem prodere, & infantiam propalam patefacere, ut *mei* hinc aliquid addiſcant; quàm *officium* in hac re meum imprudenter deſerere, aut *laborem* juſtâ datâ occaſione, negligenter ſubterfugere.——

Nullam ſarcinam tam gravem, tam moleſtam injeceris, quæ mihi, tuâ causâ non leviſſima, non etiam jucunda videatur.

De

De meo viciſſim in te amore, hoc perinde ut *Apollinis* oraculum accipias velim, dum & tu virtutem & bonas literas (id quod facis) amplecti perges, nulla conſuetudinis intermiſſio, nullus caſus, in te animum mutabit meum.

—Puta *me* tuum eſſe mancipium, impetrabis, & impetrabis quæ voles.

—Non parcas pecuniis *meis*, atque adeò omnibus domeſticis rebus; hauries à *me* velut ab ipſo horreo.

—Hæſitare igitur quieſcas, moneo, tibique perſuadeas, me (ut cum *Terentio* loquar) pedibus manibúſque omnia ſemper facturum, quò rebus tuis conſulam——

——*animis junctli, ſecernimur undis*
Unáque mens, tellus non habet una duos.—

Polliceor tibi *ſtudium* meum & operam, ſine ulla exceptione aut *laboris*, aut occupationis, aut temporis.

—Si quid erit in quo queam tibi *gratum* facere, facito periculum an ex *animo* te diligam.

—Ego quid *poſſim* neſcio, vel potiùs me *parùm* poſſe, ſentio; illud tantùm *tibi* polliceor, me quæcunque *ſaluti* tuæ conducere abitrabor, tanto ſtudio eſſe facturum, quanto ſemper *tu*, & ſtudio & officio in *meis* rebus fuiſti.

Quicquid dixeris, perinde ac theſaurum continebo, & fortaſſe dolori tuo medebor, ſi modò capiat medicinam.

Ad ætatem verò hanc quod attinet, affirmo *vobis* (viri *clariſſimi!*) quod ſine ambitione poſſum, ego *horas* diligentiâ, *menſes* labore, *annos* induſtriâ æquabo; ſingu'a de-

erum

erum vestigia premam, singula temporum puncta & momenta invadam. Ætatis enim cursum *inhibere* nemo, quivis *uti* potest.

——*quodvis pete munus & illud*
Me *tribuente feres*——

Dabo operam ut tuæ satisfiat voluntati, expectationi——

Quod si hæc tui palati esse intellexero, dabimus ubi fame abuti posses.——

Nè graveris quæso, tribus verbis indicare quo pacto queam hominis ingrati notam effugere.

Si quid hic penès me situm sit, quo tibi serviam, committe literis & tabellario——

——*Nec tempora perde precando*
Quod petis omne feres——
——*roga quodvis sine nomine munus*
——*nullam patière repulsam*——
Elige, namque—*Optatis potière tuis.*

46. *Petendi. Rogandi.*

CUm *nos* inter *nos* eodem erga *literas*, religionem, *rempub.* & mutuam amicitiam studio, judicio, animo atque sensu conjungimur; opto *ego* sæpe, adeóque volo, ut *nostri* itidem aliquo insigni nexu, nonnullóque paris inter se quoque *amoris* alendi incitamento, contineantur; & propterea, &c.——

Si quid unquam tibi gratum aut feci, aut volui, quæso ut hoc mihi gratiæ referre non graveris——

—Id quantopere cupiam, (vir humanissime!) vix tibi persuasero——

Tu, si quid in amici negotio aut perspicis acutiùs, aut prospicis sagaciùs, consilio juva——

Plura

Plura *me* ad te, de hac *re* ſcribere pudet, nè videar amicitiæ noſtræ diffidere——

Si *tu* is es, in quem *nos* omnes univerſas vires noſtras exercuerimus; ſi *tibi* opes, & fortunas noſtras libentiſſimè contulerimus, ſi fructum *gloriæ* noſtræ in *te* unâ jactaverimus; ſi ſpem ſalutis noſtræ in *te* potiſſimùm repoſuerimus; agè ergò, ac mente, & cogitatione tuâ complectere, quod *te* viciſſim nobis debes, & quod *ſcis*, & velis, quod *potes*, & perfice quod debes: ſic nobis, ſic *Deo* rem debitam & expectatam efficies. *Aſcham.*

Abs *te* repudiatus, ab amicis non ſublevatus, quem præter *te* appellem habeo neminem, tibi *me*, tibi meas omnes opes, fortunáſque omnes commendo; ſi *tu* me deſeris, perii——

Amicitia quidem noſtra tam altè radices egit, & ad eam excrevit magnitudinem, ut——

Quamobrem per omnia quæ tibi ſacra ſunt rogo, ſit hic——

Illud *te* præcipuè rogo, & obteſtor, pro amore noſtro.——

——Nam ſi in tanta re, támque neceſſariâ, verbis mihi opus eſt, ad te excitandum, te quod volo-Quare noli expectare longas preces——*Brutus* ad *Cicer.*

Neque tamen importunè impero, ſed ſubmiſſè propono; ídque *tibi* viro quem à multis annis novi, ſummâ & benignitate, & humanitate, atque benevolentiâ præditum.

Tu modò ſiquid agi ſperabis poſſe precando,
Quem colis, exora ſupplice voce Deum——

Pro ſummâ noſtrâ conjunctiſſimáque neceſſitudine.

Literæ

Literæ non erubescunt, & hinc est quod ego impræsens scribo, non loquor, quamvis *datur ora tueri Sæpe tua, & notas audire & reddere voces*——

Impedior *verecundiâ*, nè verbis pluribus te rogem——

—Ut novas adhuc suppetias, & beneficia dictim deposcere non erubescam—

Regia, crede mihi, *res est succurrere lapsis.*

Nihil optatius *mihi* accidere potest quàm—

—*Miseri te si qua parentis Tangere cura potest, oro* (fuit & tibi talis Anchises genitor) *Dauni* miserere senectæ.—*Æneïd.* 12. *Turnus Æneæ*——

Scio enim *te* ità favere studiis literarum, ut plurimum pollicear mihi de tuâ largitate—

Deus mihi spem, & *bonitas* tua *mihi* animum auget, ut ego *pauper* & egens, ad te locupletem, & fortunâ satis abundantem confugiam; non ex jure, & merito *meo*, sed ex gratia & beneficentia *tuâ*, quicquid facies facturus es.

Vale, & nostros aliquando, si tu magnus *Jupiter Faunorum* casulas non dedigneris, lares digneris invisere, optatissimus hospes futurus——

Non est necesse rogare te, quod semper tuâ sponte facis, tamen rogo ut si quando inciderit opportunitas——

Effice constanti profugum *pietate tuendo*
Nè sperata meam deserat aura ratem.

Idque *is* facio, cui persuasissimum semper fuit, esse animi ingenui *cui multum debeas, ei plurimum velle debere.*

Verùm cum sciam quàm non illibenter pro

pro *amicitiâ* ſubinde renovandâ, ab amicis *tuis* ſolliciteris, audacter *te* paucula, pro *amiculo* ſollicitaturus accedo———

Ego pro *eo* unum abs *te* peto, ut non ſolùm ut bene doctum *hominem*, verùm etiam ut *mihi* amantiſſimum, tuáque amicitiâ dignum, quo poteris officii, & humanitatis genere, complectaris.

Niſi certò cognoſcam *tuam* non ſolùm erga *me* ſummam, verùm etiam in *omnes*, tametſi alienos, bonarum literarum ſtudioſos, non vulgarem benevolentiam, vererer profectò (*vir N.*) in alieno præſertim *negotio*, ſtudiorum tuorum tranquillitatem temere interpellare———

——Ut te Deum mortalem, & tutelarem mihi miſero tuámque expetenti opem exhiberes———

Nam tua ſupplicibus domus eſt aſſueta juvandis
In quorum numero me *precor eſſe velis*;

Humanitas *tua* facit (*ornatiſſime vir!*) quam omnes *tibi*, ſingularem tribuunt, ut *ego* omnis humanitatis oblitus, *Te*, cui obſcurus & ignotus ſum, literis meis interpellem.

Perneceſſaria tamen *res* mihi incumbit, ad quam expediendam, quia *tu* ſolus *is* es, qui tantum facultate *potes*, quantum vis, & tantum humanitate tuâ *vis*, quantum potes, imprimis ad *te* ſcribendum eſſe duxi—ut—

In quâ re *opem* tuam, non *opes* ullas expeto, & requiro—feceris ſanè rem te dignam & mihi pergratam———

Quamobrem *me*, & cauſam meam omnem, in unius *tuî* benevolentiæ ſinu depono, cùm tantum *tribues*, quantum *vis*, tantum

ſcio

ſcio voles quantum ipſa *cauſa*, literarum ſtudia, tenues *fortunæ* meæ, ſive *ſingula* hæc petere, ſive ea *univerſa* exigere, ullo modò videri poſſunt——

Quámque potes miſero, (nam potes) affer opem.

Cui quæſo, ut veſtræ *Gratiæ*, faventiæque totæ, totæ irradiarent.

Quippe cum amicitia *pares* ſemper aut accipiat, aut faciat. *Min. Fel.*

Itaque niſi ſolamen *animo*, & ſubſidium *auditioni* meæ, tua divina bonitas attulerit, equidem quod ad *me* attinet, quid faciam neſcio, nam reliqua *ſpes* mihi nulla eſt omninò. Reſpice ergò me———

Nulla eſt *ſpes* omnino præter *te* relicta, amici ſunt pauciſſimi ad quos confugiam, & *hi* paupertate ſunt oppreſſi; alii *divites*, tamen avari, & cordis (neſcio quo pacto) in bonis literas obdurati. Quid faciam? quò *me* conferam? aut à quibus auxilium petam?——

Sed tu *meum* quæſo oppreſſum animum obrutúmque intuitor, & miſerere *mei*, interruptis vocibus, & quaſi morientibus, *opem* tuam implorantis——

Meum ergo eſt precibus contendere ad Deum, ut omnia in illius gloriam redundent, à cujus gratia promanárint.

Cœpta tene quæſo, nec in æquore deſere navem,
Méque *ſimul ſerva*, judiciúmque *tuum.*

Nullum nec *opem*, nec gratiæ, nec *dignitatis* fructum, vel uberiorem ad uſum, vel ampliorem *laude* poſſe exiſtere, quàm *is* eſt, qui in bonarum artium transfertur & collocatar commoditatem.

Sum enim imparatus, néque *conſilii* locum habeo

habeo, néque *auxilii* copiam, ut aït *Terentianus* ille *Pamphilus*; nec ſatis compertum habeo, quod remedium huic malo inveniam.——

Quum ſis apud Deum precatiunculis, me ut frequenter memineris precor——

47. *Petendi reſponſionem.*

TU igitur, non ſolùm crebris literis (quod mihi quidem gratiſſimum erit) me exerceas velim, ſed etiam quicquid erit peto abs te, ut diligenter ad *me* ſcribas.

——Amoris in me tui non extincti quidem, ſed tepidioris ſuſpitionem, infrequentiores tuæ literæ faciunt——

——Si quid novi advectum eſt uſpiam, onera & hunc hominem ſarcinâ, & me beneficio——

——Non gravaberis hoc velut auctarium tuis addere in nos officiis, & alioqui maximis—*Eraſm.*—Sitio enim audire.

Literas tu ſemper ſpondes, nihilque reſpondes——

Præpoſteros habes tabellarios, cùm à *me* diſcedunt, flagitant literas, cùm ad *me* veniunt, nullas adferunt.

Arripio quidem *ego* quamlibet, vel tantillam ſcribendi anſam, tametſi de nugis; *tu* oblatum à *me* tibi reſcribendi argumentum, negligere videris——

——*Vale*, & me ama aliquâ ſaltem lineolâ——

48. *Precandi* { *bene*, *malè*.

QUod utrique *noſtrûm* fauſtum ſit, ac felix (*vir* ornatiſſime!) *tu* in ſupremum honoris apicem, nuper merito evectus tuo, *ego* à periculoſo nuper morbo liberatus, *tibi* mihíque, læta precari omnia debeo.——

Tot fortunati ſine morbo ſint tibi menſes,
Tempore quot *verno, parturit* Hybla *favos.*

—Precamur *vobis* quicquid nobis liberíſque noſtris hactenus precati ſumus; & quod omnium eſt primum, ut in poſterum florentes & beati ſimus, ut incolumes——

Vobis fauſta omnia precamur, ſalva tecta, ſalvos focos, ſalva jura, atque auſpicia omnia—incolumen Rempubl. incolumem *Senatum*, incolumem auguſtam illam Majeſtatem, *cui* nihil ſimile aut ſecundum. *Heinſ.* orat. 4.

Malè. Sit tibi cum tuis technis ac mendaciis, non enim libet dicere *vale.*

Non prius incurras duri contagia morbi
Quàm ſeſe immiti copulet agna lupo.

——Deus O. M. hoſtes *ſuî* nominis ac noſtri, peſſimis imminutos, fractos atque obtritos, à fortunis noſtris ac cervicibus avertat——

Chriſtum mihi iratum imprecor, ſi quid affecto quod Chriſto diſplicere ſciam——

Quò vos fata vocant, ſeu quò vos fata vocabunt
Sint ſemper vobis proſpera fata precor.

—Mutuis quæſo apud Deum precibus nos adjuvemus invicem——

—Omnia tua ſtudia Deus ſecundet, & fœcundet cœlitus—Quod eſt votum devoti tui—

Tibi

Tibi eunti ac redeunti *Salus* ſit comes.
Jehovah Elohim, εὐδαιμονία καὶ εὐτυχία, tua, tuóſque coronet ſemper——
Faxit D.O.M. ut gaudeat de *his* longúm- gaudeat, ringantur licèt, & rumpantur
filia, qui——
Faxit *Deus* ut emergas tandem ex pau- trimâ illâ (quâcum luctaris) conditio- —ut augeatur tibi curta ſupellex——
Sint tibi tot nummi, tot opes, aurique talenta
Poma quot Alcinoi *nobilis hortus alit.*
Læta quidem ſatìs principia, ſed quid nga dies vehit, non perinde conſtat; nia dein proſpera voturus ſum.
—Ac pro *me* fac quæſo *Deum* precêris, ut quid id eſt vitæ quod ſupereſt mihi , *bene* ſit potiùs quàm *diu* : nam quo odo *fabula*, ſic *vita*, non quàm *longa*, ſed quàm *bona* & bene acta——
Lycéo tuo, Oratorium genium, ſum- mìnque Græci pariter ac Romani labii dex- ritatem opto——
Ego *tibi* pariter fauſta omnia compreca- r, operam meam atque opem prolixè de- o—*Dominus* tua cœpta ſecundet.
—*adſit modo dexter* Apollo.
Aſpirent votis, *proſpera fata tuis.*
Devorer antè precor ſubito telluris hiatu,
Et rutilo miſſi fulminis igne cremer,
Quàm——
Nam caput à noſtrâ citiùs cervice recedat,
Et patiar foſſis lumen abire genis——
Sed mihi, *vel tellus optem priùs ima dehiſcat,*
Aut Pater *omnipotens adigat* me *fulmine ad umbras,*
Pallentes umbras Erebi *noctémque profundã*
Antè—quàm— —Sa-

——Salutem integram, fortunam pro-
speram, amicos fideles, &c. & quæcunque
demum *hominis* aut *Cæsaris* vota sunt, ti-
voveo omnia.——

Prospera sic vobis *maneat fortuna, nec unqua*
Contactu simili fortè rogetis idem.

Vivas interim diutissimè ut iam vivis i-
terris beatus, &c.

Θάλλε δ' αγαθοῖσι διαμπερές.

Vid. *Valedicend.*

49. *Purgandi.*

ALiquid à *me* ejusmodi, vel per so-
nium quidem cogitatum fuisse co-
stantissimè nego——

Quis autem omnibus horis sapuit unqu

Sed vide calamum defensorem! quid i
amiculum tuî studiosissimum miserrim
conviciaris?

——Me mea non remordet conscientia
dissidii *causa* nolim esse, cavebo pro viri
nè sim *occasio*——*Erasm.*——

Veritas *laborare* potest, vinci non potest
novi prudentiam tuam, quæ non facilè pro-
nunciet in malam partem——

—Non possum non ingenuè fateri quo
vero verius est, me——

—Dispeream ni mori malim, quàm ho-
minem ex me pendentem destituere—

Tibi persuadeas velim, nihil esse uno m
tuî vel amantius unquã, vel tibi devotius—

Quare cum Themistocle, obliviscendi ar-
tem hac in re discere cupio——

Omnibus ego occasionibus, quò anim
mei sinceritas, indies tibi fiat exploratio
invigilabo——

—Cuj

—Cujus tu fidem in *pecunia* perſpexe-
verere *verba* ei credere? ubi, quid lucri
mihi Te fallere? *Terent.* Phorm. Act. 1.
ch. 2.

Dolere *mihi*, quòd in animum *tuum* inci-
it ea *ſuſpitio* de ſuâ in *illum* fidelitate,
oluntate; cùm *tu* amicitiam illius, ſemper
ter præcipua tua *bona* numerâris.

Quis enim neſciat perinde ac *umbræ* cor-
oribus ſuis non rarò ſunt longiores; ità
piniones & rumores *vulgi* potiſſimùm, à
eritate magis remotas. Invaluit enim——

—Ego verò qui *me* hactenus prætulerim
mini, omnes mihi, tantùm à calumniis
lorum, quas juventus noſtra vix interdùm
precatur, abeſſe exiſtimo, quantum ab
nditione abſum ac ſcientiâ—*Heinſ.*

—Ut in magna temulentorum hominum
rba, vir ſapiens ſi obambulèt, riſum inter
os merebitur, *illorum* vitio, non ſuo: ità
ac ætate non facile eſt tranquillitatem ſi-
ul invenire, & plauſum——

—Propterea finem facias *tuis* calumniis,
eque pergas *me* fradulentum & impoſto-
em dicere. *Nemo* eſt omnium qui non fa-
teatur *me* hominem apertum ſine fuco, &
extra omnem *doli* ſuſpicionem——

—*Quod* ſi probaveris, digniſſimus cenſeri
velim, *cujus* in exitium, & mortem, non
una paretur ſimia, non ſerpens unus, non
culeus unus; & quicquid ab ingenioſis, ad
hominum tormenta & miſerias, *tyrannis* un-
quam repertum eſt.

—Sed *me*, ſi hujuſmodi quippiam perpe-
travero, *Perilli* tauro, & *Buſtridis* arâ digniſ-
ſimum eſſe non diffiteat.

—Tuæ

——Tuæ tam acerbæ inclamationes, co
dicitus *me* non solùm non pupugerunt, se
nè in cute quidem titillavêre.

——Parce quæso furori, tantisper du
rei veritas innoteſcat tibi clariùs: Demu
si talem me reperias, qualem ſuſpicaris, i
terficias——

Æmilius ut peccet plectatur *Rutilius*.

——Nemo tam durâ fronte eſt, ut dicat
nemo tam levi cerebro ut credat dicenti
ſunt verò, ſunt aliqua fateor, quæ nec ip
velim, nec valeam defendere——

——Nec uſque adeò ſum excors ut——

——Quod ſi pectus meum feneſtratu
eſſet, (quod *Momus* olim in homine exopt
vit) cerneres, tum cerneres fixam in
meam, non fictam fidem——

——Neque *te* habere quippiam exiſtim
quod afferas, niſi fortaſſe, imperitâ multitu
dine *me* comprimere coneris; *cujus* opini
onem & linguam *Plato* & *Seneca* noſter
veritate tantum diſtare ſcripſerunt, quan
tum ea quæ abſunt longiſſimè.

Illi ubique baubantur & deblaterant—
ſed ringantur per me quidem & rumpantu
invidiâ——

Sed expertus *es me* in rebus aliis, Nu
unquam aliquid *me* tum *hallucinari*, aut clau
dicare comperuiſti?

Ex amicâ profectò voluntate, fuit illud—

*Vix equidem credar; ſed cùm ſint præmi
falſi nulla, ratam debet teſtis habere fidem*—
Triſt. *lib.*3.*eleg.*10.

Sanguinem autem illi priùs expreſſeri
quàm fraudem——

Sed non deſunt, qui *invident* mihi amiciti
tuæ

quæ *lucem*, ſolem—& umbras igitur interponunt——

—Sed imprudentiâ feci, & temeritate—
Cœlos terrámque teſtor, ſi ego non——
Vid. *Excuſandi.*

50. *Reconciliandi.*

SEd quidem pœnitet *me* jam ſeriò facti, & daturus ſum operam, ut reipsâ quamprimum ſentias, quemadmodum erga *te* affectus jam ſim——

Denique facies ſi videbitur totius hujus pectoris *διαφάνεια*, quò certius de me judices.

——Nè aliorſum trahantur quæ ſcripſi in ſequiorem ſenſum——

——Nec ſum uſque adeò oris duri——

——*Erratum fateor, veniæ ſit copia faſſo.*

——Quod *me* quidem animi ſuſpenſum ità reddidit, ut quotieſcunque rei hujus in mentem venit (venit autem per ſingulas horarum minutias) *mihi* vix ipſe temperatem quin vitæ longioris pertæſus, novum aliquod & inauditum *mortis* genus miſero *mihi* comminiſcar, *quâ poſſim inviſam quamprimùm abrumpere lucem*: feciſſémque jam pridem, niſi ferreum hunc animi *tui* rigorem, humaniſſimis verbis ſenſim excuti poſſe, *mihi* perſuaſiſſem.

Una eadémque manus vulnus opémque tulit.

Chriſti nomine mihi ignoſcas oro (qui plura noſtra de cauſa perpeſſus eſt, licèt nos ob levem quamlibet injuriolam cœlum terræ miſceamus, mariáque turbemus ab imo—) Nunquam me poſthac ità in Deum,

nunquam

nunquam ità in Te peccaturum ſpondeo.

51. *Reſalutandi.*

MAgnus amoris magnes amor; magnes ferrum, amor tuus me——

Robor autem & æs tripex circa pectus meum fuiſſe arbitreris, ſi *te* me amantem non redamarem, & ſalutantem non reſalutarem——

N. N. tuam ſalutem alacriter accepit, & ſuam amanter remittit——

Quam mihi miſiſti verbis Dilecte *ſalutem,*
Ut poſſim miſſam rebus habere veni.
Malim qui det ſalutem, quàm qui dicat.

52. *Salutandi.*

IN digreſſu petieras à nobis, ut diſjuncti mutuis epiſtolis colloqueremur, prior itaque te ſaluto & laceſſo——

Opto parenti tuo optimo, id quod eſt optimum——

Scito me ex animo tuum eſſe, cui ſi nihil ſcribes, non refert modò ames, vel redames potiùs——

Qui tibi quam mallet præſens afferre ſalutem,
Mittit ab——
——tibi mitto ſalutem
Mittere rem ſiquis quâ caret ipſe, poteſt.
Tot verò mille ſalutes, quot in myriade monades, impertit Tuiſſimus——
Hæc tibi, non unam *portantia verba ſalutem*
Mitto——

53. *Salutandi*

53. *Salutandi* propter *alium.*

FAmiliares tuos omnes nominatim, meis ſalvere verbis jubebis———

Amicus tuus *T. B. officiosè* te jubet ſuo *nomine* ſalutari.

Congerro quondam tuus *L. H.* nihil non optat *tibi* fauſtum & lætum.

G. P. optat tibi *ſalutem* veram, & ſolidam.

Contubernalis quondam *tuus C. S.* proſperrimè *tibi* venire precatur omnia———

Vicinus noſter, *familiaris* olim *tuus*, *N. F.* precatur *tibi* omnia, quæ ſibi ipſi.

Jam epiſtolam complicaveram, cùm adiret me *frater* tuus, qui *te* plurimùm juſſit *Salvere* ſuis verbis.

Salutavi omnes quos literis tuis ſalutandos juſſeras, qui *te* pariter reſalutant———

Salvebis à condiſcipulo noſtro. *T. C.* adoleſcente *mihi* ſummè dilecto, & *tui* prorſus obſervantiſſimo.

54. *Salutandi per alium.*

DElaſſatus ſum *ſtudiis*, & ſcribendis epiſtolis, quare *te* rogo, ut apud *N. V.* noſtrum, præclarum *virum*, mihi ſis *Epiſtolæ* vice, donec dabitur *otii* pauxillum———

L. M. Conterraneo tuo, meis verbis ſalutem dices, reliquiſque familiaribus nominatim———

Saluta omnes qui de me percontabuntur—

Salutabis amicos nominatim omnes, & ſi ipſe nominatim non jubeam———

H. R. meo *nomine* ſalutabis, cui & epiſtolam hanc dabis *legendam*, tanquam ad *eum* quoque ſcriptam.

T.B. ſalutem meis verbis annunciabis——
Dic *me* omnibus omnia precari læta——
Omnes precor, quibuſcum iſtic vixeris, *nominatim* meis verbis *ſalutares*, ſeorſim autem humaniſſimum *virum* A.B. *cui* quidem ob eam *voluntatem*, quam erga *me* declaravit, tantum debere *me* exiſtimo, quantum *ei* præſertim, qui me omni *beneficiorum* genere cumulâſſet.

Vale *vir optime*, ac magnis illis animabus, *B T. N.M.* ut *me* commendes peto——

——Saluta omnes *noſtrates*, & integerrimum virum *M. D.* Cujus *causâ* ſi aliquid poſſem in Galliâ, cum ullo *homine*, ſentiet, *me*, & amicum, & diligentem.

——Eſt *Argentinæ*, quidam juvenis *T. C.* quem *Ego* diu amavi, *ſaluta* quæſo, & complectere *meâ* causâ.

Matri *tuæ* quàm potes officioſiſſimè ex *me* ſalutē dicito, ut etiam *M.* Sororculæ tuæ——

55. *Vituperandi.*

PErfrictæ *frontis* nebulonem, qui faciliùs ſanguinem quàm lacrymas effuſurus eſt.——

Citiùs animam *illi* quàm gemitum extorqueas——

——Hoc ipſum quod ſpirat merum eſt *venenum*, quod loquitur *peſtis* eſt, quod contingit mors eſt. *Eraſm.*

—Impudentes magiſtellos, infimi ſubſellii pædagogulos—qui *eructant* dicam an eblaterant, indigeſtas opuſculorum cruditates—non ſcientiam promovendi ſtudio, quam admirentur omnes, ſed puerili quodam

quodam *gloriolæ* aucupio quod prudentiores rideant, miſereantur——

Verè *Batavus* ſi quis mortalium alius.

——Et ut *illum* prætereamus, in quo plus ſemper admirationis quàm utilitatis; plus famæ quàm experientiæ fuit; quem opinione *vulgi* aliquandiu *magnum*, reapſe comperimus fuiſſe nullum, minimum.

——Senectâ liberantur, malo haud dubiè, aliorum vitæ incommodorum multò omnium moleſtiſſimo, in quam non aliter quàm in ſentinam, univerſæ ætatum aliarùm ſordes & excrementa defluunt, ut veriſſimè *eam* vitæ fæces vappámque dixeris——

Quibus audiendi quæ fecerint pudor eſt, nullus faciendi quæ audire erubeſcunt.

vid. *Accuſandi, Criminandi, Conviciandi, Culpandi, Exprobrandi.*—

56. *Valedicendi.*

VOtum ſupereſt meum (*digniſſime vir!*) ut Dominus *Jeſus*, te optatiſſimis *literis*, long ſſimis *annis*, & omnibus *felicitatibus* perpetuò beare dignetur——

Vale delicium non dico meum, quod dico maximè, ſed univerſi literati orbis——

Vale, neque enim aliter nobis videbamur incolumes, niſi te incolumi, quem ego ſic me Deus amet, portionem mei potiorem puto——

—Nolim hoc ingenium tale tantum, ante diem perire——

Bene te valere & muſis quàm chariſſimum, quàm dilectiſſimum, deoſculatiſſimum eſſe jubeo — opto te proſperrimè valere —

Bene vale amice mellitiſſime.

Nè te multis morer ——

Vale — *habes animi nuntia verba mei.*

Vale & verborum meorum (ſi ſapis) noli dememineſſe ——

Veſtrûm diu vivat & valeat *uterque*, hominibus gratus, dilectus *Deo*, cujus tutelæ *te* jam reſigno ——

Accipe, quo ſemper finitur Epiſtola, verbo
Atque meis diſtent ut tua fata, Vale.

Vale vir præſtantiſſime, diúque noſtræ reipublicæ literariæ, & præſis & proſis ——

— Amorem qui ut *veſtaliter* ardeat pro me ſpondeo, de *te* (vir humaniſſime!) ſpero ——

Accipe ſupremo dictum mihi forſitan ore
Quod tibi *qui mittit non habet ipſe,* vale.

Dominus Deus bonorum omnium largitor, tuis benedicat ſtudiis, & *Spiritûs* ſui Favonio faveat, foveátque ——

Apprecatur iſthæc *tibi* qui *te* animitus, oculitúſque diligit — *G. N.* — vive, vale ——

Jehovah *Tutelaris*, & *Soſpitator* clementiſſimus, ad ſanctiſſimi ſui *nominis* gloriam, *te* diu ſervet in terris incolumem ——

Deus Opt. Max. præſtet, ut annis, doctrinâ, virtute, felicitate, votum & ſpem *mei*, & amicorum *meorum* longè ſuperes.

Dominus ille *Jeſus* promoveat *te* à *bono* in *meliorem*, uſque dum *optimus* evadas, & extiteris.

——*Cura ut mens ſit ſana in corpore ſano.*

Te *tuóſque* quàm feliciſſimè, & ſuaviſſimè *valere* & *ſalvere* cupio animitus.

Vive

Vive *vir* illustrissime, *amice* dilectissime, *vive*, Deo, Regi, patriæ, *vive* familiæ tuæ, *vive* suavissimis filiolis tuis, *vive* nobis, pupillis *tuis*, quibus dignitate, & *amore* es *pater*, tutelâ *patronus*, auctoritate *propugnator*, ornamentum in *prosperitate*, auxilium in *adversitate*; *vive* lumen & columen nostrum, *vive* quàm felicissimè, quàm diutissimè.——

——Ad *Deum* Deorum benignissimum, benignissimorum summum, summorum maximum, maximorum rectorem, denique confugio, quem nusquam non precatum habeo, ut *te* diutissimè servet, tuæque saluti pulcrè consulat.

Ultima mandato claudetur Epistola *parvo*,
Sit tibi cura meî, *sit tibi cura* tuî——

D. O. M. valetudinis largitorem precor, ut *te* diu diúque servet incolumen, cujus tutelæ & benedictioni, *te*, tuósque ex animo permitto——

Vale Musæ parens patriæ——

Vale, ac nos tibi jam pridem devinctissimos, devinctiores reddito——

Millies valeto, *animæ* dimidium meæ.

Bene vale. Vale, valéque. Salve perpetuúm.

Reliquum est, ut sub *alis* Dei omnipotentis te nunc relinquam.

——Ego *Deum* precabor omnipotentem, ut suam cœlitus gratiam tuis superinfundat studiis, ut magis indies magisque benefaciendo, benéque audiendo inclarescas; quod apprecatur *tibi* ex animo——*T.B.*

—Pancraticâ fruare faxis valetudine.—

—Te *valere* jubeo & *salvere* feliciter.—

—Bene vale mortalium charissime &

animæ plusquam dimidium meæ——

——Faxit Deus τρισ ὑπόςατος——ut quod seriò utrique nostrûm precatur—*I.B.*

——Sub remigio alarum suarum *te* obumbret *Deus*——

——Subdantur *tibi* æterna brachia; & protectio tua, parma & clypeus, sit beneplacitum *Dei* mei inhabitantis rubum——*Deut.* 33.

——Quod non cessabit jugi orationis sacrificio, à *Deo* Opt Max. efflagitare——

Sub umbraculo alarum Jehovæ requiescas.

——In clientelam *te* suam recipiat *Dominus*. Vale.

In manu *te* suâ, manè custodiat & vesperi Israëlis custos——

——Quod ut fiat, *D.O.M.* bonorum omnium largitori, animitus supplico——

——Omnémque *tibi* beatitudinem precatur *L. M.*

Vale (mi *chare!*) & ter *maximus* ille, & *optimus*, bonorum omnium *fons*, concedat *tibi* Δηρὸν ἔπ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἠελίοιο——

Custos Israëlis Te custodiat.

Atque hæc raptissimè, Vale millies,

Vale longùm, jucundissime sodalis.

Salutes tibi *meas*, mille & millies impertio.

Bene valentem & ad cœlestia semper anhelantem, te servet ac provehat Christus—

Bellissimè fac ut valeas——

Te in tutelam Jehovæ jam commendo.

Dominus *Jesus* te diutissimè servet incolumem, florentem diu——

Τῷ

Τῷ θεῷ ἔυχομαι μακροῦ σε μακαρίουτε βίου ἀξιῶσαι.

Da operam ut totus valeas, tum corpore, tum animo——

Ἔῤῥωσον, καὶ ἀγαπῶν με διατέλει, ἐγὼ γὰρ οὐ παύσομαι φιλῶν σε.

Ὁ δὲ τῶν ὅλων θεὸς ὤν, εἴη διαφυλάττων σε χάριτι αὐτοῦ ὡς τρόφιμον——

Te autem sub umbrâ *Jehovæ* alarum, incolumem jam relinquo conservandum.

Vid. *Precandi*——

Formulæ scribendi post Vale, *quando per oblivionem aliquid animo exciderit.*

V*Ale*——sed percommodè hoc mihi nunc in mentem venit——

Vale, Sed heus *tu* propemodum *præterieram*, quod *imprimis* dictum oportuit——

Vale, sed priùs *exciderat* negotium, quod non oportuit esse prætermissum.

Vale, sed obsignaturo *epistolam*, illud opportunè venit in mentem, quod omissum doleret.

Vale——sed jam obsignâram *epistolam*; cùm literas ad *me* duas reddit veredarius, itaque resignavi ut eâdem *operâ*, binis tuis responderem.

Dum *ista* literis consigno, ecce.——

Subscribendi.

AMantissimus *tuî*.

Studiosissimus tuæ prosperitatis.

Observantissimus *tuî*.

Tuus animitus.

Toto

Toto pectore tuus.

Tuus ex animo, & in Domino.

Oculitus *te* redamans, tuáque.

Tuissimus.

Animo, corde, & corpore tuus.

——Vale ac redama amantissimum tuî——*S.B.*

Ego enim restipulor me futurum denuo amicum.

Tui studiosissimum——*B. D.*

Sic ex animo precatur intimè tuus——

Amicus tuus Pyladeus.

Tuus quid, plura?

Tuus dum suus.

Aureis amoris catenis tibi adstrictissimus.

Tuissimus, dum minima ex parte suus——

Amiculus tuus, vel potiùs clientulus addictissimus——

Idem qui pridem.

Herculeis prorsus, & adamantinis *amicitiæ* vinculis tibi adstrictissimus.

Effectus meritis tempus in omne tuus.

Beneficentiam tuam, amore, more, ore, re, semper culturus——

Qui tibi arctissimo Religionis, *affinitatis*, & amicitiæ *vinculo*, quasi clavis *trabalibus*, conjunctissimus est, & copulatus——

Tuæ voluntati universam industriam omnésque spiritus devovens——

Vestram paternitatem, & dignitates submissè, & devotè colens——

Totus tuus in *Eo* cujus es tu.

Ὅλος σὸς, τί πλέον;

Ὁ σὸς, ὅσος, ὅλος.

Ὁ σὸς, καθ' ὡπαξιν καὶ ὑπὲρ ἅπαξιν.

Σὸς, εἰς τὸ αἰῶνα καὶ ἔτι.

Σὸς,

Σὸς, ὃν περὶ κηρὶ φιλῶ.
Πασῇ ὑπουργίᾳ τε καὶ προθυμίᾳ.
Ad omnia tua imperata paratus.

Dandi.

DEdi *Cantabrigiæ.*

Datæ *Lincolniæ*, pridie Calendas *Augusti.*

Datum *Eboraci*, sexto Nonarum *Quintilis.*

E *Schola* nostrâ *Lincolniensi* pridie Iduum *Junii.*

E *Musæo* meo *Cantabrigiæ*, ad *Nonas* Junias, *anno* epochæ *Christianæ*, millesimo, sexcentesimo, vigesimo quarto.

Anno ultimæ *Dei* patientiæ 1627.

Anno ab Incarnato *Christo* 1624.

Anno à mundo per *Cristum* redempto 1624.

Scripsi *Lincolniæ* Calendis *Augusti*, anno *Messiæ* Regis æterni, 1622.

Μηνὶ Μαίῳ, ἔτει ᾳχιδ'.
Εκ τῆς Λιγκολνίας δευτέρᾳ.
Ἐπὶ δεκάδι Μεταγειτνιῶνος.
Ἔτει ἀπὸ τῆς θεανθραποτονίας,
ᾳ χ κ δ'. ᾳ χ κ ή. ᾳ χ λ β'.

Regulæ ad Dandas *literas, antiquo* Romanorum *more.*

Sex *Majus*, Nonas, *October*, *Julius*, *&* *Mars*:
Quatuor ast *reliqui*; dabit *Idus* quilibet octo.

Inde *dies* reliquos omnes, dic esse *Calendas.*

Toto pectore tuus.
Tuus ex animo, & in Domino.
Oculitus *te* redamans, tuáque.
Tuissimus.
Animo, corde, & corpore tuus.
——Vale ac redama amantissimum tuî——*S.B.*
Ego enim restipulor me futurum denuo amicum.
Tui studiosissimum——*B. D.*
Sic ex animo precatur intimè tuus——
Amicus tuus Pyladeus.
Tuus quid, plura?
Tuus dum suus.
Aureis amoris catenis tibi adstrictissimus.
Tuissimus, dum minima ex parte suus——
Amiculus tuus, vel potiùs clientulus addictissimus——
Idem qui pridem.
Herculeis prorsus, & adamantinis *amicitiæ* vinculis tibi adstrictissimus.
Effectus meritis tempus in omne tuus.
Beneficentiam tuam, amore, more, ore, re, semper culturus——
Qui tibi arctissimo Religionis, *affinitatis*, & amicitiæ *vinculo*, quasi clavis *trabalibus*, conjunctissimus est, & copulatus——
Tuæ voluntati universam industriam omnésque spiritus devovens——
Vestram paternitatem, & dignitates submissè, & devotè colens——
Totus tuus in *Eo* cujus es tu.
Ὅλος σὸς, τί πλέον;
Ὁ σὸς, ὅσος, ἅλος.
Ὁ σὸς, καθδιώκμιν καὶ ὑπὸ διώκμιν.
Σὸς, ὡς ἀεὶ καὶ ἔτι.

Σὸς,

Σὸς, ὃν σὲ κηδὲ φιλῶ.
Πασῃ ὑπηρεσία τε καὶ εὐθυμία.
Ad omnia tua imperata paratus.

Dandi.

DEdi *Cantabrigiæ.*

Datæ *Lincolniæ*, pridie Calendas *Auguſti.*

Datum *Eboraci*, ſexto Nonarum *Quintilis.*

E *Schola* noſtrâ *Lincolnienſi* pridie Iduum *Junii.*

E *Muſæo* meo *Cantabrigiæ*, ad *Nonas* Junias, *anno* epochæ *Chriſtianæ*, milleſimo, ſexcenteſimo, vigeſimo quarto.

Anno ultimæ *Dei* patientiæ 1627.

Anno ab Incarnato *Chriſto* 1624.

Anno à mundo per *Criſtum* redempto 1624.

Scripſi *Lincolniæ* Calendis *Auguſti*, anno *Meſſiæ* Regis æterni, 1622.

Μηνὶ Μαΐῳ, ἔτει αχιδ'.
Ἐκ τῆ Λιγκολνίας δευτέρᾳ.
Ἐπὶ δεκάδι Μεταγειτνιώνος.
Ἔτει ἀπὸ τῆς σεαυθρωποδονίας,
α χ κ δ'. α χ κ ή. α χ λ β'.

Regulæ ad Dandas *literas, antiquo* Romanorum *more.*

Sex *Majus*, Nonas, *October, Julius, & Martius*: Quatuor aſt *reliqui*; dabit *Idus* quilibet octo.

Inde *dies* reliquos omnes, dic eſſe *Calendas.*

The meaning.

THe first day of every Month is called the *Calends* of the same, according to the Vers:——

Principium nostri Mensis dixêre Calendas.

1. Nones. * *Nonæ*, a non sacrificando. *Nonarum* tutela Deo caret. *Ovid.*

The *second*, *third*, *fourth*, and *fifth* daies, are the *Nones*. The *second* day beeing the fourth of the *Nones*, and so backward. Except in *March*, *May*, *July*, and *October*, for they have six *Nones* apiece: so that in those four Months, the *second* day is the *sixth* of the *Nones*, &c.

2. Ides. So called *ab* edendo *quia dies epularum*—Idibus *alba* Jovi *grandior agna cædit.* Ovid. Or, *ab* iduando, *quia dividunt mensem in duas partes æquales.*

The *daies* that follow the *Nones*, bee called *Ides*, and bee alwaies *eight*; and in *March*, *May*, *July*, and *October*, the fifteenth day is the *Ides*, in all other Months the *thirteenth*: They must also bee counted backward.

3. Calends. So called a *Colendo*, observed in honor of *Juno-Vendicat Aujonias* Junonis *cura calendas*—Ovid, Or, διὰ τὸ καλεῖν, à *Vocando*, becaus the first day

All the *other* daies are the *Calends*; and *March*, *May*, *July*, and *October* have alwaies seventeen *Calends*, which begin the *sixteenth* day, so that the sixtenth day of *March*, is the seventeenth of the *Calends of April*, &c.

But in *December*, *Auguſt*, and *Januarie*, the *Calends* bee nineteen, which begin on the *fourteenth* day. *November*, *September*, *June*, and *April*, have eighteen *Calends*, and *Februarie* sixteen, all which begin upon the *fourteenth* day.

In this seventh *Edition* I here present *thee* (my *learning* Reader!) with an *ocu-*

of every Month the *pontifex minor* made four *calls*, or as many as the daies for Fairs were in that Month.

lar

lar. demonſtration in this *Calender*, to make what I have *here* ſaid, concerning *Dating* Letters, &c. eaſie and intelligible unto thee.——So that if *thou* bee to date thy *Epiſtle*, thou needeſt not puzzle thy ſelf, or beat thy brains, about any *date*, or time, in reckoning the *daies* in the Months, &c. (wherein too, thy *Arithmetick* might chance ſomtime to fail thee) but caſt thine eye on this *Table*, and thou mayſt in three Columns finde the *daies* of the *Month* underwritten, *viz.* In the *firſt* Column *Januarie*, *Auguſt*, *December*,—and ſo over againſt the *day* thou ſeeked—(ſuppoſe the *tenth*) thou ſeeſt 4to *Iduum.*

Numerus dierum.

Triginta Aprilis, Junius, Septémque, Novémque.
Uno plus reliqui : *viginti Februus octo.*

Synopſis

Synopsis *Computandi*, per *Calendas*, *Nonas*, *Idus*, juxta antiquum *Romanorum* morem.

1	Calendis			1	Calendis			1	Calendis		
2	4to	ante Nonas. vel Nonarum		2	6to	Nonarū		2	4to	ante Nonas. vel Nonarum	
3	3tio			3	5to			3	3tio		
4	Pridie			4	4to	ante Nonis vel		4	Pridie		
5	Nonis			5	3tio			5	Nonis		
6	8vo			6	Pridie			6	8vo		Iduum
7	7mo			7	Nonis			7	7mo		
8	6to		ante Idus. vel Iduum, vel	8	8vo			8	6to		vel
9	5to			9	7mo			9	5to		
10	4to			10	6to			10	4to		ante
11	3tio			11	5to			11	3tio		
12	Pridie			12	4to			12	Pridie		Idus
13	Idibus			13	3tio		ante Idus vel Iduum, vel	13	Idibus		
14	19no			14	Pridie			14	18vo		
15	18vo			15	Idibus			15	17mo		
16	17mo			16	17to			16	16to		
17	16to			17	16to			17	15to		
18	15to			18	15to			18	14to		
19	14to			19	14to			19	13tio		
20	13tio			20	13tio			20	12mo		
21	12mo			21	12mo			21	11mo		
22	11mo			22	11mo			22	10mo		
23	10mo			23	10mo			23	9no		
24	9no			24	9no			24	8vo		
25	8vo			25	8vo			25	7mo		
26	7mo			26	7mo			26	6to		
27	6to			27	6to			27	5to		
28	5to			28	5to			28	4to		
29	4to			29	4to			29	3to		
30	3tio			30	3tio			30	Pridie Calend.		
31	Pridie Calendarū			31	Pridie Calenda.						

Dies in { Januario, Augusto, Decemb. }

Dies in { Martio, Maio, Julio, Octob. }

Dies in { Aprili, Junio, Septembr., Novembr. }

Inſcriptionum Formulæ.

AMico *meo* perantiquo.
Domino atque amico meo æternùm colendo——
Ad Collegam *ſuum* peramandum, P.B.
Eruditione, virtute, & *moribus*, excellenti viro *I.B.*
Moderatori *Scholæ* in *H.* præceptori ſuo chariſsimo, & unicè colendo.——
Vigilantiſsimo pulcræ prolis cuſtodi.
Præcharo ſuo, & præclaro——

Ad literarum ſtudioſos.

LIberali indole, & maximâ ſpe adoleſcenti *A. H.* liberalium diſciplinarum cum primis ſtudioſo.

Ad ſodales.

GEneroſis, literarúmque candidatis adoleſcentibus, *N. P.* & *H.* ſodalibus ſuis ucundiſsimis, & ſummè dilectis——

Præcharo ſuo L.M. d.

PRAXIS

PRAXIS EPISTOLARIS
in ſtatu *Cauſarum*
P. 265. ## triplici.
viz.

Demonſtrativo,
Deliberativo, & Judiciali.

1. In *Demonſtrativo*, proponimus (en!) tibi Epiſtolam *narrantem* de { Rebus *novis*. / Studiis. / *Valetudine.* }
P. 334. P. 336. P. 337.

Ubi *figuræ*, quas vides, *marginales*, locum *Formularum*, unde deſumptæ ſint ſingulæ, *paginatim*, indicant.

P. 268. *Salutem cœlitus.*

P. 270. *Amice perdilecte!*

P. 335. Ronis *te* ſcio, atque arrectis auribus, *novarum* aliquid, à *me*, rerum expetere indies, & expectare: Certè, totus nunc quâ patet orbis, *Africa* quædam
P. 124. eſt, & *aliquid ſemper apportat novi*:
P. 335. Video paſſim, audio paſſim ſummos pariter atque infimos, horrendas rerum mutationes perſentiſcere. Facies *Cœlorum* tota, minax eſt & iracunda. Conjunctiones,

junctiones, & aſpectus *planetares*, Eclipſes, Cometæ, prodigia, portendunt magnas *nobis*, & malignas temporum tempeſtates capitibus imminere. Qui apud *nos* degunt multis miſeriis & calamitatibus obruuntur; & niſi *Deus* immortalis, res noſtras clementiùs intueatur, & cuſtodiat, periculum eſt nè iniquiſſimè nobiſcum agat *fortuna*. Videmus jam diu, triſtiſſima rerum præludia, *tragicos* circumcirca apparatus; *Cataſtrophen* det *Deus* lætiorem. p. 336. p. 335.

Studiorum rationem, quam cùm *tu hìc* eras, inſtitueram, eandem ſequor; *literis* græcis & latinis, quantum poſſum, operam impendo. Tantum in *his* laboris exantlatum eſt, ut parùm abfuerit quin meipſum enecârim; ut *me* aliquando, *Cratippum* noſtrum *Athenis* hìc prælegentem, *ſuis*, annum jam audientem) præceptis *Grammaticæ*, inſtitutiſque *philoſophiæ*, abundare videas. p. 336.

Si perconteris, ut valeat tuus *R. C.* actum eſt de *ejus* vita, & conclamatum; eſt cadaver vivens, jam numeratus eſt in peculio *Proſerpinæ*, & naulum *Charonti* parat. p. 337.

De *meipſo* ſi aliquid ſcire vis, *Ego* à tuo diſceſſu, optimâ valetudine, *Dei* Opt. Max. beneficio, ſemper uſus ſum. Bellulè ſe habent *noſtrates* etiam omnes. p. 337. p. 338.

Ad *Deum*, Deorum benigniſſimum, benigniſſimorum ſummum, ſummorum maximum, maximorum rectorem denique, confugio, quem nuſquam non precatū habeo, ut *te* diutiſſime ſervet, tuæque ſaluti pulcrè conſulat. Hæc *tibi*, ex animo apprecatur *Lincolniæ* Calend. Martii 1643. *Amantiſſimus tuî* G. W. p. 361. p. 360. 363.

2dò

2dò In *Deliberativo* genere exhibemus (*eece!*) *tibi* Exemplar Epi-
p. 266. stolæ *Suaſoriæ*—ſic.

p. 269. *Baſilicam tibi valetudinem.*

Amice medullitus
p. 270. peramande!

p. 321. Qui parùm feliciter navigârunt *ipſi*, ſolent aliis non infeliciter cavere, nè veniant in periculum, aut cymbam ſcopulis allidant ſuam: ſic & Ego, *tibi* ſollicitus ſum, qui ipſemet (rubore fateor ſuffuſus)
p. 274. nimiam ætatis meæ partem, ludo contriverim, bonas horas malè collocaverim, uni-
p. 290. verſum ferè patrimonium luxu decoxerim, latrunculis, & aleâ prodegerim, nè & *tu* ſimiliter (*animæ* dimidium *meæ!*) ſirenis voluptatum illecebris incantatus, in ignaviæ, ignorantiæ, infamiæ, vitiorúmque fœdiſſimorum voraginem, ingurgiteris.
p. 321. Quare, ſi *me* audis, fuge conſortia ganeonum, nepotum, atque otioſorum omnium; abduc te à juvenilibus voluptatibus, & veris virtutum dotibus temet inſtruito.
p. 321. Nunc *ætas* eſt omnium laborum patiens, *et* eſt rebus honeſtis exercenda; quod datur vacui temporis, *hoc* ingenuis artibus fideliter ediſcendis, & probatiſſimis autoribus evolvendis, gnavus impendito.
p. 320. Agricola, ſi non impreſſerit cultrum, ſi ſulcum non defoderit, ſi non exciderit ſentes, ſi gramina non evulſerit, ſi in tuto ſemina non locârit, *ſibi* mentitur, non *terræ*, nec terræ facit damnum, ſed *ſibi* non facit.

fecit fructum ; & ità se vacuat, ità decipit, impugnat ità, qui *terræ*, manu fallaci mentitur. *Tu* similiter quam *tu* sperabis honorum, scientiæ, aut literariæ segetis *messem*, si parcam & tennem nimis feceris laborum sementem ?

Velit-ne *miles* triumphum ? Certè, ei vincendum est. Gestit coronam gestare ? certandum est. Næ præclarus *ille* certator, qui sine sudore putat coronari ! Delicati sunt valdè, qui *aurum* sitiunt, nec tamen effodere ; qui *portum* exoptant nec tamen volunt enatare. p. 149.

Tu, beneficio Dei, nunc habes adolescentiam florentissimam, *ver* ætatis illibatum ; molles *tibi* jam sunt articuli, rubicundæ genæ, flos juventutis, spes annorum longa, spiritus integri, mens vegeta, corpus solidum & succi plenum ; cur igitur *animus* tuus velut mare concitatum, in undas decumanas fluctuatim non æstuat, & assurgit ? Cur *velis* affectuum expansis, quasi æstro quodam divino percitus, ad *insulas* literarum *fortunatas*, non promovetur ? p. 146.

Noli *tu* quæso spera, quam de *te* bonam, *nostrates* passim omnes conceperunt hactenus, frustrari : est enim *tibi* gravis adversaria, constituta, & parata, incredibilis quædam *Expectatio*. Quamobrem, si *me* amas, quantùm profectò amas, si dormis expergiscere, si stas ingredere, si ingrederis curre, si curris advola ; *hoc* sit negotium tuum, *hoc* otium, hic labor, hæc quies, in *his* vigilia, in *his* somnus etiam reponatur tuus. Fac ità vivas, ità studeas, ut seculum hoc, *te* frustrà fuisse natum non existimet. *Nil dubites autore bono.* p. 320. p. 322. p. 319. p. 321.

Do-

p. 360. Dominus *Deus*, bonorum omnium largitor, tuis benedicat studiis, & *Spiritûs* tui *Favonio* faveat, foveátque.

* p. 364. Dat. Eboraci. * *Tuus dum suus.*
p. 365. sexto Nonar. N. N.
Quintilis.
1649.

In statu causarum Judiciali en tibi
p. 268. literas *Criminatorias*.

Μετάνοιαν ὀυεγνο-πάμπλου.

O quondam
Dilecte mihi!

p. 272. VErbis nullis dici, nullâ exprimi oratione potest, quantum *Ego* tuâ de gratiâ (imò *nequitiâ*) ex nuperrimè allato
p. 324. nuncio, indoluerim. O quantâ quámque acutâ doloris cuspide, pectus meum tuum perfossum fuisse existimas! O quantâ in siccum jecur arsisse opinaris, cùm inaudiram, *te* tam indignè, tam barbarè, *matrem* tractâsse *tuam? matrem* inquam, *tuam*, indulgentissimam olim illam *matrem* tuam, senio jam confectam & inediâ; cujus omnem supellectilem, vestes & victum, voravit illud incendium nudiustertius absorpserat. Quam *tu* nullo neque *lecto*, neque *tecto* tuo, nedum tantillulo panis unius frustulo pascere, vel excipere dignatus fueris; imò verò caninis faucibus allatrare, convitiis onerare, non erubueris.

p. 324. Vidisses ex hoc tam tristi *nuncio*, (& ô si vidisses!) excussos oculis *meis* lacrymarum rivulos

ivulos ubertim erumpere, adeò ut *jam* (ecce!) non tam atramento, quàm lacrymis, quàm ſanguine, ſcribere *hæc* videtur, & de- p.325.
illare calamus.

Siccine *te* degenerem! humanos exuiſſe, nduiſſe ferinos mores! *Natus es è ſcopulis*— p.273.
ſt tibi ſiliceum pectus. O barbarum faci-us! O feriorem hominem, quàm huma-am olim *Androdus* feram invenerat! *ſed rimine ab uno Diſce omnia*———

Quænam ſcelerum ſpecies reperiri queat quâ *te* non inquinaveris? Facis *te* publi- p.285.
um & communem *vulgi* fabulam. Ut enim p.272.
ileam linguam tuam effrænem, effrontem mprobitatem, obtrectationem, odium, ra- p.273.
inam, fraudes, impoſturam, mendacia, furta, adulteria——Nôſti *tu* quas turbas, inter ocula tua, alterâ feciſti nocte, *homicidii* illìc epetrati *te* reum eſſe prædicant. Bis ante-ac *te* ad judicum ſubſellia tractum, extremâ etiſſe fortunâ audio.——Sed *omne in præ-* Juvenal. *ipiti vitium ſtat. Num quis Peccandi finem poſuit* Satyr. 13. *ibi quando recepit Ejectum ſemel attrita de fronte pudorem? Quiſnam hominum, quem tu contentum videris uno Flagitio?*

Sed *omnia* dicimus, ſi *ingratum* dicimus: & quis *te* non *ingratæ* modò, ſed *barbaræ* mentis juvenem merito dicat tuo? O per- p.308.
ditiſſimum adoleſcentem!—Nihil ſanè jam conqueror, quod *meî* dememineris, quem chariſſimæ tuæ *parentis*, jam cœpit oblivio.

Sed quoniam in nequitia tua ità occal-luiſti, ut lapideam magis, quàm humanam videaris effigiem indutus, pluribus te urge-re aculeis deſino. Vive ut lubet, egeris ut p.308.
volueris—*profundas*, perdas, *pereas*, *nihil at-*

tinet

Horat. *tinet ad me.* —— Neque tu mirare deinceps
Si nemo præstet quem non mereare amorem.

p. 274. Testor *te* omnium cogitationem inspectorem, omnium scelerum ultorem *Deum!* lampas illa tua cœlestis *Sol*, unquam conspexerit; si *terra* tua, alma rerum parens, hominem unquam humanitate destitutum in utero priùs suo gestaverit; imò monstrum, portentum, specie tenus hominem.

p. 286. spurcissimis autem moribus porco & *Cerbero* similiorem.

Quâ miror fronte *Cælum* potes suspicere, quo *me*, & amicos olim tuos, compellabis ore? quo pœnitudinis lixivio, hasce *animæ maculas* elues, imò *pestes* potiùs expurgabis

p. 290. quibus oculis, quo lacrymarum oceano deflebis?

Deus flagitiosam tuam vitam corrigat, & in viam virtutis, & salutis, *te* reducat, qui *solus* potest.

Ludæ, 7mo Iduum *Jan.* 1650.

Olim tuus W. M.

De Compositione seu Collocatione Verborum Oratoria.

Ut elegantiorem Latinæ Orationis assequamur syntaxin, cùm generalia quædam, tum etiam specialia præcepta, prælibanda sunt.

Præceptum 1. *gener.*

SI in *sublimi* stylo aliquid scribendum fuerit, adhibendi sunt pedes *longi* constantes

stantes syllabis; ut, *Ad ejus non salutem modò extinguendam, sed etiam gloriam per tales viros infringendam.*

2. Si in *stylo* humili; *breves* plurimùm *edes* intexendi; ut *Siciliam adii.* Vestis enim apta esset corpori rerum. *Lipsius.*

3. *Monosyllaba* plura, malè continuantur, & *Polysyllaba* malè etiam condensantur; *longorum* autem & *brevium* verborum commutatio est laudabilis; ut, *Quod precatus sum à Diis immortalibus*——

4. In principio, & *fine* periodi, commendantur dictiones *polysyllabæ* (mediæ sententiæ minor ineunda ratio;) ut, *Libertatem, jucundissimam, fateretur.* 1. In *fine* optimè sonat *Ditrochæus*, ut, *cantilena, liberatus, perditorum.* 2. *Sic etiam* Principium, medium ac finem tibi *Dochimus* ornat.; ut *reipublicæ.* 3. *Jambus* autem & *Di-jambus* apprimam ferunt auribus suavitatem; ut, *Omnes quotquot sumus, profectum in studiis gratulamur tuum. Mira gustatur dulcedo in studiis, mira præbetur ex illis amœnitas.*

5. Judicium *aurium* nullo modo *hic* est negligendum, ideóque sex, septémve *periodos* ibi te compositas, *semel* atque *iterum* clarè recita; sic enim experiri poteris *orationem* tuam *numerosam* esse; vel hiantem, & *asperam* deprehendas *.

6. Fugiendus est creber *earundem* literarū *concursus*; & nè *hiulca* sit oratio, priorem à *vocali* terminatam, insequens dictio à *consonanti* inchoans, excipiat; aut *contra*, à consonanti clausam, *aperiat* dictio incipiens à *vocali*, vel consonanti *ejusdem* organi; ut *cum* insuaviter *desinentium κακοφωνία* declinetur,

* Contextus *orationis* serio formetur, uno quodam habitu, & aquabili, Sermonis filo. *Lipsius.*

clinetur, vel *aliarum* interpositione, vel *ipsarum* commutatione inter *se*, dicatúrque

à nobis { *potiùs* { *Clarorum consilia virorum* / Illustrium virorum acta
{ *quàm* { *Clarorum virorum consilia* / Illustrium acta virorum.

Speciala præcepta hæc sunt.

Reg. 1. Adjectiva *substantivis* præponi debent, & *vox* una, vel plures intertexendæ maximè *genitivus* posterioris substantivi; ut *Hæc est vera justitiæ laus. Magnum profectò laborem Cæsar assumpsit, quem fermè ab ipsis, ad nos venisse, Gadibus aïunt, ut hostes suæ quidem majestati rebelles, nostris autem supra modum rebus infestos, armis subigeret: quam ob causam perpetuum illi amorem, & gratiam debemus immortalem.*

Sic *Relativum* eleganter præponitur *Nomini*, & Verbo suo: *Quem cum isto sermonem habueris, procul stans accepi.*

Exc. 1. Sed trajectio *Pronominis*, & Substantivi hìc frequens est; ut, *Gravi teste privatus sum, amoris summi erga te mei.*

2. Nomina negantia, ut *Nemo*, *Nullus*, & *Omnis*, substantivis venustè postponuntur; ut, *Qui vitiis careat invenimus neminem. Quæ peragenda dedisti, perfeci omnia.*

* *Hyperbaton* enim diligenter cavenda est, nam obscuritatem parit.

Reg. 2. *Obliqui* casus, orationem eleganter inchoant, *Verba* claudunt periodos elegantissimè, (nisi lex numeri * aliud fortassis aliquando suadeat:) ut, *Doctrinæ radicem esse amaram, omnes nimis experimur; sed dulcissimos ejus postmodo fructus degustamus.*

Sic

Sic participia & *gerundia*, nec non *comparativa*, venustè claudunt orationem: ut, *Diu cum equidem reluctatus. Tuâ societate nihil gratius. Laborum fructus est longè maximus.*

Reg. 3. Post *Superlativum*, eleganter ponitur *comparativus* ejusdem nominis, qui significatum *Superlativi* quodammodo superare videatur: ut, *Cùm multi doctrinam per se libentissimè desiderant, tum hoc libentius, quod honores habeat concomitantes.*

Reg. 4. Persona *agens* patienti, proximè præponenda est: ut, *Magnum Cæsar Pompeio injuriam fecit.*

Reg. 5. Adverbia, & *Præpositiones* ubivis cum casibus, quos regunt, locari possunt, ubi sonent *jucundissimè*; sed elegantiores participii sui, aut *Verbi* sunt Anteambulones: ut, *Debitam pro contemptu suis hostibus, diúque dilatam severitatem, Cæsar tandem exhibuit, sed clementissimè mitigavit.*

Reg. 6. Pronominibus *Qui, quæ, quid*, eleganter præfigitur *Ec*: ut, *Ecquis adeò ut tu ignavus? Ecquisnam me velit?*

Reg. 7. Pro *tam diu* vel *donec*, eleganter ponitur *tantisper*: ut, *Ego te amicum dici meum tantisper volo, dum quod te dignum est, facis.*

Reg. 8. Voculæ *antequam, priusquam, postquam* eleganter dividuntur: ut, *Omnia prius verbis experiri, quàm armis sapientem decet.*

Reg. 9. Particula *vel*, venustè additur *superlativis*, & verbis pro *Etiam*: ut, *Nobis potior ratio honestè vivendi, quàm vel optimè dicendi videretur.*

Reg. 10. Uni *substantivo* duo Epitheta; & uni *Epitheto* duo substantiva, pulcrè subjunguntur, per *tum* vel *et* geminatum; ut

Cæsar

Cæsar tum fortis, tum prudens, immensis & laboribus, & impendiis, Romam tum strenuè defendit, tum prudenter gubernavit.

Reg. 11. Quod ad *numerum*, in singulis *thematum*, & *Declamationum*, &c. partibus spectat *oratorium*; hanc infra tabellulam infigamus animo. Quod *viz.*

Pedes ad hiberi debent in
- Exordio, Propositione } longiores
- Con- futu- tione,
  - firmatione, si sit acris, vehementori } celeres.
  - graviori, clusione denique } longiores,

Reg. 12. Quod ad *ordinem* spectat.

1. In *Augendo* Majora *minoribus* sunt postponenda, ut, *civem Romanum vincire, verberare, in crucem tollere*——Ego *faces jam accensas ad hujus urbis excidium comprehendi, protuli, extraxi.*

2. In *Minuendo*, Minora majoribus sunt postponenda; ut *nulla crux ibi fuit, nulla nex, nulla verberatio, imò nè custodia quidem.*

3. Quod *dignius* est, vel *naturâ* prius, præponi debet; ut *viros*, dicendum est, *ac fœminas*; *Diem noctémque*; *ortum & occasum solis*: (in pedestri scilicet oratione, non contrà:) *poëtæ* enim *exleges* sunt, nec se patiuntur septis *oratoriis* incarcerari——

Reg. 13. Abesto procul odium *similitudinis*, *parituræ nauseam*; itaque *pes* idem, *sæpius* non *ducat*, claudát-ve *sententiam*; variandæ periodorum *clausulæ*, ut auditorum *auribus*, nostra magis *sapiat* oratio——

Coronidis

Coronidis loco.

UT celeberrimi Mri *Thomæ Farnabii* aureis *planè *Vos* alloquar verbis: *Præceptis his, si felicis ingenii vestri (optimi Juvenes!) facultatem excolere, si habitum, & disertam dicendi facilitatem usu acquirere non pigebit: ibunt indolis vestræ flores* (quos *naturæ* produxit *tellus*, *artis* formavit *sol*, *exercitationis* educat *imber*) in *eloquentiæ* & prudentiæ *fructus*. Summus ille *Naturæ* parens *fructus* hosce, quorum ipse sparsit *semina*, ità benigno *foveat* numine, ità *radiis* suis illustret, *animétque* æternus Justitiæ & Sapientiæ Sol, ità *gratiæ* suæ *aurâ* mulceat, *imbre* riget Sacro-sanctus Favonius; ut *caneſcentes* illi indies ad *maturitatem* in animis vestris, *Vos* ipsos ad consummatissimæ *Virtutis* arcem evehant; ad fastigatissimi *Honoris* apicem promoveant; in *Reipubl.* emolumentum, divini *nominis* gloriam, vestram *salutem* æternam. *Amen.*

* Indic. Rhetoric. pag. 41.

Trin-uni Deo gloria.

FINIS *Formularum.*

R MANU-

MANU-DUCTIO AD ARTEM CARMINI-FICAM: SEU Dux Poeticus.

Unà

Cum Praxi, in aliquot Poëmatiolis.

Lectori εὖ ποιεῖν.

EN tibi (Philo-Muse, Μυσοφίλκατε!) Ducem *Poëticum*, *vel*, *si magè velis*, Comitem; *qui si facundior aliquantillùm foret*, *pro* vehiculo *tibi esset in via*, Helicona *versùs profecturo*. *Suæ nunc verò conscius indignitatis*, (*titivilitium utpote merum!*) *Nec* equestri *gradu nobilitandæ*, pedes *ipse inter gregarios è Musarum castris milites*, scire *te docens*, *&* exercere *peditum arma*; *imò* pedum *potiùs usum quàm manuum*, (*nec tamen dedecorosâ tam divini* studii *fugâ*) pedestri *itinere* comitabitur, *si ipsius tandem operâ*, *Apollinis arcem* Heroïcè *expugnare poteris*. *Quod si* tu *illius aliquantisper præceptis assueveris*, tyruncule, *victoriam reportabis*, *at incruentam*; *eò fortassis gratiorem*, *faciliorem scio*. *Tu interim* illius *faveas quæso studiis*, *suam* aliis *palmam non prærepturi*, *faxisque candidus*, hanc *nostram*, *humi repentem*, *imbellem*, *talem qualem*——

Inter victrices, hederam, *tibi*
serpere lauros.

Tuus in Christo Jesu,

Joannes Clark.

Dux Poëticus.

PUer, qui carmina, *Phœbi* tandem lauro digna, cupit componere, *artem Poëticam* ſcire *debet*, & exercere. 1. *Scire* quid requiritur ad *Carmen*, in genere & in ſpecie. Quod ad *Carmen* ſpectat, in *genere*, 1. Scire.

1. *Verſus* crebrò vertendus eſt, ut quo tandem modo, *auribus* magè placeat, experiatur; ſecundùm illud *Horatianum*, lib. 1. Satyr. 10. In genere.

Sæpè ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſunt,
Scripturus — & alibi — *in verſu faciendo*
Sæpè caput ſcaberet vivos & roderet ungues.
1 Serm. 10.

2. *Relambendi* ſunt denno *verſus* jam *compoſiti*, & *urſino* more *efformandi* (quod *Virgilius* dicitur) non enim ſufficit ut *carmen*, ſed ut politum, *artificioſum*, terſúmque carmen componat — Verſus enim *eructare*, parùm laudabile eſt; neque quàm *multos*, ſed quam *multùm* ſcribat quis, refert; ut enim Quintil. lib. 10. cap. 3. *Citò ſcribendo non fit, ut bene; bene ſcribendo fit, ut citò ſcribamus; primum* hoc *conſtituendum eſt, ut quàm optimè ſcribamus, celeritatem dabit conſuetudo* ———

3. *Poëticè loquendum* eſt in carmine, *phraſi*, diverſâ prorſus *Oratori*; ut, *Dilaniavit opes*,

elegantiùs in poëſi ſonat, quàm *abſumpſit patrimonium*—*Tropicæ* autem *expreſſiones* ſunt laudatiſſimæ——*Magnóque irarum fluctuat æſtu*——cygneas imitantur tempora plumas——tacitarum vellus aquarum——

4. *Verſus rythmici* (quos vocant *Leoninos*) vitandi, & cavendi ſunt, ut *Quærebant flavos per nemus omne favos.*

5. *Verſus* non debent *uniformes* eſſe, ex iiſdem ſemper *pedum* ſyllabis conſtituti; ſed diverſum *induant* habitum, *rebus* & *affectibus* exprimendis *accommodatum*; nunc igitur *dactyli*, nunc *ſpondæi* ſparſim intermiſcendi; hic *monoſyllabi*, ibi mox *diſſyllabi* & *triſſyllabi*; neutri enim *continuò* locandi ſunt, ſed *alternatim.*

6. *Prioris verſûs* ſenſus, in ſequentem incurrat, neque (niſi rarò) per ſe impleat, perficiátve ſententiam. In longiori tamen *carmine*, ad ſextum & octavum, imò ad *decimum* aliquando verſum, diſtulerit periodum eleganter, (in unius nempe generis carminibus) ſed in *Epicis Elegiacis*, ultra diſtichon, nè producitor periodus.

a. In ſpecie. 2. *In ſpecie*, quod ad Carmen ſpectat, animadvertere debet *Poëticæ* ſtudioſus, *Pedes*, *epitheta*, & *clauſuram* carminis——

1. Pedum. 1, Quod ad *Pedes* attinet, 1. Illorum *natura* ſpectanda eſt, 2. *Connexio* inter ſe.

1 Naturam. 1. *Natura*, ut propoſitæ materiæ *quadrent* optimè, & adaptentur; *tales* enim ubique ſunt adhibendi, qui intimiorem rei ſubjectæ naturam, *graphicè* depingant——Talia ſunto *verba*, qualis *res*——*Triſtia mœſtum vultum verba decent*; *iratum plena minarum*; *ludentem laſciva*——*Virgilius* optimè, ad vivum

vivum, tempestatem maris sic describit: *vastos volvunt ad littora fluctus*: & Homerus, πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.

1. SPONDÆI graves sunt, & tardi, regiæ *majestatis* pleni, *magnifico* prorsus incedentes gressu; Aptique sunt præcipuè ad *Querelas*, luctus, *threnodias*; præsertim *Monosyllabi*, qui dissyllabos, & trissyllabos hac in re superant; ut

Tum demum admissi stagna exoptata revisunt ——

Me me adsum qui feci, in me——&c.

2. *Res grandes*, ——Regina ad templum formâ pulcerrima *Dido*, Incessit——

Monstrum, horrendum, informe ingens—— *de Polyphemo vasto* illo, *& horrendo gigante.*

Illi inter sese multâ vi brachia tollunt,

Versus iste spectandam ferè exhibet, & audiendam proponit *Cyclopum* industriam, in fulminibus *Jovi* fabricandis.

2. DACTYLI exprimunt 1. *Celeritatem* & properationem festinam, ut

——*agmina cervi*
Pulverulenta fugâ glomerant, montésque relinquunt. Æn. 4.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula Campum,

——Convellimus altis
Sedibus, impulimúsque, ea lapsa repentè ruinam
Cum sonitu trahit, & Danaum super agmina latè
Incidit——*ruinam turris impulsæ describendo*——
At tuba terribili sonitu *tara tantara* dixit.

Sic iste versus iracundæ Didonis impatientiam,

Ferte citi flammas, date vela, impellite remos.

2. *Consolationem*, jucunditatem, & hilaritatem, ut,

Pone metus, feret hæc aliquam tibi fama salutem, Inde ubi clara dedit sonitum tuba, finibus omnes.

Haud mora, prosiluere suis, ferit æthera clamor.

Dactylus autem disyllabus, plus quàm trisyllabus, *monasyllabus* verò maximè hæc depingit.

Si *spondeus* in primo loco, & *dactylus* in secundo ponatur, suaviter sonat carmen, ut

Sin absumpta salus, & Te pater optime Teucrûm

Pontus habet——

Aut dispondæus

O digno conjuncta viro——

——Incipiat puer à faciliori carminis genere, sc. *Adonico*, quod constat ex dactylo & spondæo——

2. Connexionem pedum.

2. *Connexio*, inter se; *hoc* enim imprimis curandum est, ut *Pedes* inter se, *quâdam* quasi *catenâ* copulentur aureâ—— ut

Arte citæ veloque rates remoque reguntur.

Sæpe simultates ira morata facit.

Elisiones iccirco (frequentes saltem,) ceu *scopulos* vitare debet; nam carmen invenustum, deforme, & squallidum reddunt, ut per *salebras* duráque *saxa*, cadere videatur; molliter autem & aptè, sine *asperitate*, & hiatu quod fluit meritò laudatur——

2 Epitheta.

2. Ad *Epitheta* quod attinet, Versus absque *illis* nudus est, & velut inconptus; *crebra* igitur intertexi debent, non tamen

otiosa.

otiosa, usitata, absurda, sed genuina, propria, quæ ex *visceribus* materiæ, aut ipsis argumenti medullis, eliciuntur,——ut *aëris*, pictæque *volucres*,——pomifer *autumnus*——

2. Epitheta, ante sua substantiva venustissimè collocantur, ut

Pendula flaventem pingebat bractea crinem
Aurea purpuream subnectit fibula vestem,
Vecta est frænato cærula pisce Thetis.

3. Clausura.

3. Quod ad *Clausuram* carminis pertinet, *Hexametrum* Heroïcum in trissyllabo, aut dissyllabo; *Pentametrum* in dissyllabo semper terminandum est——

Et hæc præcipua sunt, quæ *scienda*, & observanda sunt incipienti Poëtastro.

2. Exercere.

2. *Exercitium* pueri qui in *Poëtam* aliquando evadere velit; constare debet

1. In carminibus { Aliorum autorum { transponendis, restituendis, reciprocandis. } } Noviis suopte *marte* componendis.

1. *Transponendis*, quando scilicet *luxatas* & confusas, *dearticulati* (ut ità dicam) *carminis* dictiones, in justum ordinem redigit, suumque priorem locum restituit.

2. *Restituendis*, idque 1. in *fragmentis* carminum redintegrandis, ut,

Fumo nil { *sic vana est gloria mundi.*
levius { *fumi instar gloria mundi.*

2. *In adversâ* metri *metamorphosi*, vel transmutatione, quâ inter se, permutantur varia carminum genera, 1. aliquid vel *addendo*, vel *abjiciendo*, ut,

Frangitur ipsa suis Roma superba bonis:
Sublato *ipsa*, fit Iambicum trimetrum.

Bonis superba Roma frangitur suis.
& in illo *Senecæ*,
Non est ad astra mollis è terris via.
fit Pentametrum
Non est è terris mollis ad astra via.

2. Facilis est mutatio in *vicina* genera, viz. carminis { Heroïci, Trochaïci, Phaleucii } in { Asclepiadæum, Iambicum, Sapphicum.

3. *Reciprocandis*, vel 1. eodem metro manente, ut, *Musa mihi causas memora quo numine læso* fit carmen retrogradum, *Læso numine quo*——

2. Diverso, ut *Adam primus Homo Crux omni posteritati.*
Posteritati omni Crux Homo primus Adam:

3. Sensu variato, ut *Abelus* de *se* Gen. 4. ait,
Sacrum pingue dabo, nec macrum sacrificabo.
Cainus è contra regerit,
Sacrificabo macrum, nec dabo pingue sacrum.

2. In *Novis* suopte *Marte* componendis, & hic primum exercitium esto *Imitatio*, secundum *Variatio*, tertium *Tractatio Poëtica.*

1 Imitatio. 1. IMITATIO, eaque videatur in *Centone*, *Parodia.*

1. *Centone*, qui est *consarcinatio carminum* ex membris *Poëtæ unius*, aut plurium, *Æneid.* 2. Eripe me his invicte malis, *hæc omnia firma. Æneid. 6.* Subjecimus tibi exemplum Dialogicum, * viri jam morituri meditationem.

* Amicissimi mei quondam hypodidascali G. Everleni cantiunculam cygneam.

2. *Parodia*, cum seria vertuntur in jocosa, vel *contra*, ut

Tanto modis erat { Romanam condere gentem! / lapsam reparare salutem!

2. VAR-

2. VARIATIO, quâ unam rem, nunc *variis* verbis, nunc *vario* carminum genere eloquitur; ut *Virgilius* amnem glacie conſtrictum, Ortum ſolis, Iridem, &c. —— *Stockwoodus* in Progymnaſmate ſcholaſtico, unum idémque diſtichon 450 modis variavit ——

2. Variatio.

Linque Cupido jecur, cordi quoque parcito, ſi vis
Figere, fige alio tela cruenta loco, &c. ——

Et iiſdem ſervatis verbis, hoc ſolùm carmen centies & quater effertur variè ——

Eſt mea ſpes Chriſtus ſolus, qui de cruce pendet.

1. *Vertendo* Græca in Latina, *oratoria* in Poëtica, aut contrá. 2do Aliquid 1. vel contrahendo, quando res *fuſiùs* amplificantur —— vel 2do res amplificando cùm *breviùs* contrahuntur, —— & hoc quidem modo, *donec humeri* puerorum, *bovi ſuffecerint ferendo, tollendus eſt vitulus.*

3. TRACTATIO POETICA, ſeu ſtructura *Poëmatis*, eáque verſatur vel in fuſiori ſtylo, vel contractiori —— 1. *fuſiori* ſtylo, *prolixóque*; utpote *Thematis*, *epiſtolæve*, ubi omnes partes largiùs exprimendas perſequatur, creberrimas *ſimilitudines* inſpergendo. 2. Illuſtriora *exempla* producendo, quæ incredibilem offundunt *poëmati* gratiam. Imitetur *hîc Ovidium* in Triſtibus, &c. 3. Et hîc adhibendæ ſunt *Figuræ*; miram enim & verè *melleam* conciliant dulcedinem. His etenim, *Poëmatis* forma exornatur, ac veluti *coloribus* diſtinguitur; floribúſque aſpergitur; inter quas 1 figuræ dictionis.

3. Tractatio Poëtica.

1. *Ana-*

1. *Anaphora* locum habet ubi *fervet* oratio, vel { *asseveratione*, *obtestatione*, *dolore*, vel simili aliquopiam pathetico affectu.

Te dulcis conjux, *te* solo in littore secum——

Te veniente, &c.

2. *Epanalepsis*, cùm Pentameter desinit, ut Hexameter inceperat, ut

Phœbus adest, sonuere lyræ, sonuere pharetræ,
Signa Deum nosco per sua, Phœbus adest.

Victus amore tuî, cognato sanguine victus.

3. *Symploce*, quæ acrimoniæ, venustatisque plena est, ut

Quod cessat Phœbea *chelys, quod carmine rupto*
Aoniæ siluêre *Deæ*, Mars *impius egit.*

Quòd spretis, audax, Musis, *petit arma juventus,*
Et volucres premere audet equos, Mars *impius egit.*

Quòd cernis nullum deserta per oppida civem,
Nec campis errare greges, Mars impius egit.

Quòd ligo, quòd vomer, quòd sarcula, rastra, bidentes,
In gladios abiêre truces, Mars impius egit.

4. *Anadiplosis* venusta est, cùm posterior pars Pentrametri initium est sequentis Hexametri, ut——*mihi sint toties maxima vota mori, vota mori* mea sunt——aut sic——sic——*Restant*, bella aspera *restant*——

Fuit *ah* fuit utile, tecum ire, mihi.
Hoc si *crimen* erat, *crimen* amoris erat.

5. *Polyptoton*, ut littera littoribus contraria

traria——pila minantia pilis——
Certa fui, *certi* si quid haberet amor.
——*ſedet*; æternúmque *ſedebit*, infelix Theſeus——

2. Figuræ ſententiæ, *viz.* Ecphoneſis—Apoſiopéſis, Apoſtrophe——&c.

Atque *hæc* de tractatione *Poëmatis* fuſiori filo, prolixiori *orationis* ſtamine.

At verò ſecundò, *Curtiori* plurimùm ſtylo acutiora poëmata deſcribuntur, *viz.*

1. *Epigramma*, in quo, *duæ* primariæ virtutes, ſunt *Brevitas* & Argutia. 1. *Brevitas*, nam aliquando in *diſticho*, ſæpiùs in *tetraſtico* comprehenditur; quo autem *brevius*, eo *ſuavius*. Exempla præſtat *Martialis* & *Owenus* noſtrâs. 2. *Argutia*, ut ſit ingenioſum, *ſale* & *lepore* conditum——ut *Haddonus* de Janâ Dominâ *Gray*.

Miraris Janam *Graio* ſermone valere?
Quo primùm nata eſt tempore *Graia* fuit.

2. *Anagramma*,——ut illud de *Joſua Silveſter* ἀναγραμματιζομένῳ, *Verè os Saluſtii*——

Maria Nevila } nomen
Alia Miverva } anagram.

3. *Epitaphium* quod in funeribus eſt uſitatiſſimum——

In *Vasbiam* iracundam fœminam.

Tres habuit Furias quondam, ſed *Vesbia* manes
ut petiit; *Furias* quatuor, *Orcus* habet.

Poſt-ſcriptum.

Post-scriptum.

Duculo huic nostro, galeam fabricavit Alstedius, *clypeum* Textor *texuit, Thesaurus* Buchlæi *Poëticus nummos, nervum belli, suppeditavit; hæc tibi putavimus,* Lector amice, *innuenda, nè oblatret quispiam* illi *ex inferis* Cerberus, *à cujus* canino (dixi) *imò* Diabolico *morsu, nihil est usquam armatum satis.*——

J. C.

I. C.

Lectori Philomuſo,

S. P. D.

QUam mihi jam moriens *legavit* amicus dilectiſſimus, *Ego* tibi nunc, ut vides, largior *Animam* cum *Corpore*. Is, me tunc *Imperatore*, * in iiſdem Muſarum caſtris, arenâ Scholaſticâ militavit, *comes* mihi jucundiſſimus, hypodidaſcalus utpote, tyrunculis inferiorum claſſium fuit *Dux*. * Puericiæ.

——*quo non præſtantior alter*
Ære ciere *ſuos* Martémque *accendere cantu*

ut de *Miſeno* Virgilius: Ex quo *Poëtarum* principe, *pedeſtres*, hic noſter, ſuas Heroïci *Centonis* ſuccenturiavit *copias*. Ob ſimilitudinem argumenti, *nos ducillulo* illum noſtro adjunximus *comitem*; mentionem enim feceramus de *Centone*, cujus hic habes exemplar ægregium. *Autor* ipſe *claudus* inceſſit, (ut nôrunt *noſtrates*) ſicut Mulciber ἀμφιγυήεις apud *Homerum*; at carmen *recto* planè, & generoſo ingreditur *pede*——in quo ſanè ultimo conatu ſuo *cygneam cantionem* ſuaviſſimè cecinit——& ut *Emellus* olim δεύτερος iſte noſter Ἀρὴς

(nullius,

(nullius, nisi *peccati* sanguinem sitiens sui, hostis *piis* infensissimi) Mundo insuper *Diabolo*, & ipsâ *Morte* in victoriam ultimò absorptâ, prostratâ prorsus,——

——*hic victor cæstus artémque reponit.*

Cesset jam *illius* famam rodere dens *Theoninus*, sit memoria *ejus* in benedictione: *virtutes* ejus imitemur, *nos*, qui militamus adhuc in mundo; *felix ille ter & amplius felix*, qui desiit militare, qui *cœlo* donatus, iò *triumphe*, iò *triumphe* Ingeminat—imò hymnos angelicos, canticum *Agni*, qui lavit suo sanguine peccata *sanctorum* omnia, subinde concinit. Nec oblatret *Cerberus* aliquispiam maledicus, virulenti oris halitu afflans rhapsodiam hanc, aut *me*, quia tristes has amici *συμφορᾶς σύσπαλμᾶς* exequias, è longè insequutus, *trophæum* erexerim, aut *laurum*, quam meritus est, & ipse nexuit, fronti *ejus*, sepulcro saltem mortui sic imposuerim, imò potiùs (*Christiane lector!*) —vel

I tu, sui-ve versibus lege illum.
I tu & illum versibus eluge tuis.

quod humanum est & pium & Christianum; iisdémque conflatur literis, quibus

Guilielmus Beverleus.

Cha-

Chariſsimo ſuo Mro *I. C.* Scholæ Lincolnienſis Moderatori Centonem ſuum *G. B. D. D.*

Mitto *Beverleius* nequeo quam ferre *Salutem.*

EN tibi (Chariſſime C!) mei ſpecimen amoris; Animam *largior cum* Corpore. *Caro querula mea eſt*; Anima *diſſolvi cupiens & eſſe cum Chriſto*, mea *itidem. Quóque minùs dubites, an non audiſti (ad* Aſſizas*) me in articulo* Mortis *poſitum?* Hoc *tantùm intereſt, Caro* iſta *vocalis quidem*; noſtra *non novit niſi ſuſurrare. Vis verbo expediam?* Me *miſera torquet* Cachexia. *Forſan* hæc *legiſſe juvabit. Sumas igitur, at non* ſiniſtrâ *manu*; *nam* dextrâ *porrigo. Et valeas* (precor) *feliciter.*

Cherrie-Willingham,
Auguſti 15, 1628.

Æger ſum, at
tuus ſum,
Will'mus Beverley.

Dia-

CA

—*Mo*
corpu

Quò r
prori
Quem fu
bus arc
Mé-*ne* tu
trámqu
Si bene
quicqu
Dulce m
iſtam
Oro, (ſi
mentem

Vixi, &
regi,
Mortem

Sume ha
ſolvito

Non *te*
quond

Dialogus.

CARO, ſeu CORPUS, & ANIMA.

—*Moribunda* Caro, *animam affatur* corpus *modò relicturam.*

CARO.

Quò mea *Mens*, quò deinde ruis? quò proripis *inquam?* *Æn.*4.740
Quem fugis? aut quis *te* noſtris amplexibus arcet? *v* 742
Mé-ne fugis? per *Ego* has lacrymas, dextrámque, tuam, *te.* 713
Si bene quid de *te* merui, fuit aut tibi quicquam 716
Dulce meum) miſerere *Domûs* labentis, & iſtam
Oro, (ſi quis adhuc precibus locus) exue *mentem.*

ANIMA.

Vixi, & quem dederat curſum *Fortuna* peregi, *Æn. lib* 4. *v.* 648
Mortem oro, tædet *Cœli* convexa tueri, *Æn.*4 *v.*447
Sume hanc *Chriſte* animam, méque *his* exſolvito curis. 647

CARO.

Non *te* noſter amor, non *te* data dextera quondam *Æn.*4.306

Nec

Nec moritura tenet crudeli funere *Conju*
v. 3

Non ſum adeò informis, nuper *me* in littor
vidi, *Eclog.*

Cum placidum ventis ſtaret Mare; no
Ego Daphnim

(Judice *te*) metuam, ſi nunquam falli
imago.

ANIMA.

Non ea forma nitens niveáve in fronte ſe
renus *Maphæi ſupplem*

Ille decor, dulcíſque oculorum aſpectus u
olim:

Jamdudum, infelix, macie confecta ſu
premâ, *Æn.* 3. *v.* 59

Ignoti nova forma viri—— 59

CARO.

Mille, meæ, Siculis errant in montibu
agnæ; *Eclog.*

Lac mihi non æſtate novum; non frigore
deſit.

ANIMA.

Sed quid *tu* hæc autem nequicquam (*in*
grata) revolvis? *Æn.* 2. *v.* 100

Non pacem *hæc* conferre queat, placi-
dámve quietem. *Maph. ſupplem.*

Quin potiùs palmas, (tua grandia crimina
deflens) *Georg.*

Tende, petens pacem, & placidum vene-
rare *Jehovam.*

Namque dabit veniam *votis*, iráſque re-
mittet.

Tolle moras; hæret lateri lethalis arundo
Æneid. 4 *verſ* 72

CARO.

CARO.

ei mihi! námque mori miſerum eſt!——
*Æn.*2.136
Non mihi jam patriam antiquam ſpes *ulla* videndi, 137
Nec dulces Natos, exoptatúmque *Parentem*,
Te meæ (quondam felix pecus) ite *capellæ*.
*Eclog.*1
Non ego vos poſthac (viridi *projectus* * in antro) * De *toto* loquens *homine.*
Dumoſâ pendere procul de rupe videbo.
Ei mihi! quippe mori miſerum eſt.——

ANIMA.

Iſque adeóne mori miſerum eſt?——
Bellum, &, in *vivis* poſuere cubilia *Curæ*;
*Æn.*12.*lib.*6
Pallentéſque habitant Morbi, triſtíſque ſenectus, *verſ.*273
Et Metus, & maleſuada *Fames*, & turpis *Egeſtas*. 274
Tum conſanguineus Lethi ſopor, & mala *mentis* 275
Gaudia, mortiferúmque adverſo in limine *Bellum*. 277
Atque adeóne mori miſerum eſt?——278
Ecce inventa *quies*, ecce illa extrema malorum *Maph ſuppl.*
Ærumnis factura modum, acceptiſſima ſemper,
Atque optata *dies*, & neſcia fallere *vita!*

CARO.

O tantùm liceat mecum sibi ſordida rura,
*Eclog.*2
Atque

Atque humiles habitare *Casas*, & figere
Cervas!
Suspirátque, imóque trahit de pectore vocem
Æn. 1. v. 38

ANIMA.

Desine fata *Dei* flecti sperare precando
Æn. 6. vers. 37
Fata vocant, conditque natantia lumina
somnus, Georg.
Nobis parta *quies*, nullum *maris* æquor aran-
dum: Æn. 3. vers. 49
Atque ego (*Diis* placitum) nunc, ô nun-
poscor *Olympo*. Æn.

CARO.

Aggredere ô magnos (aderit jam *tempus*)
honores Eclog.
Chara *Dei* soboles, magnum *Jovis* incre-
mentum.
At, quocunque ruis, *nos* & rape in omni
tecum. Æn. 2. vers. 67
Est hic, est animus lucis contemptor, &
istum Æn. 9. 20
Qui *vitâ* bene credit emi, quò tendis, *bona-*
rem. vers. 20

ANIMA.

O dulcis *conjux*; non hæc sine numine
divûm Æn. 2. vers. 77
Eveniunt, nec *me* hinc comitem asportare
Creusam
Fas, haud *ille* finit superi Regnator *Olympi*
77

CARO.

Hic tamen *hâc* mecum poteris requiesce-
re *nocte* Eclog. 1.

ANIMA

ANIMA.

Desine *méque* tuis incendere, *téque* querelis
*Æn.*4.359

Quod *pater* ipse velit summi regnator *Olympi*
*Æn.*7.376

Sed cape dicta memor, duri solatia casûs;
*Æn.*6.v.376

Frigida quàm *mors* primùm animâ seduxerit artus, *Eclog.*5

Continuò insuetum mirabor limen *Olympi*,
Sub pedibus nubésque, & sidera clara videbo,

Permistos *heroas*, & *ipse* videbor ab *illis*.

Nec *me* damnatam sperabunt Tartara *Mentem*. *Georg.*

Interea placidâ compôstum * *pace* quiesces. * De *Corpore* loquitur. *Resurrectio.*
*Æn.*1.

Ad patrios tandem (longo post tempore) fines *Eclog.*1.

Pauperis & Tugurî congestum cespite culmen,

Scilicet (*æternùm-felix*) ad tarda revertam
*Æn.*6.v.724

Corpora, Perpetuum dehinc convictura per ævum: 725

Nos pater *ipse* deûm *Sceptri* donabit honore. *Ceiris.*

Huic quoque nec metas rerum, nec tempora ponet: *Æneid.*1.

Imperium sine fine dabit——

Jámque *vale*; interea tua molliter ossa quiescant. *Æn.*1.

Hæc ubi dicta dedit, lacrymantem, & multa volentem *Æn.*1.v.287

Dicere, deseruit, *tenuésque* recessit *in auras*—— 288

In

In perdilecti sui, *G. Beverleii* centonem, Elegiacus.

Trist. libr. 5. Eleg. 1.

Sæpè jacens ripa, deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem:
Sic *Tu*, Centonem modulans ità suavitèr istam
Feciſti, tacitum nè tibi ſupreſ eat.

J. C.

In eundem Idem.

SIc pia *Mens* divina ſapit: ſic cogitat ædes
Æthereas, cœlúmque rapit violenta: ſupernam
Sic ſitit, ardet, amat, ſperat, ſpirátque ſalutem:
Sic vivens, mundo moritur: ſic mortua vivit:
Utque apis è nocuis, ſic *Vatum* inſuavibus herbis
Mel ſugit cœleſte, docens myſteria Chriſti
Virgilium cantare,* *pius.*

* Autor hîc.

——*LUGEBERE MUSIS VEL VILI, facilèſque tuum decorare ſepulcrum
Convenient *Gulielme* tibi——
——Væ VERMIBUS ILLIS Væ LUGE, planxêre mihi—ſic VERSIBUS ILLUM
I tu ELUGE:——ILLUM I-VE ſuis LEGE VERSIBUS aïunt.
Lugeo quando lego, lugebit *quiſque* legendo
Cygneum ſancto modulatum pectore carmen.
LUGERI MUSIS BELLE, nunc *Vive*, triumpha,

* Anagrammata 5. de nomine *Gulielmi Beveridgii*

Militia eſt finita tibi. *Sic itur ad aſtra*
Syncerâ pietate: *Fide*, victoria nobis
Immundum adverſùs mundum, *Satanámque* paranda.

Æn. lib. v. *Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum*
Tendimus in cœlum: ſedes ubi fata quietas
Oſtendunt; illic fas regna reſurgere nobis.
Aſpera tum poſitis miteſcent ſecula bellis.
Ovid. Met. lib. i. Non *galeæ*, non *enſis*, erunt; ſine *militis* uſu,
Mollia ſecuri celebrabunt otia *Sancti*.

Ad quæ, deducat *Nos*, loca *Chriſtus*, Amen.

Subjecimus hic, *Rob. Whitingtoni* Lichfeldenſis *Grammatices* magiſtri, proto-vatis *Angliæ* in florentiſſima *Oxonienſi* Academia laureati

Variatiunculam Poëticam
de
Virtutis Immortalitate.

Poſteritate nitens omni, duratior ævo
Altivolans virtus, *non moriturâ viret.*
Virtutem excubiæ ſervant vigilantiùs Argo,
Mortis ab omni-voræ faucibus, arce poli.
Inſuperabilior virtus *adamante, ſuperſtes*
Perſtat in æternum, nec cariosa, viget.
Virtuti haud minuit vires, rugoſa ſenectus
Tempore perpetuo, eſt firma vigore ſuo.

Amen.

Amne ſoporifero, paſſura oblivia nuſquam
Virtus, *perpetuâ laude canenda manet.*
Cuncta Charybdeo, mors quæ rapit ore, beatâ
In virtute, queat juris habere nihil.
Haud Acherónteas virtus *viſura paludes*
Imperio vivit ſemper amanda ſuo.
Nec triſtes Erebi virtus *paſſura tenebras*
In paradiſiaca luce perennè nitet.
Carcere Cerbereo non vis adamantina claudat
Virtutem, penetrans quin volet aſtra poli.
Heſperidum auricomis virtus præſtantior hortis
Quam vis perpetuùm nulla virere vetat.
Exuperat laurũ, *frágranſque* Opobalſama *virtus*
Quæ ſpirans redolet ſemper odore novo.
Fructiparens riguo virtus *fœcundior horto*
Pullulat æterno germine, flore virens.
Paſcitur ambroſiæ virtus *cultiſſima ſucco;*
Perpetuo, ut Daphne, *floret honore comæ.*
Candidior niveis virtus *eſt alba liguſtris,*
Quam caries ævi rodere nulla queat.
Extat Hamadryadum virtus *vicacior ævo;*
Quam mortis nunquam funera dira premunt.
Æthereo Phœbus mortalia cuncta ſub axe
Vendicat, at virtus *vivit amata* Deo.
Stelliferi virtus *arcem ſibi poſcit Olympi*
Haud Phlegetonteis interitura vadis.
Inſatiabilibus quæ faucibus exedit annos
Saturni, *haud* virtus *eſt peritura fame.*
Fulminea hanc orbis *molem quæ tela Cyclopum*
Quaſſant, virtutem *non temerare valent.*
Nil terreſtre vides quod non mors pallida perdat
Virtutis *ſolidæ vita perennis erit.*
Virtutem offuſcat non ulla rubigo; Beryllus
Sive ut Erythræus præniteat uſque lapis.
Exitialis hyems, nec torridus officit æſtus
Virtuti; *maneat quin ſine fine virens.*——

——*ille* plura. Sed *manum de tabula.* Hæc tantilla, velut prægustamenta *pueritiæ poëticæ* prælibavimus, quibus irritata, & allecta, ferventiori, ad ampliora, desiderio incalescat. *Pueri* sunt admodum imitabundi; discant igitur *rem* modò ampliatam *contrahere*, rem modò contractam *ampliare*, & (velut *Protei* vultus) verborum *copiâ* variare, ut suprà docuimus in *Duce Poëtico.* pag. 391.

Qui-

QUERELA APOLOGETICA AD *Lectorem Benevolum.*

ATque ſic, hac, ut vides, ſeptimâ nunc vice, puerilis iſtæ minutiæ, *Formulæ* Oratoriæ, in lucem prodeunt; (*Dei* O. M. ſingulari beneficio, *cui* igitur *ſoli*, (*a*) omnis æternùm eſto gloria, *ipſe* enim nec *ſum*, (*b*) nec poſſum (*c*) *aliquid:*) quas quoniam avidiùs undique arreptas, à tyronibus ſcholaſticis, primùm vidimus; priores *Editiones*, pro modulo ſigillatim ſuo, locupletavimus. Hâc verò ultimâ noſtrâ curâ, & culturâ demum, illud ecce opuſculum, in *hortum* jam ſuccrevit *Oratorium*, quem ſelectioribus *plantis*, herbis ſalubribus, ſuaviſſimiſque floribus *areatim*

a Tuum *Domine* eſt bonum, tua eſt gloria. Qui enim de bono *tuo*, gloriam *ſibi* quærit, & non *tibi* quærit, hic fur eſt & latro, & ſimilis eſt *Diabolo*, qui voluit furari gloriam tuam. Qui enim laudari vult, de *tuo* dono, & non quærit in illa gloriam tuam, ſed ſuam, *hic* licèt propter *tuum* donum laudetur ab hominibus, à *te* tamen vituperatur, quia de dono tuo, non *tuam*, ſed *ſuam* gloriam quæſivit. Qui autem ab hominibus laudatur, vituperante *te*, non defendetur ab hominibus judicante *te*; nec liberabitur, condemnante *te*. Aug. Soliloq. *cap.* 15. *b* Parvus ſum, nullus ſum, altùm nec ſpiro nec ſpero: Οὔτις ἐμοὶ γόνος' ἐσθ'——Odyſſ. 4. *c* Quicquid in me eſt *bonum*, id omne tuum eſt donum domine —— non mihi, ſed tibi fero acceptum.

ſevimus; unde aurea mala, florum faſciculos, *thymum* pariter ac *ceram* legant ſcholaſtici —— *ſua quâ* liquentia *mella*

Virgil. *Stipent, ac dulci diſtendant nectare cellas.*

Quod ſi ab *Horto Oratorio* in *Muſarum* ulteriùs Parnaſſum cupiant conſcendere, en porrò *Ducem Poëticum*, privatis olim tironibus conſcriptum, quem nunc emeritum, *rude* donavimus, *Apollineæ* juventutis comitem.

Vides *Lector*, ecce vides animum in *me* ſatis liberalem, (quidni enim *Meipſum* apud *te* commendem, cùm tam malevolos paſſim, invidóſque vicinos habeam) *promi* (*d*) magis quàm *condi*, * gravatim non deferentis in publicum, vel *micas* duas, (*e*) quicquid tandem aut quantillum penès me, aut in penu fuerit (cui valdè eſt curta, *fatebor enim*, ſupellex domi) quod *tibi* tuiſ-ve, vel *prodeſſe* (*f*) queat, vel *delectare*.

d Ut avidus fœnerator improbum nummum malim occupare quam condere. *Auſon.* Edyll.

* Vilè latens *virtus* quid enim, ſubmerſa tenebris Proderit? — ut *lyra* quæ reticet, vel qui non tendiſur arcus —— *e Mar.* 12. 42.

Non nobis certè ſolùm nati ſumus, pro *patriæ* ſalute, próq; patria *ſalutis* (*g*) nullus non labor ſubeundus eſt: *Me*, quod attinet, (qui omnibus quàm potui *ſtudiis*, votis, conatibus (*h*) non inutiliter vixiſſe cupierim; ut divinũ *illum* aliquando ethnicum *) vixiſſe, utì ſpero, non pœnitebit olim, quum ità *me*

f Ut prodeſſe pluribus poſſem, nullus mihi per otium dies exit: partem noctium ſtudiis vendico, non vaco ſomno, ſed ſuccumbo, & oculos vigiliæ fatigatos, cadentéſque in opere detineo —— *Senec. Epiſt.* 8. *g* *Thom. Epiſ. Coventr.* in *Ep.* *h* Ego cupio in *te* omnia transfundere, & in eo gaudeo aliquid diſcere ut doceam. Nec *me* ulla res delectabit, licèt eximia ſit & ſalutaris, quam mihi *uni* ſciturus ſum: ſi cum hac exceptione detur *Sapientia*, ut illam incluſam teneam, nec enunciem, rejiciam. *Sen. epiſt.* 6. * Cato *Major apud* Cic.

vixiſſe

vixisse meminero, ut frustrà *me* natum esse, non existimen.

Usque tamen adeò grassatur in terris, & debacchatur passim, *furiis* comitata efferis ἢ Διαβολὴ (quod Magnus *Erasmus* * olim conquestus est) ut nihil uspiam tutum maneat, à *sycophantarum* morsibus(*i*) maledicentissimorum (hominum dicam an belluarũ?) delatione(*k*)dilaniatione. Inciderũt scilicet tam *hæc* (*l*) quàm *alia* nostra opuscula, in *lictores* quosdam potiùs quàm *lectores*—) & carnifices, *famæ*, siqua unquam fuit, innocentiæque meæ, misera *invidiæ* * mancipia, rabiosos detractores, qui *omnia* mordicus arripiunt, nequiter sugillant, conculcant miserè, milleque convitiis indignè lacerant.

Quos ego ceu latrantes caniculos cum contemptu præterire, imò silentio pertinaci quietem ab irrequetis redimere, statuissem seriò, (*m*) nisi inaudieram, longè latéque increbuisse importunas *istorum* criminationes, quas quidem *turpe* putabam

Et dici potuisse, & non potuisse refelli——

Nam quòd scurræ *isti* nasutuli ostrepuêre passim, quòd *formulas* hasce, sannis posticis & sarcasmis excepêre, quod *genuinum fregit in illis* horum *invidia* (quas infra *invidiam* * subsediisse sperabam;) inclamando sæpius

* In *Colloq. famil.* opere——

i Nulli *pars* æ mula defuit unquam. Quæ gravis obstreperit laudi, stimulisque malignis Facta sequebatur quamvis ingentia livor.—— *Claud. l.* 3.

k Scio ego quæ scripta sunt si palàm proferuntur, multos fore qui vitilitigent, sed ii potissimum qui veræ laudis expertes sunt. Eorum ego orationes sino præterfluere. *Cato Censor.* apud *Plin. l.* A detractione neminem esse immunem nisi qui nihil scripserit——*Tho Episc. Covent.* * Canis in præsepi fœnum non edit, nec boves patitur tamen. *m* Lex habet illud nostra genus belli furias omnémque malorum militiam & rabidas tolerando extinguere vires——*Prudent. Psycomach.* * Qui se *mirantur*, in illos Virus habe, *nos* hæc *novimus* esse nihil. *Mart. l.* 13. Epigr. 3.

pueriles esse *ineptias*, frivolas nugas, *crepundia*, meras *affanias*, ignaviæ scholasticæ *illecebras*, unde accreverit plus multò detrimenti, & incommodi studiosis, quàm emolumenti ullum; (facere enim ut otio torpescere malint, hebefacto acumine, inventione sopitâ, & retardatâ, *pigri pueri*, cùm habeant hinc quas prætexere possunt *formulas*, nullâ arte, nullâ industriâ suâ conquisitas:)——

1. *Respondeo*, esse revera *ineptias*, nec me aliud unquam honorificentiùs de *illis* sensisse olim; nec tamen adeò ineptas, ut ineptientibus pueris non inserviant, quos sic ineptire prudentiæ erit Pædagogicæ aliquoties permittere, imò docere, & instituere ad ineptiendum, dum discant seriò Oratoriam. *Virilibus* haud refragabor ineptas *studiis*; cothurnuli *Hercules* pedibus non induendi——

2. 2. *Pueriles* porrò esse non diffitebor; solis nempe pueris concinnantur; sunt tantùm *formulæ*, quibus balbutientem adhuc infantiam, (*n*) ad numeros, nervósque *oratorios*, efformare studui. Nec operam in *his* meam *lusisse* me prorsus autumo, nisi forsitan auribus blandiantur meis, qui gratias *mihi* plurimas, eâ de egerunt sæpius; literis insuper ad me missis, conatum hunc nostrum, *sibi* suisque non semel gratulantibus. * Quódque certissimi *mihi* est &

n. Consilium enim nostrum non est *eos* ducere conari qui *regiam* ipsi *norunt*, sed istos tantùm qui ætatis, eruditionisque defectu, manu adhuc indigent alienâ, & face qualicunque meâ in istius rei tenebris juvari possunt. —— * Quorum ego judicio tantùm tribuo, ut longè mihi sit jucundior, tacita eorum existimatio quàm si vel universum forum Romanum, & acclamet, & applaudat, aut tanta *me* miretur imperitorum multitudo, quantum *Xerxis* exercitum fuisse ferunt, *Eras.* in Epist. ad *Colet.*

apodictici

ἀποδικτικὶ loco argumenti, cum fructu saltem mediocri *istas* legi, jam supra viginti formularum Orator. Millia (Deo Gratias) à Bibliopolis palàm divendita, in studiosulorum manibus teruntur passim.

3. Quod autem plus indè obvenerit discipulis *suis* detrimenti, seriò est quod lugeam: ——Sed *quo* tandem modo? *cujus* istud contingit vitio? Certè non *meo*, sed otiosulorum *puerorum* indiligentiâ; oscitantium forsan pædagogulorum incuriâ, qui usum *harum*, nec noverunt *ipsi*, nec demonstrant *suis*. Sin verò sint adeò prorsus inutiles, & noxiæ *pueris*, cur *suis* non interdicuntur protinus, & scholis exulant? *Ego* planè neque *suum* neque suorum emendicavi uspiam, aut ambivi suffragium. Cur *isti* igitur supercilioſi *magistelluli*, (o) utiliorem *ipsi* non navant operam? cur nihil adhuc parturiunt istiusmodi, cui demum, *nil in terris simile aut secundum* videatur? aut cum *ranâ* (in fabulâ) rumpunt *sibi* ilia, in conatu aliquopiam utiliori?

an erit qui velle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere?

Facillimum quidem est, & fuit semper, alienum opus reprehendere, sed non perinde facilè, aliquid simile, aut præstantius (p) conficere. μωμεῖσθαι ῥᾴδιον, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπώτερον ὄν.——

——Nec *me* adeò clam est, homines nequam, rebus etiam optimis in perniciem rerum *suî*, tum *aliorum* abusuros; nónne *vinum* in ebrietatem, *cibus* in crapulam, *vestes* in superbiam, imò salutaris *Dei* gratia in lasci-

o ---Ego quod potui id feci, nec impedio si quis in eodem circo curret ad palmam ---*Lips. in Tacit.*---*Pers.*

p---iners profectò ac inficetissimum est ingenium cui non plus posterior dies quàm prior affert. *Ludov. Viv.*

viam vertitur? Proinde neque mirum eſt, ſi *aranea* tales, exſugant venenum ex dulciſſimis floribus; nihil præter morem ſuum faciunt ſi fremant, frendant, grunniant, latrent Momi *iſti*, rudéſque magiſtelluli, aliorúmque famam, & bene merita jugulent nequiſſimè, *Malè loquuntur, quia bene loqui non didicerunt*, faciunt non quod mereor, ſed quod ſolent. * Verum ſi tumidi *iſti* montes ſint ſive *colliculi*, ſui fœtulos cerebelluli parturirent aliquando * tandem; *Mures* æquè forſan ridiculi, naſcerentur, libelluli æquè illepidi, ac *mihi* nunc; quos alii plerique, fortaſſis *Ego* ipſe (ſalvâ reverentiâ tuâ *Lector*) anitergii nonnunquam loco habiturus ſiem. (*q*)

* Ut olim D. *Hieronymus*.

* Carpere vel noli noſtra vel ede tua.

q-Scombros me. uentia & thus— *Perſ.* Satyr. 1.

Inducant *nos* in ſcenam, cœlum terræ miſceant, habeant & *noſtra* pro ludibrio, nec *hoc* me hilum movet, cùm noverim doctiores, ſanctioréſque paſſim viros (quorum *ſcripta* magno cum bonorum plauſu lucem viderant) ſibilari, ab *iſtis* nebulonibus & explodi: quíque noverunt unquam *Socratem*, *Ariſtidem*, *Catonem*, &c.——*iſihuc* quod aio, non poſſunt penitùs ignorare. Quocirca ſi *fungi* iſti, horti noſtri Oratorii carpere non deſtiterint, aut faſtidire polyanthemata, lappagines; roſas & lilia ſparſim germinantia, ſuis porrò porris, braſſicis, lapathis, cynorrhodis liberè veſcantur, ut * *ſimiles* ſic *habeant labra lactucas* (ſerenda tamen *illis* ſuaderem *hellebori* aliquot domi jugera, ut *virtutem* ampliùs, & pios *aliorum* conatus non reprehendant:) ſin autem delicatulis iſtorum palatis, *betæ* noſtræ (inſipidæ nimirum) parùm ſapiant, *Ego ut* ingenuè

*---Nec me nt miretur *turba* laboro Contentus *paucis* lectoribus. Hor.

ingenuè fatear) quod *Alyatten* illum facere jubebat olim *Bias*) cepas suas edere permittam, imò & *restim* si velint, unà capere.

At verò (quis coram *invidia* stare potest *) en *hydram* Lernæam! uno scilicet amputato *calumniæ* capite suppullulant *alia*: aliud morosum & aculeatum genus homunculorum acerbo planè felleóque animo exclamat in *me*, ceu stigmaticum quendam *sacrilegum*, aut fratricîdam, turturpissimum furem, *plagiarium* nequissimum, (quod secretis passim mussitant in angulis) *absurdè*, me imperitè, & *immethodicè* (q) disposuisse plurima, in *Ecclesiasticâ* quadam nostrâ, seu *concionandi* methodo. In qua calumniâ abstergendâ, refellendâ, *tuam* deinceps æquitatem (*lector* benevole!) appello, tuámque imploro supplex humanitatem, patientiam, tantisper dum res, utì expedita fuerit, paucis audieris.

Edideram sanè (*iratis*, utì reor, *Musis* genióque sinistro) nuper, publicitus, *Oratoriam* quandam *sacram*, majori cuidam operi meo, *Oleo* nimirum *Sacro*, è divinis Scripturis *expresso*, appendiculam; *cujus* neque stamina nec licia, pro *meis* venditare, nè per somnium quidem cogitavi unquam: quod cuivis ingenuo *Lectori* patebit facilè, ex disertis *ipsius* Epistolæ verbis, in hunc modum——(m) " *Centonem veriùs ex variis* " *θεοῤῥημόνων ἀνδρῶν purpuris consarcinatum*, " *sermonibus publicè habitis observatum, scriptis-* " *que eodem passim argumento tractatibus sele-* " *ctum.* " Proinde quod de *Politicis* suis " perscitè *Lipsius*, in opere isto verè dicere " possum, *omnia nostra esse, & nihil.*——

Præ-

* Prov. 27. 4.

q Methodistæ *isti* (*sæ mihi fas audita loqui*) sanctissimos, flexanimos, pientissimos, doctissimósque, concionatores, vellicant, ceu parùm methodico; *honesta*, pia, *utilia*, bona *inquiunt* tradidisse, sed desiderant in *illis* Logicam; logicam quam si callerent paulò accuratiùs---- *tunc*, tum, sed *sed*.

m Oratoria Sacra, *pag.* 471.

Præterea notæ marginales ad literas istas (*b*) (*c*) & (*e*) argumento esse possunt, *me*, alienum tunc agnovisse opus, nec *authorũ* nomina, ullo dolo celavisse—(*b*) "*accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diversis unum*, "*de alieno nostrum.*" *—(*c*) Est enim *benignum ut arbitror, & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris* † (*e*) Obnoxii *profectò animi, & infelicis ingenii est, deprehendi in furto malle, quàm mutuum reddere.* *

* Auson. *de Centon nuptial.*
† Plin. *secund. præf. nat. hist. ad* Vespas.
* *Plin. præf. Nat. Histor.*

Certè abfuisse, mihi longè, *plagii* omnis studium, aut de alienâ purpurâ superbiendi, (*y*) sanctè dejerare coram vel ipso *Deo* cordium scrutatore ausim: imò *novem* de eodem argumento Scriptorum *nomina* apposuisse margini: *Keckermanni, Zepperi, Alstedii, Amesii, Perkinsii, Bernardi,* * *Chappelli,* (m) *Willisii, Becketi, Vicarsii & Erasini* demum *Roterod.* Ecclesiast. seu de ratione *concionand*—Sed quo *fato* meo planè nescio, vel deleta, ab *aliis* qui manu-scriptum viderant in Typographeo, & bibliopolio,

* *Batcombiens.* in agro *Somersetens.* cui valdè multum debeo tam ob approbatam ab eo *phraseologiam nostram, quam ob notas Ecclesiasticas*——*m* Viri exactissimi judicii, undiquaque doctissimi, mihique nunc & olim suo in *me* merito perdilectissimi, cujus ego *notis* usus sum præcipuè in *usibus*, quos tamen non tam accuratè insequutus sum, ut *ille*, in elegantissimo, & plenissimo illo tractatu quem nuperiùs vidi, qui utinam in rem Theologicam typis eum mandaret: diceres *Lector*, omnes scriptores, præ *illo*, in hoc argumento sordere protinus. Sed notæ, quas Ego vidi, erant paucæ, longéque aliæ, quam nunc sunt. Utinam expectationi meæ, tuæ, precibus nostris victus satisfaceret. Et sanè jam satisfecit, vel ipsemet, qui est Autor, vel alius quisquam. Prodiit enim Methodus illa concionandi ex Typographia M. F. sumptibus Tim. Garthwait ad insigne Sti Georgii in vico vulgò vocato Little Britain a° 1648.

viderant

(viderant enim, multi, & hanc *illis*, licèt absens indulseram libertatem) vel ab ipsis forsan autoribus fuisse; quorum *aliqui* in vivis jam sunt: quibus ingenuè fatebar coràm, eorum *me* usum operâ, multósque sericatos limbos è suâ tela extraxisse; quos probè memini suasisse mihi, & rogâsse obnixiùs, ut *eorum* saltem parcerem nominibus,——Isti *sua*, forsan & cæterorum expunxerunt nomina, cùm essent postea *Londini*, ut & *alia* insuper multa per totum *phraseologiæ* nostræ opus; sic famæ interim *suæ consulentes*, magnam *mihi*, tum invidiam, tum infamiam conflaverunt obiter.

Taceant *isti* igitur clancularii delatores, susurrones nihil nisi fel & atrum virus spirantes, desinant saniem eructare suam denuo; desinant * ceu canes timidiusculi caudâ adblandiri *coràm*, nè gry quidem hiscere audentes apud *me*, quamvìs à tergo latrent vehementiùs: prodeant ad faciem, carpant coràm, redarguant, accusent modò *præsentem*, imò condemnent liberé. Certè novi *me* hominem esse plurimis erroribus, vitiísque grandibus obnoxium, (*Domine*, quis novit quoties peccaverit?) perlubenti autem pacatóque animo, gratias *illi* maximas agnoscerem, qui *me* vel in moribus, vel scriptis lapsantem admoneret can-

* Quibusdam canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent. *fortuit.*

Fiat *Aristarchus*, incomptis allinat atrum Transverso calamo signum—*Hor.* Poëtic.——Vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est, Qui minimis urgetur——*Hor.* Serm. lib. 1. Sat. 3.——ἀνθρώποισι γὰρ τοῖς πᾶσι κοινόν ἐστι τυξαμαρτάνειν ἐπεὶ δ' ἁμάρτῃ κεῖνος, οὐκ ἔτ' ἐς ἀνὴρ ἄβουλος οὐδ' ἀνόλβιος ὅστις ἐς κακὸν πεσὼν ἀκεῖται, μηδ' ἀκένετος πέλει. *Sophocl.* Antig. Ama & objurga ut lubet. *Aug.*

didè

didè——Interim (ut *Auguſtinus* olim *) velim ità reprehendant apud *alios*, ut non taceant apud *Me*.

Calumniæ enim hujuſmodi clanculum diſſeminatæ, animum planè virulentum, nec *Chriſtianum* candorem ſapiunt. Cur enim *fratrem* odêre *ſuum* in corde, * ſugillant ore, nec de erratis *eum* candidè admonent? Cur fratrum ſuorum *nuditatem* malevolis exponunt deridendam (ut maledictus *Cham*) (o) Cur cenſuras ſuas (p) & criticiſmos clandeſtinos diſpergunt, nec ut *vivos* vellicent ſolos', ſed & *mortuorum* ſcripta, imò *ſepulcra* ſuffodiant impiè? Si *iſthæc* pietas, *hæc* ſi ſit charitas, quid tum perfidia, quid-ve calumnia?——*hæc fierent ſi teſticuli vena ulla paterni, Viveret in nobis?*——Obtrectatores iſtos ſi forſan aliquid ſcripſiſſent publicè, æquè laturos eſſe non exiſtimo, (q) ſi quis *eos* clandeſtinis efficeret convitiis, aut ridendos *aliis*, rodendóſ-ve exponat. Cur igitur *alteri* id faciunt, quod *ſibi* fieri nollent? hæc enim lex eſt illa baſilica, quam *Chriſtus* inculcat *ſuis*; (r) & hac ſaltem æquitate non indignus videri *ego* poteram; ut *me* tam atrociſſimi criminis admonerent priùs, nec tam odioſis nominibus palàm inceſſent, qui, ſeu *plagium* odêre ſeu *Pelagium*, ſciant & *me* odiſſe pariter.

* Ad *Hieronym.* Epiſt. 19.

* Lev. 19. 17.

o *Gen.* 9. 22.

p Puerilis eſſet jactantia, quod olim adoleſcentuli facere conſueverunt, accuſando illuſtres viros, ſuo nomini famam quærere, *Hier.* ad *Aug.*

q Aliena vitia in oculis habemus, à tergo noſtra ſunt. Nihil alienæ luxuriæ ignoſcit, qui nihil ſuæ negavit, & homicida tyrannis iraſcitur, & punit furta ſacrilegus. Faciet *nos* moderatiores reſpectus noſtri ſi conſulerimus *nos*. Nunquid & *ipſi* tale aliquid commiſimus? nunquid ſic erravimus? expedítne nobis *iſta* damnare? Sen. de *Ira* l. 2. r *Mat.* 7. 12.

An

An non licuit olim, sempérque licebit aliorum frui laboribus, (*s*) alterius de lumine, lumen noſtrum accendere ? Non erat mihi animus *Notas* illas *Eccleſiaſticas* quas privato deſtinâram uſui, foris tunc emittere, (utinam omnino non emiſeram) donec importuna efflagitatio amicorum (*t*) (haud facilè ſcio an inimicorum in hac re) *mihi* extorſerat, apertæ ingenuitatis homini, qui nihil *meis* negare ſoleam; Nedum velle, tandem (quod vituperones *illi* blaterant tamen) alieno furtim *melle*, noſtras *Oratorias* diſtendiſſe cellulas : iſtius utpote *methodi* verſio (de quâ tam indignè vellicor) mea fuit, tranſtuli *Ego* (ut olim ille) è vernaculâ *bonâ*, in latinam *non bonam* : ac proinde, ut *Fidentinus* apud Poëtam, *Malè dum recito, incipit eſſe mea.*

Apageſis igitur maledicentia, (*u*) apagitè canes rabidi, qui cùm loqui poteſtis, maluiſtis allatrare prætereuntes; *Me* quod attinet hac in re, pro nihilo habeo ab *illis* ſic damnatum iri; habeo *me* jam abſolventem intùs, inſtar mille teſtium, *conſcientiam*; atque alio mox tribunali *omnes* ſiſtendi ſumus, (*x*) ubi exigetur à *ſingulis* ratio, etiam omnium calumniantium ſermonum &c.—— Ferenda ſunt interim digniſſimis *Dei* ſervis, (*y*) multa indigna; quomodo igitur eveni-

s Apes debemus imitari, & quæcunque ex diverſa lectione congeſimus ſeparare, melius enim diſtincta ſervantur: aſſentiamus illis, fideliter & *noſtra* faciamus, ut unum quoddam fiat ex multis, ſicut unus numerus fit ex ſingulis, cùm minores *ſummas* & diſſidentes, *computatio* una comprehendit. *Sen.* Epiſt. 85.

t Qui in expetendis opuſculis meis amore noſtri labuntur & ſtudio ſcripturarum—rudia & inchoata ad uſum privatum, quum ſine metu, arcanâ à ſecuritate fruerentur, proferre ad lucem caligantia coëgerunt; verecundiæ ſcilicet meæ ſpolium concupêrunt. *Auſon. Paulo.* *u*—Procul atra recedat *Invidia*, atque aliò liventia pectora flectat—*Statius* Sylv. lib. 4. & 2 *Cor.* 5. 10. *y*—Quibus generoſus ille ſanguis in præcordiis concaluit, beneſaciendique ullus invaſit ardore—ut perrumpant potiùs ad æternitatem ipſa *invidiâ* ſpectante, quàm irent; neque enim melius *heroës*, quàm per nebulonũ humores in cœlum aſſurgere--*Heuſ.*

ret *mihi* aliter? Nónne doctiſſimi ſcriptores, *poëtæ*, hiſtorici, ſuos habebant olim *Maſtigas*, Zoilos?——Nónne *Ambroſium*, *Chryſoſtomum*, *Auguſtinum*, *Hieronymus*, * imò & *Chriſtus* ipſe, omnigena convitia & approbria perpeſſus eſt?

Ignoſcas acerbitati, ſigua fuit, meæ, *Lector benevole*, in ſterquilinio hoc refodiendo, venenata *invidiæ* ſpicula retundendo, maledicorum ora *ſimeto* ſuo obſtruendo (p) indignitas certè criminationis *mihi* præter meritum ut vides meum, intentatæ, *torrente* me *ſuo* invitum abripuit, violenter. Nolim certè *Ego*, calumniatorum approbria, (ut *Diogenes* olim *Platonis* ſuperbiam) majori contumeliâ *illis* exprobrare; nam *maledicendo vincere eſt vinci*; & Chriſtianæ manſuetudinis eſſe cenſeo *non vinci à malo*, * ſed malum bono noſtro ſuperare. *Vale.* Deus *tèque* bonóſque pariter omnes, à flagello * *linguæ* maledicæ, ſub alarum ſuarum umbraculo abſcondat ſemper.

» — Itaque licèt *Hydra* ſibilet, vicórque *Simon* incendia jactet, nunquam meum (juvante *Chriſto*) filebit eloquium etiam præciſa lingua balbutiret. Legant qui volunt, qui nolunt abjiciant, eventilent apices, literas calumnientur, — *Hier.* ad Domnion & Rogat.

p ὃς δεῖ ἐπιστομίζειν. Tit. 1. 1. * Rom. 12. 21. * Job 5. 21.

Heus Lector!

Sunt alia quædam proletanea noſtra *opuſcula* quæ proſtant venum. *viz.*

1. *Paræmiologia* Anglo-latina in uſum Scholarum concinnata.
2. *Phraſeologia* puerilis Anglo-latina, in uſum tyrocinii Scholaſtici.

3. *Dux*

3. *Dux Oratorius*, quo tiro literarius ad *Copiam* verborum plenam, ſuavem, numeroſam,& nervoſam manu ducitur.
4. *Dux Grammaticus* tirónem Scholaſticum, ad exactiorem Orthographiam, Syntaxin, & Proſodiam dirigens.
5. *Aliquid* etiam à *me* prodiit in *Theologicis*. *viz.*

1. *Oratoria* ſacra, ſive *Eccleſiaſtica*; unà cum ſelectioribus aliquot, ſacræ Oratoriæ *formulis* ἁγιολογικοῖς Eccleſiaſtæ non contemnendis.
2. *Holie Incenſ* for the Cenſers of *Saints*.
3. *Leven* corrupting the Children's *bread* on *Mark.* 8.15.
4. *Phraſeologica Biblica*.

QVod ad menda ſpectat Typographica, *ſiqua irrepſiſſe* iterum *compereris in* hac *etiam* ſeptima *editione*, *amicè quæſo ut* emendes, *neque* prælia *cum* prelo *pertinax geras*. *Abſentia fortaſſis mea typothetæ occaſionem* eſt *datura*, *quantumvis* cauto, *ut aliquando, forſan invitus impingeret*. *Nam quod de* prælio *paſſim proverbiaſcit* (ſanguinolentam *viz.* eſſe pugnam, unde *nemo* fugit,) *idem plerumque accidit in* prelo; *nonnulla* ipſum *(tametſi centoculum)* Argum *fugitura*

tura ſunt errata, nè ſupra mortalitatem *iſtam* ſapere *videamur.* Humanum *enim* eſt errare. Tu *autem pro* humanitate *tuâ* (humaniſſime *Lector!*) *ignoſcas quæſo* Homini; emenda *quæ reperis alicubi* menda, *& ſcopum* Autoris, Tuæ *(ſcilicet)* publicæque *utilitatis* deſiderium, *magnifacito.*

Vale.

INDEX.

INDEX FORMULARUM ALPHABETICUS.

A Brumpendi. Pag. 157
Accuſandi. 272
Admirandi. 271
Affectus movendi. 142
Allegandi Authores. 110
Aſſeverandi. 274
Attentionnem petendi. 41
Benevolos faciendi 38
Brevitatem excuſandi. 301
Cauſam rei proponendi. 83
Citandi { *autores.* 111 / *exempla,* 101
Commendandi. 274
Compellandi. 31. 270
Conciliandi. 37. 46. 277
Concludendi. 137
Confirmandi. 93
Confutandi. 128
Conſolandi. 279
Conſulendi. 284
Continuandi. 156
Contrarium inferendi. 99
Corrviciandi. 285
Corrigendi. 288
Criminandi. 289
Culpandi. 291
Dandi literas. 365
Defendendi. 292
Dehortandi. 293
Deliberandi. ibid.
Deprecandi. 294
Diſputandi. 295
Diſtribuendi. 91
Dividendi. 91
Dubitandi. 295
Ephanorthoſeas. 288
Exclamandi. 296
Excuſandi. 298
Exempla proponendi. 101
Exordiendi. 33
Exponendi. 86
Expoſtulandi. 305
Exprobandi. 306
Gaudendi. 309
Gratias agendi. ibid.
Gratulandi amici reditum inopinatum. 317
Gratulandi fortunam auctam, &c. 318
Hortandi. 319
Illudendi. 323
Inſcribendi. 369
Inſinuandi. 64
Lætandi. 309
Lamentandi. 323
Laudandi. 326
Longitudinem excuſandi. 300

Methodus Formularum. 25
Metuendi. 331
Minandi 331
Moderandi. 70. 81
Monendi. 332
Narrandi 83. 334
Objiciendi. 122
Objurgandi. 339
Obſtupeſcendi, 331
Obteſtandi. 340
In odium trahendi. 48
Officium agnoſcendi. 340
Opem operámque offerendi. 342
Opponendi. 64
Ordiendi. 33
Partiendi. 91
Perorandi. 146
Petendi. 344
Pollicendi. 343
Precandi {*bene* / *malè.*} 350
Prolixitatem excuſandi. 3
Proponendi.
Provocandi.
Purgandi. 3
Querendi. 2
Recapitulandi. 1
Reconciliandi.
Reprehendendi.
Reſalutandi. 3
Reſponſionem petendi. 3
Rogandi. 3
Salutandi. 268. 3
Silentium excuſandi. 3
Similitudinẽ proponendi. 1
Suadendi. 3
Subſcribendi. 3
Teſtimonia citandi. 3
Thematis partes.
Tranſeundi. 86. 1
Vendicandi.
Vituperandi. 3
Valedicendi. 3

FINIS.

Ἀρθάρτῳ μόνῳ πάντοτε δόξα Θεῷ.

ourteous Reader, These Books following are printed, and are to bee sold by *Francis Eglesfield*, at his Shop at the Marigold in *Paul's* Churchyard.

THe holy Court in five Tomes, writen in French by *N. Caussin*, and don into English by Sir *J. Haw-*, and others.

Excellent Instructions for the keeping of Merchants ooks and Accounts, by way of Debitor & Creditor, ter the Italian manner, by *John Carpenter* Merchant, Folio.

Ælians Tacticks, or the Art of Imbattelling an *Ar-* ie, in Folio.

Animadversions of War, by *Robert Ward* Gentleman nd Commander, in Folio.

The Works of *John Taylor* the Water-Poët, col-ected into one Volume in Folio.

Heywood of Angels, in Folio.

Pareus on the Revelation in English, in Folio.

Gulston in Rhetoricam Aristotelis, gr. lat. in quarto.

The Works of that famous Mathematician, *Edmund Gunter*, somtime Professor of Astronomie in *Gresham College*, newly printed with many corrections & addi-ions, by *Samuel Foster* the Professor of *Gresham College*.

The Works of Sir *Richard Baker*, Viz. Meditations nd Disquisitions on the Lord's Praier, in 4to. On the irst Psalm, in 4to. On the seven Penitential Psalms, in 4to. His *Cato Variegatus*, or *Cato's* Moral Distichs trans-lated into English verse, 4to. On the Creed, in 12. Motives for praier upon the seven daies of the Week, in 12. The Solliloquie of the Soul, in 12. An Apo-logie for Lay mens writing, in 12.

Decimal Arithmetick, or the use of *Napiers* bones by *William Barton* in 8to.

Butlers Historie of Bees, in 4to.

The Sea-man's Secrets, with the Tables new calcu-lated, very useful for young Seamen, in 4to.

A Commentarie on the firſt Pſalm, by *Phineh. Fletcher*, in quarto.

The Purple Iſland, beeing Poëtical Miſcelanies, b *Phinehas Fletcher*, in 4to.

Joy in tribulation, or Conſolations for afflicte Conſciences, by *Phinehas Fletcher*, in 4to.

The Golden Scepter, with the Churches marriage and the Churches carriage, in three Treatiſes, with ad ditions, by that learned Divine Dr *Preſton*, in 4to.

His five Sermons upon ſeveral occaſions preached Court.

The Needle's Excellencie, or a Book of Cut-work in 4to.

Light from Heaven by Dr *Sibbs*, in 4to.

Lydia's Converſion, or the Riches of Mercie, b Dr *Sibbs* in 12.

The whole Works of that Eloquent Divine *Thom Plafere* D. D. collected into one Volumn, in 8to.

The hand-maid to Arithmetick refined, by *Nicol Hunt*, in 8to.

The Art of Dialling by *John Foſter*, corrected an much enlarged by the Author himſelf, in 4to.

An Introduction to the right receiving of the Sa crament, by *W. Pemble*, in 12.

The burthen and unburthening of a loaden conſci ence, in 12.

Spiritual food and Phyſick, beeing a large Cate chiſm, by *John Mico*, in 8to.

A Catechiſm by *M. Nicolas*, in 8to.

Corpus Chriſti, together with the demonſtration o Antichriſt, by *John Gurney* in 12.

The Hiſtorie of *Heliodorus* in ten Books turned int Engliſh by *W. Liſle*, in quarto.

Æſop's Fables in Proſe and Verſ grammatically tranſlated, illuſtrated with Pictures, much enlarged; exactly tranſlated out of the original Greek; together with the Hiſtorie of his Life, in 12.

Divine

Divine Emblems and Hieroglyphicks, by *Francis Quarles*, in 8to.

The usefulness and excellency of Christ, by *C. Jeanger*, in 8to.

The Office and Dutie of Constables, Churchwardens, and other Officers, excellently set forth by *Nicolas Layer*, Counsellor, in 8to.

A Collection of Speeches in Parliament, by Sir *Edward Deering*, in 4to.

A Discourse of proper Sacrifice, by Sir *Edward Deering*, in 4to.

Possellii Syntaxis Greek, in 8to.

God's Summons to a general repentance; by *Adam Harsnet*, in 12.

Juelli Apologia, in 8to. Greek and Latine; and also in Latin 12.

Divers Sermons upon several occasions, by *John Lord* Master of the Savoy, in 4to.

The Doctrine of the Bible in 8to.

Gospel-Conversion, by *John Cotten* of *New-England*, in 8to.

A Brief of the Bibles Historie in 12. by *Enoch Clapham*.

Occasional-Meditations, by *Joseph Hall*, in 12.

A brief Exposition on the Epistle to the *Hebrews* by *David Dixon*, in 8to.

Short-handwriting, or the Art of tachygraphie, by *Thomas Shelton*, in 8to.

Wollebii Compendium *Theologiæ*, in 12.

Spare minutes, or *Warwicks* Meditations, in 12.

The Map of *England*, with the Kings of *England*, exactly done by *W. Holder*.

Short-hand writing, by *Henrie Dix*.

Lucian's Dialogues translated into English, in 4to

Holidaii Philosophia, in 4to.

Veniti Historia, in 4to.

Death's Deliverance, and *Eliah's* fierie Chariot, in two Sermons, by *Alexander Gross*.

A Manual of controversies in Engl. by *Osiander*, in 8[illegible]

Munition against man's miserie, by *R. Smith*, in 8[illegible]

Wit and Mirth, by *John Taylor*, in 8to.

Garden of spiritual Flowers, in 12.

Bible Battels, by *Bernard*, in 12.

Monuments in the *Saxon-tongue*, written 700 years ago, shewing that both the Old and New Testament, Lord's Prayer, & the Creed were then used in the Mother tongue, collected by *Will. Lisle*, 4to.

The Excellencie of a gracious Spirit, together with *Moses* Self-denial, by *Jeremiah Burroughs*, 8to.

Formulæ Oratoriæ, in usum Scholarum concinnatæ, by *Jo. Clark* of *Lincoln*, 12.

Praseologia puerilis, or selected Latine and English phrases, by *Jo. Clark*, in 12.

The power of the Christian Magistrate in sacred [illegible] by *Lewis du Moulin*, Historie reader in *Oxfo.* in 8to.

[illegible] upon the whole book of *Psalms*, by *George Abbot* [illegible] published, in 4to.

Amicus Reipublicæ [illegible] Commonwealth's friend, or an exact and speedie course to justice and right, and for preventing and determining tedious Law-suits, by *Jo. March* of *Grayes-Inne*.

The Soul's preparation for Christ, by *Thomas Hooker* of *New England*, in 12.

The Soul's possession of Christ, by *Thomas Hooker* of *New England*, in 12.

The Saints Dignitie and Dutie, together with the danger of Ignorance and hardness, by *Thomas Hooker* of *New England*, in 4to.

Rhetorices Elementa, by *William Du-Gard* Master of Merchant Tailors School, *London*, in 8to.

Also, *Rhetoricæ Compendium Anglo-Lat.* by *Thomas H*[illegible] Master of *Eaton* School.

A piece of great Learning, entituled, *The height of Eloquence*, written originally in Greek by *Dionysius Longinus*, translated into *English* by *J. Hall* Esquire.

The High Court of Justice, a Sermon preached before the Judges of assize *Leicester* by *Anth. Scattergood*.

Moses his Choyce, shewing the excellencie of a gracious heart, [illegible] by *Mr Jeremiah Buroughs*.

A glimps of Christ, discovering the sweet incoms of Christ [illegible] spiritual heart, by *Robert Dingly*.

The use of the Quadrant, fitted for daily practice with lines [illegible] *Sam. Foster*, late Professor of Astronomie at *Gresham College*.

Reusneri Symbola, exactly corrected, and the defect of the Tab[illegible] in former Editions rectified.

FINIS.